

PÁZMÁNY PÉTER KATOLIKUS EGYETEM
JOG- ÉS ÁLLAMTUDOMÁNYI DOKTORI ISKOLA

Járni jár, de nem jut
Hitelezők helyzete a felszámolási eljárásban

doktori értekezés

DR. KOVÁCS KRISZTIÁN

Témavezető:
PROF. DR. CSEHI ZOLTÁN
tanszékvezető egyetemi tanár

Budapest
2024

A kézirat lezárásának dátuma: 2024. Pünkösdi vasárnapja

TARTALOMJEGYZÉK

I. BEVEZETÉS	8
II. A HITELEZŐ, AZ ADÓS ÉS A KÖVETELÉS	12
II.1. A hitelező	12
<i>A követelések bejelentése a felszámolónak.....</i>	<i>14</i>
II.2. Az adós	17
II.3. A követelés	20
<i>A Piper Aircraft eset.....</i>	<i>22</i>
<i>Nem valódi követelések</i>	<i>25</i>
II.4. Összefoglaló gondolatok a fejezetről.....	29
III. A FIZETÉSKÉPTELENSÉGI OKOK A FELSZÁMOLÁSI ELJÁRÁSBAN	30
III. 1. A Csódtörvény 27. § (2) a) pont szerinti fizetési képtelenség.....	37
III.1.1. A szerződésen alapuló.....	39
III.1.2. Nem vitatott vagy elismert tartozás	41
III.1.3. A teljesítési idő lejárt és a további 20 nap	42
<i>Számla és fizetési felszólítás</i>	<i>46</i>
<i>A vitatás tartalma és formája</i>	<i>49</i>
<i>A vitatás határideje és a hitelező írásbeli felszólítása</i>	<i>56</i>
<i>A 20 nap, ami nem 20 nap.....</i>	<i>61</i>
III.1.4. A követelés összege.....	63
III. 2. A Csódtörvény 27. § (2) b) pont szerinti fizetési képtelenség.....	65
III. 3. A Csódtörvény 27. § (2) c) pont szerinti fizetési képtelenség	69
<i>A támogatási szerződésekből eredő igények érvényesítése</i>	<i>71</i>
III. 4. A Csódtörvény 27. § (2) d) pont szerinti fizetési képtelenség.....	74
III. 5. A Csódtörvény 27. § (2) e) pont szerinti fizetési képtelenség	75
III. 6. A Csódtörvény 27. § (2) f) pont szerinti fizetési képtelenség	77
III.4. Összefoglaló gondolatok a fejezetről.....	79
IV. LEHETŐSÉGEK A HITELEZŐK VÉDELMEÉRE.....	81
IV.1. A hitelezői pozíció erősítése a felszámolást megelőzően	81
IV.1.1. A biztosítékok szerepe	81
<i>A zálogjog.....</i>	<i>83</i>
IV.1.2. Fiduciárius biztosítékok	89
<i>a) A biztosítéki célú vételi jog (fiduciárius opció).....</i>	<i>90</i>
<i>b) A Lex Commissoria és tilalma</i>	<i>91</i>

<i>c) Színleltség és jóerkölcsbe ütközés a vételi jognál</i>	93
<i>d) Feltűnő értékaránytalanság és elszámolási kötelezettség</i>	95
<i>e) Biztosítéki célú tulajdonjog átruházás</i>	98
<i>f) Tulajdonjog-fenntartás</i>	101
<i>g) Biztosítéki engedményezés</i>	102
IV.1.3. Személyhez kötődő vagy szerződéses biztosítékok	104
<i>a) Kezesség</i>	104
<i>b) Garancia</i>	108
IV.1.4. Végrehajtási eljárás kezdeményezése a hitelezői pozíció erősítése céljából .	110
IV.2. A hitelezői pozíció erősítése a felszámolási kérelem benyújtásától	114
IV.2.1. Az ideiglenes vagyonfelügyelő	114
IV.3. A hitelezői pozíció erősítése a felszámolás kezdő időpontjától	116
IV.3.1. A felelősség áttörését célzó eljárás (Csódtörvény 33/A. §)	119
<i>Az árnyékvezetők</i>	124
<i>Bizonyítási teher</i>	125
<i>Biztosíték adása</i>	127
<i>Marasztalási per</i>	128
IV.3.2. A szerződések megtámadásának joga (Csódtörvény 40. §)	131
IV.3.3. A társasági részesedés rosszhiszemű átruházása miatti felelősség megállapítása (Csódtörvény 63/A. §)	135
IV.4. Összefoglaló gondolatok a fejezetről	139
V. A FELSZÁMOLÁSI VAGYON FELOSZTÁSA	141
V.1. A vagyon felosztása a hitelezők és az adós megállapodása alapján	141
V.2. Egy külföldi példa amiből tanulhatunk: (csőd)egyezség megállapodás hiányában (cramdown)	144
Reorganizáció az Amerikai Egyesült Államokban	144
A reorganizáció folyamata	145
A reorganizációs terv	146
A követelésekről az eljárásban	148
A CRAMDOW LEHETŐSÉGE	151
Fordított cramdown	152
Tanulság	155
V.3. A vagyon felosztása megállapodás hiányában (Csódtörvény 57. §)	156
V.3.1. Az egyszerűsített felszámolás (Csódtörvény 63/B. §)	156
<i>Vagyonrendezési eljárás</i>	157
V.3.2. Hitelezői osztályok közötti vagyonfelosztás	161
<i>a) osztály – a felszámolás költségei</i>	161

<i>b) osztály - zálogjogosultak.....</i>	<i>161</i>
<i>c) osztály - járadékjogosultak.....</i>	<i>163</i>
<i>d) osztály – magánszemélyek és KKV-k követelései.....</i>	<i>163</i>
<i>e) osztály – adótartozások.....</i>	<i>164</i>
<i>f) osztály – egyéb követelések.....</i>	<i>165</i>
<i>g) osztály – egyéb követelések.....</i>	<i>165</i>
<i>h) osztály – az adós vezetőinek követelései (alárendelt követelések).....</i>	<i>165</i>
V.3.3. Hitelezők a vagyonfelosztást követően.....	166
V.4. Összefoglaló gondolatok a fejezetről.....	168
VI. ZÁRÓ GONDOLATOK.....	169
FORRÁSOK.....	172
Irodalomjegyzék.....	172
Jogforrások.....	194
Bírósági anyagok.....	195
A SZERZŐ KORÁBBI PUBLIKÁCIÓI.....	201

Családomnak: Flóranak, Tamásnak, Dórinak és Annának, innen az emeletről. Köszönöm,
hogy türelemmel voltatok!

Babits Mihálynak

Budapest, 1930. szept. 8.

Kedves Barátunk!

Ezennel tisztelettel értesítünk arról, hogy a mai napon tudomásul vettük kilépésedet a Nyugat Szindikátusból. Részvényeidet mi, a Nyugat Szindikátus alulírott két tagja vesszük át, minden ellenérték nélkül, fele-fele részben. Mi viszont mellékelten rendelkezésedre bocsátjuk a NYUGAT kiadó és irodalmi R. T.-vel kötött szerződéseket.

Elismerjük, hogy Neked a NYUGATtal szemben 10.428 P. (tízezernégyszázhuszonnyolc pengő) követelésed áll fenn. Ez a követelés 1933. december 31-én, a Nyugat Szindikátus alapszerződésének lejártakor esedékes, a NYUGAT Rt.-vei szemben.

Ha azonban Móricz Zsigmond szindikátusi tag az ő részvény birtokát vagy annak nagyobb hányadát elidegenítené, ezzel egyidejűleg köteles gondoskodni arról, hogy a NYUGAT rt. a Te részvedet kifizesse; amennyiben a NYUGAT rt. ezt meg nem tenné, Móricz Zsigmond kötelessége téged kielégíteni. Ugyanígy Móricz Zsigmond szavatol azért, hogy míg ő a Szindikátus tagja, a NYUGAT rt. azonnal kifizeti követelésedet, amennyiben a Veled kötött szerkesztői szerződést megszegné.

Részvényeink eladása esetén kötelesek vagyunk Neked elővételi jogot biztosítani, amikor is a Részvedről felajánlandó vélet- árból követelésed levonható.

Ha azonban a NYUGATot akár kénytelenek volnánk beszüntetni, akár pedig csőd, vagy fizetéseképtelenség miatt szünnék meg az, Neked csak az esetleges csődtömeeggel szemben áll fenn követelésed.

Igaz híveid

Móricz Zsigmond Fenyő Miksa¹

¹ Móricz Zsigmond: Móricz Zsigmond levelei 2. köt - Új magyar múzeum, Irodalmi dokumentumok gyűjteménye 8. (Budapest, 1963) Levelek 1930–1942.

I. BEVEZETÉS

1. A fizetésképtelenség joga voltaképpen annak a tudománya, hogy hogyan osztható fel kiszámíthatóan annak az adósnak a vagyona, aki olyan helyzetbe kerül, hogy hitelezőit egyáltalán nem vagy csak részben tudja kielégíteni. Bár több megközelítése létezik a fizetésképtelenségnek – talán nincs is rá valóban megfelelő fogalom -, abban vélhetően a területtel foglalkozók nagyobb része egyetért, hogy amennyiben az adós minden hitelezőjét ki tudja fizetni, úgy a fizetésképtelenségi jogra túlzottan nagy szükség nincsen.²

2. Az előző bekezdésben szándékosan használtuk a „kiszámítható” fogalmat az adósi vagyon felosztására. Bár Arisztotelésztől Platónon, Aquinói Szent Tamáson át sokan elmélkedtek az igazságról, már csak az igazságosság különböző jelentésváltozatai miatt sem lehetséges, hogy abban az esetben, ha az adós vagyona a teljes hitelezői igény kielégítésére nem elegendő, igazságosan osszuk azt el. Akarva-akaratlanul a méltányossághoz érkezünk el, ha valamiféle kiegyenlítő igazságosság mentén kívánjuk a javakat elosztani, azonban ahogyan azt Eörsi Gyula frappánsan megjegyezte: ami méltányos az egyiknek, méltánytalan a másiknak.³ A szabályozási rezsimek e körben csak azt tudja elérni, hogy a potenciális hitelező eldöntse: hajlandó-e üzletet kötni a rendszer adta feltételek mentén úgy, hogy az ellenérték nem egyidejűleg vagy nem előre kerül jóváírásra a számláján. Amennyiben igen, úgy kénytelen-kelletlen szembesülhet valamilyen módon a fizetésképtelenségi joggal: akár mint adós, akár mint hitelező.

3. A Világgazdasági Fórum által minden évben közzétett országok versenyképessége felmérésén Magyarország a mezőny első harmadának végén, második harmadának elején szokott végezni. Az index szempontrendszerében mérlegelési faktor, hogy milyen hatékony a fizetésképtelenség szabályozása az adott országban. Itt rendszerint a megszerezhető pontok felét-kétharmadát ítélik meg Magyarországnak, azaz nem kiugróan rossz, de nem is kiugróan jó. Ez a befektetési szempontok mérlegelése során a külföldieknek is egy fontos

² A gondolat nem elsősorban a hagyományos: pénzforgalmi szemléletű vagy vagyoni szemléletű fizetésképtelenségi rezsimek közti választást takar, hanem annak kimondását, hogy a pénzforgalmi szemléletnél sincs önmagában szükség felosztási szabályokra, ha minden hitelező megkapja a követelését.

³ EÖRSI Gyula: Összehasonlító polgári jog. Budapest, Akadémia Kiadó, 1975. 440-442.; ezzel egyezően: LESZKOVEN László: A jóhiszeműség és tisztesség elvével össze nem egyeztethető – „méltánytalan” – késlekedés egyes kérdéseiről. Erdélyi Jogélet, 2022/3. 119-129.

figyelmeztetőjel lehet – amellet, hogy nyilvánvalóan nem elsődleges szempont. Annak feltérképezése, hogy mennyire hatékony a hitelezők szempontjából a magyar felszámolási jog, a dolgozat egyik fő célkitűzése. Amennyiben ugyanis a hitelezők megfelelően biztosítottak érzik vagy érezhetik magukat még egy fizetésképtelen helyzet bekövetkezése esetén is, úgy szívesen fektetnek be egy országban, hiszen bízhatnak a megtérülésben, s ugyan ez igaz a hazai vállalkozásokra is. A hatékony végrehajthatósága a követeléseknek tehát voltaképpen az adósok érdeke is,⁴ hiszen hosszú távon ez több befektetőt, kevesebb biztosítéki elvárást és alacsonyabb kamatokat eredményezhet.

4. Nem hagyható figyelmen kívül az, hogy a magyar Csődtörvényt már – túlzás nélkül – annyiszor módosították, hogy talán már egykori megalkotója (ha volt ilyen) sem ismerne rá, a belső koherenciája pedig meglehetősen ingatag lábakon áll.⁵ Emellet az Európai Unió fizetésképtelenségi rezsim változásaira is figyelemmel kell lenni.⁶ A gazdaság tempója a hatályos törvény 1990-es megalkotása óta csak gyorsult, s az újabb kihívásokra reagálni kellett. Ahogyan Szikora Veronika írja, a társas vállalkozások körében indított felszámolási eljárások száma 2017-ben 6,5 ezer volt, az eljárások száma 2015-től kezdve csökkent,⁷ azonban vélhetően a COVID-válság és más külső körülmények hatására 2022-ben már 8449 cég került felszámolás alá, s 2023 első öt hónapjában ez a szám már 8549 volt, azaz kevesebb mint fél év alatt haladta meg a felszámolások száma a korábbi éves szintet.⁸ A jogszabályi módosítások mellett azonban a Kúria joggyakorlata is sokszor a korábbi értelmezések ellenében formálta a gyakorlatot; a hatályba lépés óta eltelt több, mint harminc év pedig még mindig válasz híján hagyott minket sok érdemi kérdésben. Önkritikus beismerése ez a jelen dolgozatnak, de vélhetően a problémákat hosszú távon már nem a

⁴ SZALÓKI Gergely: A biztosítéki jog fejlődésének lehetséges irányai. Jogelméleti Szemle, 2011/1.

⁵ Juhász László is felhívja rá a figyelmet, hogy még a 2017-es évben is négy módosításra került sor a Csődtörvény kapcsán: JUHÁSZ László: A Cstv. módosítása az új Pp. szabályaira tekintette. Céghírnök, 2017/12. 4-7.

⁶ NAGY Adrienn: Az Európai Unió kezdeményezése a tagállami fizetésképtelenségi jog harmonizálására. In: Barta, Judit (szerk.) A fizetésképtelenség aktuális jogi problémái nemzetközi kitekintéssel, Patrocinium Kiadó, Budapest, Miskolc, 2018. 6.

⁷ SZIKORA Veronika: A fizetésképtelenség témájának időszerűsége: magyar tények, német és osztrák minták. In: Szikora Veronika – Fézer Tamás (Szerk.): Fizetésképtelenség és jogutód nélküli megszűnés. Tapasztalatok és reformjavaslatok. Debrecen, 2018. 159.

⁸ Forrás: Opten Kft. <https://www.opten.hu/kozlemenyek/idei-felszamolasi-eljarasok-mar-most-tobb-mint-2022ben>

jelenlegi jogszabály rendszerében kell rendezni: új fizetéseképtelenségi törvény szükséges.⁹ Mely talán tud hasznosítani a jelen dolgozat következtetéseiből. Természetesen voltak már korábban is olyan vélemények, melyek kívánatosnak tartották volna egy új csődtörvény megalkotását – pl. Csőke Andrea¹⁰ vagy Török Gábor-, azonban az egyelőre várat magára. 2018-ban az Igazságügyi Minisztérium megkezdte egy új csődtörvény megalkotásával kapcsolatos munkát, a kodifikáció azonban 2019-ben megakadt.¹¹

5. A dolgozatban a felszámolási jog alapkérdéseit vesszük végig, választ keresve arra a kérdésre, hogy milyen perspektívái vannak egy hitelezőnek arra, hogy a felszámolt adósától pénzhez jusson. Eközben azonosítjuk a jogalkotó számára lehetséges beavatkozási pontokat és megkíséreljük megoldási javaslatot is adni az adott problémára.

6. A dolgozat a fizetéseképtelenséggel kapcsolatos eljárások közül kizárólag a felszámolással foglalkozik. Ennek oka, hogy az egyes eljárások önálló ismertetése is megtölt egy doktori dolgozatot – ez valósul meg a jelen dolgozattal a felszámolási eljárás kapcsán -, a különböző eljárások kapcsolódási pontjainak, az eltéréseknek az ismertetése vagy túlzottan hosszúvá, vagy az egyszerűsítések miatt nem kellően specifikált és részletekbe menővé tennék a dolgozatot. A téma tehát a felszámolási eljárás: a követelés létrejöttétől a vagyon felosztásáig és a kapcsolódó maradék-eljárásokig.

7. A megközelítés során elsősorban a hitelezők szempontjából vizsgáljuk az eljárást, így azokra a lehetőségekre koncentrálunk, ahol a hitelezők be tudnak avatkozni, tudnak előre tervezni vagy esélyeik javítása érdekében el tudnak járni. A dolgozat bár nem kézikönyv, de sok olyan a gyakorlatban tapasztalt gondolatot tár a hitelezők elé, amellyel felkészülhetnek egy felszámolási eljárásra, s ezáltal nagyobb eséllyel térülnek meg követeléseik.

⁹ Ezzel egyezően foglal állást: SZIKORA Veronika: Nemzeti keretrendszerek, eltérő joggyakorlatok adalékok a magyar fizetéseképtelenségi jog újragondolásához. *Gazdaság és Jog*, 2019/7-8. 31.

¹⁰ CSŐKE Andrea: Gondolatok az új fizetéseképtelenségi törvény szükségességéről a Csődtörvény statisztikája tükrében. *Magyar Jog*, 2002/2. 86-95.

¹¹ JUHÁSZ László: A szerkezetátalakítási eljárás helye a magyar csődjog rendszerében. *Fizetéseképtelenségi jog*, 2021/2-3.

8. Fontos kiemelni, hogy a dolgozat a cégek felszámolásával foglalkozik, ezért nem érintjük az önkormányzatok, civil szervezetek, pénzügyi vállalkozások, természetes személyek ellen lefolytatott eljárásokat, említést róluk ott teszünk, ahol feltétlenül indokolt.

9. Az európai és nemzetközi fizetéseképtelenségi jog szintén kívül esik a dolgozat vizsgálódásán. Nem elsősorban arról van szó, hogy Csőke Andrea már kiváló könyvet¹² tett le az asztalra a témában, hanem hogy a kollíziós és más eljárási szabályok elvonnék a fókuszot a tulajdonképpeni témáról: a hitelezők helyzetéről és a felszámolási vagyron felosztásáról.

10. Végül: a dolgozat nem foglalkozik érdemben a COVID veszélyhelyzet hatálya alatt alkalmazandó kormányrendeletekkel. Nem pálcát törve ezen jogszabályok felett, mivel sokszor méltányolható és/vagy szükséges cél érdekében születtek, de nagyobb részük aligha szolgálhat példaként a későbbi jogalkotásnak, emellett hitelezői tanulságuk elsősorban abban merülhet ki, hogy a hitelezőknek arra is készülni kell, amire nem tudnak felkészülni. Botcsinálta tanulság ez, ezért sem lenne kívánatos vezérfonalként használni a dolgozat megírása során.

¹² CSŐKE Andrea (Szerk.): A határokon átnyúló fizetéseképtelenségi eljárások. HVG-ORAC, Budapest, 2016.

II. A HITELEZŐ, AZ ADÓS ÉS A KÖVETELÉS

II.1. A hitelező

A fizetésképtelenségi jog alapvetően a végletekig egyszerűsíthető: van egyetlen adós és legalább egy hitelező. Minden más ebből az origóból indul ki: meg kell tudnunk állapítani, hogy fizetésképtelen-e az adós, van-e egyáltalán tartozása, milyen követelés áll fenn vele szemben és így tovább. De mindennek az alapja az, hogy tudjuk ki rendelkezhet olyan követeléssel, amely fizetésképtelenségi jog szempontjából releváns, s hogy ki lehet olyan adós, aki ellen a fizetésképtelenségi jog eszközei igénybe vehetők. A Csődtörvény 2. § (1) bekezdése a személyi hatály meghatározása során ki is emeli: e törvény hatálya a gazdálkodó szervezetekre¹³ és ezek hitelezőire terjed ki. A felszámolás kapcsán hitelezőnek az tekinthető, akinek az adóssal szemben pénzkövetelése vagy pénzben kifejezett vagyoni követelése van és azt a felszámoló nyilvántartásba vette.¹⁴

Nem elhanyagolható körülmény az sem, hogy a polgári jog általános szabályaihoz képest a fizetésképtelenségi jog alapvetően a kógens szabályok talaján áll, nem lenne ugyanis kívánatos, ha akár a felszámoló, akár az eljáró bíróság döntési kompetenciáját a felek akarata szabadon hajlíthatná.¹⁵ Éppen ezért a fizetésképtelenségi jogban kevésbé tudnak megjelenni jogon kívüli szempontok – maguk a jogszabályok sem tartalmazzak például méltányosságra, igazságosságra vagy más metajurisztikus elvárásra való törekvést. Ahogyan Csehi Zoltán a méltányosság kapcsán találóan megjegyzi, az sok esetben pont a

¹³ Csődtörvény 3. § (1) E törvény alkalmazásában:

a) gazdálkodó szervezet:

aa) a magyarországi székhellyel rendelkező gazdasági társaság, közhasznú társaság, ügyvédi iroda, közjegyzői iroda, szabadalmi ügyvivői iroda, végrehajtói iroda, európai részvénytársaság, szövetkezet, lakásszövetkezet, valamint európai szövetkezet, vízgazdálkodási társulat (a víziközmű-társulat kivételével), erdőbirtokossági társulat, önkéntes kölcsönös biztosító pénztár, magánnyugdíjpénztár, egyéni cég, egyesülés – ideértve az európai gazdasági egyesülést is –, európai területi társulás, egyesület, alapítvány, valamint

ab) mindazon egyéb jogi személy vagy jogi személyiséggel nem rendelkező, a személyes joga alapján gazdasági társaság vagy más, gazdasági tevékenységet folytató szervezet, amelynek a fő érdekeltségeinek központja – a fizetésképtelenségi eljárásról szóló, 2015. május 20-i (EU) 2015/848 európai parlamenti és tanácsi rendelet (a továbbiakban: 2015/848 EU rendelet) alapján – az Európai Unió területén található, és az ellene indítható fizetésképtelenségi eljárás a 2015/848 EU rendelet hatálya alá esik;

¹⁴ Csődtörvény 3. § (1) cd) alpontja.

¹⁵ MORGAN, Jonathan: Contract remedies as default rules. In: HALSON, Roger – CAMPBELL, David (Szerk.): Research Handbook on Remedies in Private Law. Cheltenham, Edward Elgar, 2019. 479-480.

szabálytól való eltérés útján erősítheti a jogbiztonságot: „Végső soron a méltányossági döntésben az igazságosság az általános szabálytól való eltérésben inkarnálódik, nem a jog parancsa, hanem az attól való eltérésben jelenik meg az individualizáló vagy az egyedi eset önálló igazsága abban, hogy a jog alkalmazása magának a jognak a hitelét, igazságossági funkcióját gyengítené, kérdőjelezné meg. A méltányosság jogot erősítő hatása az, amely a legitimációs erejét adja.”¹⁶ Álláspontunk szerint azonban ez a fizetéseképtelenségi jogban még a szokásosnál is óvatosabban értelmezendő, ugyancsak Csehi Zoltánt idézve: „Véleményünk szerint a méltányoságon akkor alapulhat bírói döntés, ha arra a törvény kifejezetten felhatalmazza a bírót [...]”.¹⁷

A hitelezői minőség kapcsán fontos kiemelni, hogy a hitelezői minőség egyáltalán anyagi jogi vagy eljárásjogi követelmény.¹⁸ Álláspontunk szerint a Csődtörvény fogalmi egyszerre kívánják meg az anyagi és eljárásjogi megfelelést is. Abban vélhetően nincs túl nagy vita, hogy nem lehet hitelező az, akinek a polgári jog szabályai szerint nincs pénzkövetelése vagy pénzben kifejezett vagyoni követelése az adóssal szemben. Egyértelmű az is, hogy amennyiben nem pénzkövetelés vagy pénzben kifejezhető értékű követelése van valakinek, úgy nem minősülhet hitelezőnek. A hitelezőként történő bejelentkezés már érdekesebb kérdéseket vet fel. A korábbi eljárásoktól függetlenül be kell jelentenie a követelését az eljárásban annak, aki ilyen módon részesülni szeretne a felszámolási vagyontól.¹⁹

Vannak olyan speciális hitelezők, melyekkel kapcsolatosan élénk jogirodalmi vita bontakozott ki a felszámolási vagyon, továbbá az elszámolási kötelezettség kapcsán. Ide tartoznak a lízingbeadók is. A vita az új Ptk. hatálybalépése körül bontakozott ki, a zömmel bírói álláspontot képviselő Csőke Andrea és Juhász László nem érzékelt szükséges beavatkozási pontot a jogalkotó oldaláról.²⁰ Gárdos István és Gárdos Péter ezzel ellentétben

¹⁶ CSEHI Zoltán: Méltányosság és az új Polgári Törvénykönyv. In: KÖHÍDI Ákos – KESERŰ Barna Arnold (Szerk.): Tanulmányok a 65 éves Lenkovic Barnabás tiszteletére. Győr, Eötvös József Könyv- és Lapkiadó Bt., 2015. 26.

¹⁷ CSEHI Zoltán: A magyar magánjog általános részéről - elméleti és dogmatikai fejtegetések. Jogelméleti Szemle, 2004/1.

¹⁸ METZINGER Péter: Per helyett pénzfeldobás. Jogtudományi Közlöny, 2021/1. 30-31.

¹⁹ 2/2008. Polgári jogegységi határozat

²⁰ CSŐKE Andrea - JUHÁSZ László: A pénzügyi lízingszerződésből eredő követelések érvényesítése a csőd- és felszámolási eljárásokban. Gazdaság és Jog, 2014/3., 8-13.

a fiduciárius biztosítékok – Ptk. hatálybalépésekor – szabályozása miatt kifejtették azon véleményüket, hogy a jogszabálynak el kellene indulnia abba az irányba, hogy a különböző, biztosítékkal rendelkező finanszírozók lényegében azonos pozícióban legyenek követelésük érvényesítése során, a felszámolási eljárásokban nem lenne szabad eltekinteni attól, hogy a pénzügyi lízing és a faktoring alapvetően finanszírozási ügylet, és az átruházott követelés, illetve dolog elsősorban biztosítéki célt szolgál.²¹ Csőke Andrea és Juhász László válaszcikkében kifejtette, hogy álláspontjuk szerint a többi hitelező igényére - megfelelő elszámolás mellett - a faktor, illetve lízingbeadó felszámolási eljáráson kívüli behajtási/értékesítési lehetősége nem hat ki, kizárólag abban lesz a különbség, hogy ki fogja tudni érvényesíteni a jutalékot a behajtás/értékesítés után.²² A Csődtörvény 2017-es módosítása a fiduciárius biztosítékok törvénybe emelésével (a Ptk. módosításakor) ezt a problémát lényegileg kezelte.²³

A követelések bejelentése a felszámolónak

A megindult (Cégközlönyben közzétett) felszámolási eljárás során a hitelezőknek 40, illetve 180 napjuk van arra, hogy az adóssal szembeni követelésüket bejelentésük a felszámolónak. A 180 napos határidő elmulasztása jogvesztéssel jár.²⁴ A bejelentkezés módjával kapcsolatosan a Csődtörvény érdemi útmutatást nem ad, ez az egyik olyan területe a jogszabálynak, ahol jóval részletesebb szabályozásra lenne szükség. A Kúria gyakorlata szerint a követelés bejelentésére rendelkezésre álló határidő anyagi jogi határidő,²⁵ azaz a határidő utolsó napján meg is kell érkeznie a felszámolóhoz.²⁶ A hitelezőként történő bejelentkezés elsősorban továbbra is papír alapon történik. A papír alapú eljárás elsődleges oka, hogy az elektronikus dokumentumok átvételéről hitelt érdemlő visszaigazolás alapvetően nincs – létezik ugyan már több bizalmi szolgáltató, aki nyújt elektronikus tértivevény szolgáltatást, de az ezekhez történő csatlakozás önkéntes. A hitelezőknek adott

²¹ GÁRDOS István – GÁRDOS Péter: A lízingbeadó és a faktor mint hitelező a felszámolási eljárásban. *Gazdaság és Jog*, 2014/5. 17-20.

²² CSŐKE Andrea - JUHÁSZ László: Reflexiók Gárdos István-Gárdos Péter: A lízingbeadó és a faktor mint hitelező a felszámolási eljárásban című cikkére. *Gazdaság és Jog*, 2014/11., 19-21.

²³ JUHÁSZ László: A Cstv. 2017. évi módosítása II. *Gazdaság és Jog*, 2017/12. 3-9.

²⁴ Csődtörvény 37. § (3) bek.

²⁵ Ezzel ellentétes korábbi álláspont: GYÖNGYÖSINÉ Antók Éva: Határidők a csődeljárásban és a felszámolási eljárásban III. *Céghírnök*, 2016/1. 6-7.

²⁶ MUZSALYI Róbert: A hitelezői igénybejelentés határideje a felszámolási eljárásban – szemelvények a Kúria legutóbbi döntéséből. *Céghírnök*, 2019/7. 3.

felhívás tartalmazza ugyan a felszámolóként kijelölt személy cégkapu azonosítóját, azonban jelenleg cégkapura nem küldhetnek üzenetet más cégkapu-felhasználók.

A postán térítvevény különszolgáltatással feladott leveleknél viszont előfordulhat, hogy azokat határidőben postára adják, azonban a címzettek csak a hátrahagyott értesítővel veszik át azokat, a „postázós” napjukon. A bírói gyakorlat szerint a cégeknek küldött küldeményeket kézbesítettnek kell tekinteni a kézbesítés első megkísérlésének napján, mert a cég működése során elvárható, hogy gondoskodjon a székhelyére érkező küldemények átvételéről.²⁷ Az átvételnek ráadásul ténylegesen a székhelyen kell történnie, a Fővárosi Ítéltábla egy újabb döntésében kimondta, hogy az utánküldés szolgáltatással ténylegesen máshol átvett levéllel a cég megsérti a székhelyre vonatkozó szabályokat, mivel az utánküldés tényéből következik, hogy a küldemény átvétele nem történt meg a székhelyen.²⁸

A tapasztalatok azt mutatják, hogy a felszámoló általában a hitelező számára méltányosan járnak el és 40 napon belüli vagy határidőn belüli besorolást alkalmaznak, amennyiben a hitelezői bejelentés feladása határidőben megtörtént. Illetve sokan viszonylag gyorsan visszaigazolnak elektronikusan – minősített elektronikus aláírással ellátott – megküldött hitelezői bejelentkezéseket; mi magunk is elsősorban elektronikusan szoktuk megküldeni, azonban ha a visszaigazolás nem érkezik meg, akkor a 30. napot követően megküldjük papír alapon is a bejelentkezést.

A bejelentkezés során az igények megjelölése (ha nem is a Csődtörvény rendszerének megfelelően) általában meg szokott történni, a valódi problémát, főként a jogi képviselő nélkül eljáró hitelezőknek a kapcsolódó díjak megfizetése szokta jelenteni. Ezzel kapcsolatosan valóban eléggé szegényes a felszámolás közzétételének tájékoztatója.

A hitelezőknek ugyanis az eljáró törvényszék Gazdasági Hivatala által kezelt elkülönített számlára kell megfizetniük a bejelentett követelés 1%-át, de legalább 20.000,- Ft-os és legfeljebb 400.000,- Ft-ot, továbbá ezt igazolni is kell a felszámolónak. A problémát az

²⁷ BH 2005.68., I. A cég működése során elvárható, hogy székhelyén a hatóságok, üzletfelek számára elérhető legyen, gondoskodjon a székhelyére érkező küldemények átvételére jogosult személy jelenlétéről - A székhelyre - mint a központi ügyintézés helyére - címzett küldeményt átvétele esetén főszabályként kézbesítettnek kell tekinteni.; Kúria 3/2016. számú Polgári Elvi Határozat.

²⁸ BDT2023.4698.

okozza, főleg azon hitelezőknél, akik ritkán járnak el felszámolásban, hogy 2021. július 1. napjával újabb fizetési kötelezettség jelent meg a hitelezők oldalán: a felszámoló vagyongfelkutatási tevékenységének támogatására be kell fizetniük a követelés tőkeösszegének 0,5%-át, de legalább 5.000,- és legfeljebb 40.000,- Ft-ot költségátalányként. Ezt az összeget azonban nem a törvényszék, hanem a felszámoló bankszámlájára kell megfizetni.

Mind a kettő fent írt pénzfizetési kötelezettség a 40 napon belül teljesítendő és igazolásának is meg kell történnie, ennek hiányában az igény nem vehető nyilvántartásba. Érdekesség, hogy a Csődtörvény vonatkozó szakasza – 46. § (7a) – a költségátalány kapcsán kifejezetten nevesíti a 40 napos határidőt – azaz nem visszautal a korábbi 40-180 napos szabályra -, azonban a felszámolók rendszerint hiánypótlási felhívást adnak ki a meg nem fizetett költségátalányra és besorolják azokat 40 napon túli követelésként. Teszik ezt annak ellenére, hogy a törvény nem rendelkezik a 40 napon túli befizetés lehetőségéről. Ez jó az adott hitelezőnek, ugyanakkor rossz a többi hitelezőnek, hiszen a nyilvántartásba nem vett hitelező követelése nem gyengíti a többi hitelező megtérülését a vagyonfelosztás során.²⁹ Ilyen esetben a többi hitelezőnek kifogásolási joga van a hitelező nyilvántartásba vételével kapcsolatosan. Álláspontunk szerint itt alkalmazandó lenne a Kúria egy korábbi végzése, ami kifejtette, hogy a hitelezővé válás két feltétele - a felszámolóhoz történő bejelentkezés és a nyilvántartásba vételi díj befizetése - teljesítésére előírt határidő értelmezése csak egységesen történhet. A Kúria megítélése szerint nemcsak a hitelezői igény bejelentésének, hanem a hozzá kapcsolódó nyilvántartásba vételi díj befizetésének is meg kell történnie a határidőn belül, azaz a díjnak meg kell érkeznie a Gazdasági Hivatal számlájára. Ha a díj csak később került megfizetésre, akkor a hitelezővé válás egyik feltétele csak határidőn túl került teljesítésre, így az igény nem vehető nyilvántartásba.³⁰

Azokat a hitelezőket tehát akik teljesítik mind a követelés bejelentésére, mind a kettő díj fizetésére és igazolására vonatkozó kötelezettségeket 40 (180) napon belül, hitelezőknek kell tekintenünk.

²⁹ MUZSALYI Róbert: A felülvizsgálati eljárás korlátai a csőd- és felszámolási ügyekben. Magyar Jog, 2015/3. 174.

³⁰ Kúria Gfv. VII. 30.468/2018/5.

II.2. Az adós

A Csődtörvény megfogalmazása szerint adós az a gazdálkodó szervezet, amely tartozását (tartozásait) az esedékességkor nem tudta vagy előreláthatóan nem tudja kiegyenlíteni. A törvény hatálybalépésekor még az „előreláthatóan nem tudja” fordulatnál szerepelt egy 1 éves korlát, tehát ha számvitelileg nézzük, az kizárólag a rövid lejáratú kötelezettségekre korlátozódott.

A dolgozatban – ahogy korábban írtuk – a Magyarországon székhellyel rendelkező gazdálkodó szervezetek felszámolásával fogunk foglalkozni. Emellett is érdemes azonban megjegyezni, hogy a törvény gazdálkodó szervezet definíciója ettől jóval tágabb kört ölel fel.³¹

A felszámolási eljárások kezdeményezésekor meg kell jelölni azt, hogy főeljárásként vagy területi eljárásként kívánják-e megindítani,³² továbbá, hogy mi alapján állapítható meg az eljáró törvényszék joghatósága.³³ Azaz az adós meghatározása elsősorban eljárásjogi követelmény, annak anyagi jogi vetületét az adja, hogy a követelés kivel szemben áll fenn.

³¹ gazdálkodó szervezet: a magyarországi székhellyel rendelkező gazdasági társaság, közhasznú társaság, ügyvédi iroda, közjegyzői iroda, szabadalmi ügyvivői iroda, végrehajtói iroda, európai részvénytársaság, szövetkezet, lakásszövetkezet, valamint európai szövetkezet, vízgazdálkodási társulat (a víziközmű-társulat kivételével), erdőbirtokossági társulat, önkéntes kölcsönös biztosító pénztár, magánnyugdíjpénztár, egyéni cég, egyesülés - ideértve az európai gazdasági egyesülést is -, európai területi társulás, egyesület, alapítvány, valamint

mindazon egyéb jogi személy vagy jogi személyiséggel nem rendelkező, a személyes joga alapján gazdasági társaság vagy más, gazdasági tevékenységet folytató szervezet, amelynek a fő érdekeltségeinek központja - a fizetéseképtelenségi eljárásról szóló, 2015. május 20-i (EU) 2015/848 európai parlamenti és tanácsi rendelet (a továbbiakban: 2015/848 EU rendelet) alapján - az Európai Unió területén található, és az ellene indítható fizetéseképtelenségi eljárás a 2015/848 EU rendelet hatálya alá esik;

ld. erről: BARTL Bálint: Fizetéseképtelenségi és teremtésvédelmi gondolatok a szennyező fizet elvének tükrében. Iustum, Aequum, Salutare, 2024/1. 62-64.

³² CSŐKE Andrea: Ugrás a sötétbe - avagy a Cstv. határokon átnyúló eljárásokkal kapcsolatos új rendelkezései. Cég hírnök, 2018/3. 6-10.

³³ Fővárosi Ítéltábla 11.Fpkf.43.170/2020/2. A fizetéseképtelenségi főeljárás vagy területi fizetéseképtelenségi eljárás kezdeményezése nemzetközi joghatósági utalás, amely az eljárás sajátosságaira tekintettel a kérelem záró részéhez tartozó külön jogszabály által megkivánt tartalmi feltétel, amely feltüntetésének hiánya miatt az eljárás nem szüntethető meg.

Az eljárások szempontjából lényeges körülmény, hogy hol található az adós érdekeltségeinek központja. A fő érdekeltség központja az a hely, ahol az adós érdekeltségeinek kezelését rendszeresen végzi és ez harmadik személy részéről megállapítható. Ez szinte minden esetben egybeesik a bejegyzett székhellyel.³⁴ A vonatkozó EU rendelet elkülöníti a főeljárást és a területi eljárást. A főeljárás abban a tagállamban indítható meg, amelyben az adós fő érdekeltségének a központja ("centre of main interest", továbbiakban: rövidítve COMI), COMI-ja található. Ezek a főeljárások univerzális eljárások, tehát felölelik az adós teljes vagyonát.³⁵

Az adóssal szemben csak egy főeljárás indítható. Ha több tagállamban is megindítják, akkor ott kell lefolytatni a főeljárást, ahol az előbb megindult. A főeljárás szerinti tagállam nemzeti szabályai szerint kell a hitelezők igényét nyilvántartásba venni, azokat rangsorolni.

Az eljárásban alkalmazandó jog - függetlenül attól, hogy az adósnak valójában hol van vagyontárgya az Európai Unióban, vagy a hitelezője mely országban honos - mindig a főeljárást megindító tagállamnak a joga (lex concursus). Ettől eltérést csak a fizetési képtelenségi rendelet szabályai adnak, így például abban az esetben nem a főeljárásban alkalmazandó jogot kell alkalmazni, amikor másodlagos eljárást indítanak az adóssal szemben egy másik tagállamban.³⁶ A főeljárás tehát azt is meghatározza, hogy a vezető tisztségviselőkkel szembeni eljárásokban milyen jogot kell alkalmazni és melyik bíróságnak van joghatósága – a főeljárás lesz az irányadó.

Az adós kapcsán tehát – a jelen dolgozat szempontjából – annak van jelentősége, hogy Magyarországon bejegyzett gazdasági társaság legyen és a COMI is Magyarországon legyen.

³⁴ SURI Noémi: A fizetési képtelen cégcsoportok helyzete az Európai Unióban. A csoportos koordinációs eljárás létrehozásának célkitűzései. *Gazdaság és Jog*, 2020/3. 17.

³⁵ TÓTH Tímea: A határokon átnyúló fizetési képtelenségi eljárások COMI-val kapcsolatos problematikája. *Gazdaság és Jog*, 2009/6. 9-15.

³⁶ MUZSALYI Róbert: Joghatóság a felszámolási eljáráshoz kapcsolódó perekben. *Magyar Jog*, 2016/3. 166-167.

Bár a dolgozat nem foglalkozik külön a pénzügyi intézményekkel, érdemes megemlíteni a téma szempontjából a szanálási irányelvet.³⁷ Az irányelv azokkal a speciális adósokkal, döntően pénzügyi intézményekkel foglalkozik, amelyekre a tagállami szabályozások is a szokásostól eltérő feltételeket határoznak meg: így például Magyarországon hitelintézetekkel szemben kizárólag a Magyar Nemzeti Bank kezdeményezhet felszámolási eljárást. Az irányelv célkitűzése – a 2008-as pénzügyi válságot követően – az volt, hogy a bajba jutott pénzügyi vállalkozásokat még a fizetéseképtelenség előtt, egy úgynevezett szanálási mechanizmust segítségével próbálják meg helyreállítani, mivel azok felszámolása nagyobb problémát okozna a gazdaságban, mint a szanálás és megmentés költségei.³⁸

Annak érdekében azonban, hogy a hitelezők ne kerüljenek hátrányosabb helyzetbe a szanálási mechanizmus által, az irányelv 74. cikke úgy rendelkezik: meg kell vizsgálni azt, hogy a rendes fizetéseképtelenségi rezsimben jobb helyzetben lett volna-e egy hitelező, s igenlő válasz esetén őt kompenzálni kell a szanálási rendszer alkalmazása miatt bekövetkezett veszteségeikért. A fentebb hivatkozott adósi kör esetén tehát a hitelezőknek két lehetősége van: a szanálás esetén vagy a felszámolással megegyező elbírálás alá esnek (a kártalanítás révén) vagy pedig a szanálás részükre kedvezőbb eredménnyel zárul, mint a felszámolás zárult volna. Így összességében semleges vagy hasznos számukra a szanálási rendszer alkalmazása.

³⁷ Európai Parlament és a Tanács 2014/59/EU irányelve (2014. május 15.) a hitelintézetek és befektetési vállalkozások helyreállítását és szanálását célzó keretrendszer létrehozásáról és a 82/891/EGK tanácsi irányelv, a 2001/24/EK, 2002/47/EK, 2004/25/EK, 2005/56/EK, 2007/36/EK, 2011/35/EU, 2012/30/EU és 2013/36/EU irányelv, valamint az 1093/2010/EU és a 648/2012/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet módosításáról.

³⁸ A következőket írja erről a (45) preambulumbekkezdés: A csődhelyzetben lévő intézményeket főszabályként rendes fizetéseképtelenségi eljárás keretében kell felszámolni. A rendes fizetéseképtelenségi eljárás keretében történő felszámolás azonban veszélyeztetheti a pénzügyi stabilitást, megszakíthatja a kritikus funkciók ellátását, és érintheti a betétesek védelmét. Ilyen esetben, nagy valószínűség szerint, a közérdeket szolgálná, ha a rendes fizetéseképtelenségi eljárás megindítása helyett az intézmény szanálására kerülne sor és szanálási eszközöket alkalmaznának.

II.3. A követelés

A különböző jogszabályok és eljárások más-más elnevezéssel illetik azt, aki követeléssel lép fel valakivel szemben. Talán e körben nem az elnevezésnek van leginkább szerepe, hanem a tartalomnak. A követelések érvényesítése pedig a legkülönbözőbb stádiumokban lehet – s mégis, minden esetben követelésről beszélünk.

Csóke Andrea – a felszámolás alá került adós követelései kapcsán – a következő állapotokat hozza fel példának: *„Ez az igény - lehet még csak az igény állapotában, azaz a felszámoló a könyvek alapján megállapíthatja, hogy az adósnak van követelése mással szemben; - lehetséges, hogy a felszámoló által képviselt adós már felszólította a kötelezettet a teljesítésre, vagy az el is ismerte a követelést; - lehetséges, hogy a felszámoló már megtette az önként nem teljesítő kötelezettel szemben a behajtás érdekében az első lépéseket (kérelmezte a fizetési meghagyás kibocsátását, benyújtotta a keresetet), vagy esetleg nem jogerős határozattal rendelkezik, - lehetséges, hogy már jogerős határozata van, illetve - már a végrehajtási eljárás is megindult a kötelezettel szemben. Természetesen lehetnek köztes lépcsőfokok is, a lényeg azonban az, hogy az adósnak fennáll egy igénye mással szemben, amelynek pénzben kifejezhető értéke van.”*³⁹

Lehetséges tehát, hogy az igényről pontos – az igényérvényesítést lehetővé tévő - tudomása még a felszámolás alatt lévő adósnak sincs.⁴⁰

A hagyományos amerikai megközelítés szerint – melytől nem áll távol a szladitsi hagyomány – a hitel (angolul credit) minden olyan követelést jelent, ami abból ered, hogy egy árut vagy szolgáltatást nem teljesítettek azonnal, hanem a fizetés egy távoli időpontban történik. Ez történhet formalizáltan, ígérvények, kötelezvények vagy más kötelmi dokumentumok vagy pusztán az erre vonatkozó megegyezés útján is.⁴¹

³⁹ CSÓKE Andrea: Követelés átadása a felszámolás végén. Céghírnők, 2016/10. 9.

⁴⁰ KOVÁCS Krisztián: Fennmaradó követelések a felszámolási eljárás után. In: Koltay András – Darák Péter (Szerk.): Ad Astra Per Aspera: Ünnepi kötet Solt Pál 80. születésnapja alkalmából. Budapest, Pázmány Press, 2017. 489-504.

⁴¹ CRANSTON, Ross: Making Commercial Law. Through Practice 1830-1970. Cambridge, Cambridge University Press, 2021. 58.

Megjegyzendő azonban, hogy bár vannak funkcionálisabb megközelítései a követeléseknek, amik nem a követelés érvényesítésének állapotát tekintik a legfontosabbnak, a követelések meghatározása igen fontos annak érdekében, hogy a fizetéseképtelenségi eljárások alapvető szabályait meg tudjuk tárgyalni. A követelések vagy tartozások az eljárás végén rendszerint megszűnnek, a vagyonfelosztás során a követelések arányában osztják fel a vagyont, a követelések érvényesítése csak a fizetéseképtelenségi eljárásban lehetséges annak megindulásától kezdve, továbbá a követelések jogosultjai lesznek azok, akik az egyezségkötési kísérleteknél szavazhatnak.⁴²

A követelés kapcsán érdekes kérdést vet fel, hogy mennyiben tekinthető megalapozottnak vagy vitathatónak egy követelés, amennyiben a felszámolást elrendelik az adott követelésre tekintettel. A Szegedi Ítéltábla egy elévüléssel kapcsolatos ügyben⁴³ azt mondta ki, hogy a felszámolás elrendelése iránti kérelem nem minősül az abban megjelölt követelés bírósági úton történő érvényesítésének, és ekként a követelés elévülését nem szakítja meg. Önmagában ugyanis a felszámolási eljárás elrendelése iránti kérelem nem jelenti azt, hogy az eljárást kezdeményező hitelező az adóssal szembeni igényét érvényesíteni kívánná, ahhoz ugyanis a részéről további jogcselekmény, azaz igénye felszámolónak történő bejelentése is szükséges. A felszámolási kérelem alaposságának következménye kizárólag az, hogy a bíróság megállapítja az adós fizetéseképtelenségét és elrendeli felszámolását, a hitelező követelésének megalapozottságáról a bíróság e körben nem dönt.

A Fővárosi Törvényszék ugyanakkor egy másik ügyben⁴⁴ azt mondta ki, hogy amennyiben az adós felszámolását egy követeléssel kapcsolatosan elrendelik, úgy az adott követelést az adós felszámolója már csak mint nem vitatott követelést veheti nyilvántartásba. Idézve a végzésből: „A bíróság a 2021. szeptember 01. napján 36.Fpk.1053/2021/9. számú végzésével az adós fizetéseképtelenségét a hitelező felszámolás iránti kérelmében megjelölt 1.200.000,- Ft és az esedékesség időpontjától kezdődően a kifizetés napjáig járó kamattartozásra kiterjedően állapította meg a Cstv. 27. § (2) bekezdés a) pontja alapján. A bíróság az adós fizetéseképtelenségét a Cstv. 24. § (3) bekezdés alapján vélelmezte. Vélelem

⁴² Charles Jordan TABB - Ralph BRUBAKER: Bankruptcy Law: Principles, Policies, and Practice. Cincinnati, Anderson Publishing Company, 2003. 73.

⁴³ Szegedi Ítéltábla Gf.30071/2022/4.

⁴⁴ Fővárosi Törvényszék 36.Fpkh.131/2022/18.

esetén a bizonyítási teher megfordul és az adósra hárul a tényállás valótlanságának bizonyítása. Az adós a határozat jogerőre emelkedéséig hozhatja fel azokat a tényeket és bizonyítékokat,

amelyek cáfolják a hitelező által előadottakat. A felszámolási eljárás alapjául szolgáló jogerős végzésben megállapított hitelezői igényt a felszámoló köteles nyilvántartásba venni. A bíróság ezért a rendelkező részben foglaltak szerint kötelezte a hitelezőt a Fővárosi Törvényszék 2021. szeptember 01. napján 36.Fpk.1053/2021/9. számú jogerős végzésében megállapított 1.200.000,-Ft és járulékai iránti igény elismert követelésként történő nyilvántartásba vételére és besorolására.”

A két végzés összeolvasásával tehát egyértelmű: a fizetéseképtelenség megállapítása nem minősül a követelés érvényesítésének, azonban ha a követelés bejelentése határidőben megtörténik, annak nyilvántartásba vétele nem utasítható el.

A Piper Aircraft eset

Az Amerikai Egyesült Államokban már egy 1995-ös esetben⁴⁵ is igyekeztek tágítani a követeléssel rendelkezők értelmezési kereteit: a Pilatus Aircraft Ltd. szeretne volna megvásárolni a Piper Aircraft Corporation repülőgépgyártó vagyontárgyait egy önkéntes reorganizáció során. A Piper Aircraftnak azonban akkoriban 50-60 ezer gépe működött az Amerikai Egyesült Államokban, így lehetett attól tartani, hogy valamelyik gépnél szavatossági vagy kártérítési követelések lépnek fel, még annak ellenére is, hogy a Piper-t 1937-es alapítása óta számos alkalommal perelték be, de addig egyetlen alkalommal sem bizonyították be a felelősségét hibás vagy veszélyes termékei miatt. A vevő szándéknyilatkozata azt a megoldást vázolta fel, hogy a Piper kérje jogi képviselő kirendelését a jövőbeli károsultak képviselőjére a bíróságtól, hogy így limitálja majd a kártérítési felelősséget a később esetleg megjelenő károsultakkal szemben: a létrehozott alaptól lett volna lehetőség a kifizetésükre az elévülési időn belül. A bíróság egy meglehetősen tág definíciót alkalmazott a jövőbeli károsultak megjelölésére:

⁴⁵ Epstein v. Official Committee of Unsecured Creditors (In Re Piper Aircraft Corp.) – 58 F.3d 1573 (11th Cir. 1995).

„Minden ismert vagy ismeretlen, született vagy meg nem született személy, aki a Piper 11. fejezet szerinti reorganizációs tervének jóváhagyása után a Piper által a jóváhagyás időpontja előtt gyártott és értékesített, tervezett, forgalmazott vagy javított légi járművekből vagy alkatrészekből eredő vagy azokkal kapcsolatos személyi sérülés, vagyoni kár, halál, kártérítés, hozzájárulás és/vagy kártalanítás iránti igényt vagy igényeket érvényesíthet a Piperrel vagy jogutódjával szemben, amelyek részben vagy egészben a jóváhagyás időpontja után bekövetkezett vagy felmerült eseményeken alapulnak, beleértve a termékfelelősségi jogon alapuló igényeket is, és amelyek a Piper által a jóváhagyás időpontja előtt gyártott és értékesített, tervezett, forgalmazott vagy javított légi járművekből vagy alkatrészekből erednek.”⁴⁶

A bíróság kijelentette továbbá, hogy nem elemezte azt, hogy a vonatkozó jogszabályok alapján a jövőbeli károsultak igénye értelmezhető-e csődjogi értelemben vett követelésként. Ennek megfelelően per következett, hiszen biztosítani kellett azt, hogy a jövőbeli károsultakat képviselő ügyvéd nyilatkozatai joghatályosak és kötőerővel rendelkezők lesznek a későbbi eljárásokban. A jövőbeli károsultakat képviselő ügyvéd 100 millió dollár értékben nyújtott be keresetet a Piperrel szemben 1993. július 12-én. A követelés statisztikai számításokon alapult, hogy a hasonló tevékenységet végző és piaci részesedéssel rendelkező cégek mekkora eséllyel és milyen nagyságú károkat okoznak. Az alperesek az eljárásban azzal érveltek, hogy csődjogi értelemben a statisztikai számításokon alapuló igények még nem érik el azt a küszöböt, mikor is őket hitelezőként figyelembe lehet venni. Meglehetősen hasonlít ez a gondolatmenet ahhoz, mint ami például a mi polgári törvénykönyvünkben megjelenik az engedményezés kapcsán: a követelés engedményezéséhez az kell, hogy legalább a jogviszony ismert legyen, amiből a követelés eredni fog. A Piper esetben az esetleges károsodás és az akkor fennálló állapot közti távolság igencsak nagynak tűnt. Az első fokon eljáró bíróság a keresetet el is utasította, lényegében a mi keresetőségi jogunknak megfelelő érveléssel.

⁴⁶ „All persons, whether known or unknown, born or unborn, who may, after the date of confirmation of Piper's Chapter 11 plan of reorganization, assert a claim or claims for personal injury, property damages, wrongful death, damages, contribution and/or indemnification, based in whole or in part upon events occurring or arising after the Confirmation Date, including claims based on the law of product liability, against Piper or its successor arising out of or relating to aircraft or parts manufactured and sold, designed, distributed or supported by Piper prior to the Confirmation Date.”

A másodfokú bíróság az eset kapcsán alkotta meg a követelések beazonosítására szolgáló, úgynevezett *Piper-tesztet*. A teszt szerint valaki akkor rendelkezhet a csődtörvény szerinti követeléssel, ha: a jóváhagyást megelőzően bekövetkezett események jogviszonyt hoznak létre - például érintkezés, kitettség, hatás vagy szerződéses kapcsolat - a jogosult és az adós között és a felelősség alapja az adósnak az állítólagosan hibás vagy veszélyes termék tervezése, gyártása és értékesítése során tanúsított, a felszámolás előtti magatartása. Az adósnak a fizetése képtelenségi kérelmet megelőző magatartása csak akkor keletkeztet az ügyben nyilvántartásba veendő követelést, ha a kérelem jóváhagyását megelőzően kapcsolat (meghatározható igény) jön létre egy meghatározható jogosult vagy jogosultak csoportja és a kérelem beadását megelőző magatartás között.

A Polgári törvénykönyv⁴⁷ 6:128. §-a az egyidejű teljesítésből indul ki a szerződések szabályainál,⁴⁸ de ugyan ezt fogalmazta meg a régi Polgári Törvénykönyv⁴⁹ a 281. §-ban. Ahogyan a törvényhelyre vonatkozó kommentár is megjegyzi: „A szerződéssel lebonyolódó árucseré vagy szolgáltatások cseréje mindkét fél számára akkor tekinthető a legbiztonságosabbnak, ha a csere egyidejűleg bonyolódik le, s ezzel kizárható annak kockázata, hogy az egyik fél előzetes teljesítését nem fogja követni a másik fél teljesítése.”⁵⁰ Külön figyelmet érdemel ugyanakkor az, hogy a felek maguk kötöttek-e ki ettől eltérő teljesítési időpontot, mivel az az egyidejű teljesítésre vonatkozó szabályt felülírja.⁵¹

A kereskedelmi forgalomban valójában nagyobb a realitása annak, hogy a szolgáltatás teljesítése vagy a dolog átadása és a fizetés egymástól térben és időben elkülönül. A kereskedelmi jogi jogviszonyok jellemzője a fuvarozás, szállítóeszközök igénybevétele, az esetek nagyobb részében nem is az eladó az, aki a terméket a vevő részére átadja, így a tényleges, azonnali készpénzes fizetés nem is igen tud megvalósulni – hiszen ha a szállító meg is kapja az átadott pénzt, azt nem garantálja semmi, hogy az el is jut az eladóhoz. A

⁴⁷ 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről

⁴⁸ MOHAI Máté: A társasági szerződésről a Ptk. további szerződési szabályainak tükrében. *Gazdaság és Jog*, 2020/2. 3.

⁴⁹ 1959. évi IV. törvény a Polgári Törvénykönyvről

⁵⁰ WELLMANN György (Szerk): *Polgári Jog I-IV. – új Ptk. – Kommentár a gyakorlat számára.*

⁵¹ Kúria Pfv.VI.22.269/2017/15. [12]-[14]

készpénzes fizetéseket egyébként is egyre inkább korlátozzák,⁵² illetve maguk a cégek sem igen szeretik, az azzal járó adminisztratív teendők miatt. Ha pedig a fizetés és a teljesítés nem egyidejű, akkor már teret adunk a felmerülő problémáknak.

A dolgotban – talán nem a legújított szellemben – követelés címén a hagyományos pénzköveteléseket tárgyaljuk. A különböző kriptodevizák, certifikátok és más pénzügyi-jellegű instrumentumok⁵³ kívül esnek a vizsgálódás körén, mivel azokat nem tekintjük pénznek. A pénzköveteléseket pedig egyszerűen nominálértéken kezeljük, nem mélyedünk bele a pénz reálértékének tárgyalásába.⁵⁴

Nem valódi követelések

Nem minősül valódi hitelezőnek az, aki tévesen teljesít fizetést az adós részére.⁵⁵ A joggyakorlatban korábban is ismert volt az a tétel, hogy a tévesen teljesített utalás nem tartozik az adós felszámolás hatálya alá tartozó vagyonába,⁵⁶ a Csódtv. 2012. január 1-től hatályos módosítása⁵⁷ is ezt a tételt kodifikálta. A gyakorlat és a jogszabály következtetései kizárólagosan a bankszámla útján teljesített fizetésekre vonatkoznak. Érdekes kérdésként merül fel, hogy mi a helyzet a készpénzfizetésekkel,⁵⁸ valamint a dologszolgáltatásokkal. Mind a két előbb említett szolgáltatás-típusnál előfordulhat ugyanis, hogy úgy kívánnak teljesíteni velük, hogy valójában nem az adós ezeknek a szolgáltatásoknak a címzettje. A

⁵² Így például az adózás rendjéről szóló 2017. évi CL. törvény (a továbbiakban: Art.) 114. § (3) bek. szerint Pénzforgalmi számla nyitására kötelezett adózó adóköteles tevékenysége keretében más, pénzforgalmi számla nyitására kötelezett adózónak a vele vagy más jogalannyal kötött szerződés alapján, az abban meghatározott szolgáltatás vagy termékértékesítés - általános forgalmi adó felszámítása esetén az általános forgalmi adóval növelt - ellenértékeként, szerződésenként egy naptári hónapban legfeljebb másfél millió forint összegben teljesíthet készpénzfizetést.

⁵³ NAGY Zoltán: A kriptopénzek helye és szerepe a pénzügyi rendszerben. Miskolci Jogi Szemle, 2019/2. 5-14.

⁵⁴ Ld. erről: GÁRDOS István: Kie a pénzem? A pénz dologi jogi vizsgálata. Budapest, Wolters Kluwer, 2016.; GÁRDOS István: A pénz fogalma. Polgári Jog, 2016/1.; KOVÁCS Krisztián: A valorizáció kérdésköre. Jogiforum.hu publikáció.

⁵⁵ Csódtv. 28. § (4)

⁵⁶ BH2015.168.

⁵⁷ A csódeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény, a gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvény, a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény, továbbá az ezekkel összefüggő egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXCVII. törvény 31. § (3) bek.

⁵⁸ GÁRDOS István: Téves fizetés sorsa a felszámolási eljárásban Gazdaság és Jog, 2015/9. 12-13.

koronavírus árnyékában – mely fordulat remélhetőleg a dolgozat későbbi olvasóinak már szinte ismeretlen lesz – nem ismeretlen az a gyakorlat, hogy főleg a futár vagy posta útján kézbesített megrendeléseket egyszerűen leteszik a küszöbre, a futár maga írja alá a kézbesítés igazolását, gyakran még dokumentumot sem adva. Így az adós (képviselője) is lehet olyan helyzetben, hogy minden jóindulata mellett sem érzékeli a téves teljesítést. E körben álláspontunk szerint a jogalap nélküli gazdagodás, illetve jogalap nélküli birtoklás szabályai az irányadók, a valódi kérdés azonban nem is ez, hanem hogy a jogosultaknak be kell-e jelentkeznie hitelezőként: hiszen a jogszabály csak a téves átutalások elindítóit mentesíti a bejelentkezési kötelezettség alól. Őket viszont tekintet nélkül arra, hogy a felszámolási eljárás alatt vagy azt megelőzően érkezett az utalás.⁵⁹ Itt az a komoly gyakorlati probléma merül fel, hogy a hitelezőknek 40-180 napos határidejük van a hitelezőként történő bejelentkezésre, azonban ha a téves teljesítés nem jut a tévesen teljesítő tudomására, úgy könnyen eleshet az igényérvényesítés lehetőségétől. Megjegyezzük, az igényérvényesítés reális lehetőségétől már a 40 napon túl bejelentkezett hitelezők is elesnek, hiszen elenyésző azon felszámolások száma, ahol a 40 napon túl bejelentkezett hitelezők is kapnak valamilyen mértékű kielégítést az adós vagyonából.

Igen érdekes tényállás kapcsolódik a Fővárosi Törvényszék egy döntéséhez,⁶⁰ ami rámutat arra, hogy a téves átutalások nem kizárólagosan egy-egy elűtött bankszámlaszámhoz vagy elírt névhez kapcsolódnak. A döntés szerint az ügyben szereplő, felszámolás alá került adóst előzőleg megbízta az ügy felperes, mint fővállalkozó hogy részére földműépítési munkákat végezzen el, majd a munkák elvégzését követően biztosítékként visszatartotta a vállalkozási díj 5%-át, ahogy az ilyen kivitelezési munkáknál egyébként nem szokatlan. Az adós még a visszatartás időszakában felszámolás alá került, de közvetlenül a felszámolás elrendelését megelőzően a visszatartásra vonatkozó követelését engedményezte az egyik hitelezőjére.

Az ilyen visszatartások polgári jogilag óvadéknak minősülnek, így azokat a Csódtv. 38. § (5) bek. szerint be kell szolgáltatni a felszámoló részére, s három hónapon túl már nem klasszikus óvadékként, hanem a Csódtv. 49/D. § szerinti zálogjogokként érvényesíthetők. Ezt a szabályt érdemben nem módosították az új Ptk. hatálybalépésével összefüggő

⁵⁹ Győri Ítéletábla Fpkhf.II.25.520/2017/2.

⁶⁰ Fővárosi Törvényszék 4.Gf.75.614/2021/14.

jogszabálmódosítások.⁶¹ Bár már a korábbi megoldást is érték jogos kritikák.⁶² Az óvadéki jogosultak tehát ilyen értelemben nem minősülnek ún. külön kielégítésre igényt tartó hitelezőknek,⁶³ a 3 hónap lejártától kezdve biztosan nem.

Érdekes kérdéseket vetnek fel egyébként is ezek a visszatartások: a Csődtv. 4/A. § szerint a külön kielégítési jogosultság megszűnik a felszámolás elrendelésével, ezzel tartalmilag ellentétes még a 3 hónapos szabály is, ahogyan ezt más szerzők is megjegyzik.⁶⁴ Az óvadék felhasználása a felszámoló eljárásától függetlenül történik, azonban végső soron mégis csak a felszámolónak kell elszámolnia vele,⁶⁵ hiszen a fel nem használt óvadék előbb-utóbb az adós vagyonának része kellene hogy legyen – a visszatartási idő lejártával -, tehát fedezetül szolgálhat a hitelezők igényeinek kielégítésére, akik így joggal léphetnek fel a felszámolóval szemben, ha az nem kellően akkurátus az óvadék felhasználásának ellenőrzésével kapcsolatosan.

A visszatartások szerepe – felszámolási eljáráson kívül – tipikusan az, hogy biztosítsák, hogy a vállalkozó eleget fog tenni a későbbiekben a szavatossági és jótállási kötelezettségeinek, hiszen amennyiben ez nem történik meg, akkor a megrendelő vagy fővállalkozó a visszatartott összegből maga fogja elvégeztetni a kicserélést vagy a kijavítást. A visszatartás tárgya tehát tulajdonképpen a kötelezett szavatossági kötelezettsége: ha azt szerződészerűen teljesíti vagy egyáltalán nem merül fel szavatossági igény, akkor a visszatartást visszakapja, amely így ebben az esetben nyilván felesleges is volt a joggazdaságtani értelemben, hiszen úgy vett ki pénzt a gazdaság vérkeringéséből, hogy arra szükség nem volt.

A másik oldalról nézve: a visszatartás jogosultjának tulajdonképpen elegendő lenne, mint teljesítendő szolgáltatás a szavatossági kötelezettségek teljesítése is. S innen nézve logikus a Csődtv. megoldása: a felszámolás elrendelésével még egy rövid ideig meglehet, hogy a felszámolás alá került adós eleget tette a szavatossági kötelezettségeinek, hiszen idő amíg egy szervezet átáll a felszámolásra és beszünteti a tevékenységét, azonban rövid időn belül

⁶¹ GÁSPÁR Mónika: Az új Ptk. zálogjogi szabályai a felszámolási eljárásban II. Céghírnök, 2017/10. 6.

⁶² TÖRÖK Gábor: Legújabb csődjogi jogalkotásunkról Gazdaság és Jog, 2006/6-7., 36-38.

⁶³ TÖRÖK Gábor: Csődtörvényről a tulajdonjog szempontjából. Polgári Jogi Kodifikáció, 2002/4. 33-35.

⁶⁴ VOLEIN Anna: A Csődtörvény 2014-ben hatályba lépő változásai III. Céghírnök, 2014/4. 14.

⁶⁵ ZÁMBÓ Tamás: Az óvadék a felszámolási eljárásban. Céghírnök, 2014/12. 11-12.

eljutna oda, hogy alkalmazottak és források hiányában a javítási kötelezettségnek úgysem tenne eleget.

A másik oldalról nyilvánvalóan felhozható érvként, hogy pont ezen okból (is) kéri a jogosult a visszatartás beiktatását a szerződés rendszerébe, de ezen vita eldöntése nem ezen dolgozat feladata. Nem beszélve arról a gyakorlati tapasztalatról, hogy a gyakorlatban egyre kevésbé jellemző a visszatartások alkalmazása, azokat egyre inkább bankgaranciával vagy azzal egyenértékű biztosítási kötvényekkel váltják ki. Az a tapasztalat ugyanis, hogy amennyiben a megrendelő/fővállalkozó visszatartás útján biztosítja a szavatossági igényeit, úgy a felelősséggel terhelt időszakban rendszerint merülnek fel hibák, szükségessé válnak levonások, míg bankgarancia alkalmazása esetén ezeknek a száma rendkívül csekély. Két következtetés lehetséges: vagy azok, akik különböző instrumentumokkal kiváltják a visszatartást eleve magasabb minőségben dolgoznak (ennek része az ilyen jellegű pénzügyi tudatosság is), vagy az egyébként rosszhiszemű vagy jogellenes levonásokkal szemben önmagában jelent egy biztosítékot, hogy bankgaranciánál vagy kötvénynél az érvényesítésbe közvetve be kell vonni egy független, jó érdekérvényesítési képességgel és tapasztalattal rendelkező felet (a bankot vagy biztosítót), így a kétes ügyletek kisebb eséllyel fordulnak elő a szankcióktól való félelem miatt.

II.4. Összefoglaló gondolatok a fejezetről

A jelen fejezetben bemutatjuk a dolgozat témájának két főszereplőjét: az hitelezőt és az adóst, valamint az őket összekötő láncszemet, a követelést. A bemutatás során igyekeztünk hangsúlyozni azt, hogy a fizetésképtelenségi jogban a hitelező fogalma nem egyezik meg a polgári jogban általános hitelező-fogalommal, mivel a felszámolási jog rendszerében az minősül hitelezőnek, aki igényét bejelentette és azt nyilvántartásba vették.

Az adós kapcsán röviden kitértünk annak jogi formájára, továbbá a fő érdekelttség központja (COMI) jelentőségére a joghatósági és alkalmazandó jogi kérdések kapcsán. A szanálási irányelv rendelkezései kapcsán megemlítettük, hogy a kompenzációs mechanizmus révén az adóson kívüli állami szereplő is lehet a tartozások megfizetésére köteles, amennyiben szanálási mechanizmus érvényesül az adósnál felszámolás helyett.

A követelések kapcsán kitértünk a követelés különböző létszakaszaira, kiemelve egy az Amerikai Egyesült Államokból származó jogesetet, ahol egy társaság – statisztikai alapon prognosztizált – későbbi károsultjainak igényérvényesítési lehetősége volt a fő kérdés. Emellett foglalkoztunk a felszámolási vagyona – téves fizetés folytán – nem tartozó követelésekkel is.

Az alapvetések tisztázását követően a következő fejezetben annak elemzésével foglalkozunk, hogy milyen módon lehet az adós fizetésképtelenségét megállapítani felszámolási eljárás kezdeményezése esetén, s milyen feltételek megvalósulása esetén rendel el az eljáró törvényszék az adós felszámolását.

III. A FIZETÉSKÉPTELENSÉGI OKOK A FELSZÁMOLÁSI ELJÁRÁSBAN

A Csódtörvény 27. § (1) bekezdése szerint a bíróság az adós felszámolását végzéssel elrendeli, ha az adós fizetéseképtelenségét állapítja meg. A Csódtörvényben meghatározott fizetéseképtelenségi okok általában pénzforgalmi szemléletűek.⁶⁶ Ahogyan azt Juhász László megjegyezte, szemben a hatályos Csódtörvényt megelőző időszakokkal, a Csódtörvény már megalkotásakor felsorolta azokat az okokat, amelyek fennállása esetén az adóst fizetéseképtelenségnek kellett tekinteni, ezáltal feleslegessé vált a bíróság részéről a gazdálkodó szervezet teljes pénzügyi-gazdasági helyzetének működési körülményeinek felülvizsgálása,⁶⁷ így nagy mértékben egyszerűsödtek az eljárások és – megkockáztatjuk – egyértelműbbé is váltak. Ahogyan e körben Brehószki Márta is felhívta rá a figyelmet: az, hogy egy gazdálkodó szervezet fizetéseképtelenségét megállapítják, nem jelenti szükségszerűen azt, hogy a gazdálkodó felszámolással meg fog szűnni,⁶⁸ az újabb jogalkotás már kifejezetten támogatja azt is, hogy a felszámolási eljárás első vagy akár másodfokon történő elrendelését követően is teljesíthesse az adós a tartozásait és ezzel mentesüljön a felszámolási eljárásól,⁶⁹ továbbá egyezség is köthető a felszámolási eljárásban.⁷⁰

A pénzforgalmi szemléletű fizetéseképtelenség koncepciója igen egyszerű függetlenül a fizetési készségről, képességről, tényleges vagyontól, akkor minősül egy gazdálkodó szervezet fizetéseképtelenségnek, ha – lényegében – esedékességkor nem tud fizetni.⁷¹ Ezáltal mind a bíróságok, mind az eljárás más résztvevői viszonylag nagy pontossággal meg tudják jósolni egy kezdeményezett eljárás kimenetelét: a követelés, annak esedékessége és a fizetés

⁶⁶ Fővárosi Ítélet tábla 11.Gpkf.43.153/2019/3.

⁶⁷ JUHÁSZ László: Egy új csódtörvény megalkotásának egyes aktuális kérdései. IV. rész. Cég hírnök, 2020/8. 11.

⁶⁸ BREHÓSZKI Márta: A társaság „leplének lerántása” felszámolási eljárásban, megállapítási per v. csődbűncselekmény. Magyar Jog, 2008/4. 226-230.

⁶⁹ KOVÁCS Krisztián: Felszámolás vagy végrehajtás pénzkövetelés érvényesítése érdekében. Executio, 2019/1. 3.

⁷⁰ GYÖNGYÖSINÉ Antók Éva: Felszámolási egyezség a gyakorlatban. Gazdaság és Jog, 2017/12. 9-16.

⁷¹ FÓNAGY Sándor: A fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet megítélése. Gazdaság és Jog, 2015/11. 16.

ténye a kérdés. Természetesen a tényleges eljárásokban ez tud sokkal bonyolultabb lenni, de még mindig fényévekre vagyunk annak bonyolultságától, hogy egy bírónak vagy az eljárás más résztvevőjének az adós főkönyve, mérlege, beszámolója vagy más dokumentuma alapján kelljen megállapítani, hogy az adós tartozása meghaladják-e a vagyont. Vagyoni szemléletű fizetéseképtelenség esetén ugyanis ezt kellene tennie.

Megjegyezzük ugyanakkor, hogy Török Gábor egy 2007-ben megjelent írásában pont ezt a leegyszerűsítést kifogásolta, mikor is azt írta, hogy: *„A fentiek alapján úgy vélem, gyakorlatilag nagy merészség a bíróságok számára ilyen komoly felhatalmazást adni, hiszen ehhez - amint azt igyekeztem bizonyítani - előzetesen arra lenne szükség, hogy a vonatkozó törvényeinken is átvezessük a bíróságok érdemi döntéshozatalának lehetőségét.”*⁷²

Álláspontja szerint a bíróságoknak meg kellett volna adni annak lehetőségét, hogy eldöntsék, az adós fizetéseképtelensége olyan súlyú-e, hogy nincs más megoldás, mint a csőd- vagy felszámolási eljárás megindítása. Nem volt ez előzmény nélküli, Molnár József már 2000-ben megjelent írásában kifogásolta a „revolverezési célzattal beadott” kérelmeket; ő maga a pénzforgalmi szemléletet egy az egyben kivette volna a törvényből.⁷³ Juhász László 2008-ban vetette fel ennek kapcsán, hogy a Csődtörvény pénzforgalmi szemlélete voltaképpen azzal jár, hogy a tényleges, közgazdasági értelemben vett fizetéseképtelenséghez így nincs köze a bíróság által megállapított fizetéseképtelenségnek.⁷⁴ Mi magunk ezzel az értelmezéssel nem értünk egyet: a túlzottan szubjektív – és szükségszerűen információhiányos – bírói mérlegelés ebben a körben olyan mértékben megy szembe a kiszámíthatósággal, hogy az káros a gazdaság egészére nézve.

Nem is áll távol a hatályos csődjog fizetéseképtelenséget megállapító rendszere a magyar magánjog hagyományos megközelítését. Ahogyan azt Apáthy István írta közel 150 éve:⁷⁵ *„az adós abba a helyzetbe, amelyben minden kötelezettségének eleget nem tehet, vagy azért jut, mert tartozásai tényleges vagyont meghaladják, vagy azért, mert bizonyos időben*

⁷² TÖRÖK Gábor: Az új Ptk. tervezetének értékelése a csődjog szempontjából. *Gazdaság és Jog*, 2007/8. 16.

⁷³ MOLNÁR József: Aktuális felszámolási problémák. *Céghírnök*, 2000/1. 6-8.

⁷⁴ JUHÁSZ László: A Csődtörvény 2007. évi módosításának néhány kérdései. *Céghírnök*, 2008/4. 10.

⁷⁵ APÁTHY István: A magyar csődjog rendszere – Második Rész, Alaki csődjog. Eggenberger féle Akadémiai Könyvkereskedés, Budapest, 1888. 15.

minden hitelezőt kielégíteni nem képes. Az adós ez állapotát csődnek nevezzük, amelyet az első esetben vagyonihiány, az utóbbiban pedig fizetési tehetetlenség von maga után. Habár ez állapotnak kétségtelen jogi hatásai vannak, a szó tulajdonképpeni értelmében csődnek azt a jogi állapotot kell tekintenünk, amelyben a kétségen kívül helyezett vagyonihiány, vagy fizetési tehetetlenség alapján az adós vagyona bírói határozattal folyamatba tett eljárás mellett és bizonyos szabályok szerint készpénzzé téve, a hitelezők kielégítésére fordítatik. A csőd ez értelemben csődeljárásnak vagy csődpernek szokott nevezettni.”

Az államszocializmusban az állami tulajdonú vállalatoknál nem volt hangsúlyos a fizetéseképtelenség kérdésköre, tekintettel arra, hogy a vállalatok felszámolása esetén mind az adós, mind a hitelező a tulajdonképpeni állam volt, valamint a tervutasításos rendszerben a vállalatok valódi piaccal való kapcsolata gyakorlatilag megszűnt. Török Gábor ezt úgy jellemzi, hogy magát a csőd jelenségét ekkoriban, mint a tőkés gazdálkodás szükségzerű velejárójának tekintették.⁷⁶

Török Gábor egy másik tanulmányában⁷⁷ ezt úgy jellemzi, hogy „Nyilvánvaló, hogy a piaci hatásokat teljesen kiiktató tervutasításos gazdasági rendszernek nincs szüksége a spontán gazdasági folyamatok jogi „megzabolázására”, hiszen a termelés és az elosztás között nincs közvetlen gazdasági kapcsolat, minden termelőegység a maga központilag kijelölt helyén, a külvilágtól lényegében elzárva tevékenykedik, léte vagy nem léte végső soron nem eredményességén, hanem kizárólag felső közigazgatási-hatalmi döntésen múlik.” A fizetéseképtelenségi ügyeket így mintegy „házon belül” kezelték, a jogi keretek figyelmen kívül hagyásával: a második világháborút követően a pénzügyi nehézségek rendezése pénzügyminiszteri utasítások és leiratok útján történt.⁷⁸

A 3/1968. (I. 20.) PM rendelet részletesen szabályozta az úgynevezett „szanálás, a pénzügyi-gazdasági talpra állítási” kísérletet.⁷⁹ A szanálás során voltaképpen magának a

⁷⁶ TÖRÖK Gábor: A „gazdasági jog” és a felszámolási-szanálási rendelkezések viszonya. In: VERESS József (szerk.): *Tőke kivonás, szanálás, felszámolás*. Budapest, Közigazgatási és Jogi Könyvkiadó, 1988. 93.

⁷⁷ TÖRÖK Gábor: Csőd és felszámolás. *Jogtudományi Közöny*, 1985/6. 339.

⁷⁸ JUHÁSZ László: *A magyar fizetéseképtelenségi jog kézikönyve*. Hetedik, hatályosított kiadás. Budapest, HVG-ORAC, 2019. 43.

⁷⁹ JUHÁSZ László szavait idézi: HALMOS Károly: A csőd intézményének rövid története. *Közgazdasági Szemle*, 2012/május. 549.

vállalatnak a megkérdezése nélkül született meg a döntés, így nem meglepő módon minden szanálás sikeresen végződött: a menthetetlen cégeket egyszerűen összevonták más vállalatokkal.⁸⁰

Csak a piaci liberalizáció és az exportpiacok elvesztése vezettek oda, hogy valóban szükségessé vált egy fizetésképtelenségi rezsím megalkotása. Ennek fő jogforrása az 1986. évi 11. törvényerejű rendelet (Ftvr.) volt, s 1986. szeptember 1-től már valóban folyhattak az adós törlésére irányuló fizetésképtelenségi eljárások – a reorganizáció továbbra is az állam diszkrecionális joga maradt, hiszen a törvényerejű rendelet a reorganizációt nem szabályozta, csak a felszámolást. A jogszabály maga elég szegényes szabályozást tartalmazott, melyet csak a bírói aktivizmus tudott tartalommal megtölteni. Több kritika is megfogalmazta, hogy a jogszabály az akkor hatályos jog rendelkezéseivel több esetben szöges ellentétben állt, mely által még jobban elősegítette a kialakulófélben lévő gyakorlat bizonytalanságát.⁸¹ A teljes tvr. mindösszesen csak 43 §-ból állt. A felszámolást a törvényerejű rendelet még a Fővárosi Bíróság kizárólagos hatáskörébe és kizárólagos illetékességébe adta. Ahogyan Prugberger Tamás írja:

„Ez az új fizetésképtelenségi jogunk azonban nemcsak a klasszikus csődjogból merített, hanem a szanálás és a felszámolási eljárás eddig hatályban volt, részben a direkt tervgazdálkodás, részben a magyar gazdasági reform jegyeit felemás magukon viselt szabályaiból.”⁸²

A hatályos jogunkhoz képest igen nagy eltérés, hogy az Ftvr. még vagyoni szemléletű fizetésképtelenségi fogalmat használt, azaz a felszámolást akkor tette lehetővé, ha a „gazdálkodó szervezet tartósan fizetésképtelen” volt. Ez azt jelentette, hogy a tartozásai hosszabb időn át meghaladták a vagyont vagy a vele szemben vezetett végrehajtás eredménytelennek minősült.⁸³

⁸⁰ ASZÓDI Ilona: Operálunk vagy boncolunk? Felszámolás vagy reorganizáció? *Agora*, 2010/6. 8.

⁸¹ TÖRÖK Gábor: Elvi megjegyzések a felszámolás hazai gyakorlatához. *Jogtudományi Közlöny*, 1988/1. 10.

⁸² PRUGBERGER Tamás: A fizetésképtelenségi jog kultúr- és gazdaságtörténete a mai problémák tükrében. *Jogtudományi Közlöny*, 1988/6. 324.

⁸³ Ftvr. 7. § (1) – (2)

Az 1991-es csődtörvényt alapjaiban véve az 1986. évi 11. és az 1988. évi 26. törvényerejű rendeletek szabályanyagát, valamint a Fővárosi Bíróság gyakorlatát felhasználva alkották meg.⁸⁴ Az 1991-es törvény alapvetően a gazdasági társaságok fizetéseképtelenségére vonatkozó joganyagot tartalmazta – bár a gazdálkodó fogalmat nem a Ptk.-ból emelte át -, s viszonylag korán megjelent az a kritika, hogy az egyéni csőd hiánya miatt korszerűtlennek tekinthető. Ebből eredt egyébként a szabályozás azon alapvetése is, hogy az egyéni vállalkozók sem tartoznak a törvény hatálya alá, mert az egyéni vállalkozó vagyona szinte szétválaszthatatlan a természetes személy magánvagyonától.⁸⁵ Az mindenesetre kétségtelen, hogy az új törvény főbb feladatai közé tartozott a megváltozott fizetési képességű cégek újraszervezése, az életképtelen cégek kivezetése a gazdasági életből, valamint a hitelezők védelemben részesítése.⁸⁶ A csődjogban voltaképpen kártelepítés folyik: a hitelezők meghatározott részének a kárviselő képessége általában nagyobb, mint az adósnak.⁸⁷ Az adós reorganizációja során ezt használják ki, mikor is az adós tovább működéséről döntenek, a hitelezői követelések egy részének eltörlése mellett.

A csődtörvény meglehetősen rigorózusnak tűnhet azzal kapcsolatban, hogy milyen mérlegelést enged a bíróságnak a fizetéseképtelenség megállapítása kapcsán: a klasszikus, régi törvények a bíró részére tág mérlegelési jogkört biztosítottak, azonban a jelenlegi csődtörvény – részben a pénzforgalmi szemléletű fizetéseképtelenségi fogalomból eredően is – a fizetéseképtelenségnek csak a jogi oldalával foglalkozik, a fizetéseképtelenség tényleges, gazdasági szempontú vizsgálata a bíróság részéről nem lehetséges.⁸⁸

Más szempontból is szigorú volt a jogszabály már hatályba lépésekor is: a kötelező csőd intézménye ha lehet ezt mondani, már bevezetésekor viták keresztjébe került; alapgondolata szerint ugyanis a vezető tisztségviselő 8 napon belül köteles volt csődeljárást indítani, ha az adós nem tudta tartozásait kiegyenlíteni 90 nap után sem. A gazdasági vezetés

⁸⁴ SÁRKÖZY Tamás: A jog szerepének átalakulása a gazdaságban. A magyar gazdasági jog fejlődése 199-2005 között. In: JAKAB András- TAKÁCS Péter (szerk.): *A magyar jogrendszer átalakulása 1985/1990-2005*. Budapest, Gondolat-ELTE ÁJK, 2007. 598.

⁸⁵ CSÖKE Andrea – FODORNÉ Lettner Erzsébet – JUHÁSZ Csaba: *A csődtörvény magyarázata*. Budapest, CompLex, 2009. 27.

⁸⁶ KERÉK Zoltán: *Csődeljárás, felszámolás, reorganizáció*. Budapest, Közgazdasági és Jogi Kiadó, 1992. 23-24.

⁸⁷ TÖRÖK Gábor: Adósságrendezés – célegyenesben? *Gazdaság és jog*, 2008/12. 18.

⁸⁸ TÖRÖK Gábor: Az új Ptk. tervezetének értékelése a csődjog szempontjából. *Gazdaság és jog*, 2007/8. 15.

ettől a szigorú rendszernek a bevezetésétől várhatta a gazdaságpolitika hitelességének megteremtését vagy a súlyos likviditási válság megoldásának elősegítését. A százával a bíróságokra érkező kérelmeket a bíróságok azonban nem tudták feldolgozni, 1993-ban már tekintélyes ügyteher halmozódott fel.

Nem meglepő, tekintettel a valóban nagy számokra: 1992 januárjától 1993 szeptemberéig 5.000 csődeljárást indítottak a vállalatvezetők, ugyanakkor 16.000 felszámolást kezdeményeztek a hitelezők.⁸⁹ Részben talán emiatt is, a kötelező csődöt már 1993-ban hatályon kívül helyezték az ún. első csődtörvény novellával (1993. évi LXXXI. törvény).⁹⁰ Ez a jogszabály törölte továbbá el az automatizált felszámolási eljárást a csődegyezés megghiúsulása esetére. Továbbá a reorganizációhoz szükséges hitelezői szavazatok számát az egyhangúságról 2/3 arányra redukálta le. Tényként lehet megállapítani, hogy a novella előtti csődtörvény nem szelektált megfelelően a fizetéseképtelen vállalkozások között: „Egyik oldalról eltalált átmeneti pénzügyi problémákkal küzdő cégeket is [...] másik oldalról viszont nem érte el azokat a vállalatokat, amelyek rossz hitelei a bankokkal szemben álltak fenn, és a bankok továbbgörgették e hiteleket...”⁹¹

Az első novellát több másik követte. A második csődtörvény novella (1997. évi XXVII. törvény) főként a felszámolási szabályokat pontosította: megnövelte a hitelezői választmány hatáskörét, továbbá a tulajdonosi szervezeteknek jelentős hatáskört biztosítottak. Emellett részletesebb és jobb szabályozást kapott az egyezségkötés lehetősége is.⁹² Bevezetésre került a nyilvántartásba-vételi díj a hitelezői követelésekhez, mivel „ebben az időszakban egyre nyilvánvalóbbá vált, hogy a nagy állami vállalatok felszámolásai befejeződtek, s a felszámolás alá kerülő gazdálkodó szervezetek vagyona annyira lecsökkent, hogy sem az eljárás költségeit, sem a felszámoló díját nem fedezte.”⁹³

⁸⁹ ALFÖLDI Ágnes Dóra: A fizetéseképtelenségi jog nemzetközi és magyar fejlődéstörténete. *Debreceni Jogi Műhely*, 2009/4.

⁹⁰ SZANYI Miklós: *Csőd, felszámolás, végelszámolás, mint a privatizáció módja*. Budapest, GJW-Consultatio Konzorcium, 1999. 42.

⁹¹ John P. BONIN – Mark E. SCHAFFER: Bankok, vállalatok, rossz hitelek és csődök Magyarországon, 1991-1994. *Közgazdasági Szemle*, 1996/2. 107.

⁹² CSÖKE Andrea: *Nagykommentár a csődtörvényhez: nagykommentár a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvényhez*. Budapest, Wolters Kluwer, 2019. 43.

⁹³ ALFÖLDI i.m.

Az ún. második zálogjogi novella,⁹⁴ mely a Ptk. zálogjogi szabályait módosította (jócskán finomítva a néhány évvel azelőtt bevezetett önálló zálogjogon is) komoly kihatással volt a csődtörvény hitelezővédelmi rendelkezéseire, hiszen abban akkor sem volt különbség, hogy a kiemelt helyzetben lévő hitelezőkre vonatkozó anyagi jogi szabályok módosítása kihatással kell hogy legyen a fizetéseképtelenség esetén követendő szabályokra is.⁹⁵

Az Európai Unióhoz való csatlakozás – több más mellett – a fizetéseképtelenségi jog harmonizációjának szükségességét is felvetette, ennek jegyében született meg a harmadik novella (2004. évi XXVII. törvény), ami főként a pénzügyi szolgáltatásokra vonatkozó szabályokat módosította.

A negyedik novella (2006. évi VI. törvény) megszületésének indoka az a tény volt, hogy az új – tervezett – csődtörvény nem készült el a cégtörvény és a gazdasági társaságokról szóló törvény hatálybalépésére, így a csődtörvényt kellett a Gt.-vel harmonizálni.⁹⁶ Az ötödik novella (2009. évi II. törvény) a 2008-as gazdasági válság hatására született meg, mellyel a jogalkotó a sikeres reorganizáció felé kívánta orientálni a nehéz helyzetbe került vállalkozásokat, azonban ugyan ez a jogszabály vezette be a távollévő hitelezőkre vonatkozó automatikus nemmel szavazás szabályát, mely a mai napig is az egyik legnagyobb akadály a sikeres csődeljárásoknak.

A későbbi empirikus vizsgálatok azt bizonyították be, hogy bár növekedett a formális reorganizációk száma, statisztikailag ezek még mindig elhanyagolhatók voltak, továbbá hogy a csődeljárást indító vállalkozások jelentős számban nem a továbbműködés szándékával indították az eljárást, hanem egyfajta késleltetett felszámolással éltek – nem egy esetben a vagyonkimentés volt a csődeljárás egyetlen célja.⁹⁷

⁹⁴ 2000. évi CXXXVII. törvény

⁹⁵ ZÁMBÓ Tamás: A biztosított hitelezők pozíciójának erősödése a Csődtörvény módosításában. *Céghírnök*, 2000/4.

⁹⁶ JUHÁSZ László: *A magyar fizetéseképtelenségi jog kézikönyve*. Miskolc, Novotni Kiadó, 2006. 19–21.

⁹⁷ PÁLINKÓ Éva – TÓTH Tamás: Hatékony csőd és reorganizáció a hazai gyakorlatban. *Pénzügyi Szemle*, 2017/3. 344.

III. 1. A Csődtörvény 27. § (2) a) pont szerinti fizetéseképtelenség

A jelen dolgozatnak nem célja a teljeskörű történetiség bemutatása, így csak azokat a változásokat mutatjuk be részletesen, melyek vitathatatlanul relevánsak a hatályos szabályozás megismerése kapcsán.⁹⁸ A jelen részben tartozó pénzforgalmi szemléletű fizetéseképtelenségi definíció a következőképpen nézett ki a Csődtörvény hatálybalépésekor:

„fizetéseképtelen az az adós, amely az elismert tartozását a lejáratot követő 60 napon belül nem egyenlítette ki, vagy amely a hitelező fizetési felszólítására a lejárt tartozást 30 napon belül nem egyenlítette ki anélkül, hogy azt érdemben vitatta vagy annak elfogadható okáról, akadályáról a hitelezőt tájékoztatta volna”

A definíció szerint tehát alapvetően kettő eset fordulhat elő, amely megalapozza a fizetéseképtelenségi eljárás megindítását: az adós különösebb ok nélkül lejár után 60 napig nem fizet, továbbá amennyiben a hitelező fizetési felszólítást küld a lejárat után, úgy ez az időszak 30 napra csökken, de az adósnak lehetősége van ebben a 30 napban is vitatni, azaz – szemben a hatályos szabályozással – a hitelező fizetési felszólítása nem oltja ki a kifogásolás lehetőségét. A Csődtörvény 1993. évi LXXXI. törvénnyel történt módosítása a fizetési felszólítást, mint tényállási elemet megszüntette. Ettől kezdve csak az esedékességtől számított 60 napon belüli fizetés elmaradása alapozta meg a pénzforgalmi szemléletű fizetéseképtelenséget. A törvényjavaslat indokolása nem tér ki arra, hogy mi volt a változtatás indoka. A változtatást követően értelemszerűen a bíróságoknak nem kellett foglalkozniuk az alaptalan vitatások kérdésével, melyek elhúzhatták volna a felszámolási eljárásokat vagy meg is hiúsíthatták volna a fizetéseképtelenség megállapítását.

A 2006. évi VI. törvénnyel történt módosítást követően azonban a fizetési felszólítás újfent a felszámolási eljárás része lett, egy elég részletes követelményrendszert alakítva ki a fizetési felszólítás kapcsán: *„korábban nem vitatott vagy elismert tartozását az esedékességet követő - a felszámolási eljárás kezdeményezésére vonatkozó figyelmeztetést*

⁹⁸ A történeti előzményekről részletesen: JUHÁSZ László: A fizetéseképtelenség megállapításának egyes kérdései a Kúria BH2023. 12. szám alatt közzétett Gfv.VI.30.158/2022/2. számú határozata kapcsán. Fizetéseképtelenségi Jog, 2023/1.

is tartalmazó - fizetési felszólítás kézhezvételétől számított 15 napon belül indokolással alátámasztott írásbeli nyilatkozatával nem vitatta és nem egyenlítette ki”

A törvényjavaslat 10. §-hoz fűzött indokolása szerint a fizetéseképtelenségi ok újraszabályozása a bírói gyakorlatra támaszkodva történt, emellett egyértelműsödött a fizetési felszólítás tartalma is: Külön miniszteri rendeletben kerültek meghatározásra azok a tartalmi és formai elemek, amelyeket a szabályos felszólításnak tartalmaznia kell, valamint a rendelet a fizetési felszólítás - formanyomtatványi - formáját is rögzítette.⁹⁹ Az adóst a fizetési fegyelem betartására, a hitelezővel való megegyezésre ösztönözte, illetve megszüntette azon eseteket, amikor a jóhiszemű adósokkal szemben indul meg az eljárás anélkül, hogy az adós tudna a vele szemben támasztott követelésről (pl. nem iktatott számla, „elkallódott számla”, többéves számla esetében). A hitelezők tekintetében pedig a fizetési felszólítás megtörténte garantálta, hogy az adós esetleges hallgatásának, nem-teljesítésének következményei kizárólag az adóst fogják terhelni.

Érdekes, hogy a 2006-os módosítás még nem tartalmazta a „szerződésen alapuló” fordulatot, ezt csak a vállalkozói „körbetartozások” mérséklése céljából történő törvénymódosításokról szóló 2007. évi LXXVIII. törvénnyel történő módosítása vezette be. Ezzel kapcsolatosan a törvényjavaslat indokolása a következőt emelte ki: *„Az új megoldás nem hozza az adóst kiszolgáltatott helyzetbe, nem jár azzal, hogy az adós általa meg nem ismerhető követelés miatt kerülne felszámolás alá. A követelés minden esetben szerződéses*

⁹⁹ 15/2006. (IV. 7.) IM rendelet a felszámolási eljárás iránti kérelem benyújtását megelőző fizetési felszólítás formai és tartalmi kellékeiről. Eszerint:

1. § A Cstv. 24. §-ának (1) bekezdésében meghatározott, a Cstv. 27. §-a (2) bekezdésének a) pontja szerinti fizetési felszólításnak (a továbbiakban: fizetési felszólítás) tartalmaznia kell:

a) az arra való figyelmeztetést, hogy felszámolási eljárás kezdeményezhető az adós ellen, ha a fizetési felszólítás kézhezvételétől számított 15 napon belül nem vitatja indokolt írásbeli nyilatkozatban a fizetési felszólításban megjelölt követelést és nem is egyenlíti azt ki,

b) az adós nevét és címét,

c) a hitelező nevét és címét,

d) a követelés - azon belül a főkövetelés és járulékai (tőkekövetelés és kamatok) - összegét, mértékét és esedékességét,

e) a tartozás jogcímét,

f) az engedményező nevét és az engedményezés időpontját, ha a hitelező a követelést engedményezés útján szerezte,

g) a hitelező meghatalmazott képviselőjének nevét és címét, ha a hitelező meghatalmazott képviselő útján jár el,

h) a hitelező vagy a hitelező meghatalmazott képviselőjének aláírását.

viszonyon alapul, ami két fontos következménnyel jár. Egyrészt az adós fizetési kötelezettséget vállal, hiszen létrejön a felek között a jogviszony, másrészt e fizetési kötelezettségére a hitelező a számla megküldésével külön is „figyelmezteti”. Ezt követően az adóst terheli a számla kezelésének felelőssége, így az, hogy annak tartalmát megvizsgálja: amennyiben megalapozott és helyes, fizetési határidőben kifizesse; amennyiben megalapozatlan azt írásban vitassa.”¹⁰⁰

A módosítást követően a Csódtörvény 27. § (2) a) pontja szerinti felszámolási ok lényegében változatlan maradt napjainkig, csak kisebb-nagyobb pontosítások kapcsolódtak az adott §-hoz és a kapcsolódó eljárási szabályokhoz. A továbbiakban a fizetésképtelenség megállapításának egyes tényállási elemeit vesszük sorra.

III.1.1. A szerződésen alapuló

Komoly egyszerűsítést jelentett a felszámolási eljárások elbírálása kapcsán, mikor is a jogalkotó a szerződéses jogviszonyra korlátozta a jelen pontban tárgyalt felszámolási ok alapjául szolgáló szóba jöhető követeléseket. Az elméleti megközelítés szerint nincs attól egyszerűbb, mint egy meglévő szerződés alapján megállapítani, hogy van-e követelés, az mikor vált esedékessé és hogy ez alapján teljesített-e a kötelezett. De ahogyan már Juhász László is megírta 2008-ban, a helyzet ettől sokkal bonyolultabb, hiszen szerződést lehet kötni szóban, írásban és ráutaló magatartással is.¹⁰¹ Ezek közül még az írásbeli szerződés a leginkább kezelhető harmadik felek vagy a bíróság számára, a fennmaradó két esetben

¹⁰⁰ 2007. évi LXXVIII. törvény indokolása - a vállalkozói „körbetartozások” mérséklése céljából történő törvényt módosításokról. Részletes indokolás az 1. §-hoz.

Érdekes, hogy a javaslat itt még kifejezetten kiemelve, hogy a jogalkotó nem támogatja a követelésbehajtási célú felszámolási kérelmeket:

„Annak érdekében azonban, hogy a törvény kizárja a követelésbehajtási célú felszámolási kérelmeket, a módosítás garanciális szabályt rögzít: a hitelező köteles írásban felszólítani az adóst a teljesítésre. Ennek a felszólításnak a kézhezvételéhez a törvény szerint a hatályos szabályozástól eltérő jogkövetkezmények fűződnek:

- az adós a kézhezvételét megelőző napig van abban a helyzetben, hogy a tartozást vitassa; a hitelezői felszólítás kézhezvételének időpontjában jogvesztő módon esedik - a felszámolási eljárás vonatkozásában - a vitatás jogától;

- ebben a helyzetben az adós már kizárólag teljesítéssel kerülheti el a felszámolási eljárást, a törvény azonban egyértelművé teszi, hogy az ilyenkor történő teljesítés nem tartozáselismerés, így az adós a teljesítést később polgári perben visszakövetelheti;

- amennyiben a fizetési felszólításra sem történik teljesítés, a felszámolási kérelem benyújtható.”

¹⁰¹ JUHÁSZ László: A Csódtörvény 2007. évi módosításának néhány kérdése. II. Céghírműk, 2008/5. 10-14.

azonban igen erősen kell valamelyik fél nyilatkozataira építeni a szerződés tartalmának rekonstruálása során. Az adós szerződésen alapuló, nem vitatott, és a teljesítési határidő lejártát követő határidőn belül ki nem egyenlített követelésére alapított fizetéseképtelenség megállapítása iránti kérelem esetén a hitelezőt nem terheli a szerződés létrejöttének bizonyítása és a bíróságnak sem a szerződés létrejötte kérdésében kell állást foglalnia, pusztán abban a kérdésben, hogy az a követelés, amelyre a hitelező a fizetéseképtelenségi kérelmet alapítja, szerződésen alapuló követelésnek minősül-e vagy sem. Az adósnak az a védekezése, hogy a szerződés nem jött létre, vitatásnak minősül, vitatásnak azonban csak a Cstv. 27. § (3) bekezdése szerinti fizetési felszólítás kézhezvételéig van helye.¹⁰²

A 4/2013. Polgári jogegységi határozat a szerződésen alapuló tartozást értelmezte. A jogegységi tanácsnak abban kellett állást foglalnia, hogy a nem szerződés szerűen teljesített kötelezettségekből, az érvénytelen szerződésből, illetve a szerződés megszűnéséből eredő pénzkövetelés megalapozhatja-e az adós fizetéseképtelenségét.

A szerződés megszegéséből eredő követelések értelemszerűen szerződésen alapulnak. Ha bármely tartalmi elem tekintetében a szerződés nem teljesül, azaz a kötelezettség szerződés szerű teljesítése elmarad, szerződészegés valósul meg. A visszterhes szerződésekben jellemzően az egyik fél dolog szolgáltatására vállal kötelezettséget, a másik fél pedig a pénzbeli ellenérték, azaz a pénzszolgáltatás fizetését vállalja. A szerződészegés bármely szerződő fél oldalán megvalósulhat. A pénzszolgáltatásra köteles fél részéről előállhat fizetési késedelem, a fizetés teljesítésének megtagadása vagy meghiúsulása, míg a dologszolgáltatást vállaló fél ugyancsak teljesíthet késedelmesen, hibásan, a teljesítést megtagadhatja, vagy az meghiúsulhat. A dologszolgáltatás nem, vagy nem szerződés szerű teljesítéséből - a szerződészegés jogkövetkezményeit alkalmazva - az igények pénzkövetelés formájában jelennek meg.¹⁰³

Csóke Andrea a jogegységi határozat kapcsán azt jegyezte meg, hogy kisebb volt a jelentősége a szerződésen alapuló tartozás értelmezésének, mert a gyakorlat eddig is alkalmazta azt hibás teljesítési és más igények kapcsán is; a jogegységi határozat –

¹⁰² BDT2024.4772.

¹⁰³ 4/2013. Jogegységi határozat. Indokolás III.

álláspontja szerint – fontosabb volt abban a tekintetben, hogy a fizetési felszólítás tartalmával kapcsolatosan adott iránymutatást.¹⁰⁴

Érdekes kérdésként merül fel, hogy mennyiben egyeztethető össze a „szerződésen alapuló tartozás” fogalma a Ptk. 6:146. §-ban szabályozott, a jogosult vagyonában a teljesítés során okozott károkra alkalmazandó felelősségi szabályokkal. A Ptk. vonatkozó szabálya nem azt mondja ki, hogy ezek az igények a szerződésből erednek – ezért adekvát a szerződésszegéssel okozott károk szabályainak alkalmazása -, hanem egy alkalmazandó kártérítési rezsimet határoz meg.¹⁰⁵ Álláspontunk szerint ezzel együtt az ilyen kártérítési igények is alapul szolgálhatnak a fizetéseképtelenség megállapításához.

III.1.2. Nem vitatott vagy elismert tartozás

Ahogy az korábban írtuk, a jogalkotó a Csődtörvény módosításaival egyre inkább abba az irányba terelte a pénzforgalmi szemléletű fizetéseképtelenséget, hogy az adós passzivitását, kommunikációjának hiányát mintegy súlyosító körülményként értékelje és adott esetben ennek hatására – még nyilvánvaló fizetőképesség esetén is – elrendeltesse az adós felszámolását.

A tényállás első eleme a „nem vitatott”. A jogalkotó abból indult ki, hogy amennyiben egy adós olya fizetési felszólítást vagy számlát kap, amelyet valamely okból nem kíván megfizetni, úgy elvárható tőle hogy ezt a másik fél számára jelezze. Hangsúlyozzuk, hogy a jelen fejezetben tárgyalt fizetéseképtelenségi okról kizárólag szerződés esetén beszélhetünk. Az pedig vitán felül áll, hogy a Ptk. 6:62. § szerint a feleknek együttműködési és tájékoztatási kötelezettsége van. Ez mind a két félre vonatkozik: a hitelezőnek ki kell állítani a számláját (és azt el is kell juttatni az adóshoz) vagy meg kell küldeni a fizetési felszólítást, ennek hiányában a követelés nem válik esedékessé. Az adós oldaláról ugyanennek a kötelezettségnek a másik oldala, hogy jelezze ha nem kíván teljesíteni: mert nem rendelt ilyen szolgáltatást, hibásan teljesített a hitelező, beszámítással él, a lista szinte

¹⁰⁴ CSÖKE Andrea: Ami a 4/2013. számú polgári jogegységi határozatból következik... Céghírnök, 2013/12. 9-10.

¹⁰⁵ Mint ahogyan az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény 244. § (2) bekezdése sem azt mondja ki, hogy az orvos és a beteg között nem kezelési szerződés jön létre, hanem azt, hogy annak ellenére, hogy van köztük szerződés, a szerződésen kívül okozott károk szabályait kell alkalmazni.

végtelen. Itt tehát egy a polgári törvénykönyvben konkrétan meghatározott magatartást kér számon a jogalkotó az adóson.

Az elismert tartozás kapcsán kifejezett jognyilatkozat áll rendelkezésre arról, hogy az adós a tartozást jogosnak tartja. E körben kétségtelenül alkalmazhatók a Ptk. 3:99. §-hoz kapcsolódó iránymutatások és a bírói gyakorlat, mivel a vonatkozó jogszabályhely az adós által elismert követelések apportálhatóságáról szól. Mivel a jognyilatkozatnak kifejezettnek kell lennie, annak értékeléséhez nem férhet számottevő kétség.¹⁰⁶

Álláspontunk szerint túl sok jelentősége nincs az „elismert” fordulatnak, azt akár el is lehetne hagyni a törvényből – sőt, megkockáztatjuk, hogy szerencsésebb lenne elhagyni -, mivel ahogyan azt Juhász László is megjegyzi,¹⁰⁷ az adósnak az elismert követelést is van lehetősége vitatni és ebben az esetben gyakorlatilag csak a peres eljárás marad, ahol a felek tisztázhatják azt, hogy voltaképpen tartozik-e az adós a hitelezőnek, a felszámolási eljárás keretei erre nem alkalmasak.

III.1.3. A teljesítési idő lejártá és a további 20 nap

Ahogy korábban láttuk, a modern kori Csődtörvények mind adtak lehetőséget arra, hogy a teljesítési határidőt követően az adós még teljesíthessen és ezzel elkerülje a felszámolást. Előfordulhat ugyanis, hogy elkeveredik egy számla, rosszul iktatják, rosszul állítják be az utalást és így tovább. Nem indokolt nem jelentős emberi mulasztások miatt egy céget megszüntetni.

A teljesítési idő kapcsán a szerződés rendelkezései az irányadók. A teljesítési idő beállta feltételezi, hogy a jogosult megtette mindazon cselekményeket (ide értve különösen de nem kizárólagosan a számla kiállítását vagy a tulajdonképpeni teljesítést). A Ptk. 6:130. §-a rendelkezik azokról az esetekről, mikor a felek a pénztartozás teljesítésének idejét nem határozták meg külön a szerződésükben. Vélhetően ez a szerződések kisebb részét érinti, ugyanakkor célszerű ezeket a szabályokat követni abban az esetben, ha a Felek szóban vagy ráutaló magatartással kötöttek szerződést, mivel ezek olyan objektív körülmények, melyek

¹⁰⁶ DARAI Péter: Elismert és vitatott követelés a felszámolási eljárásban I. Céghírnök, 2011/10. 12-14.

¹⁰⁷ JUHÁSZ László: A magyar fizetéseképtelenségi jog kézikönyve I-II. HVG-ORAC, Budapest, 2019. 493.

nyomán mind az adós, mind az eljáró bíróság konkrétan meg tudja állapítani, hogy az adósnak mikor jár le a teljesítési határideje.

Bár a Csódtörvény követelésről beszél, ez értelemszerűen csak pénzkövetelés lehet, mivel a Csódtörvény 3. §-ban írt hitelező definíció magában foglalja azt, hogy csak olyan lehet, akinek pénzkövetelése van az adóssal szemben. Ha nem pénzkövetelése – hanem mondjuk vagyontárgy kiadása iránti követelése – van az adóssal szemben, akkor a felszámolási eljárás tekintetében keresetösségi joga nem áll fenn, így az ilyen hitelező kérelmét vissza kell utasítani.

Fontos kiemelni, hogy a teljesítési idő kapcsán látunk egy kényszerű kétarcúságot a gyakorlatban – ezt a területtel foglalkozó bírók is vélhetően elismerik. A felszámolás elrendelése iránti nemperes eljárásban a bíróság feladata nem a jogvita eldöntése, nem annak megállapítása, hogy valaki szerződészerűen, jól, hibásan vagy késve teljesített. A bíróság feladata annak megállapítása, hogy a jogszabályi feltételek fennállnak-e a felszámolás elrendeléséhez vagy sem. Elképzelhető például olyan eset, hogy a felek módosították a fizetési határidőt, azonban az ezzel kapcsolatos kifogásait – ti. hogy a módosult fizetési határidő fényében a hitelező felszámolási kérelme idő előtti – az adós csak mondjuk a fellebbezési eljárásban adja elő, azonban ennek nincs jelentősége.

A Kúria egy eseti döntésében kimondta, hogy nem vizsgálható a felszámolási eljárásban az, hogy mi minősül a szerződés szerint teljesítési határidőnek, az lejárt vagy sem a rendelkezésre álló egyéb iratok szerint, stb. Ha az adós nem ért egyet a hitelező számlájában (felhívásában) foglaltakkal, azt jeleznie kell a hitelező felé. Amennyiben ezt nem teszi meg, úgy a fizetési felszólítást követően ezt már nem teheti meg.¹⁰⁸

Így tehát amennyiben nem nyilvánvalóan iratellenes az eljárást kezdeményező tényállítása a teljesítési idővel kapcsolatosan, az utóbb bekövetkezett – akár a fizetési felszólítást követő – vitatás már nem lehet akadálya a felszámolás elrendelésének. Szerződésen alapuló lejárt tartozás miatt a Cstv. 27. § (2) bekezdés a) pontjában nevesített fizetéseképtelenségi ok elsődlegesen a számla ellenőrzését elmulasztó - vagyis az azt nem teljesítő, de időben nem

¹⁰⁸ Kúria Gfv.X.30.236/2011/5.

is vitató - adóst szankcionálja a fizetéseképtelenséggel, illetve egyben azzal, hogy a fizetéseképtelenség alól az adós utóbb már csak a fizetéssel szabadulhat.¹⁰⁹

A fizetési határidő lejártát követő további 20 napos határidő mértékéről aligha lehet dogmatikai megfontolást vélelmezni. Vélhetően kevesen vannak mindazok, akik megalapozottan tudnak amellett érvelni, hogy van olyan felsőbb cél vagy akarat, ami miatt ennek a határidőnek pont 20 napnak kell lennie és nem 19-nek vagy 21-nek. Az álláspontunk szerint helyes, hogy a jogalkotó további néhány nappal meghosszabbítja mind a fizetés, mind a vitatás lehetőségét. Ismert az üzleti életben, hogy sok cégnél vannak úgynevezett „utalási napok”, amikor a felgyülemlett számlák ellenértékét a hét – egy vagy kettő – fix napján utalják el, s a gyakorlat azt mutatja, hogy ez a nap szinte mindig a számla lejártát követő utalási nap. Időnként ezt még szerződésben is rögzítik.

Azonban még ha nincs is szerződésben rögzítve, akkor is be kell látni, hogy adott esetben egy cég felszámolása nem állna arányban azzal, hogy néhány napot késett a fizetéssel, bármennyire is bosszantó vagy adott esetben húsbavágó ez a jogosulti oldalon. Továbbá praktikus megfontolás a jogalkotó részéről, hogy a maximalizált fizetési határidő szerepel a Polgári törvénykönyvben,¹¹⁰ minimális fizetési határidő – amelynél csak hosszabb lehet – viszont nem. Sőt, több esetben a fizetés nyomban esedékes lesz. Ha azonban a fizetés nyomban vagy nagyon rövid időn belül esedékes, úgy a kötelezettnek adott esetben nincs is

¹⁰⁹ BH2023.12.

¹¹⁰ Ptk. 6:130. § (3) Vállalkozások közötti szerződés esetén az e § rendelkezéseitől a jóhiszeműség és tisztesség követelményének megsértésével egyoldalúan és indokolatlanul a jogosult hátrányára eltérő szerződési feltételt – mint tisztességtelen kikötést – a jogosult megtámadhatja. Pénztartozás fizetésére kötelezett szerződő hatóságnak szerződő hatóságnak nem minősülő vállalkozással kötött szerződése esetén a pénztartozás teljesítésére kikötött idő az (1)–(2) bekezdésben meghatározott határidőket csak akkor haladhatja meg, ha a szerződésben a felek a pénztartozás halasztott teljesítésében állapodtak meg, feltéve hogy a szerződés jellege miatt ez tényszerűen indokolt; a pénztartozás teljesítésére kikötött idő ebben az esetben sem haladhatja meg a hatvan napot. Pénztartozás fizetésére kötelezett szerződő hatóságnak szerződő hatóságnak nem minősülő vállalkozással kötött szerződése esetén a pénztartozás teljesítésére kikötött idő a hatvan napot meghaladó részében semmis.

(4) Vállalkozások közötti szerződés esetén az ellenkező bizonyításáig tisztességtelen kikötésnek kell tekinteni a jóhiszeműség és tisztesség követelményének megsértésével egyoldalúan és indokolatlanul a jogosult hátrányára eltérő olyan szerződési feltételt, amely a pénztartozás teljesítésére az (1) és (2) bekezdésben foglaltaktól eltérő, hatvan napnál hosszabb határidőt határoz meg. Pénztartozás fizetésére kötelezett szerződő hatóságnak szerződő hatóságnak nem minősülő vállalkozással kötött szerződése esetén a pénztartozás teljesítésére az (1)–(2) bekezdés rendelkezéseitől eltérően, a jóhiszeműség és tisztesség követelményének megsértésével egyoldalúan és indokolatlanul a jogosult hátrányára kikötött olyan határidőt, amely a hatvan napot nem haladja meg – mint tisztességtelen kikötést –, a jogosult megtámadhatja.

ideje megvizsgálni a követelést, annak vitathatóságáról dönteni vagy csak megfizetni. A plusz 20 napos határidő biztosítja az adós részére azt, hogy legalább 20 napja van a követelés sorsáról dönteni: hogy megfizeti, vitatja vagy vállalja miatta a felszámolás kockázatát.

Érdekes kérdést vet fel továbbá a gazdasági életben gyakran alkalmazott úgynevezett árbevétel-függőségi kikötés alkalmazása a szerződésekben. Az árbevétel-függőségi kikötések lényege, hogy a megrendelő (vagy más köztes személy) saját teljesítését attól teszi függővé, hogy számára teljesített-e egy harmadik személy egy szolgáltatást. Tipikusan előfordul fővállalkozó-alvállalkozó viszonylatban, mikor a fővállalkozó a saját megrendelőjének a teljesítésétől teszi függővé az alvállalkozóval szemben fennálló fizetési kötelezettségeinek teljesítését. De előfordulhat ügynöki szerződésekben is, ahol az ügynök jutalékának megfizetését attól teszi függővé az eladó, hogy a közvetített vevő a saját ellenértékét megfizesse. Ennek lehet olyan racionálisnak tekinthető indokot találni, hogy végső soron ekkor dől el, hogy megfelelő volt-e a kötelezett teljesítése, azonban nem szabad elfelejteni, hogy ekkor a kötelezett teljesítésének elfogadása egy a szerződésben nem részes harmadik személytől függ.

Nagy kivitelezések körében tipikus, hogy egy-egy alvállalkozó akár több hónapot, vagy több mint egy évet is vár arra, hogy az őt megillető pénzösszeget megkapja. Rendkívül méltánytalan tud ez lenni például egy talajszilárdítási (cölöpözés) vagy résfalas munkatér-határlást végző alvállalkozóval szemben, hiszen például a résfal egy irodaház vagy társasház építésének egyik első lépése, az épület átadása ehhez képest akár 2 évvel később is történhet. Ráadásul a fővállalkozó kifizetése elmaradhat például másik alvállalkozó szerződészegése vagy egy másik követelés megrendelő általi beszámítása folytán is, s így teljes mértékben bizonytalanná válhat a kifizetés megtörténte.

A Kúria már több döntésében foglalkozott a kérdéssel, s kimondta, hogy nyilvánvalóan a jóerkölcsbe ütközik ugyanis az a szerződéses kikötés, amelyben az alvállalkozó díjának megfizetését a szerződéses partnere saját megrendelőjének teljesítésétől teszi függővé.¹¹¹ Arra is tekintettel kell lenni, hogy a semmisség szempontjából nem releváns az, hogy utóbb

¹¹¹ Kúria Pfv.V.22.018/2018/5.

ez a helyzet hátrányos volt-e az alvállalkozónak – hiszen lehet, hogy a fővállalkozó már korábban megkapta az ellenértéket a saját megrendelőjétől, mint hogy lejárt volna az alvállalkozó számlája – hiszen az érvénytelenségi ok a szerződés megkötésekor áll fenn. Ugyan ezen ok miatt tartjuk semmisnek azokat a szerződéses rendelkezéseket, melyek a különböző jótállási vagy szavatossági határidők indulását a teljes projekt átadásához kötik: jól látható annak a tarthatatlansága, hogy – a példánál maradva – egy részfalazó alvállalkozó 2008-ban elkészült a részfallal, majd a válság miatt az építkezés leállt és 2015-ben indult újra, 2017-ben adták át a kész épületet, így a tényleges teljesítést követő 10. évben kezdődött csak el gyakorlatilag a jótállási időszak.

Álláspontunk szerint ugyanakkor nem lehet általánosságban kizárni az árbevétel függőségi kikötéseket, azok nem minden esetben semmisek. A korábban említett ügynöki szerződéseknél komoly információs aszimmetria áll fenn a közvetített vevő tekintetében a megbízó-eladó és az ügynök között, a megbízó a sokszor más országban lévő vevők teljesítőképességét és teljesítési készségét aligha ismeri, hiszen pont ezért bízta meg az ügynököt a közvetítéssel, hogy neki ne kelljen ezzel foglalkoznia és erőforrást áldoznia. Az egészséges bizalmatlanság mondatja azt, hogy ilyen esetekben lehet létjogosultsága az árbevétel-függőségi kikötéseknek. Hiszen a közvetítő munkájának minősége csak a vevő teljesítésével vagy annak elmaradásával válik valójában befejezetté, míg az alvállalkozónál már az alvállalkozó teljesítésekor rendelkezik minden információval a kézzel fogható teljesítésről a vállalkozó, ami a szerződés szerű megítéléshez szükséges. Az ilyen kikötéseket tehát esetről esetre kell vizsgálni.

A fentieknek azért lehet jelentősége egy felszámolási eljárás során, mert bár érvénytelenségi pert a bíróság nem folytathat le,¹¹² azonban a nyilvánvaló semmisségi okot észlelnie kell.¹¹³

Számla és fizetési felszólítás

A gyakorlatban számos problémát okoz, hogy számlakibocsátásra kötelezett adózók a szerződésükben a számla kiállításának lehetőségét teljesítésigazolás vagy más írásbeli elismervény kiállításához kötik, azonban a megrendelői oldalon álló (megrendelő vagy

¹¹² CSŐKE Andrea: Nagykommentár a csődtörvényhez. Complex, Budapest, 2012. 312.

¹¹³ JUHÁSZ László: A magyar fizetésektelenségi jog kézikönyve. I-II. HVG-Orac, Budapest, 2017. 431-432.

fővállalkozó) a teljesítésigazolást nem állítja ki, azt visszatartja, ezzel a másik fél számlakibocsátását ellehetetleníti. Számla kiállításának hiányában a fél nem tudja a követelést esedékessé tenni. Természetesen, a Ptk. 6:130. § alapján ilyenkor polgári jogi értelemben álláspontunk szerint lejárttá tehető a követelés fizetési felszólítással is – még a szerződés esetleges tiltó rendelkezése ellenére is. Hiszen az, aki megtagadja a teljesítésigazolás kiállítását (feltételezve most, hogy ezt jogos ok nélkül teszi), úgy joggal való visszaélést követ el és nyilvánvalóan nem hivatkozhat a saját felróható magatartására, hogy a fizetést (ide értve a kamatfizetést) elkerülje.

A Kúria már elemezte a kérdést,¹¹⁴ s arra az – álláspontunk szerint hibás – következtetésre jutott, hogy számlakibocsátásra kötelezett hitelező csak számlával hívhatja fel az adóst a teljesítésre. Nem fogadható el fizetési felszólítást megelőző szabályos fizetési felhívásként a számlakibocsátásra kötelezett hitelező levélben írt, a követelés ténybeli alapját, jogcímét, összegét és teljesítési határidejét tartalmazó fizetési felhívása. Holott más – újabb – döntésében¹¹⁵ pontosan arra hivatkozik a Kúria, hogy mivel az adós a törvényi határidő elteltével esik a vitatás lehetőségétől, ezért fontos, hogy megkapja a megfelelő tartalmú számlát vagy annak hiányában a követelés ténybeli alapját, jogcímét, összegét és a teljesítési határidőt tartalmazó fizetési felhívást - és ezáltal a vele szemben támasztott követelést – megismerje.

Egybevág ez azzal, hogy csődjogi értelemben véve mind a számlának, mind a fizetési felszólításnak ez az egy funkciója van: hogy az adós be tudja azonosítani a vele szemben támasztott követelést. Ezt erősíti a Pécsi Ítéltábla Fpkf.IV.40.070/2015/2. számú döntése is,¹¹⁶ mikor is kimondja, hogy amennyiben az adott követelésről nem állítható ki számla (tipikusan kötbér vagy kártérítési igények), akkor a számla funkcióját betöltő fizetési felszólítást kell küldeni először, s ezzel felhívni az adóst a teljesítésre, s csak a felszólításban szereplő határidő eredménytelen elteltét követően küldhető meg a csődjogi értelemben vett – ez esetben második – fizetési felszólítás.

¹¹⁴ BH2016.312.

¹¹⁵ BH2023.12.

¹¹⁶ Melyet a Kúria Gfv.VII.30.217/2015/6. számú végzésével helybenhagyott.

Álláspontunk szerint nem vezethető le a 4/2013. PJE-re történt, a végzés [25] bekezdésében szereplő állítás, hogy a "legalább a követelés ténybeli alapját, jogcímét, összegét és teljesítési határidejét tartalmazó fizetési felhívás" - a fent kifejtett jogszabályi kötelezettségekre is tekintettel - nem alkalmazható a számlakibocsátásra kötelezett gazdálkodó szervezetek által. Ilyen szűkítő értelmezés a jogegységi határozatban nem található meg. Az is érdekes, hogy a Kúria miért pont a számlakibocsátási kötelezettséget előíró jogszabályt követeli meg a nemperes eljárásban, mikor egy sor más jogszabály esetleges be nem tartásához¹¹⁷ rendszerint semmiféle szankciót nem fűz.

Ráadásul a fizetési felszólításnak pont ugyan az, esetenként bővebb az információ-tartalma, mint a számlának, így az elbírálhatóságot is megkönnyítik vagy legfeljebb egyenértékűvé teszik. Egy döntésében a Kúria pont azt emelte ki, hogy „a Legfelsőbb Bíróság nem ért egyet a jogerős végzésben kifejtett azzal az állásponttal, mely szerint a bíróságnak azt is meg kell vizsgálnia, hogy a számla kiállítására jogszerűen került-e sor, mert e vizsgálat elvégzése az adós kötelessége.”¹¹⁸ Ezek szerint azt, hogy jogos-e a számla nem vizsgálhatja a bíróság, de az ennek ellenére fontos, hogy pusztán *legyen*.

Érdekes, hogy a hivatkozott döntésben a Kúria egy a gyakorlatban időről-időre visszatérő adósi próbálkozást is igyekezett rövidre zárni: mikor az adósok arra hivatkoznak, hogy a számlát nem kapták meg. A BH2021.313 számú esetben került elő a kérdés, ahol is a Kúria kiemelte, hogy ha a felek a szerződésben abban állapodnak meg, hogy elektronikus úton tartják egymással a kapcsolatot, ily módon küldik meg a számlákat, akkor a fizetéseképtelenség megállapítása során az elektronikus úton megküldött számlákat kézbesítettnek kell tekinteni.¹¹⁹ Az ügy tényállásával kapcsolatosan azért fontos kiemelni, hogy itt a felek a szerződésben kifejezetten rendelkeztek arról, hogy az emailek mikor minősülnek kézbesítettnek – ezen plusz tényállási elem függvényében kell értékelni a Kúria megállapításait.

Kiemeljük, hogy a számlakibocsátás kapcsán a gazdaság életben szinte minden esetben egyúttal ÁFA-fizetési kötelezettség keletkezik a számlakibocsátó oldalán, így amennyiben

¹¹⁷ Pl. hivatalból észlelendő érvénytelenségi okok, hitelbiztosítéki nyilvántartásba történő bejegyzés hiánya (faktoring esetén), stb.

¹¹⁸ Kúria Gfv.X.30.056/2011/3.

¹¹⁹ BH2021.313

a hitelező a számlát kiállítja, úgy kell a számlán szereplő összeg ÁFA-tartalmát befizetnie a költségvetésbe, hogy annak ellenértékét követelésbehajtási célú felszámolási eljárásnál 6-12, tényleges fizetéseképtelenségre alapozott eljárásnál – ahol a jogszabály ÁFA-visszaigénylési lehetőséget ad – 24 hónapig nem kapja meg. A magyar vállalkozások pénzügyi lehetőségei egyszerűen nem teszik azt lehetővé, hogy az 1-2 év múlva befolyó összegek ÁFA-tartalmát ennyi ideig maguk finanszírozzák. Ez a legtöbb cégnek nem opció a fizetőképességük megőrzése miatt.

A teljesítésigazolás ki nem állítása esetén az adós csak egy passzív magatartást tanúsít, az hogy akár felszólításra sem állítja ki a teljesítésigazolást, nem értékelhető vitatásként, hiszen nem derül ki belőle semmi olyan körülmény, melyet a következőkben tárgyalunk a vitatás tartalma kapcsán. A jogalkotói szándék ugyanakkor elég egyértelműen az, hogy az adós eljárást megelőző passzivitását szankcionálja, a vitatást érdemben kell indokolni.

A vitatás tartalma és formája

A Csódtörvény 27. § (2c) bekezdése szerint akkor lehet az adós vitatását megállapítani, ha az érdemben kétségbe vonja a fizetési kötelezettség jogcímét, fennállását, esedékességét, mértékét vagy összegét. Ezek a feltételek nem konjunktívak, tehát bármelyik tényállási elem vitatása vitatottá teszi a követelést.¹²⁰ Ezzel egyezően foglalt állást a Kúria akkor, mikor is kimondta, hogy a vitatás még úgy is hatályos, ha az adós a fizetési felhívásban megjelölt összegeket a vitató levélben nem említi meg konkrétan.¹²¹ Tipikus módja a vitatásnak – bár önmagában nem elégséges -, mikor a hitelező számláját az adós visszaküldi. Amennyiben az ilyen számla-visszaküldés érdemi vitatással társul, tehát például hibás vagy hiányos teljesítést állít az adós, úgy az adós felszámolása nem rendelhető el.¹²² Az sem szükséges, hogy az adós megvárja a számlát: a követelést már korábban is vitatottá lehet tenni, nem szükséges minden alkalommal újabb és újabb vitatásokat tenni.¹²³

¹²⁰ TÖRÖK Judit: Emlékeztető a Kúria Polgári Kollégiumának Gazdasági Szakága által 2012. február 29-én megrendezett konferenciáról. *Bírószági Határozatok*, 2012/6. 514-515.

¹²¹ BH2022.77.

¹²² BH2016.211.

¹²³ Kúria Gfv.VII.30.043/2016/14.

Ha a hitelező több számlakövetelést érvényesít a felszámolási eljárásban, úgy a felszámolás elrendelhető akkor is, ha az érvényesített igények közül akár csak egy tekintetében beálltak a felszámolás elrendelésének feltételei.¹²⁴

Az új Ptk. technológiásemleges írásbeliség fogalmának köszönhetően kérdésként tudott felmerülni, hogy az adós írásbeli vitatásának pontosan milyen formában kell érkeznie a hitelezőhöz. Az új Ptk. hatályba lépése előtt még egyértelmű volt az a kijelentés, hogy emailben vagy sms-ben nem küldhető vitatás, az joghatás kiváltására nem alkalmas.¹²⁵ Az írás – elméletben – maradéktalanul alkalmas a nyilatkozat tartalmának visszaadására, elkerülhető vele az eltérő emlékezetből vagy érdekből fakadó torzulás.

A szóban érvényesen megkötött szerződéseket is rendszeresen írásba foglalják, mely azonban nem az érvényességet érinti, hanem a későbbi viták elkerülése érdekében igazolja a pontos tartalmat (deklaratív okirat).¹²⁶ Egyértelmű volt az írásbeliség fogalma a toll és papír korában, azonban a technológia fejlődése talán már napjainkra is meghaladta a „*maga írta és aláírta*” mantráját. Az évszázados jogfejlődés már túllépett a hiteles helyek által alátámasztott írásbeliségen.¹²⁷ Az internet korában az elektronikus út használatának nagyon sok előnye van: szinte azonnal érkeznek az üzenetek, minimális beállítással számtalan címzettnek ugyanannyi idő, energia és pénz levelet küldeni, könnyű a leveleket rendszerezni és sokszorosítani (vagy akár törölni), a kommunikáció környezetbarátabb, mint a postai levélküldés.¹²⁸

¹²⁴ BDT2022.4501.

¹²⁵ CSÓKE Andrea – TÖRÖK Judit: Kérdések és válaszok a csőd- és felszámolási eljárások területén II. Cég hírnök, 2013/7. 13.

¹²⁶ CSEHI Zoltán: Az érvénytelenség. In: Csehi Zoltán (szerk.): Kötelmi Jog I. – A 2013. évi V. törvény alapján. Menedzser Praxis, Budapest, 2014. 64–65.

¹²⁷ KOMÁROMI László: A külföldi hatás kérdése a közhitelű magán-írásbéliség középkori magyar intézményei tekintetében. In: Horváth Pál (Szerk.): Adalékok a magyar jogi kultúra fejlődéstörténetéhez. nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2008. 77-87.

¹²⁸ Amelia RAWLS: Contract Formation in an Internet Age. The Columbia Science and Technology Law Review, Volume X., 2009. 228-229.

Most nem kívánunk kitérni az EIDAS rendelet¹²⁹ szabályaira, mivel a rendeletnek megfelelő elektronikus okirat vitán felül írásbelinek minősül, így azzal kapcsolatosan értelmezési kérdés nem merülhet fel.

A régi Ptk. nem határozta meg az írásbeliség fogalmát, az arra vonatkozó rendelkezéseket az 1960-as Ptké.-ben helyezte el a jogalkotó.¹³⁰ Az 1960-as Ptké. vonatkozó rendelkezései szerint *„Ha jogszabály a szerződés érvényességéhez írásbeli alakot rendel, jogszabály eltérő rendelkezése hiányában írásbeli alakban létrejött szerződésnek kell tekinteni a levélváltás, a táviratváltás, valamint a távgépíró és telefax útján történt üzenetváltás, továbbá a külön törvényben meghatározott maradandó eszközzel tett nyilatkozatváltás – így különösen fokozott biztonságú elektronikus aláírással aláírt okirat – útján létrejött megegyezést.”*¹³¹

Arról, hogy miért pont ezen közvetítő csatornákat választotta a jogalkotó, nem találunk érdemi információt sem a tvr.-ben, sem annak indoklásában.¹³² A tvr. hatálybalépésekor az írásbeli formák felsorolása még csak kételemű volt: a levélváltás útján létrejött megegyezés, illetve a táviratváltás útján létrejött megegyezés, utóbbi is azonban csak akkor, ha ebben a felek kifejezetten megállapodtak. 1968 januárjától a lista már háromeleművé vált; kiegészült a távgépíró történt üzenetváltással, illetve kikerült a külön megállapodásra vonatkozó fordulat a táviratváltással kapcsolatban. 2001 szeptemberében egészült ki a felsorolás a külön törvényre és az elektronikus aláírásra hivatkozással, s különös módon, csak 2004-ben került bele a telefax – de a Legfelsőbb Bíróság jogértelmezése szerint az már korábban is írásbelinek számított.¹³³

¹²⁹ Az Európai Parlament és a Tanács 910/2014/EU rendelete (2014. július 23.) a belső piacon történő elektronikus tranzakciókhoz kapcsolódó elektronikus azonosításról és bizalmi szolgáltatásokról, valamint az 1999/93/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről

¹³⁰ 1960. évi 11. törvényerejű rendelet a Polgári Törvénykönyv hatálybalépéséről és végrehajtásáról

¹³¹ 1960-as Ptké. 38. § (2) bek.

¹³² A tervezetnek a szerződések alakjával foglalkozó 38. §-a javarészt a jelenlegi jogban is ismert tételeket kodifikálja. Lásd: 1960. évi 11. törvényerejű rendelet indoklása – a Polgári Törvénykönyv hatálybalépéséről és végrehajtásáról II. fejezet 5–74. § IV. 2. pont.

¹³³ BH2003. 502. – A joggyakorlat még annyi pontosítást adott a fenti szabályhoz, hogy a faxnak nem a nap végéig kell megérkeznie a bíróságra, hanem a hivatali idő végéig. Lásd: Legfelsőbb Bíróság Pfv.VI.24.855/2002/4. és Debreceni Ítéltábla Gpkf.III.30.678/2014/4.

Eltérő azonban a faxolt küldeménnyel kapcsolatos joggyakorlat a végrehajtási eljárásban: „Okirat telefaxon való továbbítása esetén a „faxolást” visszaigazoló jelentés valószínűsíti, hogy a telefax küldése történt, ha viszont a címzett tagadja, hogy a telefaxot megkapta, vagy vitatja az átvétel időpontját, az nem állapítható meg, hogy a címzett vette-e át a küldeményt, illetve mikor került abba a helyzetbe, hogy megismerhesse a telefaxon továbbított okiratot. Mindezek hiányában viszont az átvétel ténye és időpontja bizonytalan.”¹³⁴ A végrehajtói vagy postai kézbesítéskor az átadásról jegyzőkönyv készül vagy tértivevényt íratnak alá, mely igazolja az átadás tényét, az átvevő személyét és az átadás időpontját. Ugyanúgy tartalmazhat bejegyzést a kézbesítés megghiúsulásának okáról, körülményeiről. Ha az átadás szabályszerű, akkor a címzett kockázata, hogy a küldeményt mikor bontja fel, annak tartalmát mikor ismeri meg.¹³⁵ Érdekes, hogy bár a felszámolási eljárásban történő követelés bejelentésének elmulasztása (hasonlóan a végrehajtási eljárás okirataihoz) igen komoly következménnyel – jogvesztéssel – jár, a csődtörvény lehetővé teszi a faxon történő igénybejelentést.¹³⁶

A korábbi bírósági döntések nagyobb részben az egyszerű elektronikus levélben küldött jognyilatkozatok köré csoportosultak. A minősített elektronikus aláírással ellátott levélről az 1960-as Ptké., illetve a vonatkozó külön törvény¹³⁷ is rendelkezett, azonban a joggyakorlatban problémát okozott, hogy az egyszerű elektronikus levél formát is sok esetben ezzel egyenértékűnek tekintették a jogkeresők. Először is fontos leszögezni:

¹³⁴ BH2012. 192.

¹³⁵ Uo. – Véleményünk szerint az is a címzett kockázata lenne, hogy amennyiben rendelkezik faxkészülékkel (hiszen nincs olyan kötelezettsége, hogy birtokoljon egyet), gondoskodjon annak üzemképességéről, papírral történő ellátottságáról és megfelelő időközönként történő ellenőrzéséről. Az indokolással így nem tudunk egyetérteni. Ezzel összhangban lásd: BH2015. 169. – [13] „Amennyiben a felszámoló telefaxszámát a hitelezők számára hozzáférhetővé teszi, úgy az elektronikus kommunikáció általánossá válásával számolnia kell a levelezés e formájának igénybevitelével. A felszámolói tisztséget betöltő személy gondosságához hozzátartozik a telefaxküldeményként érkező levelek megfelelő kezelése, a telefaxkészülék adatainak rögzítése és megőrzése.”

¹³⁶ Kúria Gfv.VII.30.399/2014. – BH2015. 169.

¹³⁷ Az elektronikus aláírásról szóló 2001. évi XXXV. törvény 4. § (1) Ha jogszabály a 3. § (2)–(4) bekezdésében foglaltakon kívüli jogviszonyban írásba foglalást ír elő, e követelménynek eleget tesz az elektronikusan aláírt elektronikus dokumentumba foglalás is, ha az elektronikusan aláírt elektronikus dokumentumot fokozott biztonságú elektronikus aláírással írják alá.

önmagában semmi jelentősége nincs annak, hogy egy egyszerű e-mail írásbelinek tekinthető-e vagy sem.¹³⁸

A magyar polgári perjogban – ahol végső soron a szerződések is megméretnek – szabad bizonyítás van, így az esetleges bizonyítási könnyebbségen túl az írásbeli alaknak semmi jelentősége nincs. Jelentősége lehet azonban – és ez a gyakoribb eset -, ha jogszabály vagy a felek megállapodásukban kifejezetten az írásbeli formához társítanak joghatást; az ilyen esetek teszik szükségessé az egyszerű e-mail forma tárgyalását. A felek ráadásul elhelyezhetnek úgynevezett teljességi záradékot, vagy *merger clause*-t,¹³⁹ mely szerint pusztán az írott szerződés tartalmazza szerződési akaratukat, más nem vehető figyelembe. A jogszabályokban megtalálható, írásbeliséget megkövetelő rendelkezések is inkább egyfajta visszatartó erőt jelentenek; a leírt szónak ugyanis súlya van, így az írásbeli szerződések rendszerint átgondoltabbak, mint a szóban megkötöttek.¹⁴⁰ Az írásbeli formát megkövetelő jogszabályi rendelkezések megsértése pedig sok államban kikényszeríthetlenné teszi a szerződés teljesítését.¹⁴¹

A korábbi joggyakorlatban a bíróságok szigorúan és következetesen elzárkóztak attól, hogy írásbelinek fogadják el az egyszerű elektronikus levelezést. Nem fogadta el a Kúria egy szerződésszegéssel okozott kár megtérítése érdekében indított perben,¹⁴² mikor is a felperes 20 000 tonna mezőgazdasági tüzelőanyag átvételére kívánt az alperessel mezőgazdasági termékértékesítési szerződést kötni, azonban a felperes telefax útján megküldött ajánlatát az alperes egyszerű e-mail-ben igazolta vissza, s erre maga a felperes is egyszerű e-mailben reagált. Mivel egyik fél sem rendelkezett fokozott biztonságú elektronikus aláírással, a Kúria az alsóbb bíróságok döntését megváltoztatta, s kimondta, hogy a felek szerződése

¹³⁸ A Price Waterhouse Coopers szakértőinek jelentése szerint közel húsz éve egy átlagos gazdasági bűncselekmény miatt indult büntetőeljárásban több mint 500 ezer e-mailt és más elektronikus adatot vizsgáltak át, amik később a 80%-át adták a bizonyítékoknak; tehát valószínűleg elégséges bizonyosságot adhat az egyszerű elektronikus levél is. Lásd: Infokommunikáció és Jog, 2005/10. sz., 215.

¹³⁹ CHUNLIN Leonhard: Beyond th Four Corners of a Written Contract: a Global Challenge to U. S. Contract Law. *Pace International Law Review*, 2009/1. 19. o.

¹⁴⁰ Patrick Selim ATIYAH: *An Introduction to the Law of Contract*. Fifth Edition, Clarendon Law Series, Oxford, 2002. 163.

¹⁴¹ Stephen Martin LEAKE: *A Digest of Principles of the Law of Contracts*. Third Edition, Stevens and Sons, London, 1892. 146.

¹⁴² Kúria Pfv.VII.22.271/2011/6.

joghatás kiváltására alkalmatlan volt a kötelező alakiség megsértése miatt.¹⁴³ A bíróság álláspontja szerint ugyanis, bár a konkrét ügyre nem vonatkozó, de (analógiaként) iránymutatásul szolgáló, XXV. számú polgári elvi döntésnek megfelelően legalább a feleket, az adásvétel tárgyát és a visszerhességre utalást kellett volna tartalmaznia, a járulékos kérdésekben megegyezhettek volna elektronikus levélváltás útján is. A telefaxon eljuttatott ajánlatot azonban az alperes nem fogadta el írásban, így érvényesen nem jöhetett létre a mezőgazdasági termékértékesítési szerződés

Egy újabb végzésében a Kúria azonban kimondta,¹⁴⁴ hogy a követelés vitatása nem kizárólag az 1960-as Ptk.-ben előírt, ott nevesített módok egyikén lehet „írásbeli”; ha a vitatás formáját tekintve egyszerű e-mail, mely kétséget kizáróan megérkezett – hiszen tartalma nem vitatott a másik fél által – úgy a vitatás joghatályos, tehát az adós felszámolása nem kezdhető meg.¹⁴⁵ Két dologra szeretnénk ezzel kapcsolatban felhívni a figyelmet: az egyik, hogy az adós és a hitelező között létrejött szerződés kifejezetten nevesítette, hogy az egyszerű e-mail formát a felek írásbelinek tekintik; a másik pedig, hogy ennek az ügyben, az *obiter dicta* megállapítások fényében egyáltalán nem volt jelentősége. Példaértékű – és sajnos nem mindenkinek magától értetődő – az alábbi megállapítás: „Helytállóan fejtette ki a másodfokú bíróság, a vitatás írásbeli módjának a jelentősége az, hogy a vitatás megtörténte, tartalma, időpontja utólag is rekonstruálható, ellenőrizhető legyen.”¹⁴⁶

A Ptk. kodifikáció során sok esetben mintául szolgált Bécsi Vételi Egyezmény,¹⁴⁷ melynek 11. cikke kimondja, hogy a szerződésekre vonatkozóan nincs formakényszer, azok létezése és tartalma bármilyen módon bizonyítható, a szöveg külön kiemeli a tanúbizonyítás lehetőségét. A 13. cikk szerint írásbeli formának kell tekinteni a táviratot és a telexet is. Az „is” (includes) szó egyértelműen jelzi, hogy az Egyezmény egy minimumot határoz meg, tudniillik, hogy a táviratot és a telexet mindenféleképpen írásbelinek kell tekinteni a részes államoknak – mint amilyen Magyarország is –, ezen túl azonban nagy szabadsággal

¹⁴³ Megjegyezzük, hogy a jogviszony létrejött ugyan a felek között, de kötelező alakiség megsértése miatt semmis. Lásd: BDT2007. 1512.

¹⁴⁴ BH2015. 310.

¹⁴⁵ Csődtörvény 27. § (3) bek.

¹⁴⁶ BH2015. 310. [15] pontja.

¹⁴⁷ Lásd pl.: BORONKAY Miklós: Kártérítés fedezeti szerződés alapján. Magyar Jog, 2015/5. 274–282.

rendelkeznek az írásbeli forma meghatározását illetően.¹⁴⁸ Egyes szerzők kifejezetten kiemelik, hogy mivel az Egyezmény nem követeli meg az aláírást, az írásbeliség kritériumait az elektronikus kommunikáció is kielégíti.¹⁴⁹

A Ptk. vonatkozó rendelkezése¹⁵⁰ szerint a jognyilatkozat változatlan formában történő visszaadását lehetővé kell tennie. Gyakori tévedés, hogy ebben a rendelkezésben sokan a megmásíthatatlanságot látják, holott egyszerű nyelvtani értelmezéssel sem ezt jelenti. A rendelkezés visszaatal a funkcióra: azért van szükség a változatlan visszaidézésre, hogy az írásbeli formában elkészült jognyilatkozatot később is újra elő tudjuk venni, amennyiben vita támad a tartalmat illetően.¹⁵¹ Fontos mind az egyszerű (papíralapú), mind a sima e-mail, mind a minősített elektronikus aláírással rendelkező e-mail esetén megjegyezni, hogy a forgalomban jelenlévő jogalanyok – akik tehát egyúttal a nyilatkozattevők zömét adják – több, mint 99%-a nem rendelkezik olyan tudással, amivel az itt felsoroltak bármelyikét úgy tudja módosítani, hogy a módosítás szakember számára nem nyilvánvaló. A nyilatkozat megtételének időpontját eddig még senki sem állította pellengérré az egyszerű e-mail kapcsán, így egyik érvet vagy ellenérvet sem tudjuk cáfolni. A nyilatkozattevő személyét érintve: valóban „csak” az e-mail-címet látjuk az egyszerű e-mailnél, nem pedig azt, hogy ki küldte; a küldéshez azonban be kell lépni mind a küldő platformra, mind a levelező kliensbe, amelyekből egy átlag felhasználónál legalább az egyik jelszóval védett.

Tény ugyanakkor, hogy a fax szintén nem alkalmas arra, hogy a küldő személyt azonosítsa, hiszen a faxon a telefonszám látszik amiről faxolták, a faxolt iratot alá sem kell írni,¹⁵² mégsem kérdőjelezte meg senki a faxolt jognyilatkozat írásbeli mivoltát. Korábban az 1960-as Ptké. rendelkezett arról, hogy a fax írásbeli, ez a rendelkezés a Ptk. hatálybalépésével

¹⁴⁸ Jacob. S. Ziegel - Claude Samson: Report to the Uniform Law Conference of Canada on Convention on Contracts for the International Sale of Goods. Toronto, 1981. Comment on Article 13. <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/wais/db/articles/english2.html>

¹⁴⁹ John O. HONNOLD: Uniform Law for International Sales under the 1980 United Nations Convention. Kluwer Law International, Hága, 1999. 141–142.

¹⁵⁰ Ptk. 6:7. § (3) Írásba foglaltnak kell tekinteni a jognyilatkozatot akkor is, ha annak közlésére a jognyilatkozatban foglalt tartalom változatlan visszaidézésére, a nyilatkozattevő személyének és a nyilatkozat megtétele időpontjának azonosítására alkalmas formában kerül sor.

¹⁵¹ Helyesen jegyzi meg Csehi Zoltán, hogy az okiratról készült fényképfelvétel is megfelelhet ennek a követelménynek. Lásd: Csehi Zoltán: 6:7. § Írásbeli alakhoz kötött jognyilatkozat. In: Csehi Zoltán (szerk.): Az új Polgári Törvénykönyv magyarázata – Kommentár a 2013. évi V. törvényhez. Menedzser Praxis, Budapest, 2014. 6. Könyv 9.

¹⁵² BDT2001. 496.

érvényét veszítette, a fax írásbeliségének tehát a Ptk.-n kell(ene) alapulnia. Sem a fax, sem az egyszerű e-mail nem azonosítja egyértelműen a nyilatkozattevőt (az egyik egy telefonszámot, a másik egy címet tud megmutatni), így kétféle következtetést lehet levonni: vagy mindkettő írásbeli forma, vagy egyik sem az.

Csóke Andrea az új Ptk. tanácsadó testület állásfoglalását idézi e körben és megállapítja:¹⁵³

„Felmerült az ügyekben, hogy az e-mail nem felel meg a Cstv. 27. § (2c) bekezdése szerinti alakszerűségi előírásnak, amely a Ptk. 6:7. §, valamint a 2015. évi CCXXII. törvény 17. §-a, illetve az eIDAS rendelet 26. cikke szerinti forma lehet. Egy egyszerű e-mailben tett jognyilatkozat tehát egyes vélemények szerint nem minősül írásban tett jognyilatkozatnak a Ptk. fényében.

A már hivatkozott Új Ptk. Tanácsadó Testület tagjainak többségi álláspontja alapján - álláspontom szerint - nem zárható ki az adós e-mailben történő vitatása. A gazdasági életben teljesen bevett forma a felek között az elektronikus módon való kapcsolattartás és jognyilatkozatok tétele. Van, hogy a felek kifejezetten kikötik szerződésükben az elektronikus levél útján történő kapcsolattartást, s - ahogyan ezt bemutattam - ez a forma nem idegen a Cstv. rendelkezéseitől sem.

Mindezek alapján úgy vélem, hogy a BH 2015.310. számú döntésben kifejtettek továbbra is alkalmazhatóak, s ez az értelmezés felel meg a folyamatosan és gyorsan változó világunknak.”

A vitatás határideje és a hitelező írásbeli felszólítása

Ahogy azt korábban írtuk: szerződésen alapuló lejárt tartozás miatt a Cstv. 27. § (2) bekezdés a) pontjában nevesített fizetésképtelenségi ok elsődlegesen a számla ellenőrzését elmulasztó - vagyis az azt nem teljesítő, de időben nem is vitató - adóst szankcionálja a fizetésképtelenséggel, illetve egyben azzal, hogy a fizetésképtelenség alól az adós utóbb már csak a fizetéssel szabadulhat. Mindehhez pedig elengedhetetlen, hogy az adós a Cstv. 27. § (3) bekezdésében részletezett fizetési felszólítást megelőzően, amelynek kézhezvételével esik a vitatás lehetőségétől, a megfelelő tartalmú számlát vagy annak

¹⁵³ CSÖKE Andrea: Fizetésképtelenségi forgácsok. Gazdaság és Jog, 2021/6. 25-26.

hiányában a követelés ténybeli alapját, jogcímét, összegét és a teljesítési határidőt tartalmazó fizetési felhívást - és ezáltal a vele szemben támasztott követelést – megismerje.¹⁵⁴ A póthatáridő eredménytelen elteltét követően a hitelezőnek újfent fel kell hívni az adóst a teljesítésre, s csak ezt követően kezdeményezhető az adós felszámolása.

A fizetési felszólításban a hitelezőnek meg kell jelölni az adós tartozásának jogcímét, összegét és a teljesítési határidőt, továbbá meg kell határozni azt a végső határidőt is, amelynek eredménytelen elteltét követően a hitelező meg kívánja indítani a felszámolási eljárást vagy egyéb jogi úton kívánja érvényesíteni a követelését. Érdekes követelmény a jogcím megjelölése, mivel – ahogyan azt korábban írtuk – a jogcím megjelölése a számlázásnál például nem feltétel.

Kérdésként merülhet fel – joggal -, hogy mi a helyzet olyankor, ha az adós vagy a bíróság nem ért egyet a hitelező által megjelölt jogcímmel? Az adósnak ilyenkor a vonatkozó gyakorlat alapján már nincs joga a vitatáshoz, a bíróság pedig gyakran nincs olyan helyzetben hogy megítélje a jogcím helyességét. Megkockáztatjuk továbbá, hogy tekintve, hogy a vonatkozó statisztikák szerint a felszámolások 99%-a kisvállalkozásokkal szemben indul,¹⁵⁵ nekik sem a legfontosabb a pontos jogcím megjelölés – mikor a jogcím eltalálása láthatóan a képzett jogászokat is kihívás elé állítja időnként az új Pp. tapasztalatai alapján, mivel ott jogcímhez kötöttség érvényesül -, hanem az, hogy megtudják, hogy pontosan melyik követelést kell kiegyenlíteniük.

Szóbeli szerződések esetén, ahol az adott számlán például csak „szolgáltatás nyújtása” szerepel, a bíróság vizsgálódása pusztán formai ellenőrzésre korlátozódhat: van-e megjelölve jogcím a fizetési felszólításban. Ugyan ez igaz a jogkövetkezményekre történő figyelmeztetésre: vélhetően túl sok hozzáadott értéke nincs annak, hogy figyelmeztetni kell arra az adóst, hogy nemfizetése esetére vele szemben felszámolási eljárást kezdeményeznek vagy egyéb jogi úton érvényesítik a követelést, ugyanakkor arra elég, hogy gyakori elutasítási ok, ha ez a fordulat nem szerepel akár szó szerint a fizetési felszólításban. Holott ennek az adós pénzügyi helyzete kapcsán vélhetően túl sok relevanciája nincs.

¹⁵⁴ BH2023.12

¹⁵⁵ Statisztikai Tükör (KSH) <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/gyor/gaz/gaz1712.pdf>

Nagyon érdekesen alakult a gyakorlatban a hitelezőkre és az adósra vonatkozó határidők értelmezése. Nem egy ügyvéd vagy hitelező ragadtatta el magát és vádolta adóspártisággal a bíróságokat mondván, nekik nem az a dolguk, hogy minden áron megmentsek az adóst, hanem hogy a Csődtörvény szabályait követve döntsenek. Ennek valóban akadályát képezhette több olyan döntést, amelyet csak nagy képzelőerővel lehetett levezetni a Csődtörvényből.

A Csődtörvény 2006-os módosítása a következő módon határozta meg a fizetési felszólítással kapcsolatos kézbesítési kérdéseket: (3) Amennyiben a (2) bekezdés a) pontjában meghatározott iratokat postán küldték, azt a tértivevényen feltüntetett átvételi időpontban, ajánlott küldemény esetében pedig – ellenkező bizonyításig – a feladástól számított ötödik munkanapon a belföldi címzetthez megérkezettnek kell tekinteni.¹⁵⁶

Ennek alapja az volt, hogy a cégeknek a székhelyükön biztosítaniuk kell a küldemények átvételét, s a posta pedig a fenti időszak alatt biztosan eljuttatja a levelet a címzetthez. Ebben az időszakban pont a biztonság miatt célszerűbb is volt ajánlott levélként küldeni a felszólítást, nem pedig tértivevényesként (ekkor az ajánlott leveleket még levélszekrénybe kézbesítették, nem pedig kézbe, mint napjainkban). A tértivevényes levélnél ugyanis előfordulhatott, hogy az adós bármely okból nem vette át a küldeményt, különösen azért, mert nem mert el érte a postára, így azt visszaküldték a feladónak, „címezett nem kereste” jelzéssel.

A Csődtörvény. 27. § (3) bekezdésének értelmezése körében kialakult bírói gyakorlat a felszámolási eljárás megindítását megelőző, ajánlott és tértivevényes postai küldeményként is feladott fizetési felszólítás "nem kereste" jelzésű postai visszaküldése esetén akként foglalt állást, hogy a hitelező fizetési felszólítását az adósnak bizonyítható módon át is kell vennie.¹⁵⁷ Ez az álláspont azon alapult, hogy a Csődtörvény. 27. § (3) bekezdése a tértivevényes postai feladásnál a "nem kereste" jelzéssel visszaérkezéshez kézbesítési vélelmet nem fűzött. Az eljárást megelőző szerződéses jogviszonyban megküldött, címzett jognyilatkozatra a bírósági gyakorlat - kifejezett törvényi rendelkezés hiányában - a polgári

¹⁵⁶ 2006. évi VI. törvény - a csődeljárásról, a felszámolási eljárásról és a végelszámolásról szóló 1991. évi XLIX. törvény módosításáról 10. § (3)

¹⁵⁷ Kúria Gfv.XI. 30.180/2008/6.

perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 99. § (2) bekezdésében foglalt kézbesítési vélelem szabályait nem tartotta alkalmazhatónak.

Ez az anyagi jogi nyilatkozat a gyakorlat szerint a Csódtörvény speciális törvényi rendelkezései alapján másként hatályosul abban az esetben, ha a fizetési felszólítás a Csódtörvény 27. § (2) bekezdés a) pontjában meghatározott fizetéseképtelenségi okhoz szükséges feltételként kerül postai úton, akár tértivevényes, akár tértivevény nélküli, más könyvelt küldeményként az adós mint címzett részére feladásra. Ezt az állásponthoz képviseli - az adós vitató nyilatkozatával összevetésben - a Kúria Gfv. VII. 30.368/2012/6. számú határozata, amikor kifejti, a Csódtörvény csak a fizetési felszólítás adós általi kézhezvételének igazolását teszi kötelezővé, a vitatásra vonatkozóan nem rögzít ilyen előírást. Ebből pedig az anyagi jogi nyilatkozatok általános szabályozásából kiindulva arra vont le következtetést, hogy nem értékelhető az adós terhére, ha a vitató nyilatkozatáról a hitelező saját felróható magatartása miatt nem szerzett tudomást.¹⁵⁸

Állásponthoz szerint ez az álláspont már akkor sem volt támogatható, mikor született.¹⁵⁹

A hitelező fizetési felszólításának tehát el kellett jutnia az adóshoz, azt az adósnak át is kellett vennie. Az adósi oldalról történő vitatásnál viszont csak el kellett azt küldeni. Ez azzal a következménnyel járt, hogy felkészült adósok nyugodtan mondhatták¹⁶⁰ a kézbesítést végző postásnak, hogy hagyjon ott értesítőt arról, hogy tértivevényes levél érkezett, a postán átvehetik a meghatározott határideig, s ezt követően az adós még fel tud adni egy vitató levelet postai vagy elektronikus úton, hiszen a vitatásnak az a feltétele, hogy a fizetési felszólítás tényleges átvételét megelőző napig küldjék el. A bíróságok kifejezetten

¹⁵⁸ EH 2016.09.G2: Kúria Gfv. VII. 30.373/2015. A Cstv. 27. § (3) bekezdésén alapuló fizetési felszólítás olyan anyagi jogi, címzett, egyoldalú nyilatkozat, amelynek hatályosulásához a Ptk.-ban foglalt szabályoktól eltérően, a Cstv. speciális szabályozása nemcsak annak az adóshoz mint címzethez postai úton történő megérkezését, de a kézhezvételén alapulóan arról az adós tényleges tudomásszerzését is megköveteli.

¹⁵⁹ Jól mutatja ezt a Kúria Pfv.V.20.396/2015/10. számú döntése: A gazdasági társaságnak a székhelyén biztosítani kell a postai küldemények átvételét. Ezt a követelményt a Ctv. 7. § (1) bekezdéséből vezette le, mely szerint „a jóhiszemű joggyakorlás követelményére és a 2006. évi V. törvény (Ctv.) 7. § (1) bekezdésében írt kötelezettségre tekintettel a gazdasági társaságoktól elvárható olyan munkarendet, munkaszervezetet működtetni, amely lehetővé teszi a társaság székhelyére érkező, üzleti életben szokásos postai küldemények lehető legrövidebb időn belül történő átvételét. A postai úton, nem hivatalos iratként kézbesített jognyilatkozat akkor tekinthető megérkezettnek, azaz hatályosultnak, ha az a címzett rendelkezése alá kerül oly módon, hogy kizárólag az ő akarathatározásán múlik, hogy a nyilatkozat tartalmát mikor ismeri meg.”

¹⁶⁰ Illetve mondhatják a mai napig is, hiszen az erre vonatkozó szabály nem változott.

ki is emelik, hogy a vitatással kapcsolatosan még az sem feltétel, hogy az megérkezzen a hitelezőhöz, annak mindössze az elküldését kell igazolnia az adósnak.¹⁶¹

A kézbesítés kapcsán érdemi változást a Csődtörvény 2017. évi XLIX. törvénnyel történő módosítása hozott.¹⁶² Ahogyan azt korábban írtuk: az adós pusztán azzal is meg tudta hiúsítani a felszámolási eljárás megindítását, hogy a felszólításért nem ment el a postára, amely így „nem kereste” jelzéssel ment vissza a hitelezőhöz. Az új – jelenleg hatályos – szabályok értelmében a hitelező által küldött fizetési felszólítást postai úton már csak tértivevényes levélként lehet küldeni.¹⁶³ A felszólítást pedig akkor is kézbesítettnek kell tekinteni, ha a kézbesítés akadályozott,¹⁶⁴ a címzett az átvételt megtagadta vagy a küldeményért nem jelentkezett – azaz nem kereste jelzéssel ment vissza a feladó által megjelölt címre. A fikció beálltára a törvény egy valószínűtlenül hosszú, az elküldéstől számított 15 munkanapos határidőt állapított meg.

Ez a hosszú határidő azt jelenti, hogy a hitelező csak a számlájának lejártától számított körülbelül 40 napon túl kerül abba a helyzetbe, hogy a felszámolás elrendelése iránti kérelmet beadja.¹⁶⁵

¹⁶¹ Kúria Gfv. VII. 30.368/2012. Ha az adós a hitelező számára hatályosan küldi meg a követelés vitatását tartalmazó nyilatkozatot, a követelés akkor is vitatottnak minősül, ha a nyilatkozatot a hitelező nem kapta meg. A szabályos megküldést azonban igazolni kell.

¹⁶² (3) A (2) bekezdés a) pontja szerinti esetekben a fizetési felszólításban meg kell jelölni az adós tartozásának jogcímét, összegét és a teljesítési határidőt, továbbá meg kell határozni azt a végső határidőt is, amelynek eredménytelen elteltét követően a hitelező meg kívánja indítani a felszámolási eljárást vagy egyéb jogi úton kívánja érvényesíteni a követelését. Ha a fizetési felszólítást a hitelező postán kívánja eljuttatni az adósnak, azt tértivevény különszolgáltatással feladott postai könyvelt küldeményként kell elküldenie. A küldeményt a feladástól számított tizenötödik munkanapon akkor is a címzett által kézhezvettnek kell tekinteni, ha

- a) a postai kézbesítési szabályok szerint a kézbesítés akadályozott,
- b) a küldemény átvételét a címzett megtagadta, vagy
- c) a postai szolgáltató által rendelkezésére tartott küldeményért a címzett nem jelentkezett.

¹⁶³ Továbbra is létezik a személyes vagy futár útján történő kézbesítés lehetősége. Ahogy erre a Kúria Gfv. VII. 30.201/2014. számú döntése is utal: „*Szabályszerűnek kell tekinteni az adós jognyilatkozatának kézbesítését személyes átadás esetén, ha azt az adós képviselője a hitelező olyan alkalmazottja kezeihez teljesítette, aki beosztásánál fogva az intézkedésre jogosult vezető elé volt köteles, illetve jogosult terjeszteni*”

¹⁶⁴ Tipikusan: nincs levélszekrény az értesítő hátrahagyására. Ld.: 335/2012. (XII. 4.) Korm. rendelet a postai szolgáltatások nyújtásának és a hivatalos iratokkal kapcsolatos postai szolgáltatás részletes szabályairól, valamint a postai szolgáltatók általános szerződési feltételeiről és a postai szolgáltatásból kizárt vagy feltételeesen szállítható küldeményekről 25. § (1) f) pont

¹⁶⁵ Nem értünk egyet Juhász Lászlónak „A magyar fizetésképtelenségi jog kézikönyve” c. művének 511. oldalán hivatkozott azon számítással, hogy az adósnak így 35 nappal nőne meg a határideje, mivel a kézbesítés kapcsán a törvény munkanapról szól, ami rendszerint 5 van egy héten, így a 15 munkanap valójában legalább 7+7+5, azaz 19 nappal hosszabbítja meg a határidőt.

A 20 nap, ami nem 20 nap

Érdekesen alakult a gyakorlatban a plusz húsz napos határidőnek a bíróságok által történő számítása. Az uralkodó bírósági gyakorlat szerint ez a plusz húsz napos határidő csak a hitelező számára jelent kötöttséget: az adós a 20 napon túl is bármikor vitathatja a tartozását, egészen a hitelező fizetési felszólításának átvételéig.¹⁶⁶

A 20 napos határidő célja, funkciója az, hogy az adós ezen időtartam alatt vagy rendezze a tartozását, vagy érdemben tegye azt vitássá, e határidő lejártát követően, azaz a 21. naptól küldheti el a hitelező azt a fizetési felszólítást, amely aztán a Cstv. 27. § (2) bekezdés a) pontja alapján az adós fizetéseképtelenségének megállapítását megalapozza. Mindezekből az következik, hogy a fizetési felszólítás keltének, megírása időpontjának joghatása nincs, az adós fizetéseképtelenségének megállapítása szempontjából kizárólag annak van jelentősége, hogy azt a teljesítéstől számított 20 nap elteltével küldje el a hitelező. Erre utal a Legfelsőbb Bíróság Gfv.X.30.115/2011/5. számú közzé nem tett döntésében, amikor úgy foglalt állást, hogy a Cstv. 27. § (2) bekezdés a) pontjában írt határidő, azaz a teljesítési idő lejártát követő 20 nap a hitelezőt kötelezi, ennek lejártá előtt ugyanis nem küldheti el joghatályosan az adós részére a fizetési felszólítást.¹⁶⁷

A fizetési felszólítás tehát megírható korábban, azonban az elküldéssel meg kell várni a teljesítési határidőt követő 21. napot. A Kúria által is megerősített elvárás logikus: amennyiben a határidő utolsó (20.) napján elküldésre kerülne a levél, úgy valójában még nem tudni – különösen az azonnali átutalási rendszer korában, amikor is akár 23:59-kor is azonnal a célszámlán lehet egy utalás, akár 20 millió Ft értékben is -,¹⁶⁸ hogy az adós valóban elmulasztotta-e a póthatáridőben is a fizetést. Nyilvánvalóan logikus a kérdés, hogy mennyiben van ennek jelentősége, hogy ha utóbb kiderül, hogy ugyan korábban küldték a fizetési felszólítást, azonban az adós a határidőben sem fizetett, tehát a végeredmény szempontjából irreleváns az elküldés időpontja, azonban a tekintetben a nyelvtani

¹⁶⁶ Ezt a határidőt a 2011. évi CXCVII. törvénnyel történt módosítás vezette be, 20 napra emelve a határidőt a korábbi 15-ről.

¹⁶⁷ Pécsi Ítéletábla Fpkf. IV. 40.132/2015/2.

¹⁶⁸ 35/2017. (XII. 14.) MNB rendelet a pénzforgalom lebonyolításáról 35. §

értelmezés is egyértelmű: a törvény itt az „azt követő” fordulatot használja, tehát az elküldésnek szükségszerűen későbbinek kell lennie, mint a plusz 20 napos határidő.

Az adóst tehát nem köti a 20 napos határidő, mert az adósi oldalról a fizetési felszólítás átvétele zárja le a vitatás lehetőségét,¹⁶⁹ a hitelezői oldalról pedig a plusz 20. nap letelte nyitja meg a fizetési felszólítás megküldésének a lehetőségét. Azaz ez a legkorábbi időpont amikor megküldheti.

Legkésőbbi időpontot a törvény nem határoz meg, így akár több éves – elfeledett – tartozásokat is lehet ilyen módon érvényesíteni. Kérdésként merülhet fel, hogy milyen mérlegelési jogköre van olyan esetben a bíróságnak, hogy ha az iratokból kiderül, hogy a hitelező nyilvánvalóan elévült követelést kíván ilyen módon érvényesíteni. A Ptk. az elévült követelésekkel kapcsolatosan azt mondja ki, hogy: „(1) Ha e törvény eltérően nem rendelkezik, az elévült követelést bírósági eljárásban nem lehet érvényesíteni.”¹⁷⁰ Márpedig a Ptk. nem tartalmaz eltérő rendelkezést a felszámolási eljárásra. Ugyanakkor a felszámolás – elméletileg – nem követelés-érvényesítés, hanem a fizetésképtelenség egyik jogkövetkezménye. Az elévülés kapcsán a Ptk. kommentárok is azt emelik ki, hogy ha a jogosult hosszabb időn keresztül nem tesz lépéseket annak érdekében, hogy követelését érvényesítse, akkor ebből az következik, hogy a jogosultnak a teljesítéshez fűződő érdeke csökkent vagy éppenséggel meg is szűnt, s ezért már nem szükséges állami segédletet biztosítani a kikényszerítéshez. Egyébként is az idő múlásával egyre nehezebbé válik a bizonyítás, ami kétségesse teszi az állami beavatkozás indokoltságát, megalapozottságát. Ez azonban nem vonatkozik a felszámolási eljárásra, hiszen – ahogyan korábban ki is fejtettük – az eljárásban érdemi bizonyítás, kontradikció nincs. A felszólítás, vitatás vagy más körülmények fennállása vagy hiánya pedig könnyen bizonyítható.

Az elévülés ellenére a követelés ugyan fennmarad, tehát a kötelezettnek továbbra is fennáll anyagi jogi értelemben a kötelezettsége a szolgáltatás teljesítésére, azonban abban az esetben, ha erre önként nem hajlandó, akkor a jogosult nem tudja bírósági úton kényszeríteni erre. Ugyanakkor ha a kötelezett önként teljesít, az nem minősül tartozatlan teljesítésnek, hiszen a kötelezettség az elévülés ellenére fennállt. Ebből következik, hogy az önként

¹⁶⁹ Az átvételt megelőző nappal.

¹⁷⁰ Ptk. 6:23. § (1). bek.

teljesített szolgáltatást nem lehet visszakövetelni. Azt a körülményt, hogy az elévült követelést nem lehet bírósági úton érvényesíteni, a bíróság nem hivatalból veszi figyelembe, hanem csak akkor, ha a kötelezett elévülési kifogással él a vele szemben elévült követelés érvényesítése iránt indított eljárásban. Ha észleli is a bíróság, hogy az elévülési idő eltelt, ezt a körülményt mindaddig figyelmen kívül hagyja, amíg a kötelezett nem hivatkozik arra. Álláspontunk szerint ez a normál peres eljárásokra és bíróságokra vonatkozó eljárás a felszámolási eljárásban nem lehet követendő. Ez áll összhangban azzal a gyakorlattal, hogy a felszámolási eljárás során utóbb már nem lehet a felszámolás alapjául szolgáló követeléseket vitatni, ahogyan ezt korábban említettük.¹⁷¹

III.1.4.A követelés összege

A jelen fejezet szerinti esetben akkor nyújtható be felszámolás iránti kérelem, ha a követelés összege (kamatok és járulékok nélkül számítva) meghaladja a 200 000 forintot.¹⁷² A rendelkezést a 2011. évi CXCVII. törvény iktatta be a törvénybe, s 2012. március 1. napjával lépett hatályba. A rendelkezés célja, hogy a komolytalan fizetéseképtelenségi eljárásoknak elejét vegye: amennyiben 200.000,- Ft alatti tartozás fizetéseképtelenné tesz egy vállalkozást, úgy ott vélhetően más problémák is vannak, melyeknek nem biztos, hogy a leginkább megfelelő formája a felszámolás. Valóban felhozható ugyanakkor az az érv az értékhatárral szemben, hogy annak összege nem követte az infláció változásait.¹⁷³

A behajtási költségátalány magyar jogban történt megjelenését követően felmerült, hogy a behajtási költségátalány főkövetelésnek tekinthető-e. A Fővárosi Ítéltábla ezt a következőképpen válaszolta meg: A behajtási költségátalány a késedelem objektív jogkövetkezményeként jár, azt nem kell külön esedékesé tenni. Jogi természetét tekintve

¹⁷¹ Pl. Gfv.X.30.236/2011/5. (Legfelsőbb Bíróság): A felszámolási eljárást lefolytató bíróságnak nincs hatásköre arra, hogy elbírálja a felek között fennállt jogviszonyt, annak megszűnését, az abból eredő igényeket

¹⁷² A COVID miatt elrendelt veszélyhelyzetek során átmeneti rendelkezésként több jogszabály rendelkezett az összeg átmeneti megemeléséről, így a jelen sorok írásakor a veszélyhelyzettel összefüggő átmeneti szabályokról 2021. évi XCIX. törvény 74. § (3) bek. szerint: (3) A Cstv. 27. § (2b) bekezdését azzal az eltéréssel kell alkalmazni, hogy a Cstv. 27. § (2) bekezdés a) és b) pontja esetében csak akkor nyújtható be az adós felszámolása iránti kérelem, ha a követelés összege (kamatok és járulékok nélkül számítva) meghaladja a 400 000 Ft-ot. Erről ír még: GÁL Judit: Változások a fizetéseképtelenségi és a kényszertörlesztési eljárás szabályaiban. Cég hírnök, 2020/6. 1. és JUHÁSZ László: A Csődtörvény 2020. évi módosításairól - veszélyhelyzeti szabályozás és aktuális változások a fizetéseképtelenségi jogban. Gazdaság és Jog, 2021/2. 11.

¹⁷³ KISS Tibor: Az infláció hatása a magánjogi jogviszonyokra. Debreceni Jogi Műhely, 2022/3-4. 59-62.

nem önálló tőkekövetelés, hanem járulék. Pusztán erre alapítva tehát nem nyújtható be felszámolási kérelem a Cstv. 27. § (2b) pontja alapján, szükség van ugyanis ehhez a 200 000 forintot meghaladó tőkekövetelésre van szükség.¹⁷⁴

Amennyiben az eljárás során csökken 200.000,- Ft alá a követelés összege, úgy az az eljárás folytatását nem érinti, mivel a jogszabályhely nyelvtani értelmezéséből egyértelmű, hogy a követelés ezt meghaladó mértéke a felszámolási kérelem benyújtásának a feltétele, nem pedig a lefolytatásának – továbbá nem is szabályozott, mint megszüntetési ok.

¹⁷⁴ Fővárosi Ítéltábla 12.Fpkf.45.099/2014/2.

III. 2. A Csódtörvény 27. § (2) b) pont szerinti fizetéseképtelenség

Korábban már többször tettünk említést a követelésérvényesítési célú felszámolásról. Ennek célja valójában nem az, hogy az adós fizetéseképtelenségét megállapíttassa, hanem hogy az adóst a felszámolás fenyegető képével vegye rá a fizetésre. Ahogyan a korábbiakban tárgyaltuk, a Csódtörvény 27. § (2) a) pont szerinti felszámolásnál az adósnak meglehetősen széles tárháza áll rendelkezésre a szóba jöhető eszközöknek, mellyel elkerülheti a felszámolást.

A jelen részben tárgyalt fizetéseképtelenségi oknál már koránt sem ez a helyzet. A most tárgyalt fizetéseképtelenségi ok kapcsán fontos azt megjegyezni, hogy az adósnak vitathatatlan fizetési kötelezettsége áll fenn, hiszen azt bíróság vagy közjegyző megállapította, s az így megállapított követelésnek *res iudicata* van, azaz ki van zárva, hogy a fél-, tény- és jogazonosság esetén azt bárki vitássá tegye. Az előbbieken kiemelt döntések mindegyike tartalmaz teljesítési határidőt – rendszerint 15 napot –, melynek eredménytelen elteltét követően van lehetősége a hitelezőnek dönteni: az adós önkéntes teljesítésének hiányában végrehajtási eljárást vagy felszámolási eljárást indít az adóssal szemben. A korábbi szabálytól eltérően a törvény már nem követeli meg a végrehajtás eredménytelenségét, így a felszámolás az ítélet alapján közvetlenül is kezdeményezhető. Bár – ahogyan arra a jelen dolgozat IV.1.4. részében kitérünk –, van, hogy érdemes a felszámolást megelőzően végrehajtási eljárást indítani.

Az adósoknak természetesen sok esetben lehetőségük van rendkívüli jogorvoslatként felülvizsgálati kérelmet vagy alkotmányjogi panaszt¹⁷⁵ benyújtani, melyek által végső soron el tudják érni azt, hogy a jogerős döntést megsemmisítsék vagy megváltoztassák, így mentesítve őket a fizetési kötelezettség alól. A Kúria egy döntésében¹⁷⁶ érintette a kérdést, hogy fel lehet-e függeszteni a felszámolási eljárást arra hivatkozással, hogy az adós felülvizsgálati kérelmet terjesztett elő a felszámolás alapját képező jogerős ítélettel szemben.

¹⁷⁵ SCHANDA Balázs: Az alkotmánybíráskodás új szerepe az Alaptörvény első évtizedében: Kompromisszumok, identitás és jogfejlesztés. *Acta Humana*, 2021/2. 119.

¹⁷⁶ Kúria Fpkf.30348/2022/2.

Az ítélőtábla az eljárást a Cstv. 6. § (3) bekezdés bd) pontjának első fordulata folytán megfelelően alkalmazandó Pp. 123. § (2) bekezdése alapján a Kúria előtt Gfv.V.30.091/2022. számon folyamatban lévő felülvizsgálati eljárás befejezéséig felfüggesztette. Határozatának indokolásában rögzítette, kétségtelen, a Cstv. 27. § (2) bekezdés b) pontján alapuló fizetéseképtelenség vizsgálatakor az adós a fizetési kötelezettségét a felszámolási eljárásban nem vitathatja, a fizetéseképtelenségnek azonban e jogszabályi rendelkezés esetében feltétele, hogy legyen olyan jogerős határozat, amely alapján a hitelező az adóssal szemben igényt érvényesíthetne. A felszámolási eljárás lefolytatása iránti kérelem alapjául megjelölt Fővárosi Ítélőtábla 12.Gf.40.178/2021/6-II. számú másodfokú ítélete jogerős, és az adós a teljesítési határidőn belül nem vitatottan nem egyenlítette ki tartozását, az adós azonban a jogerős ítélettel szemben felülvizsgálati kérelmet terjesztett elő, amely alapján a Kúria előtt a megjelölt ügyszámon a felülvizsgálati eljárás folyamatban van. Utalt a Pp. 424. § (3) bekezdése alapján a felülvizsgálati eljárás eredményeként hozható határozatokra és a BDT2014. 3143. számon közzétett eseti döntésre.

Az ítélőtábla mindebből arra következtetett, hogy a felülvizsgálati kérelem elbírálásától függ, hogy van-e olyan határozat, amelyre a Cstv. 27. § (2) bekezdés b) pontjára hivatkozással felszámolási kérelem alapítható. Megjegyezte egyúttal, hogy amennyiben a felülvizsgálati kérelem eredményes, a felszámolási eljárás felfüggesztésének hiányában, a felszámolás elrendelése esetén nem vagy csak aránytalan nehézséggel van mód az eredeti állapot visszaállítására. Az elrendelt felszámolást nem befolyásolja a felülvizsgálati eljárásban meghozott, az adósra nézve kedvező döntés: a felszámolási eljárás az adós megszűnése nélkül kizárólag egyezséggel [Cstv. 44. §], vagy valamennyi nyilvántartásba vett hitelező követelésének megfizetésével [Cstv. 45/A. §] fejezhető be. Az adósnak ez esetben olyan összeget is meg kellene fizetnie, amely - figyelemmel a Cstv. 35. § (1) bekezdésére - a felszámolás hiányában még nem járt volna le. Ezzel szemben pedig a hitelező követelésének megtérülését biztosíthatja a végrehajtás elrendelése is, amely során az adós vagyontárgyai lefoglalhatók, így a vagyontárgyak esetleges értékesítésének hiányában is adott a fedezet a követelés későbbi kielégítésére.

A Kúria azt állapította meg, hogy a fellebbezéssel nem támadható, alakilag jogerős ítéletekhez anyagi jogerőhatás fűződik: a keresettel érvényesített jog tárgyában hozott ítélet jogereje kizárja, hogy ugyanabból a tényalapról származó ugyanazon jog iránt ugyanazok a felek (ideértve jogutódjaikat is) egymás ellen új keresetet indíthassanak, vagy az ítéletben már elbírált jogot egymással szemben egyébként vitássá tehesék (anyagi jogerő).

Az anyagi jogerőhatás másik megközelítésben azt jelenti (pozitív hatás), hogy a jogerősen elbírált jogviszonyban a feleket megillető jogokat, valamint az őket terhelő kötelezettségeket végérvényesen meghatározottnak kell tekinteni. A felek, a bíróság és más hatóságok egyaránt kötöttek az anyagi jogerős határozathoz, vagyis a jogerős határozat tartalmát irányadónak kell tekintésük, a jogerős ítélettel elbírált jogot többé vitássá nem tehetik.

Amennyiben az adós felszámolására irányuló eljárásban a hitelező kérelme szerint megállapítható az adós jogerős bírósági ítéleten alapuló tartozása, a jogerős ítélet a feleket és a bíróságot egyaránt köti. Az ítélet anyagi jogerőhatásából következően sem a felek, sem pedig a bíróság nem oldhatja el magát az ítélet anyagi jogerejétől.

A jelen pontban írt felszámolási kérelemhez tehát a hitelezőnek elegendő a jogerős határozatot¹⁷⁷ és annak az adós által történt átvételét bizonyítani,¹⁷⁸ továbbá állítani azt, hogy az adós nem teljesített – hiszen nemleges bizonyítást nem lehet lefolytatni¹⁷⁹ -, az adós pedig csak a teljesítés bizonyításával mentesülhet a felszámolás elrendelése alól.

A jelen pontban tárgyalt ok kapcsán is irányadó a 200.000,- Ft-os minimum követelés megléte, mely a veszélyhelyzet alatt ugyancsak a törvénytől eltérően alkalmazandó.¹⁸⁰

¹⁷⁷ DÁNIELNÉ KISS Ildikó: A fizetésképtelen gazdálkodó szervezetekkel szembeni munkajogi igényérvényesítés szabályainak változása az új Pp. hatálybalépésével. In: HIDEG Milán István – SIMON Károly László (Szerk.): Emlékkötet Kengyel Miklós tiszteletére. Ludovika Egyetemi Kiadó, Budapest, 2022. 58.

¹⁷⁸ BDT 2012.2670. I. A hitelezőnek a jogerős ítéletben meghatározott teljesítési határidő eredménytelen elteltének igazolásához azt kell bebizonyítania, hogy az adósnak az ítéletet mikor kézbesítették.

¹⁷⁹ Pl. Kúria Pfv.20421/2021/7., továbbá: MICZÁN Péter: A nemleges (negatív) tény bizonyításáról I. Közjegyzők Közlönye, 2021/1. 37-53.

¹⁸⁰ GÁL Judit: Fizetésképtelenségi, cégjogi és a jogi személyek működését érintő szabályok a veszélyhelyzet megszűnése után I. rész. Céghírnök, 2020/7. 1.

Ahogy Csőke Andrea is megjegyzi,¹⁸¹ gyakori, hogy az adós a felszámolási eljárás kezdeményezéséről történt értesítést követően rendezzi a tartozást – hiszen máshogy nem tudja elkerülni a felszámolást -, azonban vita alakul ki a hitelezővel azzal kapcsolatban, hogy az adós valóban a teljes – járulékokat és kamatot is – magában foglaló tartozást megfizette-e. Tipikus hiba szokott lenni (érthetetlen okból, hiszen csak az ítélet kézbesítését kellene összevetni a kamatfizetési rendelkezésekkel) a kamatszámításban történő eltérés a felek között, továbbá hogy eltérően számolják el a részteljesítéseket. A Ptk. 6:46. § ebben egyértelmű: Ha a pénztartozás teljesítéseként fizetett összeg az egész tartozás kiegyenlítésére nem elegendő, azt – ha a jogosult eltérően nem rendelkezett, és egyértelmű szándéka sem ismerhető fel – elsősorban a költségekre, majd a kamatokra és végül a főtartozásra kell elszámolni. Így tehát amennyiben az adós fizeti meg a teljes (tőkét, kamatokat és járulékat is tartalmazó) tartozását, úgy az eljárás nem szüntethető meg.

Megjegyezzük: a jogszabály itt is a benyújtás feltételül szabja a 200.000,- Ft-ot meghaladó tőkeösszeget, így egyébként is irreleváns lenne, hogy az eljárás alatt részteljesítés folytán – máshogy számolva – a tőketartozás 200.000,- Ft alá csökken, erre hivatkozással az eljárás nem szüntethető meg.

¹⁸¹ CSŐKE Andrea: Mi a teendő? Cég hírművek, 2018/8. 4-5.

III. 3. A Csódtörvény 27. § (2) c) pont szerinti fizetéseképtelenség

Abban az esetben, ha a hitelező a végrehajtható okirat érvényesítését végrehajtási eljárás során kísérelte meg és az eredménytelen volt, úgy az eredménytelen végrehajtásra hivatkozással is kérheti az adós felszámolását.¹⁸² Ez a felszámolási ok elsősorban a nem bírósági vagy közjegyzői jogerős határozatokhoz kapcsolódik: hiszen azok esetében az eljárás során bármikor alkalmazható lenne az előzőekben tárgyalt fizetéseképtelenségi ok. Ráadásul a felszámolás és végrehajtás tulajdonképpen alá-fölérendeltségi viszonyban állnak egymással, mivel a felszámolás mintegy magába olvasztja az egyedi végrehajtást, tekintettel arra, hogy felszámolás kezdő időpontját követően az adott céggel szemben sem bírósági, sem más végrehajtási eljárás keretében vagyoni igény érvényesítésére nincs lehetőség.¹⁸³ A végrehajtási eljárás kezdeményezése ugyanakkor nem zárja ki a felszámolás eljárás kezdeményezhetőségét – nincs quasi perfüggőség –, mivel a két eljárás más célra is irányul, így bírósági határozatok esetén a jelen részben tárgyalt felszámolási okra nem lenne szükség. Erre a pontra alapítottnan az adóhatóság más szervezet kezdeményezheti az eljárás lefolytatását, amelynek határozata alapján végrehajtás folytatható le.

Ilyen határozat lehet akár egy jegyzői határozat, amely a károk vagy költségek viselése körében tartalmaz rendelkezést.

Az eredménytelen végrehajtás kapcsán szabad bizonyítás van.¹⁸⁴ Kérdésként merül fel ugyanakkor, hogy mikor tekinthető eredménytelennek a végrehajtás. Nyilvánvalóan eredménytelen az a végrehajtás, amely az adós lefoglalható vagyonának hiányában szünetel.¹⁸⁵ Az eredménytelen végrehajtás ténye bizonyítható többek között foglalási

¹⁸² VIRÁG Edit: Az adóhatóság szankciós jellegű eljárásai fizetéseképtelenség esetén. PRO PUBLICO BONO – Magyar Közigazgatás, 2017/4. 270. és F. KISS Gabriella: A magyar csődbűncselekményekre vonatkozó hatályos jogi szabályozás. Jogi Tanulmányok, 2014/1. 115., TARKÓ Izabel Ágnes: Helytállás és felelősség a fizetéseképtelen gazdasági társaságok tartozásaiért a magyar társasági jogban. Debreceni Jogi Műhely, 2013/2. 73-74.

¹⁸³ DÁNIELNÉ KISS Ildikó: A bírósági végrehajtás és a felszámolás kapcsolata. JURA, 2022/1. 117.

¹⁸⁴ BDT 2006.107. II. A felszámolási eljárásban a polgári perrendtartás bizonyításra vonatkozó általános szabályait alkalmazni kell. Azt a tényt, hogy az adós bankszámlájára vezetett végrehajtás nem vezetett eredményre, a hitelező nemcsak banki igazolással, hanem más módon is bizonyíthatja (Pécsi Ítéletábla Fpkf.II.30.111/2006/2. szám)

¹⁸⁵ EBH2000.338.

jegyzőkönyvvel is.¹⁸⁶ A konkrét ügyben a foglalási jegyzőkönyvből kiderült, hogy az adós székhelyén székhelyszolgáltató iroda működik, e címen az adós tevékenységet nem folytat, tulajdonát képező vagyon nem található. Így okszerűen állapította meg a bíróság a fizetéseképtelenséget ezen fizetéseképtelenségi ok alapján.

A hitelezőnek értelemszerűen bizonyítani kell, hogy az általa végrehajtott követelések mikor váltak esedékessé, hogy ezeknek a jelenleg a folyószámlán szereplő követeléseknek a végrehajtását a hitelező a felszámolási eljárás kezdeményezését megelőzően végrehajtani megkísérelte-e, illetve, hogy az adós önrevíziója következtében mekkora összeggel csökkent a korábban már végrehajtani megkísérelt adótartozása.¹⁸⁷

Fontos körülmény, hogy csak úgy, mint az előzőekben tárgyalt, jogerős bírósági határozaton alapuló felszámolásnál, nincs helye a követelés adós általi vitatásának. Az adósnak ugyanis a végrehajtható döntéshez kapcsolódó jogorvoslatokkal van lehetősége a tulajdonképpeni vitatásra, így a végrehajtást megelőző eljárásban fejtheti ki az észrevételeit, ezek már nincsenek kihatással a felszámolási eljárásra.¹⁸⁸

A törvény ennél a felszámolási oknál nem határoz meg minimum tőkekövetelést, így akár 200.000,- Ft alatti követelés alapján is elrendelhető az adós felszámolása.

A 2022-es ügyforgalmi statisztikák szerint a Nemzeti Adó- és Vámhivatal 3768 esetben kezdeményezett felszámolási eljárást, míg az „egyéb” felszámolási eljárást kérők száma 855 az összesen kezdeményezett 15493 ügyből. Az előzőekben írt kettő felszámolást kérő által indított ügyek egy jelentős hányada az itt tárgyalt fizetéseképtelenségi ok alapján indítja meg eljárást – a pontos szám azért nem ismert, mert ilyen nyilvánosan elérhető statisztika nincs.

¹⁸⁶ BDT2017.3656

¹⁸⁷ BDT2011.2496. A Csódtv. 27. § (2) bekezdés c) pontja alapján az adós fizetéseképtelensége kizárólag olyan követelés tekintetében vizsgálható, amelynek végrehajtása megkísérlését és a végrehajtás eredménytelenségét a hitelező bizonyította. A hitelező kérelmében foglaltak bizonyítása a hitelező kötelezettsége.

¹⁸⁸ Fővárosi Ítéltábla 15.Fpkf.43.512/2010/3.

A támogatási szerződések¹⁸⁹ alapján indult végrehajtások során a Nemzeti Adó- és Vámhivatal például tipikusan kerülhet olyan helyzetbe, hogy meg tudja állapítani a végrehajtás eredménytelenségét és kezdeményezheti a felszámolását az adósnak.

A támogatási szerződésekből eredő igények érvényesítése

A jelen cím tárgya a támogatási szerződés, amely a közjog és magánjog határán helyezkedik el. Ahogyan Nagy Marianna nagyon találóan írja: „*A támogatási rendszer alapvetően három szakaszra osztható, és mindhárom szakasz alapos reformra szorul. A szerződés előkészítő szakasza - amely a közigazgatási jog hatálya alá tartozik - alapozza meg azt a bizalmi deficitet, amelyet később már nem lehet helyrehozni, sőt tovább mélyül. A második, szerződéskötési szakasz a polgári jog terepére, a harmadik, végrehajtási szakaszban pedig eshetőlegesen és vegyesen keverednek a két jogág eszközei, minden elméleti-dogmatikai alap nélkül.*”¹⁹⁰

A témánk szempontjából legfontosabb rész a támogatási szerződés vélelmezett vagy valós megszegése – tipikusan túllárzás vagy céltól eltérő felhasználás – miatt történő elállás kérdésköre, melyet követően a NAV adók módjára behajtandó köztartozásként kezdi meg a támogatási szerződés alapján folyósított összegek visszaszerzését.¹⁹¹ Érdekes, hogy bár a NAV, mint állami végrehajtó szerv jár el, maga a jogviszony a polgári jogi keretek között marad: az elállás esetén az azt megalapozó döntés nem támadható, hanem a szerződéstől való elállás jogszerűsége vitatható polgári perben.

¹⁸⁹ A támogatási szerződésről: PAPP Tekla: A támogatási szerződés I. Céghírnök, 2012/6. 12-14. és PAPP Tekla: A támogatási szerződés II. Céghírnök, 2012/7. 3-6.

¹⁹⁰ NAGY Marianna: Szerződés a közigazgatási jogban. Jogtudományi Közlöny, 2022/4. 143.

¹⁹¹ 4/2011. (I. 28.) Korm. rendelet a 2007-2013 programozási időszakban az Európai Regionális Fejlesztési Alapból, az Európai Szociális Alapból és a Kohéziós Alapból származó támogatások felhasználásának rendjéről

102. § (1) Ha a kedvezményezett visszafizetési kötelezettségének a visszafizetésre megállapított határidőben nem vagy csak részben tesz eleget, és a beszámítás, a kikötött biztosíték érvényesítése vagy a levonás eredménytelen volt, az irányító hatóság a vissza nem fizetett összeg adók módjára történő behajtása céljából megkeresi az állami adóhatóságot. Ha a kedvezményezett a 33. § (8) bekezdés I) pontjára tekintettel nem nyújtott biztosítékot, a megkereséssel egyidejűleg az irányító hatóság kezdeményezi az állami adóhatóságnál a kedvezményezett adószámának törlését.

Várhomoki-Molnár Márta megfogalmazása szerint a magyar bírói gyakorlat egyértelműen a polgári jog körében értékeli a támogatási szerződések megszegését, és nem választja el a támogatási döntés ellen igénybe vett jogorvoslatok során hozott döntéseket és a támogatási szerződésekkel szemben alkalmazott jogorvoslatokat, hanem „az előbbi döntéseket a szerződéses jogviszony keretében tett döntésekként értelmezi”.¹⁹² A támogatási szerződés létrejöttét követően tehát alapvetően a polgári jog rendelkezései szerint kell megítélni a felek cselekményeit.¹⁹³

Érdekes, hogy a polgári jogi érvényesítés kapcsán már viszonylag korán születtek publikációk,¹⁹⁴ azonban a gyakorlatban hosszú ideig vitatott volt, hogy a támogatási szerződéstől történő elállás esetén az elállást megalapozó (közigazgatási) döntést vagy a szerződéstől történő (polgári jogi) elállást kell-e támadni, egyet nem értés esetén.

Külön érdekesség, hogy bár a végrehajtás során a Nemzeti Adó- és Vámhivatal ügynevezett megkeresés útján jár el, s a megkeresés maga a speciális végrehajtható okirat, érdemi adósi védekezésre az eljárás során gyakorlatilag nincs mód: „*az elmarasztalással záruló szabálytalansági eljárás eredményeként keletkező visszakövetelési igény eleve végrehajtható formában jön létre, és a támogató/közreműködő megkeresésével közvetlenül fordul a végrehajtó adóhatósághoz. E különleges szabályozás indoka az, hogy a közpénz szabálytalan felhasználása esetén bírósági eljárás közbeiktatása nélkül, speciálisan szabályozott, közvetlen végrehajtás formájában jusson vissza a támogatóhoz. Ez az eljárás akkor is az adóvégrehajtás elkülönült fórumrendszeréhez tartozik, ha az adóhatóság bizonyos végrehajtási cselekmény lefolytatására - jelen esetben az ingatlan árverezésére - a bírósági végrehajtót keresi meg. A közreműködő által kibocsátott "megkeresés" ugyancsak speciális, az adóvégrehajtás rendjén szabályozott végrehajtható okirat, mivel azonban a bírósági végrehajtás mellett működő másik végrehajtási rendszer, az adóvégrehajtás speciális szabályok szerint, saját fórumrendszerrel működik, a két végrehajtási rendszer közötti "átjárás" kizárt.*” Az adók módjára behajtandó köztartozás

¹⁹² VÁRHOMOKI-MOLNÁR Márta: A közigazgatás szerződésai és a koncessziók Európában. Budapest, Wolters Kluwer, 2021. 302-308.

¹⁹³ BORDÁS Péter: A közigazgatási és polgári jogviszony határa egyes mezőgazdasági támogatási ügyekben a Kúria joggyakorlata alapján. Kúriai Döntések, 2021/9. 1446.

¹⁹⁴ Pl. KALAS Tibor: Az állami támogatásokkal összefüggő igények bírósági érvényesítésének egyes kérdései II. Céghírnök, 2011/4. 10.

tekintetében az adóvégrehajtás szabályai szerint folyó végrehajtás megszüntetése iránti igény bírósági úton nem érvényesíthető.¹⁹⁵ Ugyancsak nem kérhető ideiglenes intézkedéssel a végrehajtás felfüggesztése.¹⁹⁶ Sőt, maga az irányító hatóság, illetve a Nemzeti Adó- és Vámhivatal sem kéri/járul hozzá a végrehajtás még átmeneti korlátozásához sem, amíg az elállás jogszerűtlenségét kimondó ítélet jogerőre nem emelkedik.¹⁹⁷

Ez a késlekedés jelentheti egy gazdasági társaság fizetéseképtelenné válását is: egy stúdióvilágítástechnikával foglalkozó cégnél megvalósult támogatás kapcsán az elállást az irányító hatóság 2016. november 24-én mondta ki, vele szemben a NAV végrehajtást indított a hatóság megkeresése alapján, mely miatt a cég likvid forrásait elvesztette, s csak 2019. március 27-én tudott keresetet indítani az elállás jogszerűtlenségének megállapítása érdekében. A Fővárosi Törvényszék 66.P.20.903/2020/12-I. számú döntésével a kereset szerint megállapította, hogy az alperes jogszerűtlenül állt el a támogatási szerződéstől. A döntés ellen az alperes hatóság fellebbezést nyújtott be, de a Fővárosi Ítéltábla 3 Pf. 20690/2020/5. számú ítéletével 2020. november 7-én helybenhagyta az elsőfokú bíróság döntését. A cég a bírósági döntést már gyakorlatilag tetszhalott állapotban várta: a 2017-es 614 millió Ft-os bevétel 2021-re 8 millió Ft-ra apadt, holott a támogatással vásárolt eszközök végig nála voltak (a már fizetéseképtelenné vált cég támogatásból vásárolt eszközeit a NAV 2023-ban értékesítette egy másik végrehajtás során).

A hatékony és gyors jogorvoslat hiánya – különösképpen a végrehajtás felfüggesztésének hiánya – oda vezet talán, hogy a fizetéseképtelenség járulékosan beáll a támogatási szerződéseknél történő visszakövetelés során. A végrehajtás felfüggesztésének lehetőségét tehát mindenféleképpen felülvizsgálni szükséges, ahogyan azt Molnár Marianna is írta.

¹⁹⁵ Kúria Pfv.20564/2023/5.

¹⁹⁶ Fővárosi Ítéltábla 3.Pkf.25.555/2018/2.

¹⁹⁷ Egészen pontosan a tapasztalatok szerint a Nemzeti Adó- és Vámhivatal még a jogerős ítélet megküldését követően is folytatja a végrehajtást, amíg az irányító hatóság újabb átirattal nem kéri a végrehajtás megszüntetését.

III. 4. A Csődtörvény 27. § (2) d) pont szerinti fizetési képtelenség

A fentiekén túl megállapítható az adós fizetési képtelensége amennyiben a fizetési kötelezettségét csődeljárásban vagy felszámolási eljárásban kötött egyezségben, reorganizációs eljárásban a bíróság által jóváhagyott reorganizációs tervben, szerkezetátalakításban a bíróság által jóváhagyott szerkezetátalakítási tervben¹⁹⁸ foglaltak ellenére nem teljesítette.¹⁹⁹ Ennek a fizetési képtelenségi oknak az alapja, hogy korábban már probléma volt az adós fizetőképességével, melynek eredményeként az adós és hitelezői elfogadtak egy olyan helyreállítási programot, amelynek alapján az adós fizetőképességének helyre kellett volna állnia. Azonban nem ez történt: a fizetési kötelezettségeit az elfogadott terv ellenére nem tudja teljesíteni.

Az egyezségben pontosan meg kell jelölni az adós fizetési kötelezettségét: annak mértékét, esedékességét és a teljesítés módját.²⁰⁰ Ennek fényében van mód annak megállapítására, hogy az adós az egyezségben foglaltakat teljesítette-e. Amennyiben valamely részes hitelező vonatkozásában a kötelezettségeit nem teljesítette, úgy az adott hitelező kezdeményezheti az adós felszámolását. A törvény ebben az esetben nem kívánja meg az adós előzetes felszólítását, így a felszólításnak és a vitatásnak itt sincs jelentősége. Olyan hitelező nem kezdeményezheti a felszámolást, akivel szemben az adósnak nincsen aktuálisan az egyezség alapján lejárt tartozása.²⁰¹

Érdekes kérdést vet fel, hogy mi a helyzet abban az esetben, ha az esedékességkor valóban nem teljesített az adós, de a felszámolással történő fenyegetésre – késve ugyan, de – eleget tett a kötelezettségnek. Álláspontunk szerint ilyen esetekben a Csődtörvény 26. § (3b) bekezdése szerint a felszámolási eljárást meg kell szüntetni.

¹⁹⁸ BODZÁSI Balázs: Új reorganizációs típusú eljárás a magyar jogban: a szerkezetátalakítási eljárás. *Corvinus Law Papers*, 2022/1. 1-44.

¹⁹⁹ JUHÁSZ László: A csődegyezség néhány vitás kérdése II. *Céghírnök*, 2018/8. 10-14.

²⁰⁰ HUNYADY Mariann: Csődbe ment csődeljárások /lehetséges jogorvoslatok/ (Tanulmányok a bírói joggyakorlatból, 2013. 56-59.

²⁰¹ BDT2013.2848.

III. 5. A Csődtörvény 27. § (2) e) pont szerinti fizetéseképtelenség

Amennyiben az adós csődeljárást kezdeményezett, de a hitelezőkkel nem sikerült megállapodnia, s az egyezség tervezetének átdolgozását nem vállalja,²⁰² vagy arra nem

²⁰² Az okok részletesen:

18. § (3) A hitelezők bármelyik egyezségi tárgyaláson kinyilváníthatják, hogy az egyezségi javaslatot nem támogatják, a csődegyezség megkötéséhez nem adják meg a 20. § (1) bekezdésében meghatározott arányban a hozzájárulást. Ha az adós az egyezségi javaslat átdolgozását nem vállalja, akkor a tárgyalást lezárja, erről jegyzőkönyvet vesz fel, és ezt haladéktalanul megküldi a bíróságnak, továbbá a 8. § (1) bekezdése szerinti legfőbb szervnek. Ha az adós az egyezségi javaslat átdolgozását a hitelezők által megszabott határidőben vállalja, akkor a hitelezőkkel a fizetési haladék tartama alatt több tárgyalás is tartható. A meghívót és mellékleteit – ideértve az átdolgozott egyezségi javaslatot is – legalább 8 munkanappal a tárgyalást megelőzően kell a meghívottakhoz eljuttatni.

(3a) Ha az egyezségi javaslatot az első tárgyalást követő bármelyik tárgyalás eredményeként a biztosított és a nem biztosított hitelezői osztályban a szavazati joggal rendelkező hitelezőknek az (5) bekezdés szerinti szavazatszámítás alapján kevesebb mint egynegyede támogatja, a (3) bekezdéstől eltérően az adós az egyezségi javaslat átdolgozására nem jogosult. Ebben az esetben az adós az egyezségi tárgyalásokat lezárja, erről jegyzőkönyvet vesz fel, és ezt haladéktalanul megküldi a bíróságnak, továbbá a 8. § (1) bekezdése szerinti legfőbb szervnek.

(3c) Ha az adós az egyezségi tárgyalás lezárásával összefüggő kötelezettségeit megszegi, a vagyonfelügyelő köteles a bíróság számára erről bejelentést tenni. Az adós kötelezettségszegése, késedelme vagy mulasztása esetén a bíróság az adóssal szemben a 21/A. § (1) bekezdésében foglalt jogkövetkezményeket alkalmazhatja. A bíróság a (3), a (3a) bekezdés szerinti jegyzőkönyv beérkezését követő 8 munkanapon belül hozza meg a 21/B. § szerinti döntést a csődeljárás megszüntetéséről.

(10) A hitelezők (8)–(9) bekezdés szerinti többsége a fizetési haladék időtartamának meghosszabbítását ahhoz kötheti, hogy az adós a vagyonfelügyelő számára együttes cégjegyzési jogot, illetve a pénzforgalmi számlák feletti együttes rendelkezési jogot biztosítson. Amennyiben az adós ezt a hozzájárulását visszavonja, a vagyonfelügyelő értesítése alapján a bíróság a fizetési haladékot megszüntető végzést hoz, és az erről szóló végzést a Céglőnyben haladéktalanul közzéteszi, a 10. § (1) bekezdésében meghatározott módon.

21/B. § Ha az egyezség nem jött létre, vagy a jogszabályokban foglaltaknak nem felel meg, a bíróság a csődeljárást megszünteti, ezt követően a III. fejezet szerinti felszámolási eljárásban az adós fizetéseképtelenségét hivatalból állapítja meg [27. § (2) bekezdés e) pont], és elrendeli az adós felszámolását. A csődeljárást megszüntető végzésben a bíróság a fizetési haladékot meghosszabbítja a felszámolást elrendelő jogerős végzés közzétételi napját követő második munkanap 0 óráig. A vagyonfelügyelő kirendelése – az ideiglenes vagyonfelügyelőre vonatkozó jogosítványokkal és díjazással [24/A. §] – a felszámoló tevékenységének megkezdéséig meghosszabbodik, az adós továbbá a felszámolási eljárás alatt nem kérhet a bíróságtól fizetési haladékot. A vagyonfelügyelőt ezen időszakra megillető díj előlegezésére az adós köteles. A díj előlegezéséről szóló végzést az adós gazdálkodó szervezet azon többségi befolyással rendelkező tagjának (egyszemélyes társaság és egyéni cég esetén a tagnak, külföldi székhelyű vállalkozás magyarországi fióktelepe esetén a külföldi székhelyű vállalkozásnak) is meg kell küldeni, amelyek az említett mértékű részesedéssel rendelkeznek. Az említett tag, illetőleg a külföldi székhelyű vállalkozás a megtérítési kötelezettség teljesítéséért behajthatatlanság esetén kezesként felel.

lehetősége, például valamilyen szabálytalanság miatt,²⁰³ úgy a csődeljárás átfordul felszámolási eljárássá. Az eljáró bíróságnak a fizetéseképtelenség megállapításával kapcsolatosan gyakorlatilag nincs mérlegelési jogköre: a csődeljárás megindításával az adós gyakorlatilag elismerte fizetéseképtelenségét, ennél fogva, amennyiben nem sikerül jóváhagyható csődegyezsége létrehozni, úgy az adós működése nem állítható helyre.²⁰⁴ Mindegyik itt felsorolt ok automatikusan ahhoz vezet, hogy a bíróságnak hivatalból el kell rendelnie a felszámolást a Csődtörvény 21/B. § alapján.²⁰⁵ A csődeljárás 21/B. § szerinti megszüntetése esetén a végzés jogerőre emelkedése után tudja a bíróság felszámolási ügyként iktatni a jogerős végzést, majd ezt követően hozza meg a felszámolást elrendelő végzést, amely nem fellebbezhető, tehát azonnal jogerős. Miután ebben a végzésben rendelik ki a felszámolót, a végzés meghozatala napján (pontosabban a nem fellebbezhető végzés adós részére történő kézbesítésének napján) megszűnik a vagyonfelügyelő tisztsége.

²⁰³ Győri Ítéltábla Cspkf. II. 25.889/2010/4. A CSŐDEGYEZSÉG NÉHÁNY KÉRDÉSE I. Az egyezségi tárgyalás jegyzőkönyvének hitelesítése olyan garanciális aktus, amely másként nem pótolható. Az erre vonatkozó szabályok megsértésével készült jegyzőkönyv nem szolgálhat a jóváhagyó bírói döntés alapjául. Ezzel egyezően: MOHAI Máté: A formai, alaki hibák megítélése a csődegyezés jogszabályokban foglaltaknak való megfelelése vizsgálatakor – egy ítéltáblai döntés margójára I. Céghírnök, 2018/9. 11-14.

²⁰⁴ SZABÓ Gergely: A csalárd csőd esetköre. Élni, vagy visszaélni a joggal? Magyar Jog, 2016/4. 251-252.

²⁰⁵ SZABÓ Gábor Zoltán: A csődeljárás alapvető kérdései. Gazdaság és Jog, 2012/11. 3-4.

III. 6. A Csődtörvény 27. § (2) f) pont szerinti fizetéseképtelenség

Ahogy egy eseti döntésben olvasható: „*A fizetéseképtelenség pénzforgalmi szemléletű szabályozásából adódóan a felszámolási eljárásban a bíróság az adós vagyoni helyzetét nem "általában" vizsgálja, hanem arról csak a kérelemben megjelölt, konkrét követelés vonatkozásában foglal állást.*”²⁰⁶ Azonban a végelszámoló köteles felszámolási eljárás lefolytatására irányuló kérelmet benyújtani,²⁰⁷ ha a korrigált végelszámolási nyitómérleg alapján azt állapítja meg, hogy a cég vagyona a hitelezők követeléseinek fedezetére nem elegendő és a tagok (részvényesek) a hiányzó összeget 30 napon belül nem fizetik meg.²⁰⁸ A végelszámoló haladéktalan eljárásra köteles.²⁰⁹ E szabályozással való összhang megteremtése érdekében került beiktatásra 2009. szeptember hó 1. napjától kezdődő hatállyal a Csődtörvény 27. § (2) bekezdésének f) pontja. A végelszámoló kérelme valójában az adós kérelmének minősül, hiszen a végelszámoló a végelszámolás kezdő időpontjától a cég önálló képviseleti joggal rendelkező vezető tisztségviselőjének minősül.²¹⁰

A jelen részben tárgyalt felszámolási ok kivételesen nem pénzforgalmi, hanem vagyoni szemléletű. Juhász Lászlót idézve:

„a Cstv.-ben a fizetéseképtelenség meghatározása pénzügyi és nem közgazdasági szemléletű, és mint tudjuk ma Magyarország legnagyobb társaságának felszámolását el lehet rendelni ad absurdum egyetlen forint tartozás miatt, ha annak feltételei (szerződésen alapuló, lejárt, 15 nap eltelt, nem vitatta stb.) fennállnak. Véleményem szerint pont a fizetéseképtelenség ilyen szabályozása miatt a fenyegető fizetéseképtelenség nem tekinthető a fizetéseképtelenségi

²⁰⁶ Debreceni Ítéltábla Fpkf. IV. 30.367/2008/2.

²⁰⁷ SÁRKÖZY Szabolcs: A jogi személy megszűnéséről. *Gazdaság és Jog*, 2017/7-8. 16.

²⁰⁸ Ctv. 108. § (1) bekezdés: Ha a végelszámoló azt állapítja meg, hogy a cég vagyona a hitelezők követeléseinek fedezetére nem elegendő, és a tagok a hiányzó összeget harminc napon belül nem fizetik meg, haladéktalanul köteles felszámolási eljárás lefolytatására irányuló kérelmet benyújtani. A felszámolás iránti kérelem előterjesztéséhez a legfőbb szerv hozzájárulására nincs szükség, de a végelszámolónak a legfőbb szervet a felszámolás kezdeményezéséről haladéktalanul tájékoztatnia kell.

²⁰⁹ FÓNAGY Sándor: Gondolatok az új Csődtörvény megalkotásához - A vezető tisztségviselők és az árnyékvezetők felelőssége a fizetéseképtelenségért. *Magyar Jog*, 2009/6. 346-347.

²¹⁰ Ctv. 98. § (2) bekezdés.

*jogi szabályozása alapján megállapítható formális fizetésképtelenség "előszobájának", hanem attól független, inkább a közgazdasági értelemben vett fizetésképtelenséghez hasonlítható. Egyedül a Cstv. 27. § (2) bek. f) pontjának előírása rokonítható a fenyegető fizetésképtelenséghez, amely szerint az adós akkor kezdeményezheti a felszámolási eljárást, amikor a tartozásai meghaladják a vagyont, tartozásait esedékességkor előreláthatóan nem tudja kifizetni. Ez az egyetlen eset, amikor a felszámolási ok és a fenyegető fizetésképtelenség fogalma átfedést tartalmaz"*²¹¹

A végelszámolóknak kötelezettsége a társaság vagyonának felmérése, s mind az aktív mind a passzív vagyon számbavétele. A céggel szemben követeléssel rendelkezők az erről szóló közzétételtől számított 40 napon belül jelenthetik be követeléseiket a végelszámolóknak.²¹² A bejelentés elmulasztása nem jár jogvesztéssel, de a követelések érvényesítése ilyen esetben eltérő szabályok szerint zajlik le.²¹³ A végelszámoló köteles a beérkezett követeléseket csoportosítani és korrigált végelszámolási nyitómérleget készíteni.²¹⁴ A végelszámolóknak a törvény szerint a hozzá bejelentett - lejárt és le nem járt követeléseket - abból a szempontból kell csoportosítani, hogy a követelés jogalapját és összegszerűségét, továbbá a lejárat időpontját elismeri vagy vitatja. Végelszámolás esetén ugyanis a céggel szembeni követelésnek a jogalap és összegszerűség jellemzőkön kívül alapvető jelentőségű része az, hogy a követelés lejárt-e vagy sem. Bármelyik jellemző vitatása esetén a végelszámolóknak a követelést vitatottként kell nyilvántartásba vennie, és a hitelezőnek a vitatott rész tekintetében a végelszámolás alatt álló céggel szemben pert kell indítania.²¹⁵

²¹¹ JUHÁSZ László: A vezetői felelősséggel kapcsolatos perek néhány kérdése Gazdaság és Jog, 2011/5. 3-5. Ehhez kapcsolódóan: „Miatán az adós a 27. § (2) bek. f) pontja alapján akkor kezdeményezheti az eljárást, amikor a tartozásai meghaladják a vagyont, tartozásait esedékességkor előreláthatóan nem tudja kifizetni, nyugodtan mondhatjuk, hogy mindazon esetekben, amikor az adós vezetői felméri, hogy jelentősen eladósodtak, az adósságuk összege meghaladja a vagyon összegét, s már nem csak a csődjogi értelemben, hanem a közgazdasági értelemben vett csődhelyzet bekövetkezése reális veszély, akkor a fenyegető fizetésképtelenség fogalmi elemei megvalósultak.” – JUHÁSZ László: A csőddel és felszámolással kapcsolatos perek gyakorlati problémái II. Céghírnök, 2011/3. 11-12.

²¹² Ctv. 106. §

²¹³ FODOR Klaudia Franciska: Növekszik a rés a pajzson – I. rész. Céghírnök, 2019/10. 7.

²¹⁴ GÁL Judit: Cégtörvény változások III. Céghírnök, 2018/5. 3-4.

²¹⁵ BH2016.210.

III.4. Összefoglaló gondolatok a fejezetről

A jelen fejezetben sorra vettük a Csődtörvény 27. § (2) bekezdésében szabályozott fizetésképtelenségi okokat. A fizetésképtelenségi okok vizsgálata során igyekeztünk bemutatni a törvényszékek mérlegelő tevékenységét, a jogszabályban és a gyakorlatban megtalálható következtelenségeket, továbbá a követendő jó gyakorlatokat is.

A fejezet a gyakorlatban – számosságát tekintve – leggyakrabban előforduló, a „szerződésen alapuló” fizetésképtelenségi ok részletes áttekintésével indult, külön alpontokban elemezve a szabály egyes tényállási elemeit. A szükséges mértékben kitértünk a történeti előzményekre, hiszen ez a szabály változott a legtöbbet a gyakorlatban felmerülő igények nyomán. Így például kitértünk a hitelezői fizetési felszólítás körül kialakult problémákra: a fizetési felszólítás kézbesítésének elmaradására, az ehhez kapcsolódó kézbesítési fikcióra. Igyekeztünk bemutatni azt a szigorú rendszert, ami csak minden körülmény maradéktalan fennállása esetén rendeli el az adós felszámolását.

A fejezet következő részében a végrehajtható határozatokhoz kapcsolódó fizetésképtelenségi okot vizsgáltuk meg, bemutatva azt, hogy bár a vitatás lehetősége ebben az esetben a leginkább korlátozott: az eljárás folyamata nem számottevően gyorsabb, mint az előző alpontban tárgyalt kérelem esetén.

A Csődtörvény 27. § (2) c) pont szerinti fizetésképtelenség tárgyalása során kitértünk a támogatási szerződésekhez kapcsolódó problémákra, kiemelve, hogy a szabályok jelenleg nem nyújtanak megfelelő garanciákat a támogatás visszafizetésére köteles vállalkozásoknak. Ezen a jövőben célszerű változtatni, nem elfeledve a közpénzek védelmére vonatkozó szabályok célkitűzéseit.

A Csődtörvény 27. § (2) d)-f) pontokban szabályozott fizetésképtelenségi okok elemzését azok előfordulási gyakoriságuknak megfelelő súllyal, a rendelkezésre álló joggyakorlat kutatásával végeztük el.

A fizetésképtelenségi okok vizsgálata során arra a következtetésre jutottunk, hogy a hitelezők érdekeit elsősorban az eljárások lassúsága nehezíti meg, annak ellenére, hogy a

döntően pénzforgalmi szemléletű fizetési képtelenségi okok esetén a vizsgálat köre meglehetősen szűk. A leginkább szembetűnő problémát a b) pontra alapított fizetési képtelenség vizsgálatánál azonosítottuk: tekintettel arra, hogy az adós tartozását ekkor már anyagi jogerővel rendelkező döntés is alátámasztja, az esetek nagyobb részében több hónapig – akár 6-8 hónapig – tart a felszámolás elrendelése, holott a jogszabályi rendelkezések helyes értelmezésével az adós csak abban az esetben kerülhetné el a felszámolást, ha az ítéleti marasztalást teljesítette.

A következő fejezetben azokat a lehetőségeket vesszük sorra, melyekkel a hitelezők egy esetleges felszámolási eljárás esetére előre felkészülhetnek egy jobb hitelezői pozíció elérésére, vagy biztosíthatják hogy az adós ne csökkenthesse a felszámolási vagyont vagy valamilyen módon megnövelhetik a felszámolási vagyon körét – és ezzel érhetnek el biztosabb megtérülést a felszámolás végén, a vagyonfelosztás során.

IV. LEHETŐSÉGEK A HITELEZŐK VÉDELMEÉRE

IV.1. A hitelezői pozíció erősítése a felszámolást megelőzően

A biztosítékok használatával a hitelező a kielégítési sorban előkelőbb helyt tudhat magáénak. A dolgozatban később tárgyalt kielégítési sor második fokán helyezkednek el a biztosított hitelezők, amely biztosítékok közé a Csődtörvény 2017-es módosítása óta a fiduciárius biztosítékok is beletartoznak. Ezeket a biztosítékokat vesszük át a következőkben.

IV.1.1. A biztosítékok szerepe

Már a római jogban is két csoportra osztották a biztosítékokat: személyi és dologi biztosítékokra. A rómaiak megfelelő zálogjogi nyilvántartás hiányában egyébként is a személyi biztosítékokat preferálták.²¹⁶ A birtok és a tulajdon átszállását megkövetelő fiducia (cum creditore) egyébként sem lehetett hatékony és megfelelő biztosítéki forma egy olyan társadalomban, ahol a polgárok tulajdonában többnyire a mezőgazdasági termeléshez használt eszközeik álltak, az állattenyésztésről a mezőgazdaságra történő átállás, valamint a föld magántulajdonba tárgyává válása miatt.²¹⁷ Ebből a szempontból a *pignus* (kézizálog) sem jelentett áttörést, mivel az eszköz ennél a megoldásnál is kiesett a gazdaság vérkeringéséből, annak ellenére, hogy a tulajdonjog az adósnál maradt. Voltaképpen a *hypotheca* (jelzálog) megjelenése is annak köszönhető, hogy a gazdasági racionalitás utat tört magának, értve ez alatt, hogy a hitelezőknek az volt az érdekük, hogy a pénzüket biztosan visszakapják, azonban ehhez az adósnak értelemszerűen termelnie kellett, ezért az adósnak megengedték, hogy a zálogba adott tárgyat vagy földet visszabérelhesse a zálogjogosulttól, aki innentől fogva már csak egy jelképes záloggal (jelzálog) rendelkezett.²¹⁸

A hűbéri rendszerben a jelzálog csak ingatlanokon állhatott fenn, s ez az állapot konzerválódott évszázadokig, mikor is Angliában a XIX. században megjelent a *chattel*

²¹⁶ BRÓSZ Róbert - PÓLAY Elemér: *Római jog*. Szeged, 1974. 361.

²¹⁷ ERDŐDY János: *Radix omnium malorum?: A pénzzel összefüggő egyes római dologi jogi kérdésekről*. PhD értekezés, 2012. 124.

²¹⁸ FÖLDI András - HAMZA Gábor: *A Római Jog Története és Institúciói*. Budapest, 2008. 442-445.

mortgage,²¹⁹ az ingó jelzálog, amit az egyéb angolszász jogrendszerű államok is átvettek.²²⁰ Magyarországon *némi késéssel*, 1996-ban jelent meg az I. Zálogjogi Novellában, a jogon, követelésen, illetve teljes vagynon alapított záloggal egyetemben.²²¹ Hasonló késés volt tapasztalható Európa több államában. A német BGB nem szabályozta sem a biztosítéki átruházást, sem a biztosítéki engedményezést, ezzel kívánták a kodifikátorok megszüntetni a rejtett hitelbiztosítékokat. Ennek a kísérletnek a kudarca a német tulajdonszerzési rendszerrel magyarázható, ugyanis az absztrakt dologi ügylet érvényességét nem érinti a felek kötelmi megállapodása, így a tulajdonjogot a jogcím hibája ellenére is átvihető.²²² Az, hogy az angol jog ilyen újítást tudott hozni, visszavezethető az angol tulajdonjogi sajátosságokra. Angliában ugyanis nem alakult ki a kontinentális értelemben vett abszolút tulajdonjog. A tulajdonjog egy angolszász jogász számára egy ún. *bundle of rights*, azaz jogok kötege, ahol is inkább a különböző jogosultságok összemérésével döntenek el, hogy ki jogosult pl. rendelkezni az ingatlannal.²²³ Ez az *estate*-rendszer miatt esetenként igen bonyolult feladat lehet.

Szintén a fejlődéshez tartozik, hogy két jogpolitikai irányzat folyamatosan konkurál egymással: egyik oldalról a hatékony adóvédelmet, a másik a biztosítékok forgalomképességét favorizálja. Azt még a szocialista tervezőgazdaság is elismerte, hogy a "*népgazdaságnak is és a gazdálkodó szervezeteknek is érdeke, hogy [ezek] a pénzeszközök ne heverjenek kihasználatlanul*",²²⁴ vagyis hasznosítani kell őket. A biztosítéki konstrukciónál ez elsősorban olyan módon lehetséges, hogy a járulékoságot nem kezeljük fogalmi elemként, azaz akár a biztosíték és a biztosított követelés teljes szétválasztásával, vagy más eszközökkel, például az értékpapírba foglalással vagy a tulajdonosi zálog intézményével.²²⁵

²¹⁹ 1878. évi Bills of Sale Act

²²⁰ TAJTI Tibor: *Comparative Secured Transactions Law*. Budapest, 2002. 88.

²²¹ 1996. évi XXVI. törvény a Magyar Köztársaság Polgári Törvénykönyve egyes rendelkezéseinek módosításáról

²²² CSIZMAZIA Norbert: *Tulajdon mint biztosíték?* In: Gárdos Péter (Szerk.): *Tanulmányok a fiduciárius biztosítékok köréből*. Budapest, 2010. 21.

²²³ „...*the English law of ownership and possession, unlike that of Roman law, is not a system of identifying absolute entitlement, but of priority of entitlement.*” *Waverley Borough Council v Fletcher* [1996] QB 334.

²²⁴ EÖRSI Gyula: *Pénzszolgáltatásra irányuló szerződések*. In: Eörsi Gyula - Kemenes Béla - Sárándi Imre - Világhy Miklós: *Kötelmi jog - Különös Rész*. Budapest, 1998. 208.

²²⁵ BODZÁSI Balázs: *A zálogjogi szabályozás gazdasági és jogpolitikai háttere*. *Jog - Állam - Politika*, 2012/3. 80-81.

A zálogjog

Zálogjogot szerződés, jogszabály, illetve bírósági vagy más hatósági határozat keletkeztethet. A zálogszerződést mindig írásban kell megkötni, illetve egyes tárgyak elzálogosításához jogszabály további alaki követelményeket is megállapíthat. Az ingatlanon alapított jelzálog érvényes létrejöttéhez egyebekben szükség van még a zálogjog ingatlan-nyilvántartásba történő bejegyzésére. a bejegyzéshez fel kell tüntetni a követelés összegét, azok járulékait, akár a zálogszerződés tartalmára is megfelelő utalni²²⁶ - rövid zálogszerződéseknél általában magát a szerződést illesztik be a dokumentumba. Az ingóságokon alapított zálogjogot vagy a Hitelbiztosítéki Nyilvántartásba vagy a vonatkozó lajstromba kell bejegyeztetni. Bár így 10 évvel a hatálybalépést követően be kell látni, hogy bár a hatályba lépést megelőzően optimistán állt a jogtudomány a Hitelbiztosítéki Nyilvántartáshoz,²²⁷ a gyakorlatban a lízingügyletek kivételével alig váltotta be a hozzá fűzött reményeket.

A járulékos jelzálogjog, mint járulékos jog osztja a főkötelem jogi sorsát, azaz annak megszűnésével maga is megszűnik.²²⁸ Megszűnik továbbá, ha a biztosított követelést a zálogjog átruházása nélkül ruházzák át, ha a zálogjogosult megszerzi a zálogtárgy tulajdonjogát, ha törvény végrehajtási vagy más eljárás során így rendelkezik, ha a zálogtárgy megsemmisül, illetve abban az esetben, ha a zálogtárgyat a károsodás elhárítása érdekében értékesíteni kell, azonban ebben az esetben a befolyó vételár a zálogtárgy helyébe lép.²²⁹ Nem kizárólagos eset azonban a járulékoság,²³⁰ a Ptk. tesz bizonyos kivételeket a járulékoság elve alól, így például a feltételes vagy jövőbeli követelés zálogjoggal való biztosítása, illetve a keretbiztosítéki zálogjog is nélkülözi a járulékoságot.²³¹ Valójában azt

²²⁶ LENKOVICS Barnabás: *Dologi jog*. Budapest, 2014. 223-226.

²²⁷ MENYHÁRD Attila: A dologi jog szabályozásának sarokpontjai a Polgári Törvénykönyvben. *Jogtudományi Közlöny*, 2013/11. 527-528.

²²⁸ HARMATHY Attila: *A szerződést biztosító mellékkötelezettségek*. In: Petrik Ferenc (Szerk.): *Polgári jog. Kommentár a gyakorlat számára*. Budapest, 2009. 440.

²²⁹ LENKOVICS i.m. 237-238.

²³⁰ NIZSALOVSKY Endre: *Értékjog és zálogjog*. *Magyar Jogi Szemle*, 1928/5. 168.

²³¹ BODZÁSI Balázs: *A zálogjog néhány alapkérdéséről*. *Themis*, 2011. július. 6.

kell mondanunk, hogy a járulékoság mint kizárólagos ismérv talán a római jogban érvényesült a leginkább, már az abból kifejlődött középkori germán jogok sem tartották a járulékoságot lényegi elemnek.²³²

Egy átlátható biztosítéki nyilvántartás egy ország hiteléletének alapköve.²³³ A korábbi évszázadokban nagyrészt azért nem tudott meghonosodni például az ingókat terhelő jelzálog, mert megfelelő nyilvántartás híján csak a kézizálog (ingók esetén), illetve az ingatlant terhelő jelzálog tudta kellőképpen védeni a hitelezők érdekét, hogy tisztában legyenek azzal, hogy az adósnak valójában mekkora a vagyona

A két Világháború közti magánjogunkban megtalálható jogintézményt - a korábbi telekadósságot,²³⁴ - hozta vissza a jogalkotó az I. Zálogjogi Novellával, önálló zálogjog néven.²³⁵ A bevezetés nem titkolt célja a jelzálog-hitelezés fellendítése volt.²³⁶ Már a korábbi telekadósság miniszteri indokolása is kitért arra, hogy a forráshiánnyal küzdő mezőgazdaság számára a nem járulékos zálogjog alkalmas eszköz a jelzáloghitel eredményesebb kiaknázására, ahogy azt Nizsalovszky már korábban hangsúlyozta.²³⁷ A telekadósság törvényi meghatározása szerint „*Jelzálogjogot akként is lehet alapítani, hogy az ingatlant személyes követelés nélkül terhelje...*”. A telekadósság tehát egy nem járulékos jelzálogjog.²³⁸

A legtisztább dologi értékjog²³⁹ esetében az adósnak még csak fizetési kötelezettsége sincs,²⁴⁰ viszont élhet azon jogával, hogy a jogosult követelésének megfizetésével elhárítsa

²³² SZALÓKI Gergely: *Adalékok a római zálogjog továbbéléséhez a középkori germán jogokban*. Debreceni Jogi Műhely, 2010/3.

²³³ DUBOVEC, Marek: *UCC Article 9 Registration System for Latin America*. Arizona Journal of International & Comparative Law, 2011, Vol. 28, No. 1. 118-121.

²³⁴ Bevezette az 1927. évi XXXV. törvénycikk a jelzálogjogról (a továbbiakban: Jt.) 81. §

²³⁵ A két jogintézmény lényegileg hasonló, de az önálló zálogjoggal szemben a telekadósság csak ingatlanon alapítható és csak jelzálog formájában. Lásd: Jt. 81. § és Ptk. 269. §

²³⁶ GELLÉN Zsuzsa: *Az önálló zálogjog alkalmazása a jelzálog-hitelezés gyakorlatában*. Jogelméleti Szemle, 2002/4.

²³⁷ BODZÁSI Balázs: *Az absztrakt zálogjog előzményei - A telekadósság és a telekadóslevél*. Themis, 2006. december. 17-18.

²³⁸ MENYHÁRD Attila: *Dologi jog*. Budapest, 2010. 383.

²³⁹ NIZSALOVSKY Endre: *Korlátolt dologi jogok*. In: Szladits Károly (Szerk.): *Magyar Magánjog*. Ötödik kötet, Dologi Jog. Budapest, 1942. (a továbbiakban: Nizsalovszky1942) 661.

²⁴⁰ Legalábbis ami a telekadósságot illeti, mivel nincs kizárva, hogy emellett még kötelmi jogviszony is legyen a felek között.

a kielégítési jog gyakorlását,²⁴¹ ami praktikusán az ingatlan eladását jelentené -tehát annak ellenére, hogy az alapul fekvő jogviszonyban személyes kötelezett, inkább a dologi jelleg dominál. Fehérváry Jenő megfogalmazása szerint "a telekadósságnál csak az ingatlan felel, ezért mondjuk a telek adósságának".²⁴² A kielégítési jog jogosultjának senkivel szemben nincs olyan követelése, amely nem teljesítése esetén gyakorolná a kielégítési jogot, csupán a telekadósság maga.²⁴³ A német jogirodalom a Grundschulddal kapcsolatban fejt ki azt a nézetet, hogy az ingatlant terhelő zálognál a felek részéről voltaképpen csak kétféle jogosítvány található: a dolog értékesítéséhez való jog a jogosulti oldalról, a megváltási jog a másik oldalról. A tulajdonos nem tartozik a zálogjogosultnak semmivel, ha mégis fizet, akkor csak megváltási jogával él.²⁴⁴ Az önálló zálogjog az absztraktságnak köszönhetően alkalmas olyan jogviszonyok biztosítására, amelyek még létre sem jöttek, hosszú távon változhatnak, vagy arról sincs tudomásunk hogy létrejöhetnek.

Az ingókon alapított önálló zálogjog a zálogházak és a nagy értékű gépjárművek lízingbeadóinak - többnyire, de nem kizárólagosan flottavásárlásoknál - tevékenységében került széles körben alkalmazásra,²⁴⁵ a jogalkotó nem követte el azt a *hibát*, hogy ingó jelzálog helyett csak fiduciárius eszközöket adott az ingóságok birtokbaadás nélküli biztosítéki használatára.²⁴⁶ A fiduciárius ügylet kétirányú jogi helyzetet teremt: másokkal szemben, kifelé ható viszonyban megadja a jogszerzőnek az átruházott joggal járó teljes hatalmat; az átruházóval szemben azonban (befelé) a jogszerző felelősséget vállal arra, hogy hatalmát csak bizonyos módon fogja gyakorolni.²⁴⁷

Az I. Zálogjogi Novella kissé homályos megfogalmazása nem volt kellően egyértelmű a jogalkalmazás számára, mert bár egyes szerzők - helyesen - úgy vélekedtek, hogy az alapkövetelés megmaradhat,²⁴⁸ mások következetesen csak a követelés nélküli és a követelés megszüntetésével alapított önálló zálogjoggal foglalkoztak.²⁴⁹ A II. Zálogjogi

²⁴¹ NIZSALOVSZKY Endre: *A jelzálogjog jogszabályainak magyarázata*. Budapest, 1929. 7.

²⁴² FEHÉRVÁRY Jenő: *Magánjog kistükre*. Budapest, 1936. 287.

²⁴³ NIZSALOVSZKY 1942 662.

²⁴⁴ BREHM, Wolfgang - BERGER, Christian: *Sachenrecht*. Tübingen, 2000. 235.

²⁴⁵ LESZKOVEN László: *A zálogjog új szabályai*. Miskolc, 2001. 121-122.

²⁴⁶ CSIZMAZIA i.m. 20-21.

²⁴⁷ SZLADITS Károly: *A magyar magánjog vázlatja*. 4. átdolgozott kiadás. Budapest, Grill, 1933. 144-145.

²⁴⁸ SALAMONNÉ dr. Solymosi Ibolya: *A szerződések biztosítékai*. Budapest, 1999. 112.

²⁴⁹ ZÁMBÓ Tamás: *A zálogszerződés*. Budapest, 2001. 135-143.

Novella²⁵⁰ már szerencsésebb megfogalmazást választott, világossá téve, hogy az alapul fekvő követelés²⁵¹ mellett is alapítható önálló zálogjog, úgy hogy az nem érinti a másik jogviszonyt.

A hitelezőnek megvan az a lehetősége, hogy *túlbiztosítsa* hitelét. A túlbiztosítás quasi szükségességét a zálogjogi szabályozás hiányosságai vetették fel, közelebről a rendkívül körülményes és hosszadalmas végrehajtás és az adós ellen indult felszámolás esetén bizonytalan megtérülés.²⁵² A fiduciárius biztosítékok használata azonban a magyar jogban soha nem volt problémamentes. A bírói gyakorlat nem volt egységes ezen biztosítékok kezelésében, azonos tényállás mellett könnyen előfordulhatott – és elő is fordult -, hogy egy bíróság az adott jogviszonyt érvénytelenné nyilvánítja és ahhoz semmilyen jogkövetkezményt nem fűz, egy másik pedig átminősíti zálogjoggá.²⁵³

A gazdasági társaságoknak sokszor igen hasznos lehet egy többé-kevésbé likvid, könnyen átruházható, azaz forgalomképes zálogfajta alkalmazása. Az ilyen zálogjognál a megfelelően elkészített biztosítéki szerződés éppen úgy védi és védheti az adós, mint a hitelező érdekeit.²⁵⁴

Egy téma tárgyalása kapcsán nem lehetünk azonban szemellenzősek, tény hogy az önálló zálogjognak van hátránya is. Fájó módon ez a hátrány pont az előnyéből következik, azaz a járulékoság hiányából. A járulékoság hiánya miatt az adós nem tudja érvényesíteni az alapjogviszony alapján azokat a kifogásokat, amelyeket egy járulékos jelzálog mellett tudna. A téma tárgyalása kapcsán érdemes kitérni azokra - a zömmel II. Novella előtti - jogirodalmi nézetekre, melyek komoly hasonlóságokat véltek felfedezni az önálló zálogjog és a váltó szabályozása között.²⁵⁵

²⁵⁰ 2000. évi CXXXVII. törvény a Magyar Köztársaság Polgári Törvénykönyve egyes rendelkezéseinek módosításáról

²⁵¹ CSIZMAZIA Norbert - GÁRDOS István: *A zálogjog alapítása a dologi jogok szerzésének rendszerében*. Polgári Jogi Kodifikáció, 2007/1. 26-27.

²⁵² MISKOLCZI Bodnár Péter: *A zálogjog és az óvadék szabályozása a Polgári Törvénykönyvben és a csődjogban*. In: Dr. Bíró György - Dr. Szalma József (Szerk.): *Kötelmi Jogi Kodifikációs Tanulmányok*. Miskolc, 2005. 283.

²⁵³ BDT 2001.492, BH 2001.584, BH 2006.118

²⁵⁴ BODZÁSI Balázs: *A követelésvásárlás egyes jogi problémái*. Hitelintézeti Szemle, 2012/2. 158-159.

²⁵⁵ BÓKAI Judit - TÓTH Ádám: *A zálogjog új szabályai*. Püspökladány, 1996. 70.

Valóban szembeűnő a hasonlóság pl. a kifogások terén, ahogyan arra Leszkoven László is rámutat:²⁵⁶ a váltórendelet szerint²⁵⁷ a váltón alapuló keresettel megtámadott személy a váltóbirtokossal szemben a kibocsátóval vagy valamelyik előbbi váltóbirtokossal szemben fennálló személyes viszonyán alapuló kifogással akkor élhet, ha a váltóbirtokos a váltó megszerzésével tudatosan az adós hátrányára cselekedett - gyakorlatilag egy módosított rosszhiszeműségi klauzulával operál ilyen esetekben az önálló zálogjog is.²⁵⁸

Hangsúlyozandó azonban, hogy míg a váltó esetében kötelmi, addig a zálogjog esetén dologi kötelezettségvállalásról van szó, ennek megfelelően a zálogjog jóval nagyobb biztonságot nyújt a hitelezőnek - nem feledve azt a tényt, hogy ma már nem a napi gyakorlat része a váltók használata. Nizsalovszky még úgy látta, hogy a fő különbség, hogy a telekadósságnál nincs személyes követelés, a követelés akkor is megszűnik, ha végrehajtás során az ingatlant eladják és a jogosult nem kap kielégítést; a hasonlóságot pedig leginkább abban látta, hogy bár mindkét ügylet esetén van *causa*, a bejegyzéskor az nem jut kifejeződésre.²⁵⁹

Mivel a törvény nem adott erre semmilyen szabályozást, a gyakorlat kialakított egy szerződéstípust, a *side agreementet*,²⁶⁰ amellyel a törvényi járulékoságot pótolva bevezette a szerződéses járulékoság koncepcióját.²⁶¹ Bár a szerződéses járulékoság az egyes hazai szerzők között vitatott az önálló zálogjognál,²⁶² a német szakirodalom nem tekinti az ahhoz nagyon hasonló *Grundschuld*ot mindenféle járulékoságot nélkülöző biztosítéki jognak, csak a törvényi járulékoság helyett (*gesetzliche Akzessorietät*) a szerződéses járulékoság (*vertragliche Akzessorietät*) kifejezést használja.²⁶³

Az önálló zálogjog kapcsán az adóst elsősorban a kétszeres igényérvényesítéssel szemben kell megvédeni, azaz attól, hogy a hitelező mind az alapjogviszony, mind az önálló zálogjog

²⁵⁶ LESZKOVEN László: *Az önálló zálogjog*. Magyar Jog, 1998/9. 538.

²⁵⁷ 1/1965. (I. 24.) IM rendelet a váltójogi szabályok szövegének közzétételéről 17. §

²⁵⁸ régi Ptk. 269. § (3) bekezdés

²⁵⁹ NIZSALOVSZKY Endre: *A zálogjogok és a telki teher néhány főkérdése Magyarország magánjogi törvénykönyvének javaslatában és a közép-európai magánjogi törvénykönyvekben* Budapest, 1928. 47-48.

²⁶⁰ Lásd biztosítéki szerződés néven a Javaslatban és a Tervezetben

²⁶¹ BODZÁSI Balázs: *Javaslat az önálló zálogjog újraszabályozására*. In: Gárdos Péter (Szerk.): *Tanulmányok a fiduciárius biztosítékok köréből*. Budapest, 2010. 376-379.

²⁶² GÁRDOS István - CSIZMAZIA Norbert: *Az önálló zálogjogról kodifikációs szempontból*. Polgári Jogi Kodifikáció, 2007/3. 33.

²⁶³ STÖCKER, Otmar: *A határokon átívelő ingatlanfinanszírozás jelzálogjogi biztosítéka*. Európai jog, 2007/2. 23.

által kielégítéshez jusson. Törvényi szinten érdemi előrelépés ezzel kapcsolatosan csak a jelzálog-hitelintézetekről szóló törvény 2001. július 18-i hatállyal történő módosítása hozott.²⁶⁴ A módosítás a kereskedelmi bank szerződésszegésének esetén ismételten összekapcsolja az alapkövetelést és a biztosítékot, az alapkövetelés átszáll a jelzálogbankra és az adós a továbbiakban csak neki tartozik teljesíteni.²⁶⁵ Szerződéses megoldásként erre szolgál a fentebb említett *biztosítéki szerződés*.²⁶⁶ A szerződésben a hitelnyújtó kötelezi magát arra, hogy csak az alapjogviszony mértékéig él az önálló zálogjog alapján a kielégítési jogával, továbbá az egyes törlesztő részletek adós által történő megfizetése csökkenti a biztosítéki szerződés által meghatározott összeget.

Zárójelben érdemes megemlíteni azt a páneurópai kezdeményezést, ami az egyes európai államokban megtalálható, a követeléstől elkülönülő (azaz nem járulékos) zálogjogok²⁶⁷ egységesített szabályozását kívánja elérni.²⁶⁸

A német jogtudomány gyakorlatilag az 1848-as mecklenburgi reform óta ismeri a nem járulékos zálogjogot,²⁶⁹ így nem meglepő, hogy a témában az első tudományos igényű írás Otmar Stöcker - korábban a Német Jelzáloglevél-kibocsátó Bankok Egyesülete ügyvezető igazgatója - 1991-ben megvédett doktori értekezése volt. Stöcker a társulásban részt vevő tagállamok számára egy absztrakt, a német *Grundschild* mintájára készült zálogjogi szabályozást szorgalmazott, amely nem lett volna azonban kizárólagos, csak választási lehetőségként kiegészítette volna az országok szabályozását. A kezdeményezéshez az európai társasági jog működött példaként, ami teremtett már olyan társulási formákat, amelyek párhuzamosan működtek a tagállamok hasonló intézményeivel.²⁷⁰

²⁶⁴ 1997. évi XXX. törvény a jelzálog-hitelintézetéről és a jelzáloglevélről 8. § (6) bekezdés

²⁶⁵ BODZÁSI Balázs: *Az önálló zálogjog hatályos és jövőbeli szabályozásának összehasonlítása*. Themis, 2007. december. 13-14.

²⁶⁶ BODZÁSI Balázs: *Főbb csomópontok az önálló zálogjog újraszabályozásában*. Themis, 2007. június. 27-28.

²⁶⁷ Pl. Grundschild(Németország), Schuldbrief(Svájc), Hüpothek-(Észtország), Zemljiški dolg-(Szlovénia)

²⁶⁸ Lásd bővebben: NASARRE-AZNAR, Sergio: *Eurohypothec: Drafting a Common Mortgage for Europe*. Journal of Legal Affairs and Dispute Resolution in Engineering and Construction, Tarragona, 2010. 50-62. és STÖCKER, Otmar: *Die "Eurohypothek"*. Berlin, 1992. 216-297.

²⁶⁹ BODZÁSI Balázs: *A német zálogjogi szabályozás fejlődése a középkortól a BGB megalkotásáig*. Themis, 2013. június. 45-46.

²⁷⁰ STÖCKER: *Eurohypothek*... i. m. 272.

Az egységesítésre törekvés a biztosítékoknál sem ismeretlen, ahogyan az EBRD vagy az UNCITRAL mintáit ismerjük.²⁷¹ A kezdeményezés célja az volt, hogy fellendítse az országhatárokon átnyúló hitelezést, ugyanis az ilyen ügyleteknél nemzetközi magánjogi szempontból külön kell választani egymástól a biztosított követelésre vonatkozó jogot és a jelzálogjogra irányadó jogot; utóbbira nem vonatkozhat a felek jogválasztása, így a hitelezőnek minden országra külön szakapparátust kell fenntartania, aminek komoly költségvonzata van, azonban egy egységes európai zálogjogi szabályozás rugalmasabbá tenné az egész rendszert.²⁷²

A teljesítendő feladatot elsősorban hitelezői oldalról közelítette meg, ennek megfelelően hangsúlyt fektetett arra, hogy a zálogjog alapításának költségvonzatai megközelítőleg azonosak legyenek az egyes tagállamokban (az eljárás hasonlósága magától értetődő), valamint, hogy az *Eurohypothek* mind okirati (*Briefrecht*), mind pedig nyilvántartásba bejegyzett jog (*Buchrecht*) formájába bejegyezhető legyen, illetve lehetőség legyen a két forma konvertálására.²⁷³ Az okirati formában létrejött zálogjog könnyen átruházható, lehetőség lenne akár az értékpapírba-foglalásra is - az ilyen dokumentum *forгатásánál* ugyanakkor előírás lenne a korábbi jogosultak megszakítatlan láncolatának igazolása;²⁷⁴ a *Buchrecht*-nél a közhitelesség miatt ilyen követelmény nem indokolt. Az ügylethez minden esetben járulnia kellene egy biztosítéki szerződésnek, mely meghatározná, hogy az adós mikor elégítette ki teljeskörűen a követeléseket, s a jogosult mikor köteles az okirat visszaadására vagy a hozzájárulásra, hogy a nyilvántartásban tulajdonosi zálogként (a német jogban *Eigentümergegrundschild*) kerüljön átvezetésre az addigi biztosítéki jog.

IV.1.2. Fiduciárius biztosítékok

Az új Polgári Törvénykönyv zálogjogi és kapcsolódó szabályai már a hatályba lépést követő 10 évben többször módosultak. Gyors változás volt megfigyelhető a Ptk. hatálybalépésekor – gyakorlatilag – tiltottá vált fiduciárius biztosítékok kapcsán. A Ptk. hatálybalépésekor ugyanis a fiduciárius biztosítékokat kizárólag a pénzügyi biztosítékokról szóló irányelv

²⁷¹ TAJTI Tibor: Beszélhetünk-e zálogjogi rendszerek versenyéről? *Iustum, Aequum, Salutare*, 2016/2. 29.

²⁷² STEVEN, Andrew: *Accessoriness and Security Over Land*. University of Edinburgh School of Law Working Paper Series, 2009/07. 43-51.

²⁷³ BODZÁSI Balázs: *Elképzelések az egységes európai jelzálogjogról – az ún. Eurohypothek koncepció*. Polgári Jogi Kodifikáció, 2008/3. 19.

²⁷⁴ van VLIET, Lars: *The German Grundschuld*. *The Edinburgh Law Review*, 2012/2. 158.

rendelkezéseinek megfelelően lehetett használni,²⁷⁵ ez gyakorlatilag ellehetetlenítette az addig megszokott, rendkívül széles körben alkalmazott és sok formában megjelenő²⁷⁶ biztosítékok használatát.²⁷⁷ A gyakorlat tehát változtatásra kényszerült,²⁷⁸ kiváltképp tetten érhető ez a változás például a gépjárműfinanszírozásban, ahol is a lízing egyeduralkodóvá vált. A banki finanszírozói szakma ennek megfelelően nem volt maradéktalanul elégedett a változásokkal,²⁷⁹ ahogyan ennek hangot is adott. Vékás Lajos visszaemlékezésében így ír erről: „A fiduciárius biztosítékokat azért tekintette semmisnek a kódex eredeti szövegváltozata, mert azokkal a hitelező több jogot szerez az adós (és esetleges más hitelezők) rovására, mint amennyi a követelésének biztosításához valójában szükséges és jogilag indokolt; nevezetesen: megszerzi a legteljesebb jogi hatalmat biztosító tulajdonjogot, vagy - vételi joga alapján nyert hatalmassággal - egyoldalú nyilatkozattal megszerezheti azt, vagy pedig engedményezéssel a követelés feletti uralomhoz jut.”²⁸⁰ Más szerzők a tilalom fenntarthatatlansága mellett foglaltak állást.²⁸¹

Erre tekintettel indokolt, hogy a fiduciárius biztosítékok tárgykörét elsődlegesen a régi Ptk. joggyakorlata és irodalma alapján tartjuk indokoltnak bemutatni – hiszen még csak most jutnak el a Kúriára nagyobb számban az olyan ügyletek, amik a fiducia-tilalom megszűnését követően köttetnek meg, élve azzal a lehetőséggel, hogy a nem-fogyasztói ügyletekben újra lehetővé vált.²⁸²

a) A biztosítéki célú vételi jog (fiduciárius opció)

²⁷⁵ BÁNKÚTI Ágnes: A fiduciárius biztosítékok tilalma alóli kivételek az új Ptk.-ban, különös tekintettel a Pénzügyi Biztosítéki Irányelv esetköreire. *Gazdaság és Jog*, 2014/10. 9-14.

²⁷⁶ SZILÁGYI Ferenc: A fogyasztói személyes adatok hitelbiztosítékként való bevonása. *Jogtudományi Közlöny*, 2024/4. 178-192., SZILÁGYI Ferenc: Nem személyes (digitális) adatok, mint hitelbiztosíték: mi képez(het)i a biztosíték tárgyát? *Magyar Jog*, 2023/12. 701-716.

²⁷⁷ WELLMANN György: A szerződés érvénytelenségének szabályozása az új Polgári Törvénykönyvben. *Jogtudományi Közlöny*, 2014/2. 65. és GÁRDOS István: A zálogjog mint dologi biztosíték az új Ptk.-ban. *Jogtudományi Közlöny*, 2014/1. 2-3.

²⁷⁸ Ld. erről: LESZKOVEN László: Szerződéses biztosítékok változása az új Ptk.-ban. *Gazdaság és Jog*, 2014/2. 3-8.

²⁷⁹ LAJER Zsolt: Az új Ptk. finanszírozói szempontból. *Közjegyzők Közlönye*, 2014/1. 16-27.

²⁸⁰ VÉKÁS Lajos: A Polgári Törvénykönyv első hét évéről. *Jogtudományi Közlöny*, 2021/3. 105.

²⁸¹ SZALÓKI Gergely: Szükséges-e módosítani a Ptk. zálogjogi szabályozását? *Magyar Jog*, 2016/4. 195-196., BODZÁSI Balázs: Az új Ptk. esetleges módosításáról. *Magyar Jog*, 2016/2. 65-72.

²⁸² VERESS Emőd: A fiduciárius hitelbiztosítékok érvényessége és a magyar magánjog rendszertani dilemmái. *Gazdaság és Jog*, 2018/3. 5-6.

Az opció egy jogalapító hatalmasság,²⁸³ mellyel a jogosult egy egyoldalú nyilatkozattal megszerezheti a dolog tulajdonjogát. Gyakorlati probléma merült fel annak kapcsán, hogy a vételi jog biztosítéki célú alkalmazása a *Lex Commissoria* tilalmának kijátszására irányul-e,²⁸⁴ azaz arra, hogy a hitelező a követelés fejében megszerezze a biztosítéki vagyontárgy tulajdonjogát – lehetőség szerint elszámolási kötelezettség nélkül.²⁸⁵ Kiindulási alapként célszerű tisztázni, hogy mi is az a *Lex Commissoria*.

b) A *Lex Commissoria* és tilalma

Az intézmény a római jogban gyökerezik. Már Ulpianus is említést tesz arról, hogy amennyiben a kötelezett nem teljesít, akkor a zálogjogosultat megilleti a zálogtárgy eladásának joga, annak ellenére, hogy nem tulajdonos, s az ebből befolyó pénzből kielégítést kereshet - ugyanítt Ulpianus hozzáteszi, hogy a zálogjogosult nem szerepelhet vevőként az ügyletben.²⁸⁶ A régi jog ismerte ugyanakkor az ún. "jogvesztő záradék"-ot. Ez a mellékegyezmény (*pacta adiecta*) mintegy büntető szankcióként lehetővé tette, hogy a hitelező a biztosítékul adott dolgot és az addig fizetett részleteket is megtartsa.²⁸⁷ A klasszikus kor elején még előforduló jogintézményt Constantinus császár semmissé nyilvánította, gyakorlatilag kizárólagossá téve a zálogtárgy eladásával járó kielégítést - azzal az engedménnyel, hogy amennyiben az értékesítés nem sikerült, a hitelező kérhette a császártól a dolog tulajdonjogát.²⁸⁸ További adósvédelmi rendelkezés volt, hogy az esetlegesen fennmaradó többletet (*superfluum*) a hitelező köteles volt az adós számára kiadni, a követelés megszűnése esetén pedig - értelemszerűen kézizálognál - a zálogtárgyat visszaszolgáltatni.²⁸⁹

Míg a római jogban - ahol igen egyszerűek voltak a piaccgazdasági viszonyok, egy dologról aligha lehetett megállapítani az eladás nélkül, hogy mennyit is ér - indokolt volt a biztosítékul adott vagyontárgy eladása a korrekt elszámolás érdekében, addig ma ez az

²⁸³ LÁBADY Tamás: A magyar magánjog (polgári jog) általános része. Budapest-Pécs, 1998. 271-273. o.

²⁸⁴ BDT 2001.492

²⁸⁵ KEMENES István: *A jelzálogjog és a vételi jog érvényességéről*. Céghírnök, 1997/11. 4-6. o.

²⁸⁶ Digesta 41.1.46

²⁸⁷ BRÓSZ RÓBERT - PÓLAY ELEMÉR. 430.

²⁸⁸ FÖLDI ANDRÁS - HAMZA GÁBOR. 447.

²⁸⁹ ZALÁN Kornél: *A régi magyar zálogbirtok és mai jogunk*. Pécs, 1931. 12. o.

álláspont a *Lex Commissoria* kapcsán is meghaladott. A nemzetközi²⁹⁰ és a hazai magánjogban²⁹¹ is van arra példa, mikor konkrét megállapodás híján a helyben szokásos vagy piaci árat rendeli alkalmazni, tehát a fogalom nyilvánvalóan létezik, igen szűk azon dolgok köre, melyek nem rendelkeznek piaci árral. Rendszertanilag is értelmetlen lenne ahhoz ragaszkodni, hogy a *Lex Commissoria* tilalma azt jelenti, hogy a hitelező nem szerezheti meg a biztosítékul lekötött dolog tulajdonját, ugyanis az új Ptk. zálogjogi szabályai a kielégítési jog megnyílásának esetén - nem fogyasztói zálogszerződésnél - ezt *expressis verbis* megengedik.²⁹² A *Lex Commissoria* tilalma összefoglalóan tehát arra szolgál, hogy a hitelező ne kerüljön az adós nemteljesítése esetén jobb helyzetbe, mintha az szerződés szerűen teljesített volna.

Hitelezői oldalról is lehet kockázatos az opció, mint hitelbiztosíték.²⁹³ Fiduciárius opciónál a biztosítékul lekötött dolog az adós vagyonának és felszámolási vagyonának részét képezi.²⁹⁴ Amennyiben a vételi jog alapításakor nem kötnek ki elidegenítési és terhelési tilalmat - amennyiben a vételi jog alapítása nem a tulajdonátruházáskor történik, annak kikötésére nincs is mód - az adós akár a kielégítési jog megnyílta előtt, akár a kielégítési jog megnyílta után eladhatja a vagyontárgyat. Ingatlan esetében a bejegyzés folytán az opció dologi hatályúvá válik, így az új tulajdonossal szemben is - valójában csak vele szemben - érvényesíthető,²⁹⁵ ugyanakkor nyilván nem számítható be ekkor az adós tartozása a vételárba, tehát valódi biztosítéki funkciót csak akkor képvisel az ilyen opció, ha a valós érték és az opciós ár közötti különbség - ami nem lehet feltűnően nagy - ellensúlyozni tudja a fedezetcsökkentő hatást. Fedezetelvonó jelleg - elméletileg - ilyenkor is igazolható, de természetesen itt is annak kell bizonyítania, aki erre jogot kíván alapítani.²⁹⁶ Ingóságoknál nincs olyan nyilvántartás melybe bejegyezve az opció dologi hatályúvá válik, ezért a vételi

²⁹⁰ Az Egyesült Nemzetek Egyezménye Áruk Nemzetközi Adásvételi Szerződéseiről (Bécsi Vételi Egyezmény - CISG). Kihirdette: az 1987. évi 20. törvényerejű rendelet az Egyesült Nemzeteknek az áruk nemzetközi adásvételi szerződéseiről szóló, Bécsben, az 1980. évi április hó 11. napján kelt Egyezménye kihirdetéséről. 55. cikkely

²⁹¹ Új Ptk. 6:63. § (3)

²⁹² Új Ptk. 5:127. § (1) b)

²⁹³ SZALÓKI Gergely: *A biztosítéki vételi jog ingatlan-nyilvántartásba történő bejegyzése során felmerülő hitelezői kockázatok*. Jogelméleti Szemle, 2010/4.

²⁹⁴ Felszámolási vagyon alatt mind a természetes, mind a jogi személyek azon vagyonát értem, amelyet a fizetése képtelenség esetén elrendelt végrehajtás fenyegethet. Lásd: MÖSER, Katharina: *Restrictions after personal insolvency*. Journal of Business Law, 2013/7. 679-682. o.

²⁹⁵ Győri Ítéltábla Gf.II.20.039/2007/4.

²⁹⁶ GROSSCHMID Béni: *Fejezetek kötelmi jogunk köréből*. Budapest, 1932. 300. o.

jog ingóságok leköttése esetén köttelmi jogi hatályú, a biztosítására lehetséges - csak a tulajdonátruházáskor - elidegenítési és terhelési tilalom kiköttése, amely abszolút hatályú lehet azokban az esetekben, ha a későbbi jogszerző rosszhiszemű volt, vagy a tilalom megsértésére ellenérték nélkül került sor.

A végrehajtási jog tekintetében vízváltástó a vételi szándék köztlése. Ha a szándék köztlést követően a vevő birtokba is jut, akkor a tulajdonátszállás végleges, tehát egy később keletkezett végrehajtási jog nem érintheti. Érdekesebb eset, ha a szándék köztlése a köttelzethhez már eljutott, de a dolog még nem került a jogosult birtokába. Ebben az esetben a Fővárosi Törvényszék álláspontja szerint a vételi jog köztlésével létrejövő - a dolog kiadására vonatkozó - köttelmi jogi igény megelőzi az ezt követően érvényesített végrehajtási igényt, ami adott esetben azzal jár, hogy az eljáró bíróságnak fel kell oldania a foglalást. (A konkrét ügyben a széljegyen szereplő opcióra már mint végrehajtási akadályra hivatkoztak; az nem meglepő, mivel a tulajdonjog a széljegyre kerülés dátumával kerül bejegyzésre, annak ellenére, hogy később állapítják meg.)²⁹⁷

c) Színleltés és jóerköltcsbe ütközés a vételi jognál

„Olyan szerződés, amellyel az egyik fél valamely vagyontárgyat bizalmi viszony alapján azzal a kiköttéssel ruház át a másik félre, hogy ez az átvett vagyontárgyat meghatározott körülmények között visszaszolgáltatni köttelés, kétség esetében nem esik a színlelt szerződéssel egy tekintet alá.”²⁹⁸

A magyar bírói gyakorlat sokáig nem volt egységes a biztosítéki célú vételi jog jogi megítélését illetően, az adósok gyakran próbálkoztak/nak azzal, hogy megtámadják az opció szerződést jóerköltcsbe ütközésre, jogszabály megkerülésére vagy színleltésre hivatkozva.²⁹⁹ Jóerköltcsbe ütközőnek az a szerződés minősül, amelyet jogszabály nem tilt, de az azzal elérni kívánt cél a vállalt köttelzethség jellege, azért ellenszolgáltatás felajánlása, illetve a szerződés tárgya az általánosan elfogadott erköltcsi normákat, vagy szokásokat

²⁹⁷ Fővárosi Törvényszék Gf.75.186/2005.

²⁹⁸ 1928. évi Magánjogi Törvényjavaslat 1000. §, a fiduciárius ügyletekről

²⁹⁹ HALMÁGYI Csaba: *Féljünk-e, ha gépjárművünkre nem tipikus biztosítéki jogot engedünk a banknak, avagy a vételi jog a banki gyakorlatban.* Hitelintézeti Szemle, 2008/3. 297-303. o.

nyilvánvalóan sérti, és ezért azt az általános társadalmi megítélés is egyértelműen tisztességtelennek, elfogadhatatlannak minősíti.³⁰⁰ Bár a jóerkölcs fogalmát a Ptk. nem határozza meg,³⁰¹ a gyakorlat kialakította a jóerkölcsbe ütközés tartalmi és formai kritériumait, melyek mondhatni általános jelleggel húzódnak végig a jogrendszeren.³⁰² Ezek a kritériumok meghatározzák azt a minimumszintet, amit az erkölcs és a társadalmi értékítélet védelmében a jogalkalmazónak be kell tartatnia, bár megjegyzendő, hogy csakúgy, mint a társadalom, úgy ez az értékítélet is változik, de zsinórmértéke mindig a közfelfogás marad, vagyis az a tény, hogy a magatartás a közfelfogást *súlyosan, kirívóan, nyilvánvalóan irritálja*.³⁰³ Kevés azonban az olyan eset, mikor a bíróság helyt is adott a kereseti kérelemnek és megállapította, hogy az opciós szerződés jóerkölcsbe ütközik. Az egyik ilyen esetben az ingatlan vételára a kölcsönösszeggel egyezett meg, ez az összeg azonban jelentéktelen volt az ingatlan valós forgalmi értékéhez képest, továbbá a hitelezőt semmiféle elszámolási kötelezettség nem terhelte, így abban volt érdekelt, hogy az adós ne teljesítsen, hogy megnyíljon a kielégítési joga.³⁰⁴

Színlelt ügyletről akkor beszélhetünk, ha a felek akaratnyilatkozatuk ellenére egyáltalán nem kívántak szerződést kötni, vagy akaratuk egy színlelt ügylet mögött húzódó másik (palástolt) ügylet megkötésére irányult – ez a szabály egyező mind az új, mind pedig a régi Ptk.-ban.³⁰⁵ Ezek a szerződések nem alkalmasak a szándékolt joghatás kiváltására, mert hiányzik belőlük az ügylet mögött meghúzódó valós akarat. A fiduciárius opciót alapító szerződésekre ugyanakkor ez nem jellemző. Gárdos Péter és Gárdos István írásukban³⁰⁶ a következőket állítják: „[...] *elsősorban a színlelttség képezi a vizsgálat tárgyát. [...] kógens zálogjogi szabályok megkerülésére irányul. Emellett alapul vethető fel az is, hogy az ilyen ügyletek színleltek, jó erkölcsbe, illetve a joggal való visszaélés tilalmába ütközöek...*”

Véleményünk szerint az érvelés nem helyes. A Kúria már az ezredforduló előtt kimondta, hogy a biztosítéki célú opciós szerződés nem színlelt csak azért, mert a felek a szerződés

³⁰⁰ EBH 2005.1234

³⁰¹ EBH 2003.956

³⁰² MENYHÁRD Attila: *A jóerkölcsbe ütköző szerződések*. Budapest, 2004. 283-299. o.

³⁰³ KEMENES István: *A szerződés érvénytelenségének egyes kérdései a gazdasági szerződéses gyakorlatban*. Polgári Jogi Kodifikáció, 2002/2. 18.

³⁰⁴ BDT 2011.2573

³⁰⁵ JOBBÁGYI Gábor - FAZEKAS Judit: *Kötelmi jog*. Budapest, 2005. 59-60. o.

³⁰⁶ GÁRDOS István - GÁRDOS Péter: *Van-e a fiduciárius biztosítékoknak helyük a magyar jogban?* Polgári Jogi Kodifikáció, 2004/1-2. 33-47. o.

biztosítékául nem zálogjogot létesítettek.³⁰⁷ A zálogjogi szabályok valóban kógensek, azonban nem kógensek abban az értelemben, hogy biztosítékként kizárólag zálogjogot lehetne használni, ezt erősíti meg a Kúria álláspontja is, mely szerint akár adásvétel is szolgálhat kölcsön biztosítékául.³⁰⁸ Ezzel az állásponttal, egy eseti döntésével azonban szembehelyezkedett: a perbeli felek a kölcsön biztosítására adásvételi szerződést kötöttek, melyet a Kúria zálogjoggá minősített át. Az eljáró tanács álláspontja szerint ugyanis amennyiben a jogügylet biztosítéki célt szolgál, értelemszerűen (?) a Ptk. XXIII. fejezetében szabályozott szerződést biztosító mellékkötelezettségek között kell keresnünk az alkalmazható formát, melyek közül a konkrét ügyben - a foglaló, kötbér, jogvesztés, jótállás, kötbér, bankgarancia, óvadék és a kezesség kizárása után - arra a következtetésre jutott, hogy mivel a felek akarata nem irányulhat jogszabály megkerülésére, a Ptk. 265. § szerinti zálogjogot akartak alapítani.

Az ítélet nem tartalmaz arra vonatkozó indokolást, hogy miért tekinti kógensnek a XXIII. fejezet alkalmazását, illetve az abban szereplő felsorolást miért tekinti taxatívna.³⁰⁹ Ismeretes olyan álláspont, hogy a felek színlelik a tulajdonszerzési szándékot, mivel az opciós szerződés megkötésekor vételi szándék nem áll fenn, ezt az álláspontot már a fent idézett BH 1999.452 is cáfolta, mivel az indokolás kifejtette, hogy a vételi szándéknak nem kell meglennie az opciós szerződés megkötésekor, azt elegendő az egyoldalú nyilatkozattal kinyilvánítani. Egy másik ellenvélemény szerint, bár nem szükséges, de lehetséges, hogy már a szerződéskötéskor is megvan, ez esetben azonban az opciós szerződés adásvételi szerződést leplez; bár a kérdésnek semmi relevanciája a tárgyalt téma kapcsán, megjegyzem, hogy a Kúria egy eseti döntésében már kifejtette, hogy opciós szerződés már csak azért sem leplezhet adásvételt, mert maga is az.³¹⁰

d) Feltűnő értékaránytalanság és elszámolási kötelezettség

Érvénytelen lehet egy ilyen szerződés, ha nem alkalmas arra, hogy az adósokat védő garanciákat beépítse az ügyletbe. Azonban az opciós szerződésben lehetőség van a megfelelő adósvédelem biztosítására, amivel az érvénytelenséget el lehet kerülni, érteve ez

³⁰⁷ BH 1999.452

³⁰⁸ EBH 2003.857

³⁰⁹ BH 2006.118

³¹⁰ Kúria Pfv.VI.22.003/2006/7.

alatt egyrészt a forgalmi értékhez igazodó opciós árat, másrészt pedig a már megfizetett részletek beszámítását.³¹¹ Nem tilos tehát opciós jog engedése a hitelező javára, ha a vételárat és a vétel tárgyát megfelelően megjelölik.³¹²

A vételár nem csak számszerűen határozható meg, lehetséges pl. egy olyan számítási mód beépítése a szerződésbe,³¹³ mely segítségével a teljesítéskor, a teljesítés helyén szokásos ingatlanforgalmi piaci ár egyértelműen meghatározható.³¹⁴ Előfordulhat az is, hogy a vételár összegeként a tartozás összegét jelölik meg, ez a kikötés - ha és amennyiben nem igazodik az ingatlan valós piaci értékéhez - érvénytelen.

Ugyanakkor, ahogy a Kúria egy elvi döntésben rámutatott,³¹⁵ a PK 267. számú állásfoglalás II. pontja szerint a bíróság feladata elsősorban nem az érvénytelenség kimondása, hanem amennyiben lehetséges a feltűnően nagy értékkülönbség kiigazítása, hogy az már ne legyen feltűnően nagy;³¹⁶ ennek megfelelően a hivatkozott jogesetben a bíróság az opciós árat mintegy 2 millió forinttal emelte meg, és nem nyilvánította semmisnek az opció kikötését. A valós forgalmi érték tehát nem feltétlen egyenlő azzal az árral, amennyiért az ingatlant az piacon el tudnák adni, de attól nem térhet el *túlzottan nagy mértékben*, az árnak alkufolyamat eredményeképpen kell kialakulnia.³¹⁷

Az 1/2010-es PK véleményben írtak szerint a Kúria³¹⁸ az érvénytelen szerződések kapcsán egyenrangú választásnak tekinti a jogalkalmazó részéről a szerződést érvényessé nyilvánítását az érvénytelenségi ok kiküszöbölésével, illetve az eredeti állapot helyreállítását.³¹⁹ Szubszidiárius lehetőségként merül fel a határozathozatalig hatályossá nyilvánítás, amennyiben az érvényessé nyilvánítás ellen az összes szerződő fél tiltakozik, továbbá a szolgáltatás tekintetében eredeti vagy utólagos irreverzibilitás áll fenn.³²⁰ Az Új Ptk. már elsődlegesnek tekinti a szerződések érvényességét/érvényessé nyilvánítását. A 6.

³¹¹ BDT 2011.2555

³¹² BH 1998.350

³¹³ Így például 3 független ingatlan-értékbecslő számításainak átlagolása.

³¹⁴ Szegedi Ítéletábla Pf.I.20.130/2003.

³¹⁵ EBH 2007.1602

³¹⁶ BH 2007.293

³¹⁷ BH 2008.213

³¹⁸ 1/2010. (VI. 28.) PK vélemény az érvénytelenség jogkövetkezményeiről

³¹⁹ U. o. 4. pont. A feltűnő értékaránytalanságról lásd még: GÁRDOS István: *A vételi jog és a feltűnő értékaránytalanság*. Gazdaság és Jog, 2009/2. 3-10.

³²⁰ Így például nem tekinthető reverzibilisnek a szolgáltatás pénzben történő megváltása. BH 2008.20

Könyv XIX. Fejezete gyakorlatilag beépíti a Kódexbe az 1/2010-es PK véleményt, azzal a különbséggel, hogy elsősorban az érvénytelenség kiküszöbölését és a szerződés érvényessé nyilvánítását tűzi ki célul, azaz nem tekinti egyenrangúnak az *in integrum restitutioval*, a hatályosítást pedig nem szabályozza, helyette a jogalap nélküli gazdagodás szabályait tekinti irányadónak.³²¹

Sarkalatos pont az ilyen biztosítékok alkalmazása esetén az elszámolás kérdésköre, érvénytelen ugyanis az olyan kikötés, ahol a hitelező a dolog tulajdonjogát a fennálló követelés fejében, elszámolási kötelezettség nélkül szerzi meg.³²² A Győri Törvényszéknek egy eseti döntésében³²³ arról kellett állást foglalnia, hogy megalapozott-e az alperes azon érvelése, hogy a kb. 18 000 000 Ft értékű ingatlan vételárának megfizetési módja az, hogy a felek vagy elszámolnak egymással a kölcsönt illetően, vagy a felperes - az opció bekövetkeztével - követelheti a vételárat, mely vételár egyébként az opciós szerződést szerint 100 Ft volt. Az ítélet azonban erre a kérdésre nem adott választ, ugyanis mint az kiderült, a felek az opciós jogot az 5 éves lejáratot megelőzően még egyszer 5 évre meghosszabbították, s mint jogszabály megkerülésével kötött szerződés semmisséget eredményezett;³²⁴ az I. fokú bíróság határozatát a Győri Ítéltábla helybenhagyta.³²⁵ A megfelelő beszámítás is lehet ugyanakkor kérdéses: a legmegfelelőbb megoldásnak az tűnik, ha a vevő a kialakított vételárba az adós, mint eladó kölcsöntartozását beszámítja, az esetlegesen fennmaradó vételárrészt pedig az adós részére megfizeti.³²⁶ Szokás az ilyen opciós szerződéseket úgy megkötni, hogy a szerződésbe nem a ténylegesen kölcsönzött összeget írják, hanem beleírják a kamatokat is olyan módon, mintha eredetileg is akkora összeget adtak volna. Az ilyen ügyekben a nehézséget az okozza, hogy a kölcsönvevő aláírja, hogy a szerződés szerinti összeget kapta meg, másrészt pedig az ügyleteket jellemzően készpénzzel kötik, így a banki forgalomban sem marad nyoma. Egy

³²¹ Új Ptk. 6:110-111. §

³²² BDT 2006.1432

³²³ Győri Törvényszék P.20.940/2009/26.

³²⁴ A 2/2010. (VI.28.) PK vélemény az érvénytelenségi perekben felmerülő egyes eljárásjogi kérdésekről szerint a bíróságnak először a szerződés létre nem jöttét, majd a semmisséget, végül a megtámadási okokat kell vizsgálnia, a kereseti kérelem sorrendjétől függetlenül; így ebben az esetben nem juthatott el a bíróság a feltűnő értékaránytalanság vizsgálatáig.

³²⁵ Győri Ítéltábla Pf.IV.20.334/2011/6 Lásd még: KGD.2008.213., BH.2010.300., Kúria Pfv.IX.21.323/2010/6

³²⁶ SZALÓKI Gergely: *A biztosítéki vételi jog és a zálogjog szabályozásának kapcsolata a bírói gyakorlatban.* De iurisprudentia et iure publico, 2011/1. 151-152. o.

határozatában a Miskolci Törvényszék is helyt adott annak a kölcsönnyújtói álláspontnak, hogy nem elégséges tanúkkal igazolni egy boríték átvételét, melyben a felperes állítása szerint 3 000 000 Ft van, úgy hogy a tanú mindvégig csak a lezárt borítékot látta, a benne lévő vagy nem lévő készpénzt nem.³²⁷

e) Biztosítéki célú tulajdonjog átruházás

A biztosítéki tulajdonátruházást már a római jog előtt ismerték, több egyiptomi görög papiruszon is megörökítették.³²⁸ A *ius commune* még ismerte és elfogadta az ingó jelzálogjogot, azonban a XIX. században megerősödött az a hitelezővédelmi felfogás, hogy ingó dolgoknál a megfelelő nyilvántartás hiányában célszerűbb tiltani a zálogjogot, mivel a publicitás egyetlen megfelelő biztosítására csak a birtok volt alkalmas.³²⁹

Bár ma már vannak a publicitás biztosítására más alkalmas eszközök, a hatályos Bill of Sale Act őrzi a szigorú hitelezővédelmi felfogást, mely alapján pl. a 7 napon belül nem bejegyzett *security bill of sale* harmadik személyekkel szemben hatálytalan, s mely felfogásra preambuluma is utal.³³⁰ Az angol jogban hagyományosan 4-féle zálogjogot szoktak megkülönböztetni, ezek: a *mortgage*, a *charge*(jelzálog), a *pledge*(kézizálog) és a *lien*. A *mortgage* csak funkciójában zálog, valójában azonban biztosítéki célú tulajdonátruházás. A hitelező a common law szerinti tulajdont szerez, azonban az adós oldalán fennmarad egy ún. *equitable title*, mely megengedi neki, hogy a dolog a tulajdonában maradjon, s a szerződészerű teljesítés esetén a common law-szerinti tulajdon is visszaszáll rá, az angol jog ezt nevezi *equity of redemptionnak*.³³¹ Ingatlan esetén már a XVI. századtól alapítható volt, így a gyakorlatban az ingatlan jelzálog funkcióját is ez töltötte (tölti) be. A *mortgage* jogosultja (1) a *foreclosure* eljárás segítségével megszerezheti a dolog tulajdonjogát, az adósnak azonban van fél éve a teljesítésre, ezután a hitelező bírósági ítélettel által szerezheti meg.³³² (2) A dolgot birtokba veheti, bírósági ítélettel vagy anélkül, attól függően, hogy az

³²⁷ Miskolci Törvényszék 13.P.23.245/2010/5. Helybenhagyta: Debreceni Ítéltábla Pf.II.20.267/2011/3.

³²⁸ SZTEHLO Zoltán: *Az egyiptomi papirusok és a római jog*. Miskolc, 1938. 43. o.

³²⁹ Angliában már az 1571. évi Fraudulent Conveyances Act-el megtiltották a *mortgage* alapítását ingó dolgokon, mivel a hitelezők megtévesztéseként értékelték, hogy a zálogtárgy az adós birtokában maradt és így tulajdonos látszatát keltette (*apparent ownership*), a hatályos jog azonban már elismeri a *chattel mortgage*-et.

³³⁰ „An Act to consolidate and amend the law for preventing frauds upon creditors by secret Bills of Sale of Personal Chattels”

³³¹ CSIZMAZIA NORBERT, (29. o.

³³² HANÁK András: *Magyar zálogjog nemzetközi kitekintéssel*. Gazdaság és Jog, 1999/9. 3-6. o.

adós ingatlanára kell-e lépnie - ez az értékesítést előzi meg. (3) Vagyongondnok kirendelése.³³³ (4) A dolog értékesítése.

Németországban a fiduciárius biztosítékok használatának elterjedését szintén az (dologi hatállyal rendelkező) ingó jelzálog hiánya³³⁴ motiválta, ugyanis az 1877. évi *Konkursordnung* (csődtörvény) megszüntette az ingó jelzálog *in rem* hatályát, a gyakorlat ekkor fordult a fiduciárius biztosítékok felé. Mint azt fentebb írtam, a német BGB jogszabályi szintre emelte az ingó jelzálog tilalmát,³³⁵ s nem szabályozta sem a biztosítéki átruházást, sem a biztosítéki engedményezést. A fiduciárius biztosítékok kiiktatásának kudarca a német tulajdonszerzési rendszerrel magyarázható, ugyanis az absztrakt dologi ügylet érvényességét nem érinti a felek bárminemű kötelmi megállapodása, azaz a tulajdonjogot a jogcím hibája ellenére is átvihetik.³³⁶ A biztosítéki tulajdonátruházás egy ún. Treuhand jogviszony, azaz a bizalmi jelleg miatt fennáll egy kettősség, ami jelen esetben azt jelenti, hogy a hitelező dologi jogilag harmadik személyek irányában többet is megtehet, mint amennyire a közte és az adós közt fennálló jogviszony alapján jogosult lenne, így például funkcionálisan csak zálogjogosult, azonban a ténylegesen fennálló állapot alapján tulajdonos.

A biztosítéki tulajdonátruházásnál egy tulajdonátruházásra irányuló megállapodásról és egy birtokátruházásról beszélhetünk.³³⁷ A zálogjoggal ellentétben ez nem járulékos biztosíték.³³⁸ Ez kicsúcsosodhat abban, hogy például az alapkövetelés engedményezése esetén a biztosítéki tulajdon nem száll át, az továbbra is a korábbi hitelezőt illeti meg, annak átszállásához külön megállapodás szükséges.³³⁹ A biztosítéki tulajdonra nem vonatkoznak a zálogjog garanciális szabályai, a hitelező nem köteles a quasi zálogtárgy értékesítésére, ugyanakkor a felek szabadon megállapodhatnak az érvényesítés módjában, azaz az adós

³³³ Ez lehet egy Trust is, amiben az adós is lehet vagyongazdálkodó. Ekkor az adós kapja meg a legal title-t, míg a hitelező az equitable title-t; azaz a pozíciók kicserélődnek.

³³⁴ Kivételt képeznek a nagy, nehezen mozgatható ingóságok, mint a hajók és a repülőgépek, ahol a méret miatt nem lehet reális elvárás a birtokba adás.

³³⁵ A BGB csak az ingatlanon alapítható járulékos jelzálogot (Hypothek - 1113. § (1)), a nem járulékos ingatlan jelzálogot (Grundschuld - 1191. § (1)), az ingó kézizálogot (Pfandrecht an beweglichen Sachen - 1204. § (1)), illetve a jogon alapítható zálogot (Pfandrecht an Rechten - 1273. § (1) - (2)) szabályozza.

³³⁶ CSIZMAZIA i.m. 21.

³³⁷ Constitutum possessorium a BGB 930. § szerint. Az adós ekkor rendszerint letéteményesként (sequester) tartja magánál a dolgot.

³³⁸ Ide nem értve a nem járulékos Grundschuldot. (BGB 1191-1259. §)

³³⁹ Elvileg lehetséges lenne az engedményezésnek olyan kiterjesztő értelmezése, hogy a BGB 401. § alapján az összes biztosíték átszáll, de ez az értelmezés sosem volt uralkodó.

elvileg nem kerülhet méltánytalan helyzetbe, mert a jogviszony megkötésekor tisztázzák a nem fizetés esetén fellépő szankciót.³⁴⁰ Az érvényesítés szabályait egy ÁSZF-ben vagy egy biztosítéki megállapodásban határozzák meg, amennyiben azonban ez hiányzik, akkor a bíróságnak a *Treu und Glauben* alapján kell döntenie, hogy mi állhatott a felek szándékában. Érdekes, hogy ez nem jelenti azt, hogy zálogjogi szabályokat hívnának segítségül, éppen ellenkezőleg, a zálogjogi szabályozás még diszpozitívan sem vonatkozik a biztosítéki tulajdonátruházásra.

Amennyiben az adós késelembé esik, úgy megnyílik a biztosítéki tulajdonos kielégítési joga, ez többnyire azt jelenti, hogy a biztosítéki szerződésben foglalt kifogásokkal az adós többé nem élhet, vagy a dolog a hitelező végleges tulajdonába kerül. Így tehát a biztosítéki tulajdon egy jóval rugalmasabb konstrukciót hoz létre, mint a zálogjog. A német példa is jól szemlélteti, hogy a gyakorlat által már meghaladottnak ítélt insitucionális gondolkodás és a római jogi elvekbe kapaszkodás sokszor már nem szolgálja sem a hitelezők, sem az adósok érdekeit. Az Európai Unió (akkor még Közösség) jogalkotása is a biztosítékok funkcionalista megközelítésének irányába ment el, mikor egy irányelvben követelményként fogalmazta meg, hogy a tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy a tulajdonátruházáson alapuló pénzügyi biztosítéki megállapodások - így pl. a repó³⁴¹ - tartalmuknak megfelelően érvényesüljenek, s nem kerülhet sor korlátozott dologi joggá való átminősítésükre.³⁴²

Az biztosítéki célú tulajdonátruházás jelenlegi megítélése a jogirodalomban pozitív, továbbá a Kúria több eseti döntésében is érvényesnek fogadta el.³⁴³ Természetesen ebben a témában is akadnak szerzők, akik egy fiduciárius biztosítékokkal foglalkozó tanulmány³⁴⁴ megállapításaival szemben kételyeket fogalmaznak meg,³⁴⁵ de ez egy természetes velejárója a jogfejlődésnek. Véleményünk szerint helyes az az álláspont, hogy ebben a konstrukcióban a hitelező/vevő tulajdont akar szerezni, azaz akarathibáról nem lehet szó.³⁴⁶

³⁴⁰ CSIZMAZIA i.m. 25.

³⁴¹ Olyan értékpapír-eladás, mikor az adós visszavásárlási kötelezettséget vállal az eladott értékpapírra úgy, hogy a kikötött visszavásárlási ár tartalmazza a megfizetendő kamatokat is.

³⁴² 2002/47/EK irányelv 6. cikkely

³⁴³ EBH2003. 857., Kúria Pfv.VI.21 680/2009/8.

³⁴⁴ SZABÓ Gábor Zoltán: *A visszavásárlási joggal kombinált adásvételi szerződésről*. Gazdaság és Jog, 1998/3. 13-14.

³⁴⁵ GÁRDOS István: *A biztosítéki célú tulajdonátruházásról*. In: Gárdos Péter (Szerk.): *Tanulmányok a fiduciárius biztosítékok köréből*. Budapest, 2010. 314-315. o.

³⁴⁶ SALAMONNÉ dr. Solymosi Ibolya: *Vételi jog engedélyezése hitelbiztosítéki céllal*. Gazdaság és Jog, 2007/1. 10.

Ráadásul ez az akarat a külvilágban látható kivetüléssel jár.³⁴⁷ Az opciót engedő adós pedig szükségképpen tisztában van azzal, hogy a kielégítési jog megnyílása esetén elveszítheti tulajdonjogát, tekintve hogy a vételi jognak más funkciója nincs - tehát az ő részéről sem beszélhetünk az ügyleti akarat hiányáról.³⁴⁸

f) Tulajdonjog-fenntartás

A Ptk. nem ismeri a biztosítéki tulajdonátruházás német jogban meghonosodott intézményét,³⁴⁹ a kötelmi jog különös részében az adásvétel szabályai között megtalálható tulajdonjog-fenntartás teszi lehetővé a hitelezőnek, hogy a követelés teljes kiegyenlítéséig tulajdonosként léphessen fel érdekei érvényesítése során.³⁵⁰ A biztosítékadásnak ezt a módját csak a tradicionális elvet (a tulajdonjog átszállásához nem elég a pusztá megegyezés, ahhoz a dolog átadása is szükséges) követő jogcsaládokban használhatják hatékonyan.

Mivel a tulajdonjog átszállásának két mozzanata közül csak az egyik valósul meg: a várományos vevő birtokba jut, de a kötelmi jogviszony alapján nem szerez tulajdonjogot. A várományi helyzet perfektté válása ugyanakkor csak az adóstól függ, a vételár teljes kiegyenlítésével a hitelező tulajdonjog-fenntartását *ex lege* szüntetheti meg - azaz egyoldalú cselekményével jogváltozást idézhet elő. A jogirodalom ezt a biztosítéki formát - fiduciárius volta ellenére - nem tartotta olyan jogosultságnak, ami az adós jogait indokolatlanul és túlzó mértékben korlátozza.

Tény ugyanakkor, hogy a gazdasági életben nem került tömegesen alkalmazásra, mivel ahhoz a finanszírozók eszközállományába kellett volna kerülnie a biztosítékul szolgáló és megvásárolni kívánt vagyontárgyaknak, ami indokolatlanul hozott volna létre egy hárompólusú alkuhelyzetet az eszköz vonatkozásában - nem beszélve a hibás teljesítéssel kapcsolatos esetlegesen felmerülő szavatossági igényekről, amik jó részét a

³⁴⁷ SZABÓ Gábor Zoltán: *A visszavásárlási joggal kombinált adásvételi szerződésről*. In: Gárdos Péter: *Tanulmányok a fiduciárius biztosítékok köréből*. Budapest, 2010. 316-319.

³⁴⁸ BH 2003.857, BH 2006.170, BH 2007.182

³⁴⁹ SZEIBERT Orsolya: *A tulajdonjog-fenntartás mint hitelbiztosíték*. Polgári Jogi Kodifikáció, 2000/4. 10. és 13-16.

³⁵⁰ Ptk. 368. § (1) bekezdés

fogyasztóvédelmi rendelkezések miatt nem vagy csak korlátozottan tudta volna kizárni a finanszírozó.

g) *Biztosítéki engedményezés*

A biztosítéki célú engedményezés széles körben alkalmazott a banki gyakorlatban. Alkalmazására rendszerint akkor kerül sor, mikor az adós nem rendelkezik jelentékeny számú/értékű tárgyi eszközzel, bevételei ugyanakkor jelentősek és diverzifikáltak. Engedményezésnél nincsenek olyan költségek, amik akkor merülnének fel, ha ugyanazokat a követeléseket nem átruháznák a hitelezőre, hanem követelést terhelő zálogot jegyeznének be rájuk, a hitelezői pozíció erősebb, mivel közvetlen jogosult lesz, nem szükséges végrehajtási eljárás ahhoz, hogy a követelést érvényesíteni tudja.

A bírói gyakorlat különválasztja a biztosítéki és a nem biztosítéki (teljesítési) engedményezést, bár ezt a megkülönböztetést sem a hatályos, sem a korábbi Ptk. nem használja.³⁵¹ Amennyiben a biztosítéki engedményező nem teljesít határidőben, a hitelező kielégítése joga megnyílik, a biztosítékul rá ruházott követelésből közvetlen kielégítést kereshet;³⁵² ha azonban az adós időben teljesít, az engedményes köteles visszaengedményezni a követelést.³⁵³ Biztosítéki célú az engedményezés, ha az engedményezés hatályának beálltát a szerződő felek az adós teljesítésének elmaradásához kötik, azaz az engedményes az engedményezővel létesített alapjogviszonyából származó követelés teljesítésének elmaradása esetén kereshet csak kielégítést az átruházott követelésből.³⁵⁴ Az engedményezéshez nem szükséges az engedményezett követelés kötelezettjének hozzájárulása, tulajdonképpen még értesíteni sem szükséges³⁵⁵ (ahogy azt például ún. *csendes-engedményezésnél* nem is teszik meg), az értesítés csak annak a feltétele, hogy követelhesse a teljesítést, az engedményezés érvényességét nem érinti.³⁵⁶

³⁵¹ VÉRTESY László: *A hitel-kölcsönszerződés terheinek rendszere*. Jogelméleti Szemle, 2008/2.

³⁵² A biztosítéki engedmény tehát tulajdonképpen *datio in solutum*-ként viselkedik abban az esetben, ha az adós nem teljesít. A *datio in solutum*ról lásd: HALL, David Locke - RAYMOND, F. Douglas: *Economic Analysis of Legal Institutions: Explaining an Inexplicable Rule of Roman Law*. Indiana Law Journal, 1985/3. 407.

³⁵³ BH 2001. 489

³⁵⁴ BH2024.87.

³⁵⁵ Az igényt érvényesíteni azonban csak az elévülés keretei között lehet. CSEHI Zoltán: *A Polgári Törvénykönyv időfogalma és magánjogunk időfelfogása*. Budapest, 2013. 35.

³⁵⁶ Ptk. 328. § (3)-(4) bekezdés.

A hitelező számára biztonságosabb, hogy - szemben a követelést terhelő záloggal - harmadik személyekkel szemben korlátlan rendelkezési jogot nyer a követelést illetően, behajthatja, továbbengedményezheti, ennek korlátját csak a felek belső jogviszonyát rendező szerződés jelenti - az elszámolási kötelezettséggel.³⁵⁷ Az engedményező az engedményezett követelés erejéig kezesként felel, melynek kizárása ugyan az általános szabályok szerint lehetséges lenne,³⁵⁸ azonban a biztosítéki funkció miatt a gyakorlatban nem fordul elő bizonytalan követelések ilyen célú engedményezése vagy ezt kizáró szerződéses klauzula használata.

Összegzésként elmondható, hogy a fiduciárus biztosítékok használata már a régi Ptk. hatálya alatt sem volt szükségszerűen visszaélészerű. Többen nem is értettek egyet megszüntetésükkel.³⁵⁹ A 2017-es módosításokat követően pedig minden esély megvan arra, hogy a vállalkozások egymás közötti ügyleteiben egy a jogalkotói és jogalkalmazói elvárásoknak is megfelelő gyakorlat tudjon virágzásnak indulni.

³⁵⁷ LESZKOVEN László: *A fiduciárus (biztosítéki) engedményezés jogi természetéről*. In: Gárdos Péter (Szerk.): *Tanulmányok a fiduciárus biztosítékok köréből*. Budapest, 2010. 159-160.

³⁵⁸ KÁROLYI Géza - PRUBEGBERGER Tamás - TÖRŐ Emese: *Gazdasági Magánjog*. Debrecen, 2007. 204-205.

³⁵⁹ SZALMA József: *Tilos-e a fiduciárus szerződés? Észrevételek az új Polgári Törvénykönyv vonatkozó rendelkezése kapcsán*. *Acta Facultatis Politico-iuridicae Universitatis Scientiarum Budapestinensis de Rolando Eötvös Nominatae*, 2013. 186.

IV.1.3. Személyhez kötődő vagy szerződéses biztosítékok

a) Kezesség

Kezességi szerződéssel a kezes kötelezettséget vállal a jogosulttal szemben, hogyha a kötelezett nem teljesít, maga fog helyette a jogosultnak teljesíteni. A kezesi szerződésnek dogmatikailag nem alanya a kötelezett.³⁶⁰ A főadós helyzete a kezesség elvállalása által nem súlyosbodik.³⁶¹ Ebből következően a kezesnek mindig a kötelezettől eltérő személynek kell lennie, így például egy természetes személy nem tud kezességet vállalni a saját egyéni vállalkozása kötelezettségeitől, mivel az egyéni vállalkozó nem minősül elkülönült jogalanynak.³⁶²

A kezesség járulékos kötelelem, azaz ahhoz a kötelezettséghez igazodik a terjedelme, amelyért a kezességet vállalták³⁶³ – ebben eltér az absztrakt garanciától.³⁶⁴ A kezest alapvetően megilleti az úgynevezett sortartás kifogása, kivéve ha erről lemond³⁶⁵ vagy ha a törvény kifejezetten így rendelkezik. A készfizető kezessel szemben tehát bármilyen időpontban érvényesíthet igényt a jogosult az esedékessé vált követelés kapcsán. Felszámolásban még az a probléma sem merülhet fel, hogy a követelés esetleg nem esedékes, hiszen a felszámolás eljárás megindításával minden az adóssal szembeni követelés lejárttá válik, továbbá a kezesség is minden esetben készfizetővé válik, így a Ptk. 6:420. § szerint azonnal fordulhat a jogosult a kezessel szemben is.³⁶⁶

A kötelezett ellen indult felszámolási vagy csődeljárásban kötött egyezség a kezes kötelezettségét nem érinti, ha a jogosult a kezest az egyezség megkötését megelőzően annak

³⁶⁰ CSEHI Zoltán: A kezesség fogalmához. In: Harmathy Attila (Szerk.): Jogi Tanulmányok 1997. Budapest, ELTE Állam- és Jogtudományi Kar, 1997. 40.

³⁶¹ BODZÁSI Balázs: A kezességi jog néhány aktuális kérdése. Magyar Jog, 2012/3. 137.

³⁶² Kúria Pfv.V.20.486/2020/5.

³⁶³ SZLADITS Károly (Szerk.): Magyar magánjog. Grill Károly Könyvkiadóvállalata, 1941, Budapest. 90.

³⁶⁴ BODZÁSI Balázs: A kezesség szabályozása a polgári jogi kodifikáció tükrében. Jogtudományi Közlöny, 2010/10. 493-495.

³⁶⁵ KOLOSVÁRY Bálint: A magyar magánjog tankönyve. Grill Károly Könyvkiadóvállalata, 1911, Budapest. 291.

³⁶⁶ CSÖKE Andrea: Az új Ptk. szerinti kezesség a csőd- és a felszámolási eljárásokban. Gazdaság és Jog, 2014/5. 13.

feltételeiről tájékoztatta. A tájékoztatást követően a kezes jogosult a kötelezett tartozásának a teljesítésére; teljesítés esetén a kezes a felszámolási vagy a csődeljárásban a jogosult helyébe lép. A tájékoztatás elmaradása esetén a kezes kötelezettsége lecsökken az egyezségben meghatározott mértékre. A készfizető kezessel szembeni eredményes fellépéshez ugyanakkor fontos, hogy a felszámolás kezdetekor mind a hitelezői bejelentkezés történjen meg, mind a kezes felhívása a teljesítésre. Amennyiben a jogosult nem lép fel megfelelően a főkötelezettel szemben, úgy az a kezes teljesítési kötelezettség alóli szabadulását is jelentheti.³⁶⁷ Egybecseng ez Nizsalovszky Endre gondolataival: a hitelező a kezesség miatt köteles arra, hogy legalább saját maga ne veszélyeztesse a követelés behajthatóságát.³⁶⁸

A jogosult számára lehetőség, de nem kötelezettség az, hogy a kezest felszólítsa a teljesítésre.³⁶⁹ Fontos ugyanakkor, hogy milyen időpontban áll be a kezes teljesítési kötelezettsége, illetve, hogy mikor indul a kezesség elévülése.³⁷⁰ A jelenleg uralkodó álláspont szerint a készfizető kezes teljesítési kötelezettsége a főkötelezettel azonos időpontban áll be, az elévülés a kezessel szemben is akkor kezdődik, amikor a követelés teljesítési határideje a főkötelezettel szemben lejárt, a követelés az esedékessé válásával nyomban érvényesíthető. Lényegében nagyon hasonló jelenségről van szó, mint egyetemleges adósok esetén.³⁷¹ Ugyanakkor az elévülés főkötelezettel szembeni megszakítása nem hat ki a kezessel szembeni igény érvényesíthetőségére.³⁷² Az elévülést az adóssal szemben megszakító cselekmények nem szakítják meg az elévülést a kezessel

³⁶⁷ BH2022.13.

³⁶⁸ Idézi: LESZKOVEN László: Becsülettel, emberséggel... A jóhiszeműség és tisztesség elve és annak „elágazásai” a kötelemszerű magatartás körében. *Gazdaság és Jog*, 2022/9-10. 9.

³⁶⁹ WELLMANN György: A mögöttes felelősségről, különös tekintettel annak elévülésére, *Magyar Jog*, 2006/9. 535-541.

³⁷⁰ POMEISL András József: A kezes és a gazdasági társaság tagja felelősségének (mögöttes felelősség) elévülése. *Iustum, Aequum, Salutare*. 2007/3. 191-200. és GÁRDOS István: A kezesség esedékesség és elévülése. *Gazdaság és Jog*, 2012/7-8. 20-27.

³⁷¹ PETRIK Béla: A kezesség elévülése. *Gazdaság és Jog*, 2004/6. 10-14.

³⁷² BH2020.115. Ezzel egyezően: Kúria Pfv.21768/2016/9. - A kezesség készfizetői formájában is mögöttes kötelezettség: a mögöttes felelős ugyanazért a követelésért felel, mint a főkötelezett. Mivel ugyanazon követelésről van szó, a követelés esedékessé válásának az időpontja és így az elévülés kezdő időpontja is azonos mind a főkötelezett, mind a mögöttes felelős vonatkozásában. A közvetlenül végrehajtható követelés esetében a végrehajtási jog elévülése akkor kezdődik, amikor a követelés végrehajtási úton való érvényre juttatásának valamennyi feltétele bekövetkezett. Az ilyen követelés elévülésének megszakítását csak végrehajtási cselekmény eredményezheti.

szemben és a készfizető kezessel szemben az elévülést megszakító cselekmények sem váltanak ki azonos joghatást az adóssal szemben.³⁷³

A felszámolási eljárás kapcsán a kezesség 3 kontextusban merülhet fel: a jogosult kerül felszámolás alá, a kötelezett kerül felszámolás alá vagy pedig a kezes kerül felszámolás alá.

Amennyiben a jogosult kerül felszámolás alá, úgy a kezességgel érintett követelést vagy érvényesíti a felszámoló (amennyiben ennek feltételei fennállnak) vagy a felszámolás során értékesíti és engedményezi azt, mellyel – a Ptk. vonatkozó szabálya értelmében – a követelést biztosító kezesség is átszáll. A jogosult felszámolásának tehát csekély a hatása a kezességre.

Amennyiben a kezessel szemben indul felszámolási eljárás úgy, hogy a kezesi szerződés alapján még nem kell a kezesnek teljesítenie, úgy a le nem járt követelést nem lehet bejelenteni még függő követelésként sem.³⁷⁴ Ennek oda, hogy a Csődtörvény 3. § (1) g) pontja külön definiálja a függő követelést, a számviteli törvénytől eltérően, s a Csődtörvény definíciójába a jelen bekezdésben tárgyalt eset nem fér bele.³⁷⁵

Végezetül, amennyiben a kötelezettel szemben indul felszámolási eljárás, úgy a kezesek a fent írtak szerint teljesíthetnek a kötelezett helyett, s ekkor törvényi engedményesként a hitelező helyébe lépnek. Ugyanakkor a már említett Csődtörvény 3. § (1) g) pontja szerinti függő követelés definíció miatt a kezesek az eljárásba hitelezőként bejelentkezhetnek, feltéve, hogy megfelelnek annak az alanyi körnek, amelyet a hatályos jogszabály definiál, azaz pénzügyi intézet vagy biztosító.³⁷⁶ Azaz más alanyi kör ebben az esetben nem rendelkezhet függő követeléssel.

³⁷³ Kúria Gfv.30.165/2021/5.

³⁷⁴ CSÖKE Andrea: Felszámolás és kezesség. Céghírnök, 2010/8. 13-14.

³⁷⁵ g) függő követelés: bankgaranciából, biztosítói garanciából vagy biztosító által kiállított, készfizető kezességvállalást tartalmazó kötelezvényből származó olyan követelés, amelynek beállta és esedékessége még bizonytalan;

³⁷⁶ CSÖKE Andrea: A csődtörvény magyarázata. Complex, Budapest, 2009. 369-377. és JUHÁSZ László: A magyar fizetésképtelenségi jog kézikönyve I-II. HVG-ORAC, Budapest, 2019. 73-75.

A Ptk. 6:419. §-ának második mondata azt jelenti, hogy önmagában arra tekintettel a kezessel szemben végrehajtási vagy felszámolási eljárást indítani nem lehet, hogy a Csódtörvény 16. § (2) bekezdése alapján mint kezesnek fennáll a felelőssége. A sortartási kifogás ugyanis nem akadályozza annak, hogy a jogosult a kezest a főkötelezettel együtt perelje, ami feltételezi azt, hogy a kezes helytállási kötelezettségének megállapításához szükséges a bírósági határozat, anélkül vele szemben a Csódtörvény. 27. § (2) bekezdés b) pontjára tekintettel felszámolási eljárás nem indítható.³⁷⁷

A kezességgel gazdasági társaságok felszámolása során leggyakrabban a vezető tisztségviselő által vállalt kezességként találkozunk. A Ptk. bevezette ugyan a fogyasztói kezesség fogalmát, mely nagyon leegyszerűsítve a természetes személyek által vállalt kezességekre vonatkozik, azonban kategorikusan ki is jelenti a Ptk. 6:430. § (5) bekezdésében, hogy nem minősülnek fogyasztói kezességnek az olyan kezességek, melyeknél a kezességet vezető tisztségviselő vagy legalább többségi befolyással rendelkező tagja vállalja.³⁷⁸ Ez összhangban van a korábbi joggyakorlattal is.³⁷⁹

A vezető tisztségviselő kezességvállalása álláspontunk szerint nem feltétlen a rendelkezésre álló vagyon bővítésével hozza elsősorban kedvezőbb helyzetbe a hitelezőket. A Csódtörvény 33/A. §-ban szabályozott korlátolt felelősség-áttörés szabálya,³⁸⁰ a Ptk. vezető tisztségviselő kártérítési felelőssége vagy a minősített többséggel rendelkező tag felelőssége voltaképpen hasonló célt szolgálnak.³⁸¹ Ugyanakkor látható az alacsonyabb

³⁷⁷ BDT2024.4749.

³⁷⁸ KOVÁCS László: Az új Ptk.-nak a szerződés megerősítését és teljesítésének biztosítását célzó szabályai. *Céghírnök*, 2018/4. 13., HÁMORI Antal: A fogyasztók védelme és az új Ptk. *Magyar Jog*, 2015/5. 268., NÉMETH Csaba: A pénzügyi fogyasztóvédelmi jog fejlődése Magyarországon 2008-2014 között. I. rész. *Gazdaság és Jog*, 2015/1. 3. és PARTI Tamás: Jog és komplexitás – egy komplex jogrendszermodell. *Magyar Jog*, 2021/10. 561.

³⁷⁹ A BDT2014.3135. számú döntésben kimondták, hogy a kezesi szerződés fogyasztói szerződésnek nem minősíthető, ha a kölcsönszerződés a kezes ügyvezetése alatt álló gazdasági társaság működésének célját szolgálja.

³⁸⁰ FÁBIÁN Ferenc: A mögöttes felelősség egyes kérdéseiről. In: Miskolczi Bodnár Péter – Grad-Gyenge Anikó (Szerk.): *Megújulás a jogi személyek szabályozásában: tanulmányok az új Ptk. köréből*. Károli Gáspár Református Egyetem, Budapest, 2014. 230-236. és BREHÓSZKI Márta: A lepelátszúrás („veil piercing”) doktrínája. In: Csehi Zoltán – Gyulai-Schmidt Andrea (Szerk.): *Magyar kereskedelmi jogi évkönyv*. Gondolat, Budapest, 2015. 116-130.

³⁸¹ Ptk. 3:324. § (3) bek. Ha a társaság jogutód nélkül megszűnik, a ki nem elégített követelésekért a hitelező keresete alapján a minősített többséggel rendelkező tag köteles helytállni, feltéve, hogy a jogutód nélküli

kockázatvállalási hajlandóság azoknál a vezető tisztségviselőknél, akiknek személyes egzisztenciája közvetlen veszélynek van kitéve a cég által nem fizetett tartozásokért. Jogos ugyanakkor az a felvetés, hogy a vezető tisztségviselők által vállalt kezességnél valójában mennyire volt teljesen szabadon vállalt a kezesség.³⁸²

A természetes személy kezesek vagyonával pedig ugyan az a probléma, mint a Csódtörvény 33/A. § szerinti eljárásokkal: túl sok idő áll rendelkezésre azt eltüntetni, így ami marad, általánosságban véve aligha elegendő egy felszámolási helyzetben a hitelező igényeinek kielégítésére. Azaz ez a biztosítéki forma elsődlegesen a vezető tisztségviselők motiváltságát tudja növelni a felszámolás elkerülése érdekében.

b) Garancia

A Ptk. 6:431. §-a immár garancia néven tartalmazza a korábbi bankgaranciát, ami már nem csak a garancia tulajdonságait határozza meg.³⁸³ A garanciaszerződés egy a kezességgel rokon szerződéstípus. A garanciaszerződés alapján a garantőr kötelezettsége független attól a kötelezettségtől, amelyért garanciát vállalt, és csak a garanciavállaló nyilatkozatban megszabott feltételekhez igazodik.³⁸⁴ A garanciavállalás tehát önálló kötelezettség: a garancia lehívásához kizárólagosan a garanciavállalás során meghatározott követelményeket kell ellenőrizni a garantőrnek. A Ptk. ugyan lehetővé teszi a garancia kötelezettjének, hogy a teljesítést különböző okokra – így pl. csalárd lehívás – megtagadja, azonban a napi gyakorlatban a „first demand, irrevocable and unconditional” garanciát használják, azaz a garancia szövege kifejezetten kizárja a garantőr azon jogát, hogy a teljesítést megtagadja.

megszűnésre a minősített többséggel rendelkező tag hátrányos üzletpolitikája miatt került sor. Ez a rendelkezés végelszámolással történő megszűnés esetén nem alkalmazható.

LÉNÁRDNÉ MALETICS Borbála: A vezető tisztségviselői és a tagi státusz összefüggései a gazdasági társaságokban. *Gazdaság és Jog*, 2022/3-4. 45.

³⁸² BODZÁSI Balázs (Szerk.): *Hitelbiztosítékok. Új magánjog sorozat.* HVG-ORAC, Budapest, 2016. 7.5 Fogyasztó által vállalt kezesség.

³⁸³ KOVÁCS László: Az új Ptk.-nak a szerződés megerősítését és teljesítésének biztosítását célzó szabályai. *Céghírnök*, 2018/4. 13-14. és NYERGES József: Szerződést biztosító mellékkötelezettségek az új Polgári Törvénykönyvben. *Közjegyzők Közlönye*, 2014/5. 24-25.

³⁸⁴ BH2019.202.

A gyakorlat azt mutatja, hogy a garantőr intézmények nem is szeretik ha mérlegelési lehetőségük van a fizetési kötelezettség teljesítésében, mivel ennek a jogosultságnak a megfelelő teljesítése támadhatóvá teszi az eljárásukat. A garancia lehívása leggyakrabban egy előzetesen megállapodott szövegezésű lehívási értesítő benyújtásával történik, itt a mérlegelés lehetősége igen korlátozott, így nem is igen támadható.³⁸⁵ Pont ezt a tulajdonságot szeretik jogosulti oldalról is, hogy gyakorlatilag készpénzt kapnak.³⁸⁶ Ennek a skálának a másik végén az úgynevezett komfortlevél áll – saját megfogalmazás szerint: valahol a „semmi” és a „valami” között -, ami a megfogalmazás konkretizáltsága alapján akár kezességnek vagy garanciának is minősíthető.³⁸⁷

Garanciát függő fizetési kötelezettségek biztosítására szoktak elsősorban nyújtani. A szerződésekben az esetek nagyobb részében a vállalkozó – vagy más munkavégzésre köteles személy – választhat: függő fizetési kötelezettségének biztosítékként a megrendelő visszatarthatja a teljesítés meghatározott részét (rendszerint 5-15% közötti részt), vagy a vállalkozó a fizetési kötelezettséget garancia szolgáltatásával kiváltja. Általánosságban – a saját tapasztalatok alapján – elmondható, hogy bár a garancianyújtás nem költségmentes, hiszen a garantőrnek díja van, azonban szívesebben élnek a lehetőséggel a tőkeerős vállalkozások, mivel a garantőr közbeiktatása miatt alacsonyabb a visszaélésszerű lehívás, mint hasonló esetben a visszatartás terhére történő csalárd felhasználás.

Ha jóteljesítési garanciaként a vállalkozó bankgaranciát ad át a megrendelőnek, a bankgarancia alapján a kedvezményezett megrendelő a bankkal állt jogviszonyban. A vállalkozó felszámolása esetén a banknak kell - mint függő követelést [Cstv. 3. § (1) bekezdés g) pont] - a még le nem hívott bankgarancia alapján a megtérítési igényét a felszámolóhoz bejelentenie.³⁸⁸ A kötelezett felszámolása tehát nem hat ki automatikusan a bankgarancia érvényesíthetőségére, azaz a bankgarancia érvényesíthető marad (a kötelezettje fizetőképés marad), így valódi biztosítékot tud nyújtani a hitelezők számára.

³⁸⁵ SÁGI Judit: Hitelgaranciák. JURA, 2018/1. 411-413.

³⁸⁶ LAJER Zsolt: Az új Ptk. finanszírozói szempontból. Közjegyzők Közlönye, 2014/1. 24-25.

³⁸⁷ Erről részletesen: NOVÁK Zoltán Sebestyén: A komfortlevél megítélése nálunk és más nemzeteknél. Gazdaság és Jog, 2015/1. 11-18.

³⁸⁸ Kúria Pfv.21117/2020/6.

IV.1.4. Végrehajtási eljárás kezdeményezése a hitelezői pozíció erősítése céljából

Bár a Csődtörvény 27. § (2) bek. b) pontja szerinti felszámolási ok lehetővé teszi a hitelező számára, hogy a végrehajtható okirat birtokában, amennyiben letelt az önkéntes teljesítésre nyitva álló idő, azonnal felszámolást indítson, számos esetben érdemes a hitelezőnek végrehajtási eljárást kezdeményeznie. Bár kétségtelen, hogy ez nem széles körben elterjedt gyakorlat, annak ellenére, hogy a hitelezőnek számos előnye származhatna belőle. Például a követeléséhez már akár a végrehajtási joggal terhelt vagyontárgy értékesítését követő 8 napon belül hozzájuthatna.³⁸⁹ Csőke Andrea emeli ki, hogy a végrehajtás során a pénzforgalmi számláról levont összegek is privilegizált elbírálás alá esnek, azaz ha a végrehajtó az összeget a felszámolás kezdő időpontját megelőzően lefoglalta a végrehajtó, úgy a végrehajtást kérő hitelező privilegizáltan kielégítést kaphat a pénzből.³⁹⁰

Nem reprezentatív, de saját tapasztalat alapján a felszámolási eljárásba bejelentkezett hitelezők kettő nagy csoportra oszthatók:³⁹¹ a biztosított hitelezők, akik szinte kivétel nélkül bankok vagy más pénzügyi vállalkozások,³⁹² a másik kategória pedig a „mindenki más”, akik jellemzően úgynevezett „f) kategóriás” hitelezők lesznek, azaz egyszerű, nem biztosított követeléssel rendelkeznek.

Amennyiben egy egyszerű, - tipikusan – szállítói követelésről beszélünk, úgy amennyiben a felszámolást elrendelik és az adós nem fizet a közzétételig, úgy a hitelező a tulajdonképpen legrosszabb megtérülési esélyű hitelező osztályban várja a felszámolási vagyon felosztását.³⁹³

Fontos hangsúlyozni, hogy az, hogy a követelés végrehajtható döntésen alapul, nem változtatja meg a követelés besorolását, csak kizárja azt, hogy a felszámoló vitatott követelésként vegye nyilvántartásba.

³⁸⁹ REICH Sándor: A hitelezői érdekvérvényesítés lehetőségei a felszámolásban I. Céghírnök, 2009/5. 6-8.

³⁹⁰ CSŐKE Andrea: Kérdések és válaszok a csőd- és felszámolási eljárások területén. Céghírnök, 2013/6. 13.

³⁹¹ Az adójellegű követeléseket ebből a kategorizálásból figyelmen kívül hagyjuk, mert a hitelezői prioritásuk törvény által biztosított és nem tudnak tenni sem az előrébb kerülés, sem pedig a hátrasorolás érdekében semmit, így adottságként kezeljük őket.

³⁹² Az utóbbi időben a magas kölcsönkamatok miatt nagy mértékben terjed a termelőeszközök lízingje.

³⁹³ Az f) kategóriát követően vannak ugyan még hitelezői osztályok, de ezeknek már igencsak elméleti a megtérülése.

Az a hitelező tehát, aki végrehajtható okirattal rendelkezik,³⁹⁴ sok esetben meg tudja növelni a sikeres megtérülés lehetőségét, ha az időt és a pénzt rászánja arra, hogy a végrehajtó végrehajtási cselekményeket (foglalásokat és végrehajtási jog bejegyzéseket) foganatosítson. Természetesen ennek akkor van értelme, ha az adós rendelkezik olyan vagyontárgyakkal, melyeket nem terhel túl valamely már korábban biztosított hitelező biztosítéki joga. Általánosságban ugyanakkor elmondható, hogy a végrehajtó részére megelőlegezendő költségek eltörpülnek egy átlagos f) kategóriás hitelező veszteségei mellett, így egyszerű költség-haszon elemzéssel is az esetek nagyobb részében arra a következtetésre kell jutni, hogy érdemes megpróbálni a végrehajtható döntés alapján a végrehajtást.

Nem feltétlen jelent ez választást a két eljárás között, mivel a tapasztalatok szerint elegendő idő áll rendelkezésre a végrehajtónak a foglalások foganatosítására a felszámolást elrendelő jogerős végzés Cégléközlöny honlapján történő közzétételének napjáig, ami a felszámolás kezdő időpontja.³⁹⁵

³⁹⁴ Végrehajtható okiratok

10. § A bírósági végrehajtást (a továbbiakban: végrehajtás) végrehajtható okirat kiállításával kell elrendelni.

A végrehajtható okiratok a következők:

- a) a bíróság és a közjegyző által kiállított végrehajtási lap,
- b) az olyan okirat, amelyet a bíróság vagy a közjegyző végrehajtási záradékkal látott el,
- c) a bíróság végrehajtást elrendelő, letiltó, illetve átutalási végzése, továbbá közvetlen bírósági felhívást tartalmazó határozata,
- d) a bíróság rendbírságról szóló értesítése, ha a végrehajtási eljárásban kiszabott rendbírság behajtását a 45/A. § (5) bekezdése alapján az önálló bírósági végrehajtó végzi,
- e) a 4/2009/EK tanácsi rendelet, valamint a gyermektartás és a családi tartások egyéb formáinak nemzetközi behajtásáról szóló, 2007. november 23-i hágai egyezmény (a továbbiakban: hágai tartási egyezmény) alapján kijelölt hazai központi hatóság által a tartásra kötelezett adatainak beszerzésére kiállított megkeresés, valamint
- f) a közjegyzőnek az állam által törvényes öröklés útján megszerzett vagyontárgy értékesítését elrendelő végzése.

³⁹⁵ (3) A zálogjoggal biztosított követelésekkel azonos elbírálás alá esik az a követelés, amely kizárólag a zálogtárgyból történő kielégítés túrésére irányul (dolgi kötelezettség), az alzálogjoggal terhelt követelés, az önálló zálogjoggal, illetve átalakításos önálló zálogjoggal terhelt ingatlanból a biztosítéki szerződés szerint kielégíthető követelés, **valamint az a követelés is, amelynek végrehajtására az ingóságot lefoglalták, illetve a végrehajtási jogot a felszámolás kezdő időpontjáig [28. § (2) bekezdés e) pont] bejegyezték.** Ez utóbbi követeléseknek a kielégítési sorrendben elfoglalt helyét az ingóság lefoglalásának időpontja, illetve a végrehajtási jog bejegyzésének időpontja szerint kell megállapítani.

Néhány példa az időbeli átfutásra – a hivatkozott ügyekben a hitelezők a Csődtörvény 27. § (2) b) pontja alapján kérték a fizetéseképtelenség megállapítását:

Ügy száma: Fővárosi Törvényszék 51.Fpk.4914/2023.

Végrehajtható követelés jogerőssé vált: 2023.04.05.

Kérelem benyújtása: 2023.04.26.

Adósnak történő megküldés: 2023.05.04.

Fizetéseképtelenséget megállapító végzés: 2023.09.04.

Jogerő megállapítása, felszámoló kijelölése: 2023.10.04.

Cégközlönyben történt közzététel: 2023.11.08.

A végrehajtható döntés jogerőssé válása és a felszámolás cégközlönyben történt közzététele között eltelt:³⁹⁶ 217 nap, azaz 7 hónap és 3 nap.

Ügy száma: Budapest Környéki Törvényszék 7.Fpk.254/2022.

Végrehajtható követelés jogerőssé vált: 2022.01.14.

Kérelem benyújtása: 2022.04.05.

Adósnak történő megküldés: 2022.04.21.

Fizetéseképtelenséget megállapító végzés: 2022.06.28.

Jogerős megállapítása, felszámoló kijelölése: 2022.07.30.

Cégközlönyben történt közzététel: 2022.09.01.

A végrehajtható döntés jogerőssé válása és a felszámolás cégközlönyben történt közzététele között eltelt:³⁹⁷ 230 nap, azaz 7 hónap és 18 nap.

Látható, hogy a fentebb hivatkozott kettő ügyben ítéleten alapult a hitelező kérelme, érdemben tehát nem vitathatta az adós a hitelező kérelmét, mégis, több mint 7 hónap telt el

³⁹⁶ Megjegyezzük, hogy az ügyben fellebbezés nem volt. A tapasztalatok szerint a fellebbezés további 4-8 hónappal nyújtotta volna el az eljárást. Fellebbezés esetén viszonylag nagy szórás láthatunk: a Fővárosi Ítéltáblán a hatalmas ügymennyiség miatt (Már 2005-ben is közel fele az ítéltáblai ügyeknek a Fővárosi Ítéltáblán zajlott, ld. erről: JUHÁSZ László: Az igazságügyi reform folytatásának lehetősége és indokoltsága. Magyar Jog, 2007/2. 109-117.) a fellebbezés elbírálásával töltött idő számottevően hosszabb lehet, mint pl. a Pécsi Ítéltáblán.

³⁹⁷ Megjegyezzük, hogy az ügyben fellebbezés nem volt.

a felszámolás cégközlönyben történő közzétételéig a jogerős döntéstől kezdve. 7 hónap alatt pedig egy végrehajtó vitán felül le tudja foglalni az adós szóba jöhető vagyontárgyait.

Nagy összegű követeléseknél tehát mindenféleképpen érdemes a hitelezőknek megfontolni, hogy a hitelezői pozíciójuk erősítése érdekében a felszámolás kezdeményezésével egyidejűleg a végrehajtási eljárást is megindítják az adóssal szemben. Ezáltal a nem privilegizált hitelezők is kielégítési elsőbbséget nyerhetnek. Álláspontunk szerint, tekintve, hogy a hitelező már vélhetően addig is jelentős pénzüsszegeket költött a per megnyerésére, ezeket az úgynevezett elsüllyedt költségeket³⁹⁸ már nem növeli a végrehajtás számottevően.

Itt térünk ki arra, hogy bár a Csődtörvény 27. § (1) bek. szerint a bíróság a felszámolást elrendelő végzést az eljárás lefolytatására irányuló kérelem beérkezését követő 60 napon belül hozza meg, vélhetően ez a Csődtörvény hatálybalépése óta ez még soha nem történt meg egy ügyben sem. A határidő felülvizsgálata álláspontunk szerint mindenféleképpen indokolt lenne, mert a jelen formájában rendkívül káros, hogy a tanulmányok kiindulási alapként alkalmazzák,³⁹⁹ másrésztől maguk a bíróságok sem veszik komolyan, mikor is azt ún. „ösztönző határidővé” degradálják:

„A fentiekre tekintettel, alappal vonható le az a következtetés, hogy a Cstv. 27. § (1) bekezdésében a felszámolás elrendelésére megszabott 60 napos határidő úgynevezett ösztönző határidő, amelynek elmulasztásához nem kapcsolódik szankció (721/B/2005. AB határozat) és azzal összefüggésben nem alkalmazható a Pp. 114/A. § (2) bekezdés a) pontja sem, mivel annak elmulasztása csak a mulasztó bíróság (felszámolást elrendelő tartalmú) döntése után volna megállapítható, ekkor azonban a kifogás azért volna eleve alaptalan, mert a mulasztás pusztán megállapításának a Pp. 114/B. § (4) bekezdése alapján nincs helye.”⁴⁰⁰

³⁹⁸ Hal R. ARKES – Catherine BLUMER: The psychology of sunk cost. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*. Volume 35, Issue 1, February 1985. 124-140

³⁹⁹ HERÉDI Erika: Gyorsít vagy lassít az elektronikus ügyintézés a peren kívüli eljárásban? *Jog, Állam, Politika*, 2011/4. 168-169.

⁴⁰⁰ Fővárosi Ítéltábla 15. Gkif. 44.116/2010/3.

Egyébként is elmondható, hogy az eljárás elhúzódásával kapcsolatosan nem túl szigorú a bíróságok álláspontja.⁴⁰¹ A Kúria egy 2024-es végzésében⁴⁰² ugyanakkor azt állapította meg, hogy a Csődtörvény vonatkozó szakasza „az elsőfokú eljárás időtartamára valóban szigorú előírást tartalmaz a felszámolást elrendelő végzés meghozatalára vonatkozó 60 napos határidő szabályával”, bár maga a végzés pont azt szögezi le, hogy ilyen szigorú határidő a másodfokú eljárásban nincs. Hogy pontosan mi is ennek a „szigorú előírásnak” a tartalma, azzal a Kúria adós maradt.

IV.2. A hitelezői pozíció erősítése a felszámolási kérelem benyújtásától

A hitelezőknek még a felszámolási kérelem benyújtásától kezdődően – egészen a felszámolás cégközlönyben történő közzétételéig – is van még esélyük, hogy a megtérülésük valószínűségét növeljék. A kérelem benyújtását követően elsősorban azt kell megakadályozni, hogy az adós vezető tisztségviselője a hitelezői érdekek figyelembe vétele nélkül, vagy egyenesen a hitelezői érdekekkel szembe menve járjon el. Ahogy a dolgozat korábbi részében is jeleztük, még egy jogerős ítéleten alapuló kérelem esetén is gyakran több mint fél év eltelik az ítélet megszületése és a felszámolás cégközlönyben történő közzététele között, ebben az időszakban is meg kell akadályozni a felszámolási vagyonszökkenését. Ennek egyik eszköze az ideiglenes vagyonfelügyelő kirendelése iránti kérelem.

IV.2.1. Az ideiglenes vagyonfelügyelő

A Csődtörvény 24/A. § szerint az adós gazdálkodásának felügyeletére a felszámolási névjegyzékből ideiglenes vagyonfelügyelő rendelhető ki. Erre hazánk Európai Unióhoz való csatlakozása óta van lehetőség.⁴⁰³ A kirendelés feltétele, hogy a hitelező valószínűsítse, hogy a követelés későbbi kielégítése veszélyben van, a követelésének létrejöttét, nagyságát és lejártát közokirattal vagy teljes bizonyító erejű magánokirattal igazolja és a kapcsolódó

⁴⁰¹ RAINER Lilla: A bírósági eljárások elhúzódása miatti hatékony kártérítési jogorvoslat. Magyar Jog, 2016/7-8. 460-470.

⁴⁰² Kúria Fpkf.30.479/2023/2.

⁴⁰³ BREHÓSZKI Márta: A felszámolási eljárást érintő legfontosabb változások. Közjegyzők Közlönye, 2006/10. 3-5.

díjakat megfizeti. Megjegyezzük, hasonló szabályt ismer a végrehajtási törvény is,⁴⁰⁴ ami biztosítási intézkedésként lehetővé teszi a vagyontárgyak lefoglalását vagy pénzkövetelés biztosítását akkor, amikor még nem lehet végrehajtható okiratot kiállítani, de a fél valószínűsíti, hogy a követelés későbbi kielégítése veszélyben van.⁴⁰⁵

Bár a felszámolási eljárás iránti kérelem benyújtásával egyidejűleg és később is kérhető, álláspontunk szerint mindenféleképpen érdemes már az eljárás elején kérni, hiszen pont ezáltal lehet megghiúsítani a vagyonkimentést akkor, ha az adós vezető tisztségviselője értesül a fenyegető felszámolásról. Az időveszteség általánosságban véve is a vagyon elaprózódásához vezethet.⁴⁰⁶ Az adós gazdálkodó szervezet vezetője - az ideiglenes vagyonfelügyelő tevékenységének megkezdését követően - a gazdálkodó szervezet vagyonával kapcsolatban csak az ideiglenes vagyonfelügyelő jóváhagyásával, ellenjegyzésével köthet a rendes gazdálkodás körét meghaladó szerződést, tehet más jognyilatkozatot, ideértve a már létrejött szerződés alapján az adós részéről történő teljesítést is.⁴⁰⁷ Érdekes szabály, hogy ha az adós vezetői súlyosan vagy ismétlődően megsértik az együttműködés szabályait, úgy a törvényszék a fizetéseképtelenségre tekintet nélkül elrendeli a felszámolást, még hozzá soron kívül.⁴⁰⁸ Ilyen együttműködési

⁴⁰⁴ Ezzel egyezően foglalt állást a Fővárosi Ítéltábla 3.Pkf.25.996/2022/3. számú döntése: PÉNZÜGYI BIZTOSÍTÉK NYÚJTÁSÁRA KÖTELEZÉS I. A Csódtv. szerinti pénzügyi biztosíték nyújtására kötelezés és a Vht. X. Fejezetében szabályozott biztosítási intézkedés elrendelése ugyanazt a célt szolgálja: az előbbi a hitelezői igények, illetve az utóbbi a végrehajtást kérő követelésének a biztosítását. A jogintézmény megkettőzésének elkerülése végett a hitelezői igények biztosítására a Csódtv. speciális szabályait kell alkalmazni a Vht. biztosítási intézkedésre vonatkozó általános jellegű szabályaival szemben. II. A pénzügyi biztosíték önmagában nem minősül követelésnek, csupán a hitelezői követelések biztosítékának. Követelés hiányában pedig még alkalmazhatósága esetén sem állna fenn a biztosítási intézkedés elrendelésének általános feltétele függetlenül a végrehajtási lap kiállításának tényétől.

⁴⁰⁵ Vht. 185. § Ha a követelés teljesítése érdekében a 13. § alapján végrehajtható okiratot még nem lehet kiállítani, a végrehajtást kérő azonban valószínűsítette, hogy a követelés későbbi kielégítése veszélyben van, a végrehajtást kérő kérelmére a bíróság biztosítási intézkedésként elrendeli:

- a) a pénzkövetelés biztosítását, illetőleg
- b) a meghatározott dolog zárlatát.

⁴⁰⁶ ERDŐS Károly: A hazai csődjog átfogó reformjának kérdései III. Céghírnök, 2006/1. 7.

⁴⁰⁷ MOHAI Máté: A csődbűncselekmény egyes kérdései a fizetéseképtelenségi jog szemszögéből, különös tekintettel a felszámolás elrendelését követő elkövetésre. Jura, 2014/1. 260.

⁴⁰⁸ PÁLNÉ Mikola Júlia: A fizetéseképtelenség törvényi szabályozásának változása 2006. július 1. napjától Céghírnök, 2009/6., 6-8.

kötelezettség megsértésének minősül különösen, ha legalább kettő alkalommal köt szerződést a vezető tisztségviselő az ideiglenes vagyongfelügyelő hozzájárulása nélkül.⁴⁰⁹

Az ideiglenes vagyongfelügyelőt az illetékes törvényszék a felszámolói névjegyzékből rendeli ki, ugyancsak véletlenszerű kiválasztás segítségével.⁴¹⁰

Az ideiglenes vagyongfelügyelő kirendelése legkésőbb a felszámolás kezdő időpontjáig vagy a felszámolási eljárás 27. § (6) bekezdés szerinti megszüntetéséig tart. Az ideiglenes vagyongfelügyelő kirendelését ugyanakkor meg lehet szüntetni abban az esetben korábban is, ha az adós megfelelő biztosítékot nyújt (ezzel igazolva, hogy a kielégítés nincs veszélyben) és a kirendelést kérő hitelező ezzel egyetért, feltéve, hogy az adós ellen nincs másik olyan felszámolási eljárás folyamatban, melyben ideiglenes vagyongfelügyelő kirendelését kérték.

Az ideiglenes vagyongfelügyelő kirendelésével kapcsolatosan álláspontunk szerint érdemes élni, kettő érdemi gátló körülmény van: az okirati bizonyítás kényszere, továbbá az ideiglenes vagyongfelügyelő díjának előlegezése, ami cég adósok esetén 600 ezer Ft-os tételt jelent. Ez közel hatszorosa a felszámolás kezdeményezéséhez szükséges 105 ezer Ft-nak, ami értelemszerűen megfontolásra készíti a hitelezőket.

IV.3. A hitelezői pozíció erősítése a felszámolás kezdő időpontjától

A felszámolás Céglönlönyben történő közzétételét követően a hitelezők lehetőségei rendkívül korlátozottak lesznek. A felszámolás kezdő időpontjában megszűnnek a tulajdonosi jogosítványok az adósnál, s a gazdálkodó szervezet vagyonával kapcsolatos jognyilatkozatot csak a felszámoló tehet, a beszámítás lehetősége korlátozottá válik, az adós minden tartozása esedékessé válik. A felszámoló feladata pedig az adós vagyonának értékesítése, s annak előkészítése, hogy az adóst töröljék a cégjegyzékből. A tulajdonosi döntési jogköröket a Csódtörvény kifejezetten nevesíti, a Csódtörvényben nem nevesített – de a Ptk.-ban vagy más jogszabályban megtalálható – döntési jogkörök már nem illetik meg

⁴⁰⁹ HERÉDI Erika: Biztosítási intézkedések az európai fizetéseptelenségi jogforrásban és a nemzeti szabályozás. *Magyar Jog*, 2007/2. 89-91.

⁴¹⁰ CSÉFFAI Attila Csaba: Alkotmányos igazságügyi szakértés. *Közjogi Szemle*, 2019/1. 85.

a legfőbb szervet.⁴¹¹ Olyan kérdésekben sem dönthetnek a tulajdonosok, amelyeknek nincs direkt vagyoni kihatása.⁴¹²

A vagyon kiáramlása tehát gyakorlatilag megszűnik, az azonban a modern kori jogfelfogásban nem vetődik fel, hogy például a korábban megszavazott osztalékokból rendezzék a társaság helyzetét: amíg a társaság jól működik, kifelé áramolhat a pénz, a rosszul működés esetén viszont kivételes esetektől eltekintve nincs visszatöltési kötelezettség.⁴¹³ Időről-időre felmerül a minimumtőke-elvárás hitelezővédelmi szerepe, de álláspontunk szerint az a nézet, hogy bármiféle hitelezővédelmi szerepe lenne a minimumtőkének,⁴¹⁴ meghaladott: még jogszerűen folytatott működés esetén is egyik napról a másikra felhasználható a jegyzett tőke teljes összege: a saját tőke védelmi szabályoknak évente egyszer, a beszámoló készítésének időpontjával kell megfelelni; illetve nagyon keveset mond egy társaság valós pénzügyi és gazdasági helyzetéről az, hogy 1-2-5-10 évvel ezelőtt mekkora jegyzett tőkével alapították.

A hitelezők lehetősége gyakorlatilag arra korlátozódik, hogy a tulajdonosok, vezető tisztségviselők magánvagyonával vagy a korábban kötött szerződések érvényességének vitatásával megnöveljék a felszámolási vagyont, azaz azt a vagyontömeget, amelyből kielégítést kereshetnek a felszámoló általi felosztáskor. Amióta a korlátolt felelősségű társaságok létrejöttek, gondot okozott a gyakorlatban a korlátozott felelősség áttörése, mind a tagok, mind a vezetők felelősségének megteremtése érdekében. A korlátolt felelősség szabályainak a megteremtése ugyanis többletkockázat vállalását róta mindenekelőtt a társaság hitelezőire, de a korlátlan felelősségű tagokra is. A korlátolt felelősség jogintézménye ugyanis szétteríti (megosztja) az üzleti rizikót a tagok és a hitelezők között.⁴¹⁵

⁴¹¹ FELKER László: A felszámolás elrendelésének hatása a gazdasági társaság működésére II. Céghírnök, 2000/9. 5-7.

⁴¹² TÖRÖK Gábor: Csődtörvényről a tulajdonjog szempontjából. Polgári Jogi Kodifikáció, 2002/4. 32-35.

⁴¹³ BREHÓSZKI Márta: Az osztalék néhány gyakorlati problémája. Gazdaság és Jog, 2020/1. 21-22.

⁴¹⁴ LEHOCZKI Zóra Zsófia: Oázis vagy délibáb? – Gondolatok a törzstőke-minimum hitelezővédelmi szerepéről II. Gazdaság és Jog, 2017/11. 20-25., MOHAI Máté: A tőkevédelem elvének megnyilvánulásai a társaságok jogában (I. rész). Gazdaság és Jog, 2016/5., 6-11.

⁴¹⁵ JUHÁSZ László: A vezetői felelősség megállapítása iránt indított perek kérdései és a bizonyítási teher, mentesülés a Cstv. 2017. évi módosítását követően - I. rész. Céghírnök, 2019/4. 11-12.

Ebben a részben a vezető tisztségviselőkhöz kapcsolódó szabályokkal foglalkozunk, a tulajdonosi felelősség kérdése egyébként is meglehetősen limitált számú esetben jelent meg,⁴¹⁶ az utóbbi években nem is lehet érdemben emelkedő tendenciáról beszélni. A joggyakorlat emellett még az ún. korlátozott precedensrendszer⁴¹⁷ bevezetése óta sem tudta az egységes és kiszámítható alkalmazást elérni.⁴¹⁸ Emellett több jogszabályban is megjelennek a felelősségi kérdések,⁴¹⁹ azonban a jelen fejezet elsősorban a Csődtörvény rendelkezéseinek ismertetésére koncentrálna.

⁴¹⁶ FÓNAGY Sándor: A gazdasági társaságok tulajdonosainak felelőssége a fizetéseketelenségért. Magyar Jog, 2010/5. 287.

⁴¹⁷ VARGA Zs. András: Tíz gondolat a jogegységről és a precedenshatásról. Magyar Jog, 2020/2. 81-87.

⁴¹⁸ NÉMETH Erika: A vezető tisztségviselő jogállása és felelőssége a társasági modellek és a hatályos jogi szabályozás tükrében. Jogelméleti Szemle, 2023/2. 65-66., FODOR Klaudia Franciska: Növekszik a rés a pajzson – IV. rész. Céghírnök 2020/1. 11-12.

⁴¹⁹ TÖRÖK Tamás: A 2006-os Gt., a Ptk., valamint a Cstv., a Ctv. vezető tisztségviselő hitelezőkkel szembeni felelősségére vonatkozó szabályainak kapcsolata. Gazdaság és Jog, 2016/11. 19-20., JUHÁSZ László: Két jogterület találkozása (A vezetői felelősség egyes kérdései a Ptk. és a Cstv. szabályai alapján). Gazdaság és Jog, 2015/2. 11-16., KOVÁCS László: Változások a kártérítés szabályaiban IV. Céghírnök, 2016/9. 11-12., BODZÁSI Balázs: Az új Ptk. esetleges módosításáról. Magyar Jog, 2016/2. 70-71.

IV.3.1. A felelősség áttörését célzó eljárás (Csődtörvény 33/A. §)

Alapvetően sem a vezető tisztségviselők, sem pedig a tulajdonosok nem felelnek az adós társaság hitelezőinek kielégítetlen követeléseiről, amennyiben az mástól nem hajtható be sikerrel.⁴²⁰ A Csődtörvény 33/A. §-a lehetővé teszi ugyanakkor a vezető tisztségviselők személyes felelősségének megállapítását, amennyiben a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkeztét követően a vezetői feladataikat nem a hitelezők érdekeinek figyelembevételével látták el, és ezzel okozati összefüggésben a gazdálkodó szervezet vagyona csökkent, vagy a hitelezők követeléseinek teljes mértékben történő kielégítése más okból megghiúsult. Több vezető tisztségviselő esetén a vezető tisztségviselők felelőssége egyetemleges.

A törvény meghatározza a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet fogalmát⁴²¹ a következőképpen: A fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkezte az az időpont, amelytől kezdve a gazdálkodó szervezet vezetői előre látták vagy az ilyen tisztséget betöltő személytől elvárható gondosság mellett látniuk kellett,⁴²² hogy a gazdálkodó szervezet nem lesz képes esedékességkor kielégíteni a vele szemben fennálló követeléseket. Nem értünk egyet azzal a nézettel, hogy ez objektívan meghatározható időpont lenne,⁴²³ mert az egyéni tapasztalásnak, cégvezetői gondolkodásnak nagy szerepe van benne.

A törvény tehát a pénzforgalmi szemléletből kiindulva egy cash-flow rendszerű gondolkodást vár el a vezető tisztségviselőktől: addig, amíg általában elvárható körülmények mellett úgy látják, hogy a társaság képes lesz a kötelezettségeit megfizetni, a társaság és a tulajdonosok érdekében járhatnak el, amennyiben azonban látják – vagy látniuk kellene –, hogy a társaság nem lesz fizetőképese, úgy már a hitelezői érdekeket is

⁴²⁰ BODZÁSI Balázs: A jogi személyek körében felmerülő felelősségi kérdésekről, különös tekintettel a vezető tisztségviselőkre. *Gazdaság és Jog*, 2013/6. 12-13.

⁴²¹ Bár van, aki szerint a definíció valójában nem sokat mond a fenyegető fizetéseképtelenségről. Lásd: FAZAKAS Zoltán: A fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet fogalmi bizonytalanságából fakadó egyes kérdések és alkotmányos aggályok. In: Certický Mária (szerk.): *Innovatív magánjogi megoldások a társadalmi-gazdasági haladás szolgálatában*. Szeged, Magánjogot Oktatók Egyesülete, 2020. 98.

⁴²² BODOR Mária: A gazdasági társaság tagjainak és vezető tisztségviselőinek eltiltása. *Céghírnök*, 2019/5. 3.

⁴²³ SÁRKÖZY Tamás: Még egyszer a vezető tisztségviselők kártérítési felelősségéről. *Gazdaság és Jog*, 2015/2. 5.

figyelembe kell venniük. Ha a vezető ugyan észleli a problémát, de ezt követően nem azért tesz meg mindent, hogy a bajból kilábaljon a társaság, hanem a meglévő vagyontárgyakat próbálja kimenteni, a "baráti", vagy kapcsolódó hitelezőket kifizetni,⁴²⁴ és a vállalat végül felszámolás vagy végelszámolás alá kerül, a vezető tisztségviselő számolhat azzal, hogy a ki nem elégített hitelezők a saját vagyonával szemben próbálják követelésüket kielégíteni.⁴²⁵ Értelemszerűen ilyen hitelezők lehetnek maguk a tulajdonosok is.⁴²⁶

A jelen fejezetben tárgyalt eljárás talán a Csődtörvény legtöbb kapcsolódó publikációval rendelkező szakasza, sokan és szívesen írnak róla, ezzel együtt úgy tűnik, hogy a gyakorlat szempontjából nem sikertörténet. Eleve nehezen megítélhető egy kettős-természetű kötelezettség: hiszen bár figyelembe kell vennie a vezető tisztségviselőnek a hitelezői érdekeket, de a fizetését az adós társaságtól kapja, a társaság tulajdonosaival áll egzisztenciális függőségben: nem teheti teljesen félre a tulajdonosi érdekeket,⁴²⁷ s ez időnként komoly érdekellentéteket szül.⁴²⁸

Egyetértünk Juhász László e körben írt gondolataival a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet kapcsán: *„Bármennyire nehéz ezt kijelenteni, de tény, hogy a Magyarországon működő vállalkozások jelentős része naponta szembesül azzal a ténnyel, hogy a tartozásait nem fogja tudni kielégíteni az esedékességkor, ha a saját kintlévőségeit nem tudja behajtani. A cégek vezetőiben viszont tudatosulnia kell annak, hogy ebben a szituációban a fenyegető fizetéseképtelenség árnyékában dolgoznak, még akkor is, ha jelentős vagyonuk van, ezért a hitelezői érdekeket figyelembe véve kell eljárniuk. Minden alultőkésített cég gyakorlatilag a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet utáni állapotában van, s a vezetők felelőssége megállapítható.”*⁴²⁹

⁴²⁴ FÓNAGY Sándor: A hitelezőt előnyben részesítő ügyletek. *Gazdaság és Jog*, 2009/12. 3-10.

⁴²⁵ PREKÁ CZKA Judit: A fizetéseképtelenné váláshoz vezető út II. *Céghírnök*, 2015/9. 4.

⁴²⁶ TÖRÖK Gábor: A gazdasági társaságok közös szabályai. *Gazdaság és Jog*, 2013/7-8. 6-7.

⁴²⁷ FERENCZY Tamás: A kógencia és a diszpozitivitás a Ptk. társasági jogi szabályaiban III. *Céghírnök*, 2015/6. 4.

⁴²⁸ BARTA Judit – UJVÁRINÉ Antal Edit: A „Janus-arcú” gazdasági társasági vezető tisztségviselői jogviszony (egyes jogkérdések). *Gazdaság és Jog*, 2016/4. 7.; SÁRKÖZY Tamás: A gazdasági társaságok vezetési rendszeréről. *Gazdaság és Jog*, 2010/7-8. 3-10.

⁴²⁹ Idézi: FODOR Klaudia Franciska: Növekszik a rés a pajzson – VI. rész. *Céghírnök*, 2020/3. 12.

Egybecseng ezzel egy 2016-os tanulmány, ahol a szerzők kimutatták, hogy a 2012-ben felszámolás alá került cégek csaknem felénél bizonyítható lett volna a vezető tisztségviselő felelőssége, mivel negatív saját tőkével rendelkeztek (ezért kötelező lett volna a legfőbb szerv ülésének összehívása és intézkedések megtétele),⁴³⁰ az adott évről szóló statisztikai tükör szerint a felszámolási eljárások száma 7,5 ezer volt;⁴³¹ nem találtunk arra adatot, hogy közel 4 ezer Csódtörvény 33/A. § szerinti eljárás indult volna.⁴³² A legtöbb esetben az állami adóhatóság indít ilyen peres eljárásokat,⁴³³ a leggyakrabban akkor, ha a beszámoló letétbe helyezési kötelezettség vagy az iratátadási kötelezettség elmulasztása miatt megfordul a bizonyítási teher.⁴³⁴

A cég fizetéseképtelensége esetén a kielégítetlen tartozással rendelkező hitelezők kiegészítő védelmére lényegében két vezető tisztségviselővel szembeni kártérítésen nyugvó rendszer tipizálható. Így az ún. *duty to file* és a *wrongful trading* típusok. A magyar szabályozás az utóbbi stratégiát követi.⁴³⁵ Egyedi megoldása a magyar fizetéseképtelenségi jognak, hogy a felelősség áttörését célzó eljárást egy kettős perszerkezetbe helyezi: az első szakaszban megállapítják (vagy nem állapítják meg) a vezető tisztségviselő felelősségét, majd a felszámolás lezárultát követően lehet a vezető tisztségviselővel szemben marasztalási pert indítani, a ténylegesen meg nem térült követelések jogosultjainak.

A probléma ezzel az eljárásrenddel, hogy egy felszámolás elrendelése kb. fél év (ahogy már többször írtuk a dolgozatban), a lefolytatása pedig – ha nem egyszerűsített felszámolási eljárásként zajlik – átlagosan 2-3 év. A felszámolás lezárultára a hitelezők rendszerint elveszik érdeklődésüket (nagyságrendi különbség van a megindított marasztalási és megállapítási perek száma között, annak ellenére, hogy az „átlagos” hitelező f) kategóriába

⁴³⁰ KOROSZCZNÉ Pavlin Rita - PARÁDI-DOLGOS Anett: A hitelezői érdekek érvényesülésének vizsgálata gazdasági társaságok felszámolási eljárása során. JURA, 2016/2. 278.

⁴³¹ <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/gyor/gaz/gaz21212.pdf> - Statisztikai Tükör 2013/26. 3.

⁴³² A NAV statisztikái szerint a NAV maga is csak évi néhány száz ilyen pert indít.

⁴³³ SÁRKÖZY Tamás: A Ptk. jogi személy könyve esetleges felülvizsgálatáról. Gazdaság és Jog, 2016/7-8. 10.

⁴³⁴ Továbbá a vezető tisztségviselővel szemben bírság kiszabásának van helye. BDT2024.4773: A felszámolás alatt álló gazdálkodó szervezet vezetőjével szemben indokolt a pénzbírság kiszabása, ha késedelmesen teljesíti a jogszabály által előírt irat- és vagyonátadási kötelezettségét. A másodfokú bíróság a fellebbezési eljárásban rendelkezésére álló adatok alapján mérsékelheti az elsőfokú bíróság által kiszabott pénzbírság összegét, ha azt állapítja meg, hogy az ügyvezető az irat- és vagyonátadási kötelezettségét teljeskörűen teljesítette, és a kiszabott pénzbírság a megvalósult mulasztáshoz, az ügyvezetőnek a felszámolóval való együttműködésre törekvéséhez és a fokozatosság elvéhez képest eltúlzott.

⁴³⁵ MICZÁN Péter: a Cstv. 33/A. §-a szerinti megállapítási perbeli alanyváltozásokról – I. rész. Céghírnök, 2020/2. 2-3.

kerül besorolásra, tehát – a tapasztalatok alapján – 0-1% megtérülése lehet a felszámolási vagyomból, azaz részéről indokolt lehetne a marasztalási per megindítása), illetve tisztában vannak azzal, hogy ebben a 2-3 évben a vezető tisztségviselő már megszabadult a végrehajtás alá vonható vagyonától.⁴³⁶

Itt vissza is térhetünk a fizetésképtelenséggel fenyegető helyzet problémaköréhez: bár a személyes felelősség ettől az időponttól áll be, azonban ez bizonyítási kérdés, s a bizonyítási érdek a hitelezőn van: neki kell azt bizonyítania, hogy mi volt a helyzet bekövetkezésének időpontja.⁴³⁷ Eszerint egyes ügyletek a hitelezőt megkárosító, más ügyletek nem vizsgálható ügyletek közé tartozhatnak (pl. ha túl régen történtek).⁴³⁸

A mentesüléshez az is elegendő, ha az időpontot nem tudja bizonyítani a hitelező – hiszen az egyik mentesülési ok, hogy nem következett be vagy nem akkor következett be a helyzet, a másik pedig hogy a vezető tisztségviselő figyelembe vette a hitelezői érdekeket.⁴³⁹ S az eljárás összes szereplője közül a vezető tisztségviselő rendelkezik a legtöbb információval (melyek egy része nem feltétlenül dokumentált), hogy a fizetésképtelenséggel fenyegető helyzetről megalapozott következtetést tudjon levonni.⁴⁴⁰ Az információhiány vezethet a vezető tisztségviselő mentesüléséhez is, hiszen a keresetlevélben meg kell jelölni napra pontosan az időpontot ennek hiányában ugyanis nem kellően határozott a kérelem,⁴⁴¹ de léteznek ezzel ellentétes vélemények is, melyek szerint csak "kellő bizonyosság" szükséges az időpont megjelölése tekintetében.⁴⁴²

⁴³⁶ TURCSÁN Tamara: A vezető tisztségviselők felelőssége a Csódtörvény alapján – felelősség: a felszámoló szemével.

https://szekesfehervaritorvenyszek.birosag.hu/sites/default/files/news/a_vezeto_tisztsegviselok_felelossege_a_csodtorveny_alapjan.pdf 15-18.

⁴³⁷ JUHÁSZ László: A vezetői felelősség megállapítása iránt indított perek kérdései és a bizonyítási teher, mentesülés a Cstv. 2017. évi módosítását követően – III. rész. Céghírnök, 2019/6. 4-5.

⁴³⁸ FODOR Klaudia Franciska: Növekszik a rés a pajzson – II. rész. Céghírnök, 2019/11. 11-12.

⁴³⁹ TÖRÖK Tamás: A vezető tisztségviselőre vonatkozó új és módosított felelősségátviteli szabályok. Gazdaság és Jog, 2017/9. 17., FODOR Klaudia Franciska: Növekszik a rés a pajzson – V. rész. Céghírnök, 2020/2. 11-12.

⁴⁴⁰ KAISER Kristóf: A hagyományos hitelezővédelmi eszközök kudarca a csódbűncselekménnyel összefüggésben. Magyar Jog, 2015/12. 703-704.

⁴⁴¹ TÖRÖK Tamás: A vezető tisztségviselők hitelezőkkel szembeni felelőssége. Gazdaság és Jog, 2017/6. 7-8., BENCZE Bálint: A hitelezői érdeksérelem megállapíthatósága az ügyvezetői tevékenység kapcsán. Gazdaság és Jog, 2012/6. 10-11.

⁴⁴² FODOR Klaudia Franciska: Növekszik a rés a pajzson – III. rész. Céghírnök, 2019/12. 11.

Érdekesség, hogy a gyakorlat a vagyonsökkentésnél kizárólag az aktív vagyona koncentrálna (tipikusan befektetett eszközökre és forgóeszközökre), az ezzel szemben álló követelésekre nem: azaz a hitelezőket megkárosító magatartásként értékeli a tagi kölcsön⁴⁴³ visszafizetését is a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzetben, annak ellenére, hogy az az adóssal szembeni rövid lejáratú kötelezettségeket is csökkenti.⁴⁴⁴ Ennek oka érthető: egyrészt ilyenkor nem tudjuk, hogy a követelés milyen hitelezői osztályba lenne besorolva, illetve azt sem tudjuk, hogy egyáltalán bejelentkezne-e az eljárásba hitelezőként a követelés jogosultja. Probléma ugyanakkor, hogy a passzív vagyona növekedése is minősülhet-e hitelezőket megkárosító magatartásnak a vonatkozó szakasz alkalmazása során.⁴⁴⁵

A felelősség másik esetköre, ha a fentebb körülírt aktív vagyona nem csökken, de a hitelezők kielégítése veszélybe kerül: tipikusan biztosítékokról való lemondás vagy más személy javára biztosíték adása miatt következhet be.⁴⁴⁶

A fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkezése esetén a Ptk. több helyen intézkedési kötelezettséget ír elő a vezető tisztségviselőnek: a legfőbb szerv összehívásával gyakorlatilag válságkezelési tervet kell készítenie és pótbefizetéssel vagy más módon helyre kell állítani a fizetéseképtelenséget az adósnak.⁴⁴⁷ A vezető tisztségviselőn nincs azonban eredményfelelősség, így az sem alapozhatja meg a személyes anyagi felelősségét ha utóbb egy döntése tévesnek bizonyult, feltéve, hogy figyelembe vette a hitelezői érdekeket.⁴⁴⁸

⁴⁴³ FÓNAGY Sándor: Tagi kölcsön a felszámolási eljárásban. *Gazdaság és Jog*, 2008/9. 7-12.

⁴⁴⁴ BH 2022.183

⁴⁴⁵ POMEISL András József – TANCSIK Annamária: Emlékeztető az új Ptk. jogegységi csoportok 2019. október 11. napján tartott szakmai konzultációjáról. *Kúriai Döntések*, 2019/12. 1633.

⁴⁴⁶ CSÖKE Andrea: A vezető tisztségviselő felelőssége „más okból”. *Gazdaság és Jog*, 2022/3-4. 52-54.

⁴⁴⁷ BODZÁSI Balázs: A fizetéseképtelenségi jog újraszabályozása során felmerülő főbb kérdések, különös tekintettel a polgári jogi felelősségre. *Gazdaság és Jog*, 2020/11. 36-37.

⁴⁴⁸ MOHAI Máté: A csődjogi és cégjogi változások hatásai a wrongful trading intézményére. *Gazdaság és Jog*, 2018/1-2. 36-37.

Ezzel egyezően: Kúria Gfv.30105/2019/5.: Ha az adós ügyvezetése kifejezetten a válságkezelés érdekében köt megállapodást a vitás kérdések lezárására, az - bár következményeiben esetleg az adós vagyona csökkenését eredményezi - még akkor sem alapozza meg a vezető tisztségviselő felelősségét, ha a válságkezelés eredménytelen és utóbb a felszámolást a bíróság megindítja. Önmagában egy pénzügyi megállapodás vagy kifizetés nem feltétlenül sérti a hitelezői érdekek elsődlegességét. A hitelezői érdekeket szolgálja ugyanis az, hogy az adós folytatni tudja a tevékenységét és esetleg késedelmesen, de ki tudja fizetni a tartozásait. A bíróságnak tehát minden esetben vizsgálnia kell, hogy a jogügyletek létrehozásakor a vezető tisztségviselő milyen információk birtokában volt, és mi volt a szándéka velük.

Ugyancsak nem felel a vezető tisztségviselő, ha ő megtette a megfelelő intézkedéseket, azonban a tulajdonosok a javaslatát elvetették.⁴⁴⁹

Az árnyékvezetők

Bár angolszász jogterületen a koncepció már régóta ismert, a magyar Csődtörvényben 2006. július 1. napjával jelent meg az árnyékvezető fogalma. Az árnyékvezető személy, aki jogi értelemben ugyan nem volt vezető tisztségviselő, de a gazdasági társaság vezetését ténylegesen meghatározta.⁴⁵⁰ Bár lehet jogi személy is, tipikusabb, hogy az árnyékvezető természetes személy.⁴⁵¹ A Kúriának „A vezető tisztségviselők hitelezőkkel szembeni felelőssége” tárgy körben felállított joggyakorlat-elemző csoport 2017. január 12-én kelt jelentése⁴⁵² szerint a 189 jogerős ítélet megvizsgálását követően az a következtetés vonható le, hogy az árnyékvezető felelősségének megállapítása az ügyek 1,7%-ban jelent meg. Az árnyékvezető tehát tényleges döntéshozó pozícióban jelenik meg,⁴⁵³ azonban felelőssége nem teljeskörű – még annak bizonyítottsága esetén sem, hogy árnyékvezető volt. Tipikusan nem felel például az árnyékvezető a mulasztásokért, mivel nincs olyan jogi norma, ami az árnyékvezető feladatává tenne bizonyos magatartásokat – így ezekért számon sem kérhető.⁴⁵⁴

⁴⁴⁹ Kúria Gfv. VII. 30.081/2013.: A vezető tisztségviselő felelőssége nem állapítható meg, ha az ügyvezető javasolja a tagok számára a határozat meghozatalát, de a tagok a javaslatot elvetik, nem azzal egyezően hozzák meg a határozatot. Ha azonban a vezető tisztségviselő a kötelezettségét megszegve nem a hitelezői érdekek elsődlegessége alapján járt el, és nem terjeszti a legfőbb szerv elé a javaslatát, akkor a vagyoni csökkenéséért felelősséggel tartozik.

⁴⁵⁰ "A törvény ezzel különösen a nagyméretű, illetve gazdasági pozíciójában alárendelt gazdálkodó szervezetek esetében kívánja - a felelősség megállapítása körében - azon személyeket is felelősségi körbe vonni, akik a vagyoni veszteséget ténylegesen előidézték. Annak megítélése, hogy egy meghatározott adós szervezetnél mely személyek tekinthetők árnyékvezetőnek, a bíróság mérlegelési jogkörébe tartozik." 2006. évi VI. törvény indokolása a csődeljárásról, a felszámolási eljárásról és a végelszámolásról szóló 1991. évi XLIX. törvény módosításáról. A 14.§-hoz fűzött indokolás.

⁴⁵¹ BESKOROVAYNNY Luka – TŐKE Péter: Céghálózatok fizetésképtelensége. *Gazdaság és Jog*, 2018/10. 15-16.; CSEH Tamás: Új hitelezővédelmi jogintézmény a magyar társasági törvényben /wrongful trading/. *Gazdaság és Jog*, 2006/11., 9-13.

⁴⁵² "A vezető tisztségviselők hitelezőkkel szembeni felelőssége" tárgy körben felállított joggyakorlat-elemző csoport összefoglaló véleménye, ld. https://kuria-birosag.hu/sites/default/files/joggyak/osszefoglalo_velemeney_6.pdf

⁴⁵³ JUHÁSZ László: A vezető tisztségviselők helytállási kötelezettsége a fizetésképtelenségi helyzet bekövetkezését követően. *Céghírnök*, 2006/11. 4-6.

⁴⁵⁴ Kúria Gfv. VII.30.114/2019/7.

Az árnyékvezetők tipikusan – de nem kizárólagosan – hozzátartozói kapcsolatban álló személyek,⁴⁵⁵ akik nem egyszer el vannak tiltva a cégvezetéstől, a bejegyzett tisztségviselők pedig az ő házastársuk, anyósuk, ritkábban gyermekük. Az ilyen vezetési struktúrában rendszerint az figyelhető meg, hogy a de iure vezetők feladata a szükséges dokumentumok – általában szerződések – aláírására szorítkozik. Az üzleti partnerek, megrendelők rendszerint az árnyékvezetővel tárgyalnak, nagyon sokszor nem is tudnak arról, hogy de iure az árnyékvezető nem vezető tisztségviselő.

Bizonyítási teher

Ahogy korábban írtuk, alapvetően a hitelezőknek kell bizonyítaniuk. A hitelezőnek vagy a felszámolónak kell bizonyítania azt, hogy: köteles bizonyítani, hogy: a felszámolás kezdő időpontját megelőző három évben a fizetésképtelenséggel fenyegető helyzet mikor következett be, kik voltak a társaság vezetői ebben az időszakban, (beleértve az árnyékvezető személyét is, ha erre hivatkozik) a fizetésképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkezése után a vezető jogellenes eljárása következtében milyen összeggel csökkent az adós vagyona, illetve a hitelezők követeléseinek kielégítését megghiúsították (összegerszerűen megjelölve a kielégítetlenül maradt részt), a környezeti terhek rendezését elmulasztották, a vezetői magatartás és a bekövetkezett vagyonvesztés, a hitelezői követelés kielégítésének megghiúsítása között okozati összefüggés áll fenn.

De még a megfelelő bizonyítottság esetén is lehetősége van a vezető tisztségviselőnek a mentesülésre. Ehhez azt kell bizonyítania, hogy a fizetésképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkeztét követően nem vállalt az adós pénzügyi helyzetéhez képest indokolatlan üzleti kockázatot, illetve az adott helyzetben az ilyen tisztséget betöltő személytől elvárható valamennyi intézkedést megtette a hitelezői veszteségek elkerülése, csökkentése, továbbá az adós gazdálkodó szervezet legfőbb szerve (döntéshozó szerve) intézkedéseinek kezdeményezése érdekében. Kétség sem fér ahhoz, hogy mind a kettő bizonyítás igencsak nehéz.

⁴⁵⁵ BARS József: The „Shadow Director” – az árnyékvezető a magyar joggyakorlatban. Iustum, Aequum, Salutare, 2021/1. 236-237.

Ezért is gyakoribb nagyságrendekkel azon eljárások száma, ahol megfordult bizonyítási teherről beszélhetünk.

Ha ugyanis a vezető tisztségviselő nem tett eleget a beszámoló letétbehelyezési kötelezettségnek vagy az iratokat nem adta át határidőben a felszámoló részére, úgy neki kell bizonyítania, hogy a vezetői tisztségének időtartama alatt nem következett be fizetésképtelenséggel fenyegető helyzet, vagy ha ilyen körülmény fennállt, a vezetési feladatai ellátása során a hitelezők érdekeit is figyelembe vette. Vélelem szól tehát amellet, hogy nem vette figyelembe a hitelezők érdekeit. Ilyen esetben gyakorlatilag nincs is bizonyítási kötelezettsége a felperesnek.⁴⁵⁶

Az ilyen megfordult bizonyítási terhes ügyekben a Nemzeti Adó- és Vámhivatal szinte minden esetben megindítja a jelen fejezetben tárgyalt pert – míg ha nincs megfordult bizonyítási teher, úgy a megindított perek száma jóval alacsonyabb. Megfordult bizonyítási teher esetén a pernyertesség szinte bizonyos, elenyésző azon perek száma, amelyeket a korábbi vezető tisztségviselők megnyernek – bár a statisztika erről nem szól, de személyes tapasztalat szerint nagyon magas a bírósági meghagyások aránya is, azaz a vezető tisztségviselők meg sem kísérlik a védekezést. Vélhetően összhangban van ez azzal a magatartással, hogy a legalapvetőbb törvényi kötelezettségeket sem teljesítették korábban. Lelkes Péter ügyvéd 2020. október 27-én közérdekű adatigénylással kérte ki a NAV vonatkozó pereinek statisztikáit,⁴⁵⁷ ezek szerint több évre visszamenőleg 99% feletti a pernyertességi arány a NAV-nál – ennek, ahogyan korábban kifejtettük nincs túl nagy „sportértéke”, de mutatja, hogy ezekben az ügyekben aktív a NAV. A statisztikák szerint 2019 évben 250 megállapítási pert indított a NAV, ezek közül csak 1 pert vesztett el, 2020 évben 259 pert indított, ezek közül egyet sem vesztett el.

⁴⁵⁶ Debreceni Ítélet tábla Gpkf.IV.30.031/2021/2. VEZETŐ TISZTSÉGVISELŐ FELELŐSSÉGE, VAGYONI BIZTOSÍTÉK I. A Cstv. 33/A. §-ának (5) bekezdésére alapított kérelem esetén a felperesnek a speciális bizonyítási szabály alkalmazását megalapozó tényeken kívül egyéb, a hitelezői érdekekkel ellentétes (konkrét) ügyvezetői magatartást nem kell sem megjelölnie, sem bizonyítania. Ebben az esetben a mentesülése érdekében a vezető tisztségviselőnek kell megjelölnie és bizonyítania azokat a konkrét intézkedéseket, amelyekkel azt kívánja bizonyítani, hogy a vezetési feladatai ellátása során a hitelezők érdekeit is figyelembe vette.

⁴⁵⁷ https://kimittud.hu/request/buntetofeljelentések_es_perek_al#incoming-23147

A NAV speciális a jelen fejezetben tárgyalt perek szempontjából abban a tekintetben is, hogy a megállapítási pereket követően a felszámolás lezárultával rendszerint megindítja a marasztalási pereket is – ez más hitelezőkre nem jellemző. Ennek oka nagy valószínűséggel az (is) lehet, hogy a hitelezők saját pénzüket áldozzák a további eljárásokra úgy, hogy szinte semmi esélyük a követeléseik behajtására, a NAV-nál ilyen költség/haszon elemzést viszont nem kell végezni.

Biztosíték adása

Annak érdekében, hogy a követelés a felszámolást követően behajtható legyen, a hitelezőknek lehetősége van arra, hogy a vezető tisztségviselőtől – a megállapítása per megindítása során – biztosítékot kérjenek. A vagyoni biztosítékról a bíróság a megállapítási kereset érdemi elbírálását megelőzően dönt. Amennyiben az alperes a biztosítéknyújtásra kötelező végzésnek önként nem tesz eleget, a felperes a meghatározott cselekmények végrehajtására irányadó szabályok szerint kérheti a bíróságtól a végrehajtás elrendelését. A bíróság végrehajtási lapot állít ki, amit az önálló bírósági végrehajtónak küld meg a végrehajtás foganatosítása céljából.⁴⁵⁸ A hitelezőnek nem bizonyítania kell, hanem elegendő – elsősorban okiratokkal – valószínűsíteni azt, hogy a későbbi kielégítés veszélyben van.⁴⁵⁹ Erre tipikusan alkalmas a felszámolótól érkező hitelezői igény visszaigazolás, ahol a felszámoló megjelöli, hogy az adós vezető tisztségviselője eleget tette az iratátadási kötelezettségének (vagy nem tett eleget), továbbá annak jelzése, hogy például a felszámoló egyszerűsített felszámolás elrendelése iránti kérelmet fog előterjeszteni. Ezek mind olyan körülmények, amelyek alapján a hitelező és a bíróság alappal feltételezheti, hogy az adós vagyona nem fogja fedezni a hitelezői igényeket.

Nem ismert arra vonatkozó gyakorlat, hogy a biztosíték adására kötelezést végre lehet-e hajtani a Vht. általános szabályai szerint, Csőke Andrea nyugalmazott kúriai bíró álláspontja szerint a kielégítési végrehajtás szabályai nem alkalmazhatók.

⁴⁵⁸ KK-PKv 2022.1 A Kúria Közigazgatási és Polgári Kollégiumának 1/2022. (IX. 20.) KK-PK kollégiumi véleménye

a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény 33/A. § (9) bekezdése szerinti biztosíték nyújtására vonatkozó végzés végrehajtás szempontjából történő minősítéséről.

⁴⁵⁹ Debreceni Ítéltábla Pkf.IV.20.033/2021/2.

Álláspontunk szerint egyértelművé kell tenni azt, hogy az ilyen határozat végrehajtható, mivel önkéntes teljesítés hiányában értelemszerűen a vezető tisztségviselő általi vagyonkimentést nem gátolja és a hitelezőknek nem nyújt valódi biztosítékot. Ezzel egyezően foglal állást Juhász László is a Társasági jogi perek című HVG-Orac kiadványban.⁴⁶⁰

Marasztalási per

A Csődtörvény 33/A. § (11) bekezdése szerint felszámolási eljárás jogerős lezárásáról hozott határozat Céglönyben való közzétételét követően bármely hitelező keresettel kérheti a 6. § szerint illetékes bíróságtól, hogy az (1) bekezdés szerinti perben jogerősen megállapított felelősség alapján, az okozott vagyoni hátrány mértékéig kötelezze az adós volt vezetőjét a felszámolási eljárásban nyilvántartásba vett, de ott meg nem térült követelésének kifizetésére. A 2020. évi LXXIII. törvénnyel történő módosítás az úgynevezett marasztalási per megindítására adott jogveszt határidőt megszüntette, így a marasztalási pereket általános elévülési időn belül lehet megindítani a vezető tisztségviselővel szemben. Erről a következőképpen ír az indokolás, meglehetősen szűkszavúan: „A Cstv. 33/A. § módosításával megszűnik az adós vezető tisztségviselőjével szembeni felelősségáttörési megállapítási per utáni, a marasztalási kereset előterjesztésére vonatkozó határidő, vagyis a megállapítási pert követően elévülési időn belül indítható a marasztalási per.”

A marasztalási perek szabályozása több koncepcionális kérdést érint és erősen vitatott. A szabályozás egyik legnehezebben védhető alapvetése, hogy miért van egyáltalán szükség külön marasztalási perre, hiszen a felszámolás során a felelősség megállapítása megtörténik – ennek hiányában nem beszélhetnénk marasztalásról sem. E külön marasztalási per szükségessége kapcsán a szerzők rendszerint azt fejtik ki, hogy tudni kell, mekkora a vezető tisztségviselő által okozott hátrány, ez viszont csak a felszámolási eljárás legvégén derül ki. Nemzetközi viszonylatban ugyanakkor a magyar szabályozás kétlakisága példa nélküli.

⁴⁶⁰ GÁL Judit (Szerk.): Társasági jogi perek. HVG-Orac, Budapest, 2018. 352.

A magyar szabályozástól sem idegen az a megoldás, hogy a helytállási kötelezettséget kimondja a végrehajtható döntés – ha az egyébként megalapozott -,⁴⁶¹ de annak előfeltételül azt szabja, hogy a főadóssal szemben sikertelen legyen a végrehajtás. A közkereseti társaság szabályainál a Ptk. 3:139. § (3) bek. egy hasonló helytállási alakzatnál már akkor lehetővé teszi a kkt. tagja elleni marasztaló döntés meghozatalát attól az időponttól kezdve hogy taggá válik, a tagi jogviszony megszűnésétől számított 5 évig,⁴⁶² mikor még nem tudjuk, hogy a követelés a kkt.-tól behajtható lesz-e.⁴⁶³ A taggal szembeni érvényesítéshez a végrehajtás sikertelenségét kívánja meg.⁴⁶⁴ Ugyan ez a feltétel a betéti társaság beltagjánál is előkerül.⁴⁶⁵ Nem más ez a megoldás, mint hogy a felszámolási záró mérlegből nyilvánvaló legyen, hogy mekkora az a követelésrész, amely az adott hitelezőnél nem térült meg a felszámolás lezárásakor. Hasonló fordulat alkalmazható lenne a felelősség-áttörési perekben, mint ahogyan egy beltag mögöttes felelősségét ítéleti rendelkezésbe foglalják: *„kötelezi az I. rendű alperest, és azzal a feltétellel amennyiben az I. rendű alperes vagyonából a követelés nem behajtható a II. rendű alperest, hogy fizessen meg a felperesnek 15 nap alatt...”*⁴⁶⁶

Ugyancsak lehetővé teszi az ügyvédi iroda tagjának az ügyvédi irodával egyidőben történő perlését az ügyvédi törvény⁴⁶⁷ – ezzel egyező szabályozást tartalmazott a régi ügyvédi törvény⁴⁶⁸ is. Az ügyvédi iroda tagja mögöttes felelősséggel tartozik az ügyvédi műhibákért,

⁴⁶¹ SZAKÁL Róbert: Döntések a kereskedelmi választottbíráskodás gyakorlatából. *Gazdaság és Jog*, 2014/2. 23-25., LANTOS Edit: Igényérvényesítés a gazdasági társaság mögöttesen felelős tagjával szemben I. Céghírnök, 2008/11. 13-14.

⁴⁶² Szegedi Ítéltábla Pf.III.20.661/2018/5., FIGULA Ildikó: A volt tag adó tartozásáért fennálló kötelezettsége a bt., illetve kft. esetén. *Gazdaság és Jog*, 2014/11. 23-25.

⁴⁶³ PÁKOZDI Zita: A perindítás és a keresetlevél szabályai az új Pp.-ben. *Jogtudományi Közlöny*, 2017/7-8. 348-349.

⁴⁶⁴ BODZÁSI Balázs: A fizetéseképtelenségi jog újraszabályozása során felmerülő főbb kérdések, különös tekintettel a polgári jogi felelősségre. *Gazdaság és Jog*, 2020/11-12. 35-36., GYOVAI Márk: A végrehajtási lap visszavonásának gyakorlata – különös tekintettel a végrehajtó jelentésére. *Közjegyzők Közlönye*, 2015/2. 27-29.

⁴⁶⁵ WELLMANN György: A közkereseti és a betéti társaság szabályozása az új Polgári Törvénykönyvben. *Gazdaság és Jog*, 2011/7-8. 10-13., GÁL Judit: A közkereseti társaság és a betéti társaság szabályai az új Ptk.-ban I. Céghírnök, 2013/12. 3-5., KECSKÉS András: A betéti társaságról. *JURA*, 2007/1. 113-114.

⁴⁶⁶ Székesfehérvári Járásbíróság 5.P.21.740/2017/21.

⁴⁶⁷ Az ügyvédi tevékenységről szóló 2017. évi LXXVIII. törvény 87. § (5) bek.: Ha az ügyvédi iroda vagyona a követelést nem fedezi, az ügyvédi iroda tagja az általa ügyvédi tevékenysége körében okozott kár megtérítéséért, illetve sérelemdíj megfizetéséért a saját vagyonával korlátlanul felel. Az ügyvédi iroda e bekezdés szerinti kárt okozó tagja - mögöttes felelősségének érintése nélkül - az ügyvédi irodával együtt is perelhető.

⁴⁶⁸ Az ügyvédekről szóló 1998. évi XI. törvény 69. § (3) bekezdés.

⁴⁶⁹ továbbá amennyiben a jegyzett tőkéje nem éri el a 3 millió Ft-ot, minden más kötelezettségért is.⁴⁷⁰

Ahogy korábban többször leírtuk: felszámolás lezárultát követően megindított marasztalási perek feleslegesen növelik meg a hitelezők költségeit. A jogalapot a marasztalási perben már nem lehet vitássá tenni.⁴⁷¹ Ezt egyes döntések „minősített kötőerőnek” nevezik.⁴⁷² Ehhez kapcsolódóan így ír a Fővárosi Ítéltábla: „Az egyszerűség vitathatósága kapcsán előadottak sem foghatnak helyt, ugyanis a kifejtettek szerint e körben pusztán az vizsgálható, hogy az érvényesített igény - figyelembe véve a felszámolási eljárás során megtérült követelést - nem haladhatja meg a felelősséget megállapító perben megállapított felelősség, vagyis az okozott vagyoni hátrány mértékét. A felperes ugyanis legfeljebb azon összeg vonatkozásában kérheti az alperes marasztalását, amely összeg erejéig a bíróság az alperes felelősségét megállapította.”⁴⁷³

A vezető tisztségviselő felelősségének megállapítása iránt indított perekben a bíróságok a következő szövegezésű ítéleteket hozzák. A következő ítéleti rendelkezés egy vagyonsökkenésre alapított kereseti kérelemre született: „az alperes nem a hitelezői érdekek elsődlegessége alapján látta el ügyvezetési feladatait, és ezáltal az adós gazdálkodó szervezet vagyona 14.102.162 (Tizennégymillió-százkettszázhatvanhat) forinttal csökkent, az alperes a felszámolási eljárásban nyilvántartásba vett, de ott meg nem térült hitelezői követelések kielégítéséért a vagyonsökkenés mértékéig felel.”⁴⁷⁴

Azaz nagy a hasonlóság egy beltagot (is) marasztaló ítélet szövegezésével kapcsolatosan. Azt, hogy mennyiben térült meg egy igény, egy egyszerűsített nemperes eljárás keretei között is rendezni lehetne (már amennyiben szükséges, hiszen minden az eljárás szempontjából releváns számot közokirat bizonyít, így vélhetően a végrehajtási lap kiállításához kapcsolódó egyéb jogorvoslatok álláspontunk szerint elegendőek lennének).

⁴⁶⁹ Kúria Pfv.20.747/2016/7.

⁴⁷⁰ BOROS György: Az ügyvédi kártérítési felelősség és korlátozása az Üttv. hatálya alatt. Magyar Jog, 2019/1. 27.

⁴⁷¹ Györi Ítéltábla Gf.20.007/2023/6., Györi Ítéltábla Gf.20062/2022/5.

⁴⁷² Fővárosi Ítéltábla Gf.40171/2022/7.

⁴⁷³ Fővárosi Ítéltábla Gf.40016/2023/7.

⁴⁷⁴ Fővárosi Ítéltábla Gf.40319/2019/4.

A hitelezők egymás közötti viszonya a megállapítási perek kapcsán jelenleg amúgy sem rendezett a marasztalása per megindítására rendelkezésre álló jogvesztő határidő eltörlését követően. A Csődtörvény 33/A. § (13) bekezdése rendezi azt az esetet, ha a hitelezők közül többen indítanak marasztalási pert a felszámolás lezárultát követően. A jogszabály szövege szerint amennyiben több hitelező is indít marasztalási pert, úgy a bíróság ezeket a pereket egyesíti. Ez még kezelhető is volt akkor, amikor 60 vagy 90 nap állt rendelkezésre a perindításra, azonban nehezen tartható akkor, ha az általános elévülési időn belül, azaz 5 éven belül bármikor indíthat keresetet a hitelező. Nem rendezett az az eset, mikor is csak kevés de gyors hitelező indít pert, ami gyorsan – akár bírósági meghagyással – zárul, így az 1-2-5 évvel később pert indító hitelezőknek már nem marad adott esetben felosztható vagyon. A bíróság ugyanis perben nem álló hitelezőre nem terjesztheti ki az ítéleti rendelkezést.

Arról sincs a hitelezők számára elérhető nyilvántartás, hogy más indított-e már a vezető tisztségviselővel szembeni marasztalási pert. Így ez a szabály akár egy új Csődtörvényben, akár a jelenlegiben mindenféleképpen felülvizsgálatra szorul.

IV.3.2. A szerződések megtámadásának joga (Csődtörvény 40. §)

A fizetéképtelenségi rezsim célja felszámolás esetén az, hogy ha már nem volt lehetséges az adós gazdálkodó megmentése, úgy legalább a hitelezők részére a lehető legmagasabb megtérülést biztosítson. Ezt egyrésztől segíthetik bizonyos adminisztratív hátráltató tényezők (nyilvántartásba vételi kötelezettség, regisztrációs díj, jogvesztés vagy hátrébb sorolás a bejelentkezés idejére tekintettel), másrésztől az adós követeléseinek behajtása, továbbá a csődvagyon bővítése a korábban elidegenített vagyonelemekkel, ha azok jogszerűtlenül kerültek ki az adós vagyonából. Még a fedezetelvonó ügyletek között és meg tudunk különböztetni alapvetően két típust: az egyiknél bármely olyan jognyilatkozat vagy szerződés tárgya lehet a megtámadásnak, mely eredményét tekintve a felszámolási vagy csődvagyon csökkenését eredményezi, másrésztől fedezetelvonó az az ügylet is, ami sérti a hitelezők egyenlőségének elvét, klasszikusan ilyen esetkör az eredetileg biztosítékkal nem rendelkező hitelező részére biztosíték nyújtása annak érdekében, hogy a hitelező előnyösebb pozícióba kerüljön a vagyonfelosztás során.

A Csódtörvény hatályba lépésekor a fedezetelvonó szerződések megtámadására vonatkozó 40. §-a a következőképpen szól:

40. § (1) A hitelező vagy a felszámoló - a felszámolás kezdő időpontjától számított 90 napon belül - a felszámolási eljárást lefolytató bíróság előtt megtámadhatja az adósnak a megelőző egy éven belül megkötött szerződését, vagy más jognyilatkozatát, ha annak tárgya

a) az adós vagyonából történő ingyenes elidegenítés, illetve a vagyont terhelő ingyenes kötelezettség vállalás, vagy

b) harmadik személy javára feltűnően aránytalan értékkülönbözettel megkötött visszerhes jogügylet.

(2) A megtámadást a megtámadási határidőn belül írásban közölni kell az adóssal és a harmadik személlyel. Ha az utóbbi 15 napon belül nem nyilatkozik vagy a követelést vitatja, a hitelező vagy a felszámoló haladéktalanul bírósághoz fordulhat.

(3) Ha a harmadik személy jóhiszemű volt, a bíróság a marasztalást részben vagy egészben mellőzheti vagy annak összegét csökkentheti.

(4) Ha a 90 napos határidőn belül a felszámoló tudomására jut az (1) bekezdés a) vagy b) pontjában foglalt jogügylet, úgy erről haladéktalanul köteles a hitelezői választmányt, vagy a hitelezőt tájékoztatni, és a bizonyítékokat egyidejűleg megküldeni. Az értesítés kézhezvételétől számított 15 napon belül a hitelező akkor is jogosult a szerződés megtámadására, ha a 90 napos határidő már eltelt vagy abból 15 napnál kevesebb van hátra.

A hatályba lépéskori jogszabálysöveg tehát csak abban az esetben tette lehetővé az adós által kötött szerződések megtámadását, ha azok a felszámolási vagyon csökkenését ingyenesen vagy feltűnően nagy értékkülönbözettel eredményezték. A jogszabály még egy figyelmeztetési kötelezettséget is előír a harmadik személlyel és az adóssal szemben, s a harmadik személy vitatása esetére teszi lehetővé a bírósághoz fordulást. Szembeötlő, hogy a megtámadásra mind a felszámolónak mind a hitelezőknek igen rövid ideje, 90 napja volt. Nem szabad elfeledni ugyanis, hogy a digitalizáció kora előtt jártunk, így a szűk 3 hónapban a kézzel írt vagy gépelt dokumentumok között kellett volna megtalálni a csalárd ügyleteket leplező okiratokat és azok alapján pert is indítani. Az érintett jogszabályhely második és harmadik bekezdését viszonylag hamar, már 1993. szeptember 2. napjával hatályon kívül helyezte az első csódtörvény novella.

Ugyancsak a novella pontosította a megtámadási határidőket, ugyanis ezt követően a hitelezők 90 napos megtámadási határideje a felszámolást elrendelő végzés közzétételének időpontjától indult, míg a felszámoló megtámadási joga továbbra is a felszámolás kezdő időpontjától.

A kifejezetten rövid keresetindítási határidő a gyakorlatban problémát okozott, azonban ezt a bíróságok jogértelmezéssel át tudták hidalni. Az akkori Legfelsőbb Bíróság egy döntésében⁴⁷⁵ kimondta, hogy a felszámoló nem csak a Csődtörvény 40. § szerinti megtámadási joggal élhet, hanem az akkori Ptk.-ban megtalálható érvénytelenségi okokkal is érvénytelenné nyilváníthatja a szerződést, tekintettel arra, hogy a felszámoló részére biztosított speciális megtámadási jog nem szünteti meg a gazdálkodót a Ptk. alapján megillető jogokat, s a gazdálkodó – a felszámolás kezdő időpontjától kezdődően értelemszerűen a felszámoló útján – nincs elzárva attól, hogy a Ptk. szerint őt megillető megtámadási jogával éljen.⁴⁷⁶

A második csődtörvény novellával a megtámadási okok köre kibővült az „egyéb, a hitelező vagy a hitelezők kijátszására szolgáló, az adós vagyont csökkentő jogügylet” fogalmával. A rendelkezés 2004. április 30-ig volt hatályban, így korlátozottak az elérhető eseti döntések, mindenestre több közöttük olyan ügylettel kapcsolatos, ahol az adós valamiféle megváltási kötelezettséggel volt terhelt – azonban pénze sem volt -, s a kötelezettséget egy más jogviszonyból származó engedménnyel teljesítette, továbbá ide tartozik a Szegedi Ítéltábla egy döntése,⁴⁷⁷ amiben is a bírói fórum egy tartozáselengedő nyilatkozatot minősített úgy, mint amely más módon elvonja a felszámolási vagyont; az érvénytelenség okán a tartozás újfent követelhetővé vált. A fedezetelvonó ügyletek sajátossága ugyanis a hitelezők kijátszásának szándéka, a fizetésektelen állapotban történő ügylet kötés, vagy a színlelt teljesítés. Nem elképzelhetetlen az ilyen ügyleteknél, hogy jóerkölcsebe is ütközzenek, azaz semmissek legyenek, hiszen sértik a társadalom általános értékítéletét. Itt az az érdekes kérdés merülhet fel, hogy bár a fedezetelvonó szerződés a Ptk. fogalom- és eszközrendszerében hatálytalan szerződés, addig a Csődtörvény 40. § alapján egy

⁴⁷⁵ BH1995.240

⁴⁷⁶ Ezzel egyezően foglalt állást MISKOLCZI BODNÁR Péter kandidátusi értekezésében. MISKOLCZI BODNÁR Péter: *Hitelezővédelem a társasági – és a csődjogban*. Kandidátusi értekezés. Miskolc, 1992. 221.

⁴⁷⁷ Legfelsőbb Bíróság Gf.I.30.105/2003.

megtámadható ügylet, aminek az érvénytelensége a Ptk.-ban foglalt nyilvánvalóan jóerkölcsbe ütköző fordulata alapján is megállapítható.⁴⁷⁸

A 2004. évi XXVII. törvénnyel történt csódtörvény módosítás alakította ki a megtámadási okok ma ismert rendszerét. A törvény a megtámadási határidő vonatkozásában egységesen kezeli a felszámolót és a hitelezőket, kimondva hogy megtámadásra a tudomásszerzéstől számított 90 napon belül, de legfeljebb a felszámolást elrendelő végzés közzétételének időpontjától számított 180 napon belül gyakorolható a megtámadási jog.

A megtámadási okok körében a módosítás komoly időbeli differenciálást vezetett be, melynek lényege, hogy a súlyosabban minősülő magatartások időben sokkal inkább visszamenve támadhatók, azaz például a kifejezetten felszámolásra készülő ügyleteknél akár 5 éves megtámadási határidővel kellett számolnia a csalárd ügyletek kiötlőinek.

Kibővült az előnyben részesítés fogalomrendszere is, különösképpen kiemelve az adós által a felszámolás elrendelése előtti előteljesítéseket. Bevezette továbbá a fedezetelvonási vélelmet arra az esetre, ha az adós és a harmadik személy egymással összefonódásban állnak. 2007. július 1. napjától a megtámadási határidő a felszámolás közzétételétől számított 1 évre növekedett a korábbi 180 napról, 2009. szeptember 1-től pedig egyértelművé tették, hogy az 1 éves határidő jogvesztő – az elmulasztása esetén igazolásnak helye nincs. A 40. § jelenleg legutolsó módosításával pedig a jogalkotó külön szabályokat alkotott a fiduciárius biztosítékokhoz kapcsolódó elszámolási kötelezettségre, melyek be nem tartása esetére időben 3 évre visszamenőleges megtámadási jogot biztosított a felszámolónak és a hitelezőknek.

Jól látható, hogy a megtámadási jogosultság idővel egyre nagyobb időbeliséget tett lehetővé a megtámadás tekintetében, egyre jobban vissza lehetett nyúlni az időben a korábban megkötött szerződéseikig, s a mérlegelési lehetőséget szinte már-már száműzve, számos konkrét eset került nevesítésre, mint olyan ok, amely megtámadásra jogosítja a felszámolót vagy a hitelezőket.

⁴⁷⁸ KEMENES István: A szerződések érvénytelenségének egyes kérdései a gazdasági szerződéses gyakorlatban. *Polgári Jogi Kodifikáció*, 2002/2. 17.

A Csódtörvény 40. §. (1) bekezdés a) pontjában szabályozott úgynevezett csalárd ügylet esetén a megtámadási kereset sikerességéhez a felperesnek tehát négy konjunktív feltétel teljesülését kell igazolnia: (i) a támadott szerződésnek a jogszabályban meghatározott időszakra kell esnie, (ii) a felperesnek igazolnia kell azt, hogy a szerződés folytán az adós vagyona csökkent, (iii) azt hogy azt adós szándéka a szerződéssel a hitelezők kijátszására irányult, (iv) továbbá a szerződő fél rosszhiszeműségét, ami akkor áll fenn, ha a szerző fél az adós hitelezők kijátszására irányuló szándékáról tudott vagy tudnia kellett.⁴⁷⁹

IV.3.3. A társasági részesedés rosszhiszemű átruházása miatti felelősség megállapítása (Csódtörvény 63/A. §)

A társaságok megszűnéséhez kapcsolódóan több felelősségi és helytállási alakzat is kapcsolódik.⁴⁸⁰ A Csódtörvény 63/A. §-a szabályozza azt az eljárást, amelyet akkor lehet megindítani a társaság legalább többségi befolyással rendelkező korábbi tagjával szemben, ha a felszámolt cégnek legalább a jegyzett tőke 50%-át meghaladó tartozása van.⁴⁸¹ Ez a szabály az utóbbi 10 évben többször módosult,⁴⁸² a lényege azonban változatlan maradt.

Tekintettel arra, hogy a legtöbb társaságnak a minimálisan engedélyezett jegyzett tőkéje van, azaz 3 millió Ft, nincs is szükség túl nagy tartozásra a felelősség megállapításához. A tag a felelősség alól akkor tud mentesülni, ha bizonyítja, hogy az átruházáskor az adós még fizetőképés volt, vagy bár probléma volt a fizetőképességgel, de a tag az átruházás során

⁴⁷⁹ Fővárosi Ítéltábla Gf.40.284/2023/9.

⁴⁸⁰ MISKOLCZI Bodnár Péter: Felelősség és helytállás. Gazdaság és Jog, 2017/1-2. 124-125.

⁴⁸¹ Amennyiben az adósnak - a bíróság által jóváhagyott közbenső mérleg (egyszerűsített eljárás esetén pedig a bíróság által jóváhagyott vagyonfelosztási javaslat) szerint - a jegyzett tőkéjének 50%-át meghaladó mértékű tartozása van, a hitelező kereseti kérelmére a 6. § (1) bekezdése szerint illetékes bíróság megállapítja, hogy a felszámolási eljárás megindítását megelőző három éven belül részesedését átruházó, többségi befolyással rendelkező volt tag (részvényes) korlátlanul felel az adós ki nem elégített kötelezettségeiért, kivéve, ha a részesedését átruházó volt tag bizonyítja, hogy az átruházás időpontjában az adós még fizetőképés volt, és a fenyegető fizetéseképtelenség vagy a fizetéseképtelenség csak ezt követően következett be, vagy az adós ugyan fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzetben volt vagy már fizetéseképtelen volt, de a tag (részvényes) az átruházás során jóhiszeműen és a hitelezők érdekeinek figyelembevételével járt el. A felszámoló az e bekezdés szerinti felelősséget megalapozó, társasági részesedést átruházó jogügyletre vonatkozó információkról köteles a hitelezői választmányt, a hitelezői képviselőt és a nyilvántartásba vett hitelezőket tájékoztatni. A keresetet legkésőbb a felszámolási eljárás jogerős lezárásáról hozott határozat Céglépcsőben való közzétételét követő 90 napos jogvesztő határidőn belül lehet benyújtani.

⁴⁸² SZÖRÖS Anikó: Fordulatok a gazdasági társaságokra irányadó felelősség-átviteli szabályokban III. Céghírnök, 2014/10. 6-7.

jóhiszemű volt és figyelembe vette a hitelezők érdekeit.⁴⁸³ A Fővárosi Ítéltábla egy korábbi döntése szerint a Cstv. 63/A. § csődtörvénybe iktatásának célja az volt, hogy az aktuális tagok mellett az adós olyan volt tagjainak a felelősségét is megteremtse, akik a társaságban fennálló részesedésüktől a tagi felelősségrevonás elkerülése érdekében váltak meg.⁴⁸⁴ A gyakorlatban ismerünk több esetet is, még a közelmúltból is, ahol a felperesek sikerrel érvényesítettek igényt,⁴⁸⁵ azonban olyan mértékben koncentrálnak mind a jogi képviselők, mind a hitelezők vezetői a Csődtörvény 33/A. § szerinti perekre,⁴⁸⁶ hogy ritkán vetődik fel, mint lehetőség.

Eleve nem túl gyakran fordul elő a fizetéseketelenség határán lévő cégben lévő részesedés átruházása, mert nehéz rá vevőt találni – az olyan kétes személyek pedig akik átvették, nagyon gyakran megbuknak az adóregisztrációs eljáráson,⁴⁸⁷ s általában a kimentési eljárásuk sem sikeres. Másnak pedig nincs lehetősége kimentési eljárás lefolytatására az adóregisztrációs eljárásban.⁴⁸⁸ Leszkoven László találó megfogalmazása szerint ilyen esetekben utólag szeretnénk levonni a többszemélyesség következményeit a jogviszonyban: hiszen utóbb olyan harmadik személyek érdekeivel kell összemérni az átruházás következményeit, akik az átruházásnál nem voltak szerződő felek.⁴⁸⁹

⁴⁸³ NOCHTA Tibor: A jóhiszeműség és tisztesség elvének érvényesüléséről a társasági jogviszonyokban. *Gazdaság és Jog*, 2017/2. 6.

⁴⁸⁴ Fővárosi Ítéltábla 12. Gf. 40.162/2012/6.

⁴⁸⁵ Pl. Fővárosi Ítéltábla Gf.40014/2022/6. – Megjegyezzük, hogy már első fokon is nyert a felperes, a fellebbezés a csökkentett perköltségre korlátozódott.

⁴⁸⁶ MOHAI Máté: A vezető tisztségviselők felelősségének hitelezővédelmi aspektusairól. *Gazdaság és Jog*, 2016/1. 10-14.; CSEHI Zoltán: A vezető tisztségviselő polgári jogi felelősségének alapjai és irányai az új Polgári Törvénykönyv alapján. In: Csehi, Zoltán; Szabó, Marianna (Szerk.) *A vezető tisztségviselő felelőssége*. Budapest, Complex, 2015. 9-50.

⁴⁸⁷ PÁZMÁNDI Kinga: A társasági és cégjogot érintő változások elméleti és gyakorlati értelmezése. *Gazdaság és Jog*, 2012/7-8. 14-20. és SÓLYOM Borbála: A joggal való visszaélés doktrínája és az adóvisszaélés elleni küzdelem eszközei az általános forgalmi adóról szóló irányelvben és az egyes uniós tagállamok jogszabályaiban. *Iustum, Aequum, Salutare*, 2014/1. 214-216.

⁴⁸⁸ BH2023.44.: Az Alaptörvény 28. cikke szerinti jogértelmezés akkor megfelelő, ha az annak szempontjain alapuló egyik jogértelmezés sem kerül szembe a többi elemből fakadó következtetéssel. Az Art. 20. § (3) bekezdése és (4) bekezdése értelmezése során nem mutatható ki olyan jogalkotói cél, amely az akadályhordozó cég nem tag, nem részvényes vezető tisztségviselőin, cégvezetőin túl az akadályhordozó tagjai, részvényesei számára is biztosítani kívánta volna az általános kimentést a működés utólagos helyreállítása esetén.

⁴⁸⁹ LESZKOVEN László: A másik fél érdekére való „hívséges tekintet” – egy többszemélyes magánjogi helyzet kapcsán. *Gazdaság és Jog*, 2022/5-6. 29-30.

Általános tapasztalat szintén, hogy a tulajdonosi felelősség kérdésköre meglehetősen kevésbé ismert és ennek megfelelően nem is egy túl komolyan vett területe a cégtulajdonlásnak. Így például elenyésző azon esetek száma, mikor a Ptk. 3:324. § szerinti 15 napos határidőben megtörténik a befolyásszerzés bejelentése, s szintén elhanyagolható azon esetek száma, mikor a többi tag kéri a befolyásszerzőtől a társasági részesedések megvásárlását. A hátrányos üzletpolitikára vonatkozó szabály⁴⁹⁰ pedig őszinte csodálkozást szokott kiváltani még tapasztaltak mondható cégtulajdonosokból is.⁴⁹¹ Ezeknek a személyeknek ennek ellenére hathatós ismeretekkel érdemes rendelkezniük az eljárások kapcsán, ha sikerrel szeretnék képviselni a saját érdekeiket.⁴⁹² Tény ugyanakkor, hogy a hátrányos üzletpolitikának nincs törvényi definíciója.⁴⁹³

A Csődtörvény 2005. évben történt módosításával bekerült szabály a rosszhiszemű átruházásra koncentrált,⁴⁹⁴ a későbbi módosításoknak ezt kellett tartalommal megtöltenie. A kezdeti kritikák szerint a módosítások a szabályt valójában nem megváltoztatták, hanem pusztán alkalmazhatóvá tették. Wellmann György már 2008-ban is kiemelte a szabály következetlenségeit: pl., hogy még az sem volt egyértelmű, hogy milyen időpontban lehetséges a per megindítása.⁴⁹⁵ Ezt a hiányosságot a 2014-es módosítás orvosolta érdemben.⁴⁹⁶ Vezekényi Ursula bírónő még 2013-as írásában is a gyakorlat bizonytalanságait kívánta eloszlatni, többek között a választandó pertípus kapcsán.⁴⁹⁷ A 2017-es módosítás egyértelművé tette, hogy marasztalási pert kell indítani és az ilyen perre a csődtörvény szerint illetékes törvényszék rendelkezik kizárólagos illetékességgel.⁴⁹⁸

⁴⁹⁰ MOHAI Máté: A gazdasági társaságok tagjainak helytállási kötelezettségéről. *Magyar Jog*, 2016/7-8. 450-459., MOHAI Máté: Tagi felelősségátvitel a társaságok jogában. *Gazdaság és Jog*, 2022/5-6. 21-28.; NOCHTA Tibor: A polgári jogi felelősség változásairól a társasági jogban. *Gazdaság és Jog*, 2019/7-8. 15.

⁴⁹¹ MOHAI Máté: A hátrányos üzletpolitika folytatása miatti helytállási kötelezettségről. *JURA*, 2018/1. 363-366.

⁴⁹² REICH Sándor: A hitelezői érdekérvényesítés lehetőségei a felszámolásban I. *Céghírnök*, 2009/5. 6.

⁴⁹³ TÖRÖK Tamás: A módosult felelősségátviteli szabályok társasági jogunkban. *Gazdaság és Jog*, 2012/6. 5.

⁴⁹⁴ METZINGER Péter: Még egyszer a vagyoni hányad rosszhiszemű átruházásáról. *Gazdaság és Jog*, 2006/1. 23-25.

⁴⁹⁵ WELLMANN György: Tagi felelősségátvitel társasági jogunkban. *Gazdaság és Jog*, 2008/11. 3-10.

⁴⁹⁶ VOLEIN Anna: A csődtörvény 2014-ben hatályba lépő változásai II. *Céghírnök*, 2014/3. 14.

⁴⁹⁷ VEZEKÉNYI Ursula: A felelősség áttörés jogintézményével kapcsolatos kérdőjelek. *Kúriai Döntések*, 2013/8. 849-856.

⁴⁹⁸ PÁLNÉ Mikola Júlia: A csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény 2017. évi XLIX. törvénnyel történő módosítása. *Céghírnök*, 2017/8. 6-7.

Fontos megemlítenünk, hogy ez a felelősségi rendszer eltér például a kkt. tagja vagy a bt. beltagja elleni eljárásoktól:⁴⁹⁹ nem terjeszhető elő mindössze a pénzbeli marasztalásra irányuló kereset, a bizonyításnak az egyéb többlet-tényállási elemekre is ki kell terjednie. A felelősségáttörés mellett a tagot is eltilthatják,⁵⁰⁰ amennyiben a cég törlését követően kielégítetlen hitelezői követelések maradnak, ez jelenthet visszatartó erőt az átruházáskor is, legalább a partnerválasztás szabadságát illetően, azonban a hitelezői érdekeket, valamint a megtérülést ez érdeemben természetesen nem tudja befolyásolni.

⁴⁹⁹ LANTOS Edit: Igényérvényesítés a gazdasági társaság mögöttesen felelős tagjával szemben II. Céghírnök, 2008/12. 9-14.

⁵⁰⁰ BODOR Mária: A gazdasági társaság tagjainak és vezető tisztségviselőinek eltiltása. Céghírnök, 2019/5. 1-5.

IV.4. Összefoglaló gondolatok a fejezetről

A dolgozat leginkább heterogén fejezetében az első látásra nem túl kedvezői hitelezői pozíció megerősítésének módjairól értekeztünk. A bevezetőben a szerződéses biztosítékok vázlatos áttekintését adtuk, továbbá kitértünk a gazdasági életben – rugalmasságuk és relatív olcsóságuk miatt – használt fiduciárius biztosítékokra, ismertetve az új Ptk.-hoz kapcsolódó szabályozás változásokat. Mivel az új Ptk.-ból több éven keresztül hiányoztak ezek a biztosítéki formák – lévén a jogalkotó a semmisség szankcióját alkalmazta velük szemben -, így elsősorban a régi Ptk. joggyakorlata alapján végeztük az elemzést.

A dologi biztosítékokat követően foglalkoztunk a személyes biztosítékokkal, úgy, mint a kezesség és a garancia. Itt elemeztük a különböző helyzeteket, melyek attól függően alakulnak ki, hogy a hitelező, az adós vagy a kezes kerül felszámolási eljárás alá.

Nem minősül hagyományos értelemben vett biztosítéknak, de – pont a korábban említett lassú átfutás miatt – komoly potenciált látunk a végrehajtási eljárás kezdeményezésében, amennyiben rendelkezésre áll végrehajtható okirat. Az olyan esetekben, ahol az adósnak nincs vagyont terhelő zálogjoggal vagy más ezzel egyenértékű – esetleg erősebb – biztosítékkal rendelkező fő hitelezője (tipikusan: bank), úgy a hitelező ezzel a megoldással tudja a leginkább javítani a megtérülés valószínűségét, mivel így d) vagy f) kategóriás hitelezőből néhány hónap és minimális anyagi befektetés ellenében b) (49/D) kategóriás hitelezővé válik.

A fejezetben foglalkoztunk még az ideiglenes vagyonfelügyelő kirendelésével, mely elsősorban magasa összegű hitelezői követelések és valódi vagyonnal rendelkező adósok esetén lehet reális forgatókönyv.

A fejezet végén elemeztük hosszabban azokat az eljárásokat, melyek a felszámolási vagyon megnövekedését eredményezik: akár újabb felelős, a vezető tisztségviselő helytállásának bevezetésével vagy a korábban az adóstól elvont vagyontárgyak felszámolási vagyonba történő visszajuttatásával.

A korlátozott felelősség áttörését eredményező eljárásoknál kitértünk arra, hogy álláspontunk szerint a magyar Csódtörvény kétfázisos, megállapítási és marasztalási perre épülő eljárása nem támogatja kellőképpen a hitelezőket, leginkább az eljárás elhúzódása miatt. Külön kiemeltük, hogy a marasztalása per megindítására nyitva álló határidő eltörlése a gyakorlatban nehezen alkalmazhatóvá tette a korábbi vezető tisztségviselő egységes helytállására és a perek egyesítésére vonatkozó kitételét. A javaslatunk e körben az volt, hogy a kettős szerkezet felülvizsgálatra szorul: akár a bt. beltagjával vagy az ügyvédi iroda tagjával analóg marasztalás, akár egy erre vonatkozó nemperes eljárás bevezetése révén, tekintettel arra, hogy a marasztalási perben a volt vezető tisztségviselőnek lényegében nincs is védekezési lehetősége – így értelmetlen maga a per.

A következő fejezetben azt fogjuk elemezni, hogy a jelen fejezet rendelkezései szerint megerősített – vagy az ezek nélkül bejelentkező – a felszámolási vagyon felosztása során milyen esélyekkel indul, mekkora megtérülésben reménykedhet. Továbbá, hogy van-e realitása annak, hogy a törvénytől eltérően állapodjanak meg a felek a kielégítésről, ezzel kapcsolatosan hozunk egy példát az Amerikai Egyesült Államokból, ahol akár a hitelezői osztályok tiltakozása esetén is van mód egyezségkötésre ha az egyébként a hitelezők érdekeit szolgálja. Bár ez a megoldás csak csődeljárás esetén él, tanulságai a felszámolásban is mintaként szolgálhatnak, nem is lennének példa nélküliek – elég csak a jelen dolgozatban is említett szanálási irányelv kompenzációs mechanizmusára gondolni.

V. A FELSZÁMOLÁSI VAGYON FELOSZTÁSA

A felszámolás lezárásaként a felszámolási vagyont fel kell osztani a hitelezők között, lényegében itt zárul be az a kör, amit felütésként írtunk a dolgozat elején: mivel valószínűleg nincs elegendő vagyon az összeshitelező teljes kielégítésére, választ kell adnunk arra a kérdésre, hogy a hitelezők milyen arányban részesülnek a felszámolási vagyomból.

V.1. A vagyon felosztása a hitelezők és az adós megállapodása alapján

A felszámolási eljárásban is van lehetőség egyezségkötésre, amennyiben sikerül megállapodni egy olyan programban, amelyben a hitelezők valamekkora kielégítést kapnak és ezt el is fogadják. Az ilyen egyezségkötések rendkívül ritkák. Egyezségekre akkor kerülhet sor, ha azt az egyezség megkötésére jogosult hitelezők szavazatának legalább a fele minden csoportban [Csődtörvény 57. § (1) bekezdés b), d), e), f), g) és h) pontja szerinti hitelezők] támogatja, feltéve, hogy ezeknek a hitelezőknek a követelése az egyezség megkötésére jogosultak összes követelésének a több mint felét kiteszi, és az egyezség megkötését - követelésük kiegyenlítéséig - a 49/D. § (1)-(3) bekezdése szerinti hitelezők szavazatának kétharmada is támogatja. Ez az egyezség úgynevezett kényszeregyezés, tehát valamennyi hitelezőre kiterjed.

Nem is áll távol a felszámolási eljárás gondolatmenetétől az egyezség: mivel a fizetéseképtelenségi okok döntően pénzforgalmi szemléletűek, előfordulhat az, hogy olyan adósnál rendelik el a felszámolást, aki figyelmetlenségből, daczból vagy más okból nem fizetett, azonban racionálisan nem indokolt a felszámolása, mert felszámolás nélkül is meg tudja fizetni a hitelezői követelések meghatározott részét. Időnként olyan is előfordulhat, hogy nem az adós, hanem az adós tulajdonosa, kapcsolt vállalkozása vagy a vezető tisztségviselő fizeti meg a hitelezők igényeit.

Reich Sándor szellemes – és igaz – megfogalmazása szerint: *„Az adós számára a felszámolás során köthető egyezség lehetősége az egyszerű elsétálásnál is sokkal többet érő jog, hiszen a hitelezőket csak arról kell meggyőznie, hogy a felszámolásnál jobban járnak így, miközben tulajdonában maradnak a vagyoni eszközök, melyeket a jövőben*

tehermentesen működtethet.”⁵⁰¹ Megjegyezzük, az egyezség sok esetben a hitelezők érdeke is lenne. Itt nem bonyolult matematikai összefüggésekről és valószínűségekről beszélgetünk: legalábbis tapasztalati úton tisztában van vele mindenki, hogy a biztosított hitelezők (amennyiben valódi biztosítékról, pl. ingatlanról van szó) nagyjából megkapják a biztosíték értékét, míg a nem biztosított hitelezők közül az f) kategóriások szinte semmit nem fognak kapni a felszámolás végén. Ez lehet egy kiindulási alap mindenki számára. Ehhez képes kell tudniuk megállapítani, hogy egy látszólag alacsonyabb összegű, de biztos és közel azonnali térülés megéri-e az egyezségkötés kockázatát.

Természetesen az egyéb érdekeltnek, például a kezeseknek vagy más mellékkötelezettségek kötelezettjeinek is érdekükben áll az egyezség megkötése.⁵⁰² Ide tartoznak az ún. komfortlevelek kibocsátói is.⁵⁰³

A felszámolási eljárásban az egyezséget megkötő adós és a vele személyi, gazdasági összefonódásban álló hitelezők által megkötött egyezség, amely a többi hitelező részére 0 Ft kielégítést határozott meg, sértheti az egyezség megkötésében részt nem vevők hitelezők érdekét, akikre a kényszeregyezés kötelező hatállyal bír. Az egyezségkötés nem arra szolgál, hogy az adós meghatározott tartozásoktól mentesüljön, bizonyos hitelezői követeléseket "leírjon", a további működése feltételezi a fizetőképességét és azt, hogy tartozásait rendezni tudja. A kényszeregyezés azt jelenti, hogy az adós a fizetési kötelezettségeinek - valamennyi hitelezőjével szemben - az egyezség szerint tehet eleget azokkal szemben is, akik ahhoz nem járultak hozzá.⁵⁰⁴

A fent írt szabályokat a Csődtörvény 2020-as módosítása vezette be, célja volt az egyezségkötés megkönnyítése, bár a biztosított hitelezőknél megtartotta a 2/3-os szabályt.⁵⁰⁵ Ez utóbbinak álláspontunk szerint nincs nagy jelentősége a gyakorlatban, mivel az esetek nagyobb részében 1 vagy 2 nagy biztosított hitelezője (a bankja) vagy a felszámolás alatt lévő adósnak.

⁵⁰¹ REICH Sándor: A hitelezői érdekek védelmének lehetőségei. Céghírnök, 2002/8. 8.

⁵⁰² BH 2013.216

⁵⁰³ NOVÁK Zoltán Sebestyén: A komfortlevél jogi megítélése nálunk és más nemzeteknél. Gazdaság és Jog, 2015/1. 18.

⁵⁰⁴ DARAI Péter: A felszámolási egyezség a hatályos csődtörvény alapján. Gazdaság és Jog, 2011/6. 16-18.

⁵⁰⁵ JUHÁSZ László: A Csődtörvény 2020. évi módosításairól – A felszámolási eljárást érintő változásokról. Gazdaság és Jog, 2021/3. 18.

Amennyiben a jogszabályi követelmények teljesülnek az egyezség kapcsán, úgy azt a bíróság jóváhagyja. Az egyezség jóváhagyásához három követelményt ír elő a jogszabály. Az első - a pénzforgalmi szemléletű fizetésképtelenségi fogalomra tekintettel - annak vizsgálatát jelenti, hogy továbbra is fennállnak-e a Csődtörvény 27. § (2) bekezdésében felsorolt fizetésképtelenségi okok. A második, a felszámolási költségek kiegyenlítése. A harmadik feltétel pedig az egyezség anyagi jogszabályoknak való megfelelési vizsgálatát jelenti.⁵⁰⁶ Az egyezség gazdasági tartalmát, a reorganizáció megvalósíthatóságát a bíróság nem vizsgálhatja, ezek a felek önrendelkezése körébe tartozó kérdések.

Ha az egyezség teljesítése időben elhúzódik, úgy arra is van lehetőség, hogy kijelöljék valamely hitelezőt vagy harmadik személyt az egyezség végrehajtásának felügyeletére.⁵⁰⁷

A felszámolási egyezség elsősorban kevés hitelező esetén lehet működőképes vagy úgynevezett felszámolási faktoringnál: mikor is valamelyik hitelező – általában töredékáron – megvásárolja a többi hitelező követelését és így éri el az egyezség megkötését. (Időnként maga az adós cég vásárolja meg strómanokon keresztül ezeket a követeléseket – legalábbis erre enged következtetni, mikor is rendszeresen megjelennek olyan követelésvásárlók a felszámolási eljárásokban, akik az adott hitelező követelését szeretnék megvenni, holott nem nyilvános, hogy kik jelentettek be hitelezői igényt.) Az egyezség körébe vonható vagyon mértéke általában egyenlő az adós aktuális mérleg főösszegével, illetőleg adott esetben a bevont külső erőforrásra figyelemmel magasabb lehet, ezt azonban csökkenteni kell a Csődtörvény 57. § (1) bekezdés a) és c) pontja szerinti hitelezői igények kielégítésére fordítandó vagyonrészszel, mivel ezek mindenképpen kielégítést kell nyerjenek egyezségkötéskor.⁵⁰⁸

⁵⁰⁶ GYÖNGYÖSINÉ Antók Éva: Felszámolási egyezség a gyakorlatban. *Gazdaság és Jog*, 2017/12. 14-15.

⁵⁰⁷ SZABÓ Gábor Zoltán: A gazdasági társaságok reorganizációjáról. *Gazdaság és Jog*, 2013/1. 16-17.

⁵⁰⁸ HÁMORI Attila: A felszámolási eljárás során kötött egyezség és jogalkalmazási problémái. *Cég hírnök*, 2011/10. 11.

V.2. Egy külföldi példa amiből tanulhatunk: (csőd)egyezség megállapodás hiányában (cramdown)

Az Egyesült Államokban az emberek általában jobban ismerik a csődeljárás feltételeit, és hajlandóak alkalmazni és együttműködni a reorganizációs eljárásokban, a 11. fejezet szerinti (reorganizációs) bejelentések száma a 7. fejezet szerinti (felszámolási) bejelentésekhez képest nagyon sokatmondó: 2015-ben a gazdálkodó szervezetek 6 130 darab 11. fejezet szerinti reorganizációt nyújtottak be, míg 15 917 darab 7. fejezet szerinti felszámolást, ami azt mutatja, hogy az esetek 38%-ában a hitelezők és/vagy adósok úgy döntöttek, hogy a felszámolás helyett a reorganizációval próbálkoznak.⁵⁰⁹ Mint láttuk, a magyarországi számok gyökeresen mások. Mindkét rendszer kínál megoldásokat a reorganizációra, de az USA-ban a bíróságoknak hatalmukban áll a reorganizációs tervet a tiltakozó hitelezőkkel szemben kikényszeríteni, ami Magyarországon nem lehetséges.

Reorganizáció az Amerikai Egyesült Államokban

“A pénzügyi nehézségekkel küszködő vállalkozás számára a rehabilitáció legfontosabb törvényi mechanizmusa a Csődtörvény 11. fejezetében található.”⁵¹⁰ A 11. fejezet szerinti reorganizáció célja elsősorban a felszámolás társadalmi költségeinek elkerülése, másodsorban pedig a vállalat működésének folytatása.⁵¹¹ Amíg az adósnak van esélye arra, hogy pozitív nettó jövedelmet termeljen, hatékonyabb a működés újjászervezése az ottani álláspontok szerint.⁵¹² Az amerikai tapasztalatok azt mutatják, hogy a 11. fejezet szerinti reorganizáció nagyon hatékony és átfogó mechanizmus, amely lehetővé teszi a vállalat számára a felszámolás elkerülését. A vállalatok attól függetlenül nyújthatnak be kérelmet, hogy a vállalat bizonyíthatóan fizetéképtelen vagy közel áll a fizetéképtelenséghez, ezért a vezetők sokkal szélesebb körű mérlegelési jogkörrel rendelkeznek, hogy szükség van-e a vállalat adósságainak átstrukturálására..⁵¹³

⁵⁰⁹ <http://www.uscourts.gov/statistics/table/f-2/bankruptcy-filings/2015/12/31>

⁵¹⁰ MALLORY, KATHRYN C. & PHELAN, ROBIN E., *To impair or not to impair – that is the question in Chapter 11 reorganization*, 17 St. Mary's Law Journal 869 (1985-1986)

⁵¹¹ FINCH, VANESSA, *Corporate Insolvency Law – Perspectives and Principles*, Cambridge, 2009. 278.

⁵¹² TABB & BRUBAKER, *Bankruptcy Law*, Anderson Publishing, Cincinnati, 2003. 595.

⁵¹³ See: *The case for unifying the EU's insolvency laws*, 24 International Financial Law Review 49 (2005)

A reorganizáció folyamata

Maga az eljárás a csődbírósághoz benyújtott kérelem benyújtásával kezdődik. Amint azt fentebb említettük, a fizetéseképtelenség nem feltétlenül feltétele a kérelem benyújtásának. Miután egy társaság benyújtotta a reorganizációs kérelmét, "automatikus moratórium vagy felfüggesztés lép életbe a társasággal és annak vagyonával szembeni követelések érvényesítésére vonatkozóan."⁵¹⁴ A moratórium a reorganizációs eljárás végéig aktív marad, de a csődbíróság visszavonhatja azt. Az adós számára a 11. fejezet szerinti forgatókönyv egyik előnye a felszámolással szemben, hogy az adós (tulajdonosa és vezető tisztségviselője) továbbra is birtokon belül marad, és az eljárás során továbbra is szinte akadálytalanul folytathatja üzleti tevékenységét.⁵¹⁵ Ha az adós nem tartja be kötelezettségeit a tárgyalási időszak alatt, vagy csalást, egyéb tiltott cselekményt követ el, például elpazarolja a társaság pénzét, vagy a társaság érdekeivel szembe megy,⁵¹⁶ úgy a bíróság csődgondnokot rendel ki az adós társaság számára.⁵¹⁷

A moratorium alatt az adósnak 120 nap áll rendelkezésre arra,⁵¹⁸ hogy benyújtson egy reorganizációs tervet, ha úgynevezett "szabadesés" típusú csődeljárást kezdeményezett: azaz nem egyezett meg előre a hitelezőkkel. Ha az adós úgynevezett előrecsomagolt eljárást indított, nyilvánvaló, hogy nincs szükség erre a 120 napos határidőre – előrecsomagolt eljárás alatt azt értjük, amikor az adós már előre megegyezik megfelelő számú hitelezővel (ami elég a többséghez a reorganizációs terv elfogadásánál), így nem kétséges, hogy mi lesz az eljárás végkimenetele.

Ha az adós nem tesz eleget kötelezettségeinek, és 120 napon belül nem nyújt be tervet, az érdekelt feleknek, például a vagyonkezelőnek, a hitelezői választmányának stb. jogukban áll reorganizációs tervet benyújtani az adós helyett.⁵¹⁹ Az Egyesült Államokban ismert üzlet

⁵¹⁴ FINCH, VANESSA, *Corporate Insolvency Law – Perspectives and Principles*, Cambridge, 2009. 279.

⁵¹⁵ Bankruptcy Code § 1107 (a)

⁵¹⁶ CLARKSON, KENNETH W. & MILLER, ROGER LEROY & CROSS, FRANK B. & JENTZ, GAYLORD A., *West's Business Law: Text, Cases*, 9th ed., 2003. 595.

⁵¹⁷ Bankruptcy Code § 1104 (a)

⁵¹⁸ Bankruptcy Code § 1121 (a)

⁵¹⁹ Bankruptcy Code § 1121 (c) (c) Any party in interest, including the debtor, the trustee, a creditors' committee, an equity security holders' committee, a creditor, an equity security holder, or any indenture trustee, may file a plan if and only if—

(2) the debtor has not filed a plan before 120 days after the date of the order for relief under this chapter;

a reorganizációs eljárásokban való részvétel, hogy a csődbe ment vállalat által fizetendő adósságok stratégiai blokkjának megvásárlásával növeljék a nyereséget. Ezeket a befektetőket "keselyű" vagy "adósságrabló" befektetőknek nevezik. A befektetők azért vásárolhatnak követeléseket, hogy a befektetett összegnél nagyobb értékű pénzt és értékpapírokat szerezzenek, vagy azért, hogy a megvásárolt követeléseket az adós bizonyos eszközeire cseréljék.⁵²⁰, vagy a követelések stratégiaileg fontos részét megszerezzék és azt a csődbe ment vállalat részvényeire cseréljék.⁵²¹

A reorganizációs terv

Ahogy korábban írtuk, a fizetésképtelen vállalat választhat, hogy hagyományos csődeljárást vagy előrecsomagolt csődeljárást nyújt be. Az első forgatókönyv szerint az adós önként nyújtja be a kérelmet a csődbírósághoz, és a moratórium ideje alatt tárgyalásokat kezd a hitelezőkkel. Előrecsomagolt csődeljárás esetén az adós még azelőtt megkeresi a hitelezőit, hogy ténylegesen benyújtaná a bírósághoz a kérelmet. Ha a felek megállapodtak az átszervezés feltételeiről, az adós "csődvédelmet kér úgy, hogy a reorganizációs tervre vonatkozó szavazatokat az adós már a csődkérelem benyújtása előtt megszerezte"⁵²². Ha az adós előre összeállított terv nélkül fordul a bírósághoz (szabadesés), az adós és hitelezői között tárgyalásokra kerül sor. A csődtörvény 1126. §-a kétharmados összegű és számbeli többségű pozitív szavazatot követel meg. A bíróságnak jogában áll "kizárni a nem jóhiszeműen szerzett és gyakorolt szavazatokat"⁵²³. Összesen tizenhat követelményt sorol fel a Csődtörvény 1129. § (a) bekezdése. a csődegyezség kapcsán.

Vannak további követelmények, amelyeket teljesíteni kell. A négy kiemelt követelmény a következő: (i) a tervnek meg kell felelnie a hitelezők érdekeinek legelőnyösebb érdekét vizsgáló törvényi feltételeknek, ii) minden egyes prioritizált követelésnek különleges elbánásban kell részesülnie, iii) a hitelezők legalább egy csoportjának el kell fogadnia a tervet, iv) a tervnek megvalósíthatónak kell lennie.⁵²⁴

⁵²⁰ Like in an asset deal on discount price.

⁵²¹ AFRICK, ANDREW, *Trading claims in Chapter 11: How much influence can be purchased in good faith under Section 1126?*, 139 University of Pennsylvania Law Review 1393-1394 (1991)

⁵²² MALLON & WAISMAN, *The law and practice of restructuring in the UK and US*, Oxford, 2011. 205.

⁵²³ ADLER & BAIRD & JACKSON, *Bankruptcy*, Foundation Press, 2007. 698.

⁵²⁴ KLEEE, KENNETH N., *All you ever wanted to know about cram down under the new Bankruptcy Code*, 53 American Bankruptcy Law Journal 137-138 (1979)

(i) A legjobb érdek teszt azt követeli meg, hogy minden hitelező legalább annyit kapjon, amennyit felszámolás esetén kapna. Ez a szabály védi a hitelezői osztály racionálisan mérlegelő tagjait - vélelmezhető, hogy ha a hitelezők ugyanannyit vagy többet kapnak, akkor nincs valódi okuk a kifogásolásra.

(ii) Az államok általában hatalmas mérlegelési jogkörrel rendelkeznek annak eldöntésekor, hogy milyen típusú követeléseket tekintsenek prioritizált követelésnek, ezek a követelések általában a következők: igazgatási díjak, adók, néha bérkövetelések, fogyasztói hitelezők követelései.

(iii) Ezt a követelményt kétféleképpen lehet teljesíteni: az egyik módja a többség elérése egy hitelezői osztályban, a másik módja egy teljes mértékben kielégített hitelezői osztály létrehozatala (a hitelezői osztályokat nem a törvény, hanem az adós hozza létre; az a követelmény, hogy racionális alapokon kell nyugodnia az osztályba sorolásnak), mivel ha nem veszítenek követelésükből, úgy őket az igennel szavazóknak kell tekinteni.⁵²⁵ A szabály kizárja az úgynevezett "bennfentesek" szavazatait is - a részvényesek követelései stb. Míg a legjobb érdek teszt a csoportban a nem egyetértő hitelezőket védi, a többségi követelmény és a "cramdown" lehetősége a nem egyetértő osztály(ok)at védi.

(iv) A csődeljárás befejezését megelőzően az adós vállalatnak a reorganizációs terv részeként pénzügyi és működési előrejelzéseket kell benyújtania az amerikai csődbírósághoz. Ezeknek az előrejelzéseknek azt kell bizonyítaniuk, hogy a vállalat valószínűleg nem fog felszámolás alá kerülni vagy újra csődeljárást kezdeményezni.⁵²⁶ Az utolsó feltétel azt jelenti, hogy a vállalatnak valós esélye van a túlélésre, a terv elfogadása nem jár felszámolással vagy újabb reorganizációval.⁵²⁷

⁵²⁵ FOGEL, ETHAN D., *Confirmation and the Unimpaired Class of Creditors. Is a "Deemed Acceptance" Deemed an Acceptance?* 58 American Bankruptcy Law Journal 151 (1984)

⁵²⁶ MICHEL, ALLEN & SHAKED, ISRAEL & MCHUGH, CHRISTOPHER, *After Bankruptcy: Can ugly ducklings turn into swans?*, 54 Financial Analysts Journal 31 (1998)

⁵²⁷ KLEE, KENNETH N., *All you ever wanted to know about cram down under the new Bankruptcy Code*, 53 American Bankruptcy Law Journal 138 (1979)

Ha a fent említett kritériumok mindegyike teljesül, a tervet el kell még fogadnia a hitelezőknek, és az esetek többségében ez a szokásos forgatókönyv. Előfordul, hogy a fent említett előfeltételek mindegyike teljesül, de a károsodott hitelezők többsége általi jóváhagyás hiányzik.

Ahogy korábban írtuk, a Csődtörvény 1122. §-a előírja, hogy a lényegében hasonló követeléseknek és érdekeknek ugyanabba az osztályba kell tartozniuk.

A reorganizációs terv elfogadásához a követelések többségének a terv mellett kell szavaznia. A többség nem egyszerű: a követelések egy csoportjának "a nyilvántartásba vett követelések legalább kétharmadával és nyilvántartásba vett hitelezők több mint felével kell rendelkeznie".⁵²⁸ Ez a kettős többségi követelmény biztosítja az egyensúlyt a hitelezők között: ha az egyetlen követelmény az összeghatár lenne, az a nagy összegű követelésekkel rendelkező nagy hitelezők számára lenne kedvező, míg a hitelezők száma szerinti követelmény önmagában kedvező lenne a kis hitelezők számára.

A terv elfogadása szükséges az eljárás során, de önmagában nem elegendő a sikeres reorganizációhoz. A terv elfogadását követően a csődbíróság megerősíti a reorganizációs tervet. A megerősítéshez a feleknek bizonyítaniuk kell, hogy teljesítették a Csődtörvény 1129. §-ában felsorolt kritériumokat. A tervet a bíróság csak akkor erősíti meg, ha a károsodott osztályok elfogadták azt. Elfogadás hiányában alkalmazhatja a bíróság a „cramdown”-t.

A követelésekről az eljárásban

Alapvetően két típusú követelés létezik: biztosított vagy nem biztosított. A követelés biztosítása alapvető fontosságú lehet a hitelező számára, ha minden esetben szeretné megkapni az esedékes fizetést. Az üzleti életben azonban az Egyesült Államokban is többségében vannak a nem biztosított követelések. "A fedezetlen hitelügylet a hitelező - a hitelt nyújtó személy - számára a legnagyobb kockázatot jelenti."⁵²⁹

⁵²⁸ Bankruptcy Code § 1126 (c)

⁵²⁹ BARNES, A. JAMES & DWORKIN, TERRY MOREHEAD & RICHARDS, ERIC L., *Law for Business*. 5th ed., Irwin, Boston, 1994. 748.

A probléma vagy a kockázat abból a tényből ered, hogy a nem biztosított hitelezőnek nincs elsőbbsége az adós más hitelezőivel szemben, ezért egy olyan forgatókönyv esetén, amikor az adósnak nincs elegendő pénze ahhoz, hogy minden esedékessé váló követelést kifizessen, a fedezetlen hitelező a biztosított hitelezőkkel és más elsőbbségi követelésekkel szemben alárendelt marad, és a nap végén semmit sem kaphat. A biztosított hitelezők különleges bánásmódban részesülnek a cramdown-eljárások során is. 2006 előtt lehetségesnek tűnt, hogy a biztosított hitelezők alárendeljék követeléseiket a junior osztályoknak, hogy meggyőzzék őket a reorganizációs terv elfogadásáról, vagy legalább az egyik junior osztályban többséget érjenek el a terv mellett, de az eljáró bíróság az *In re Armstrong World Industries* ügyben hozott határozatában megállapította - és a fellebbviteli bíróság megerősítette az ítéletet -, hogy ez a fajta alárendelés sérti az abszolút elsőbbségi szabályt és sérti a Csődtörvény 1129. § (b) (2) (B) (ii) szabványát, ezért a bíróság nem erősítheti meg az ilyen egyezséget.⁵³⁰

A feltétel nélküli elsőbbségi szabály valami több és valami más, mint a Legfelsőbb Bíróság esetjoga szerinti követelmény: a szabály azt írta elő, hogy a tervnek teljes mértékben ki kellett elégítenie a biztosított hitelezői osztály követeléseit, mielőtt a más hitelezői osztályok bármit is kapnának. A szabály szerint, ha a csődvagyon nem elegendő az osztály összes követelésének kielégítésére, a hátrébb sorolt hitelezői osztályok nem kapnak semmit, továbbá minden hitelezőt teljes egészében ki kellett fizetni, mielőtt az adós tulajdonosai bármit is kapnának. A sorrend tehát a következő: a biztosított hitelezők a szeniortól a juniorig, a nem biztosított hitelezők a szeniortól a juniorig, a tulajdonosok a szeniortól a juniorig.⁵³¹

Az *Armstrong*-döntést azonban sokan bírálták: "Az *Armstrong* megakadályozná, hogy a hitelezők egy csoportja értéket adjon a saját tőkének, ha a hitelezők egy másik csoportját (akár egyenrangú, akár a szenior csoporthoz képest alacsonyabb rangú) nem fizetik ki teljes egészében, és ez a csoport nem szavazza meg a terv elfogadását."⁵³² Ezzel a korlátozással néha nehéz lehet meggyőzni a hátrébb sorolt osztályokat, hogy a terv mellett

⁵³⁰ *In re Armstrong World Industries, INC.* United States District Court, Delaware, 2005, 320 Bankr. 523

⁵³¹ BROUDE, RICHARD F., *Cramdown and Chapter 11 of the Bankruptcy Code: The settlement imperative*, 39 *The Business Lawyer* 441-442 (1984)

⁵³² FRIEDMAN, SCOTT J. & DOUGLAS, MARK G., *You just can't give it away: Senior Class give-up to equity violates absolute priority rule*, 1 *Pratt's Journal of Bankruptcy Law* 436 (2005-2006)

szavazzanak – értelemszerűen nagyobb eséllyel szavaznák meg a tervet, ha a biztosított hitelezők a saját kárukra juttathatnának nekik a csődvagyonból.

A hitelezők döntéseik meghozatalakor sokat számolnak azzal, hogy adnak-e halasztott fizetésre lehetőséget, és ha igen, milyen feltételekkel. Az egyik lehetséges megoldás lehet a tartozás biztosítása; biztosított hitelezővé válás. A biztosított hitelező elsőbbségi jogokkal rendelkezik a biztosíték felett, és ezekkel a jogokkal a többi (nem biztosított) hitelezővel szemben elsőbbséget élvez. "A hitelezők a biztosítékot egy okból veszik igénybe: a hitel visszafizetésének biztosítása érdekében."⁵³³ Csőd esetén ezeket az adósságokat a biztosított hitelezőknek a többi hitelező kifizetése előtt visszafizetik, ebben egyezik a magyar szabályozással.⁵³⁴ A biztosított hitelezők jogainak szabályozása a halasztott fizetések rendszerszerű biztosításának egyik kulcseleme lehet, de a biztosított hitelezőt nem szabad túlkompenzálni a biztosítéki jogáért.

A védelemnek ugyanolyan erősnek kell maradnia, mint a csőd nélküli helyzetben; emellett a biztosított hitelezőt meg kell védeni a csőd kockázatoktól és -veszélyektől.⁵³⁵ Az elsőbbséghez elengedhetetlen, hogy a hitelező „perfektté” tegye a biztosítékát – mi lényegében ezt dologi hatálynak neveznénk. A tökéletesítés formái a birtoklás, az ellenőrzés vagy a bejelentés - továbbá egyes biztosítéki érdekek automatikus tökéletesítés alá esnek.⁵³⁶ Ez nagymértékben megegyezik a hatályos magyar joggal.

A "késelem a lefoglalás vagy a tökéletesítés valamelyik követelményének teljesítésében felmerülhet akár csődeljárás, akár csődeljáráson kívüli helyzetekben, ha későbbi felek ugyanazt a biztosítékot követelik. A kockázat akkor merül fel, ha akár a csődgondnok, akár a későbbi felek azt állítják, hogy a biztosíték érvénytelen, mert a bejelentés nem felel meg a Uniform Commercial Code (UCC) követelményeinek".⁵³⁷ A

⁵³³ DOLAN, JOHN F., *Fundamentals of Commercial Activity – A Lawyer's Guide*, Little, Brown and Company, Boston, 1991, 266.

⁵³⁴ SZALÓKI, GERGELY, *Legal Aspects of Capital Structure in Project Finance*. Jogelméleti Szemle. 2010/3.

⁵³⁵ BAIRD, DOUGLAS G., *The rights of secured creditors after rescap*, University of Illinois Law Review, 849 (2015)

⁵³⁶ HILL, PATRICK H., "The Twain Shall Meet": A Real Property Approach To Article 9 Perfection , 64 Emory Law Journal 1103, 1110 (2015)

⁵³⁷ WALLACH, GEORGE, *Perfecting and Reperfecting Security Interests Under the Uniform Commercial Code*, 30 The Business Lawyer 447, 448 (1975)

csődeljárás során a biztosított hitelezőkre eltérő szabályok vonatkoznak: "A cramdown-tervnek legalább arról kell rendelkeznie, hogy a biztosított hitelezők megtartják a biztosítékon fennálló zálogjogukat, és olyan halasztott kifizetéseket kapnak, amelyek jelenértéke legalább a hitelezőknek a biztosítékban lévő érdekeltségével megegyező".⁵³⁸ A biztosítéknak megfelelően a biztosított hitelező követelése csak olyan erős, mint a biztosíték: "a fedezetlen követelést az 506(a) § kettéválasztja, hogy két követelést eredményezzen: a biztosíték értékével megegyező biztosított követelést és a fennmaradó részre vonatkozó fedezetlen követelést".⁵³⁹ Ez szintén megegyezik a magyar jog megoldásával.

A cramdown lehetősége

"A hitelezők minden csoportjának jóvá kell hagynia a tervet, kivéve, ha a bíróság felülbírálhatja az ellenző csoport ellenvetését; ezt nevezik cramdown-nak."⁵⁴⁰ Az európai jogrendszerekben nem léteznek a cramdown-hoz hasonló rendelkezések.⁵⁴¹ Ahogyan korábban írtuk, ha egy hitelezői osztály nem károsodik, akkor nem szavazhat nemmel a reorganizációs tervre.⁵⁴² A csődtörvénykönyv e jellemzője fontos mérlegelési jogkört biztosít a reorganizációs terv készítőjének a szavazási mechanizmusok legjobb módjának megválasztására, beleértve a különböző osztályok kialakítását és az értékvesztett státusz kijelölését. Néha előnyös lehet a kifogást emelő feleket önmagukban kizárni, így nincs lehetőségük arra, hogy a többi hitelezőt meggyőzzék arról, hogy a terv ellen szavazzanak.

Ha a csődtörvény 1129. §-ában felsorolt valamennyi kritérium teljesül - kivéve a támogató szavazatok többségét.⁵⁴³ - a csődbíróság megvizsgálja, hogy a reorganizációs terv megfelel-e a cramdown követelményeinek: a terv nem alkalmazhat tisztességtelen megkülönböztetést.⁵⁴⁴ tisztességesnek és méltányosnak kell lennie.

⁵³⁸ PEARSON, JOHN K. & JACKSON, DILLON & NOHR, TIM, *Ending the judicial snipe hunt: The search for the cramdown interest rate*, 4 American Bankruptcy Institute Law Review 35 (1996)

⁵³⁹ GENDLER, RICHARD S., *Home Mortgage Cramdown Bankruptcy*, 22 American Bankruptcy Institute Law Review 329, 335 (2014)

⁵⁴⁰ TOLMIE, FIONA, *Corporate & personal insolvency law*, Cavendish, London, 2003. 68.

⁵⁴¹ The case for unifying the EU's insolvency laws. 24 International Financial Law Review 49 2005

⁵⁴² MALLORY, KATHRYN C. & ROBIN E. PHELAN, *To impair or not to impair – that is the question in Chapter 11 reorganization*, 17 St. Mary's Law Journal 874 (1985-1986)

⁵⁴³ But at least one impaired class always has to accept the plan to have the opportunity to cramdown.

⁵⁴⁴ Bankruptcy Code § 1129 (b) (1)

Diszkriminációról akkor beszélünk, amikor hasonló helyzeteket másként kezelnek, vagy különböző helyzeteket ugyanúgy kezelnek. A fizetésképtelenségi jogban leginkább akkor fordul elő, amikor felosztási módszerekről beszélünk: az azonos rangú hitelezők egyenlő felosztásra jogosultak.⁵⁴⁵ A megkülönböztetés önmagában nem tilos, de olyan megkülönböztetésen kell alapulnia, amely nem tisztességtelen: "a releváns vizsgálat nem az, hogy a terv megkülönböztet-e, hanem az, hogy a javasolt megkülönböztetés "tiszteségtelen"-e".⁵⁴⁶ A tisztességtelen megkülönböztetés fogalmát a Csődtörvény nem határozza meg, Ha a megkülönböztetésnek/különböző bánásmódnak van ésszerű alapja, a terv nem alkalmaz tisztességtelen megkülönböztetést. Az *In re TCI 2 Holdings, LLC* ügyben⁵⁴⁷ a bíróság kimondta, hogy nincs szó tisztességtelen megkülönböztetésről, ha: "a) a megkülönböztetésnek ésszerű alapja van, b) a megkülönböztetés szükséges az átszervezéshez, c) a megkülönböztetést jóhiszeműen javasolják, és d) a megkülönböztetés mértéke közvetlen kapcsolatban áll a megkülönböztetés alapjával vagy indoklásával".

A méltányos és méltányos követelményt a Kongresszus nagyon kevés útmutatást adott a bíróságoknak annak meghatározására. A *Hardzog*-ügyben a bíróság kimondta: "Míg a kérdést vizsgáló esetek meglehetősen egységesen egyetértenek abban, hogy a piaci kamatláb megfelelő, az esetek drasztikusan eltérnek a "piaci kamatláb" meghatározásának értelmezésében".⁵⁴⁸

Fordított cramdown

A fordított cramdown a biztosított hitelezők "lemondása" a nem biztosított hitelezők javára, hogy meggyőzzék őket, hogy szavazzanak a reorganizációs terv mellett. Ez az alárendelés sérti a tisztességes és méltányos szabályt, valamint az abszolút elsőbbségi szabályt. A csődeljárás előtt a biztosított hitelező részesülhet az alárendelésből származó előnyben: "A legtöbb alárendeltségi megállapodás értelmében a hátrасorolt vagy alárendelt

⁵⁴⁵ See *In re Combustion Engineering, Inc* 391 F.3d 190 (3d Cir 2004) <http://www2.ca3.uscourts.gov/opinarch/033392p.pdf> 110-11.

⁵⁴⁶ *In re Armstrong World Industries, INC.* United States District Court, Delaware, 2005, 320 Bankr. 523

⁵⁴⁷ Bankr. D.N.J. Apr. 12, 2010

⁵⁴⁸ *Hardzog v Federal Land Bank (In re Hardzog)*, 901 F.2d 858, 859 (10th Cir. 1990)

hitelező köteles az adóssal szembeni követeléséhez rendelhető valamennyi kifizetést az elsőbbségi hitelezőnek átadni mindaddig, amíg az elsőbbségi hitelező követelése teljes mértékben ki nem elégül. Így ha az adós csődeljárást kezdeményez, a rangidős hitelezőnek mindaddig joga van a hátrasorolt hitelező követeléséhez rendelhető kifizetésekre, amíg a rangidős hitelező követelése teljes mértékben ki nem elégül."⁵⁴⁹

Elméletileg a reorganizációs terv az adós és hitelezői közötti szerződéses kapcsolatot, ezért a felek élvezik a szerződéskötés hagyományos szabadságait. Ez a különleges szerződéstípus azonban csődjogi szabályok hatálya alá tartozik, és ezek a szabályok minden érintett fél érdekeit védik, nem csak azokét, akik a fordított forgatókönyvben vesznek részt. A fordított cramdown alap gondolata az, hogy - a csődtörvénykönyv szerint - a biztosított hitelező nem jogosult kevesebbre, mint a biztosított követelésének névértéke⁵⁵⁰. Mivel a biztosított hitelező ezt az összeget (i) a végrehajtás után, (ii) egy felszámolási eljárás során, (iii) egy reorganizáció során kapná meg, a hitelező pozíciója erős. A biztosított hitelező a megindított eljárás lefolytatása után jogosult bármit tenni a megszerzett eszközzel, készpénzzel stb. A fordított cramdown nem más, mint a biztosítékkal való rendelkezés nem az eljárás befejezése után, hanem az eljárás befejezése előtt.

A fordított cramdown elleni akadály a tisztességes és méltányos szabály és a tisztességtelen megkülönböztetés tilalma. Így döntött a bíróság a Windsor on the River Associates kontra Balcor Real Estate Finance ügyben: "[...] a csődjog egyik elsődleges funkciója: a társaság részvényesei és egyes hitelezők közötti, más hitelezők kárára történő "mellékkereskedés" megakadályozása". Az ilyen típusú "side dealing" problémája, hogy gyakran a biztosított hitelezők és a részvényesek között jön létre a köztes hitelezők tiltakozása ellenére.

A gyakorlat engedélyezése ösztönzést teremt a biztosított hitelezők és a részvényesek számára, hogy összejátszva olyan értékelést érjenek el, , annak érdekében, hogy kiszorítsanak más feleket, akik a valóságban pénzben lehetnek.⁵⁵¹

⁵⁴⁹ LENNOX, HEATHER & HARNER, MICHELLE M. & GOODMAN, ERIC R., *Reinstatement v. Cramdown: Do secured creditors win or lose?*, 16 Norton Journal of Bankruptcy Law and Practice 463 (2007)

⁵⁵⁰ Till the value of the collateral.

⁵⁵¹ RAY, HUGH M. & DALY, JON, *Reverse cramdown: The senior creditor's "tip" to the lower classes*, 79th Annual Meeting of the National Conference of Bankruptcy Judges, 2 November 2005, https://www.andrewskurth.com/media/pressroom/806_Doc_ID_3228_42120061524909.pdf 18-19.

Az amerikai bíróságok többsége az SPM-ügyben megállapított rendelkezésekre támaszkodik. Az ügyben egy hitelező (Citizens Savings Bank) az adós lényegében összes vagyontárgyára vonatkozóan tökéletesített biztosítéki érdekeltséggel rendelkezett, az Internal Revenue Service (IRS) biztosíték nélküli, de elsőbbségi követelésekkel rendelkező, hátrébb sorolt hitelező volt, a harmadik fél pedig a nem biztosított hitelezők bizottsága volt. A bank és a bizottság megegyezett, hogy a bank követelései egy kis részét a bizottságnak adja, hogy meggyőzze őket, hogy szavazzanak a terv mellett, hogy lehetőségük legyen a cramdownra. Két hitelező, akik személyesen feleltek volna az IRS által birtokolt adókövetelésekért, ha azt nem fizetik ki, megtámadta az alkut. A csődbíróság osztotta álláspontjukat, miszerint ez a megállapodás sérti az abszolút elsőbbségi szabályt, mivel a bizottság kap valamit a csődvagyonyból, míg az IRS teljesen kielégítetlen marad.⁵⁵²

Az "ajándékozás" tilalmából eredő következmények áthidalásának egyik lehetséges módja a csőd előtti tervezés. Ezek a gyakorlatok lehetővé teszik az adós számára, hogy a csődtörvény akadályai nélkül tárgyaljon a hitelezőkkel, rendezze vagy módosítsa a kötelezettségeket. Ez vezethet egy előre csomagolt csődhöz, vagy egyáltalán nem kerül sor csődre.

"A csőd előtti tervezés azonban természetesen nem mentes a hátrányoktól. A csődeljárástól eltérően a csődeljárás előtti alkudozás csak a megállapodásban részes hitelezőkre nézve kötelező. Így azok a hitelezők, akik úgy döntenek, hogy nem járulnak hozzá a megállapodáshoz, nincsenek kötve az alkuhoz, és továbbra is élhetnek állami bírósági jogorvoslati lehetőségekkel, mint például a végrehajtás kezdeményezése vagy a bírósági zálogjog érvényesítése. Hasonlóképpen, egy rosszhiszemű hitelező idő előtt megszakíthatja a fizetéképtelenséget megelőző tárgyalásokat azzal, hogy nem önkéntes csődbejelentést nyújt be. Végezetül, a beadvány benyújtását megelőző csődegyezés nem sokat segíthet egy olyan vállalkozásnak, amely már így is minimális erőforrásokkal rendelkezik, és a pénzügyi csőd szélén tántorog."⁵⁵³

⁵⁵² Id. at 1030.

⁵⁵³ Id. at 1049-1050.

Tanulság

Látható, hogy az amerikai jog számos lehetőséget biztosít a hitelezőknek arra, hogy az adóssal megállapodjanak, s bár meglehetősen szigorúak a csődegyezés (és a felszámolási egyezés) elfogadásának feltételei, még egy hitelezők többsége által el nem fogadott egyezségből is lehet kényszeregyezés, ha az amúgy a hitelezők érdekében áll. A jelenlegi magyar szabályozás alapvetően nem támogatja az egyezségkötést a felszámolási eljárásban, így kultúrája sem alakult ki annak, hogy tényleges tervezést és tárgyalásokat folytassanak a felek. Amennyiben az ilyen tárgyalások nem a rövidtávú vagyonkimentést segítenék, vélhetően Magyarországon is születhetnének érdemi eredmények a tárgyalások során. Ha a hitelezők nem együttműködők, akkor akár a bíróság aktív támogatásával.

V.3. A vagyon felosztása megállapodás hiányában (Csődtörvény 57. §)

V.3.1. Az egyszerűsített felszámolás (Csődtörvény 63/B. §)

A mai egyszerűsített felszámoláshoz leginkább rokonítható sommás csődeljárást az 1871. évi XVII. tc 262. §-a szabályozta. Ennek értelmében, ha a csődnyitás idejekor vagy a tömeggondnok jelentéséből az tűnik ki, hogy a közadós javai az eljárási költségek fedezésére elegendők ugyan, de nagyobb részt könnyen értékesíthető ingóságokból állnak és a kétségtelen előjoggal bíró követelések valószínűleg az egész vagyont felemészítik, a bíróság sommás eljárást rendelhetett el.⁵⁵⁴

Korábban nem volt egyetértés abban, hogy a várható költségek nagyságára tekintettel a felszámolónak joga vagy kötelezettsége az egyszerűsített eljárás kezdeményezése,⁵⁵⁵ azonban álláspontunk szerint a felszámolók szívesebben kezdeményezik a bizonytalan megtérülésű munkával szemben az egyszerűsített felszámolást. Általában a hitelezők sem rendelkeznek információval az adós cég vagyonáról, tekintettel arra, hogy e cégek jellemzően vagyonnal nem rendelkeznek.

Az eljárásban a határidők több alkalommal változtak,⁵⁵⁶ azonban tényként lehet kijelenteni, hogy érdemi változás nem történt: nem vagyonkutatásra ad lehetőséget a jogszabály, hanem a valóban tudott vagyontárgyak bejelentésére.

Az egyszerűsített felszámolást gyakran alkalmazzák a fantomizálódott cégekkel szemben, ahol a vezető tisztségviselő gyakran egyáltalán nem elérhető.⁵⁵⁷ Az irat- és vagyonátadásra a volt képviselőnek 30 nap áll rendelkezésre, azonban a gyakorlat szerint ezt a határidőt csak ritkán tartják be. Ez lehet egyszerűsített felszámolási eljárás elrendelésének alapja is.

⁵⁵⁴ JUHÁSZ László: Az egyszerűsített felszámolás néhány kérdése I. Céghírnök, 2006/4. 9.

⁵⁵⁵ CSÖKE Andrea – TÖRÖK Judit: Kérdések és válaszok a csőd- és felszámolási eljárások területén II. Céghírnök, 2013/7. 14.

⁵⁵⁶ DARAI Péter: Néhány gondolat a mögöttes felelősség elévüléséről. Gazdaság és Jog, 2012/1. 16-18., GYÖNGYÖSINÉ Antók Éva: Határidők a csődeljárásban és a felszámolási eljárásban IV. Céghírnök, 2016/2. 6., PÁLNÉ Mikola Júlia: A csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény 2017. évi XLIX. törvénnyel történő módosítása. Céghírnök, 2017/8. 6-7.

⁵⁵⁷ VAVROH Géza Alajos: A „fantomcégek” megszüntetése és a felszámolás. Gazdaság és Jog, 2012/6. 16-19.

Ha az adós kötelezettségeinek elmulasztása folytán a felszámoló nem jut a szükséges iratok birtokába, nem állnak rendelkezésére a beszámolók, bevallások, vagyonmérlegek, leltárok stb., amelyek alapján a gazdálkodó szervezet vagyonát fel lehetne mérni, úgy nem marad más lehetőség.⁵⁵⁸ Amennyiben a az egyszerűsített felszámolás elrendelésére azért került sor, mert a felszámoló az adós iratairól és vagyonáról az eljárás során semmilyen információval nem rendelkezett, az adós cégjegyzékbe bejegyzett képviselője az egyszerűsített eljárás költségeinek viselésére kötelezhető.⁵⁵⁹

A 2017-es változások óta az adósnak a felszámolási eljárás alatt nem volt sem bevétele, sem kiadása, a felszámoló által készített jelentést és vagyonfelosztási javaslatot csak az állami és az önkormányzati adóhatóságnak kell megküldeni, továbbá nem kell közbenső mérleget készíteni.⁵⁶⁰

Egyszerűsített felszámolásnál tehát a hitelezők csak akkor reménykedhetnek megtérülésben, ha gyakorlatilag nyomozó tevékenységet végeznek és maguk próbálják meg az adós vagyonának felkutatását elvégezni. Amennyiben az adós vagyontárgyai utóbb kerülnek elő, úgy vagyonrendezési eljárás lefolytatásának lehet helye.

Vagyonrendezési eljárás

Ha a cég jogutód nélküli törlését követően olyan vagyontárgy kerül elő, amelynek a törölt cég volt a tulajdonosa, vagyonrendezési eljárást kell lefolytatni – az ilyen vagyontárgyak az egyszerűsített felszámolási eljárás esetén alapot adtak volna egy hagyományos eljárás lefolytatására, amennyiben időben előkerülnek. A vagyonrendezési eljárást a törölt cég volt hitelezője, volt tagja, illetve az kérheti, akinek az eljárás lefolytatásához jogi érdeke fűződik, mivel az általa megjelölt vagyontárgyra vonatkozóan követelése áll fenn.⁵⁶¹ Az eljárás

⁵⁵⁸ DARAI Péter: *Vagyontadás a felszámolási eljárásban*. *Gazdaság és Jog*, 2013/4. 16.

⁵⁵⁹ Fővárosi Ítéltábla 29. Fpkf. 45.098/2014/4. - Az adós cégjegyzékbe bejegyzett vezető tisztségviselője nem mentesíthető az egyszerűsített felszámolási eljárás költségeinek megfizetése alól akkor, ha csak a másodfokú eljárásban igazolja, hogy vezető tisztségviselői jogviszonya lemondással a felszámolás kezdő időpontját megelőzően megszűnt, e tényről, valamint a társaság iratainak és vagyonának hollétéről a felszámolót nem tájékoztatja, vele a kapcsolatot nem veszi fel, és az egyszerűsített felszámolás elrendelésére azért került sor, mert a felszámoló az adós iratairól és vagyonáról az eljárás során semmilyen információval nem rendelkezett.

⁵⁶⁰ JUHÁSZ László: *A Cstv. 2017. évi módosítása*. *Gazdaság és Jog*, 2017/11. 19-20.

⁵⁶¹ Ctv. 119. § (4) bek.

tárgyát képező vagyonnak a törölt cég tulajdonában kell állnia.⁵⁶² Nem indítható vagyonrendezési eljárás olyan vagyon vonatkozásában, amelyre a törölt cégnek valamilyen más címen áll fenn igénye, akkor sem, ha annak esetleg jelentős vagyoni értéke van. Így például vélhetően kívül esnek ezen a körön az apportálással vagy más módon megszerzett szellemi jogi jogosultságok. Ezek egy részénél a díjfizetés hiánya miatt az oltalmak egyébként is megszűnnek viszonylag rövid idő elteltével (iparjogvédelem), más részénél pedig értelemszerűen nem marad olyan aki azokat érvényesítse, egyéb – maradvány – jogosultságok pedig alig maradnak az eredeti alkotás létrehozójánál vagy örökösénél.⁵⁶³

A Ctv. törvényjavaslatának miniszteri indokolása szerint a törvény kifejezetten a cég tulajdonában álló vagyontárgy előkerülése esetében ad lehetőséget erre az eljárásra, a törölt cég valamely fennálló jogos követelése sem ad tehát okot az eljárás megindítására. A szabályozás célja ugyanis éppen az, hogy ténylegesen fellelhető, esetleg a közhiteles nyilvántartásban immár félrevezető módon szereplő vagyontárgyak tulajdonjogi helyzetét rendezze a bíróság segítségével.⁵⁶⁴ Egy eseti döntés ugyanakkor pont azt mondja ki, hogy akár a cég követelése és átadhatók vagyonrendezési eljárás során, lévén a jogalkotó célja nem az volt, hogy a cég törlésével ezek a vagyonelemek megszűnjenek.⁵⁶⁵

Pesti Zsuzsanna törvényszéki bíró idézi ugyanakkor a Kúria egy döntését a témában: „A Kúria Gfv.X.30.346/2011/4. számú határozatában kiemeli, hogy a vagyonrendezési eljárás célja a ténylegesen fellelhető, valamint a közhiteles nyilvántartásokban a törölt cég tulajdonában lévő vagyontárgyak tulajdoni helyzetének rendezése. A törölt céget jogosító - a hitelezők, vagy a hitelezők teljes kiegyenlítése után a tulajdonosok számára a törlést

⁵⁶² BODOR Mária Zsuzsanna: Vagyonrendezés. Céghírnök, 2019/9. 9-12.

⁵⁶³ KOVÁCS László: Néhány gondolat a vagyonrendezési eljárás új szabályozásáról. Céghírnök, 2007/3. 10-11. és POGÁCSÁS Anett: Tartalomáramlás és hozzáférés a szerzői jog „fogyasztói korszakában”. In Medias Res, 2017/1. 150-151.

⁵⁶⁴ MOHAI Máté: A vagyonrendezési eljárásról. Gazdaság és Jog, 2018/11. 16.

⁵⁶⁵ A törölt cég vagyonához tartozott mindazon vagyoni elemek, amelyek átadása felszámolási vagy végelszámolási eljárás keretében nem történt meg, csak vagyonrendezési eljárás keretében adhatók át a volt tagoknak. A vagyonrendezési eljárás szűkebb értelmezése azt eredményezné, hogy a törölt cég vagyonához tartozott, utóbb előkerülő, nem dolog tulajdonjogában megtestesülő vagyontárgyak (főként követelések) ugyan a volt tagokat illetik meg, a volt tag azonban az őt megillető vagyoni jogosultságát érvényesíteni nem lenne képes. A Ctv. szerinti vagyonrendezési eljárás ezért a megszűnt cég vagyonához tartozó pénzkövetelésre is lefolytatható. – BDT2009.2030.

megelőzően át nem ruházott követelések megszűnnek, a törléssel egyidejűleg. Ezt támasztja alá a Cstv. 83/A § (2) bekezdése és 83/C § (1) és (5) bekezdése is.”⁵⁶⁶

A gyakorlatban tehát időről időre hullámokat vet, hogy a nem klasszikus vagyontárgyak, tipikusan követelések vagy nyilvántartásba nem vett vagyontárgyak képezhetik-e vagyonrendezési eljárás tárgyát, azonban erre rendszerint elutasító válasz születik. Tény ugyanakkor, hogy egy egyszerűsített felszámolási eljárásban megszűnt cég vagyontárgyának időben történő előkerülése esetén a felszámolási szabályok szerint – a rendes felszámolásra áttérve – folytatható le egy felszámolási eljárás, míg ha a vagyontárgy utólag kerül elő, úgy a hitelező a vagyonrendezési eljárás szabályai szerint követelheti a vagyontárgy értékesítését.

Érdekes kérdést vet fel az előkerült vagyontárgy elbirtoklása: bár nem gyakori, s egyre kevésbé fordul elő, a megszűnt cégek nem rendezett vagyontárgyai közül találunk ingatlanokat. Bár az elbirtoklás nem kizárólag perben rendezhető, köthető róla elismerő okirat is, ami alkalmas lehet földhivatali bejegyzésre, a társaság törlésével ez a lehetőség értelemszerűen kiesik, marad a perlés lehetősége.⁵⁶⁷

A Ctv. 2022. január 1. napján hatályba lépett módosításával került be az elbirtoklásra vonatkozó szabályanyag a vagyonrendezési eljárásba. Ezt megelőzően – álláspontunk szerint – jogszerű módszerekkel nem lehetett elbirtokolni a megszűnt cég ingatlanát.⁵⁶⁸ Ennek oka, hogy a cég jogutód nélküli megszűnésével annak jogképesség, s ezáltal perbeli jogképessége is megszűnt. Így a Pp. 33. § alapján a perben fél nem lehet. Ha pedig nincs Alperes – hiszen a bejegyzett tulajdonosnak legalább azért perben kell állnia, hogy tűrésre kötelezze őt a bíróság -, úgy értelemszerűen nem indítható meg az eljárás.⁵⁶⁹ Tudunk olyan

⁵⁶⁶ PESTI Zsuzsanna: A vagyonrendezési eljárás gyakorlati problémái bírói szemmel. *Gazdaság és Jog*, 2018/3-4. 222.

⁵⁶⁷ LUGOSI József: A konfliktushelyzet kialakulásától a magánjogi jogvitáig. *Jog-Állam-Politika*, 2021/3. 63-64.

⁵⁶⁸ Ezzel egyezően foglal állást: GÁL Judit: A megszűnt jogi személy vagyontárgyának sorsa. *Gazdaság és Jog*, 2021/7-8. 54-55.

⁵⁶⁹ A módosító törvényjavaslat indokolásából idézve: „*A hatályos szabályok szerint, aki a vagyontárgyra tulajdoni igényt támaszt, ezt az igényt a vagyonrendezési eljárásban nem érvényesítheti, tulajdoni pert viszont a jogalanyiségét vesztett törölt cég ellen nem tud indítani. Ezért meg kell várnia a vagyontárgy*

eljárásokról, ahol ezt ügygondnok kirendelésével tartották áthidalhatónak – vélhetően pont a jogi környezet alkalmatlansága miatt -, azonban álláspontunk szerint ez hibás volt, tekintettel arra, hogy a nem jogképes személynek értelemszerűen nem lehet ügygondnoka sem.

A 2022-ben hatályba lépett módosítások azonban már lehetővé teszi, hogy a jogi érdekeltséget bejelentő személy elbirtoklásra hivatkozzon,⁵⁷⁰ melyet a vagyonrendező vagy elismer vagy nem, s akár így, akár úgy, de tulajdonjogot szerezzen az elbirtokló. Amennyiben tehát ilyen „elfeledett” vagyontárgyat talál valaki, akinek hitelezői besorolása alapján nem lenne érdemi megtérülése, vélhetően jobban jár, ha megkísérli az elbirtoklást, mivel ezzel a teljes dolog felett tulajdonjogot szerezhet, s az elbirtokolt dolog értékét az infláció még növeli is.

vagyonrendezési eljárásban történő értékesítését, majd a vagyontárgyat megszerző vevőt perelheti be, a tulajdonjogának megállapítása iránt.

Ez mind a tulajdoni igény jogosultja, mind a vagyonrendezési vevő számára méltánytalan helyzetet teremt, de a bíróságokat is felesleges eljárásokkal terheli meg, ezért szükséges biztosítani a tulajdoni per megindításának lehetőségét, amellyel elkerülhetővé válik olyan vagyontárgyak vagyonrendezése, melyek valójában már nem képezik a törölt cég tulajdonát.”

⁵⁷⁰ Ctv. 121. § (2a) Ha az igényt bejelentő személy elbirtoklásra hivatkozik, vagy más jogcímen állítja azt, hogy a vagyontárgy tulajdonját megszerezte, és a vagyonrendező ezt nem fogadja el, a bejelentő harminc napon belül keresetet indíthat tulajdonjogának megállapítása iránt.

V.3.2. Hitelezői osztályok közötti vagyonszétosztás

Egyezségkötés hiányában, amennyiben van felosztható felszámolási (aktív) vagyon, úgy annak felosztása a Csődtörvény 57. § szerint történik. Az alábbiakban röviden ismertetjük az egyes hitelezői osztályok fő jellemzőit.

a) osztály – a felszámolás költségei

Vitán felül áll, hogy a felosztás során legelőkelőbb helyen a felszámolás költségei szerepelnek szinte minden felszámolási rezsimben. Annál is inkább, mivel ha már erre a hitelezői osztályra sincs kellő fedezet az adósnál, úgy egyszerűsített felszámolás lefolytatására tesz javaslatot a felszámoló. Így abban szinte biztosak lehetünk, hogy ez a hitelezői osztály teljes mértékben térülni fog. A felszámolónak már az eljárás kezdetekor meg kell terveznie a felszámolás végrehajtásához szükséges költségeket. Ezek közé a költségek közé tartoznak – többek között - az adós gazdálkodó szervezetet terhelő munkabér és egyéb bérjellegű juttatások is.⁵⁷¹ Ezek tehát kiemelt helyen szerepelnek,⁵⁷² amennyiben nem az adóssal egyéb érdekeltségi viszonyban álló személyek a munkavállalók.⁵⁷³ Az érintett munkavállalók minden esetben továbbfoglalkoztatott munkavállalók, mivel új munkaszerződések megkötésére a felszámolónak a Csődtörvény nem ad lehetőséget.⁵⁷⁴

b) osztály - zálogjogosultak

A sorban következő, valójában különleges státuszú hitelezők a biztosított hitelezők, akiknek az igényét a felszámolók hol 49/D. § szerinti hitelező vagy „B” kategóriás hitelezőként szokta visszaigazolni. Zámbo Tamás szavait idézve: „A biztosított követeléssel rendelkező hitelezők (biztosított hitelezők) kielégítésére a fizetésképtelenségi jogok lényegében két rendszert alakítottak ki. Az egyikben a zálogjoggal (egyéb elismert biztosítékkal)

⁵⁷¹ A

⁵⁷² MICZÁN Péter: A fedezetelvonó munkaszerződés. Munkajog, 2019/3. 25-26.

⁵⁷³ Fővárosi Ítélet 31. Fpkhf. 44.457/2015/3. A hatályos szabályozás szerint nem illeti meg privilegizált kielégítési jog a hitelezőt a felszámolási költségnek minősülő követelése tekintetében, ha az adós gazdálkodó szervezet legalább többségi befolyással rendelkező tagja.

⁵⁷⁴ LŐRINCZ György: A felszámolás alatt álló cég munkaviszony létesítésére irányuló jogának kizárása. Munkajog, 2017/1. 45-47.

rendelkező hitelezők nem a felszámolási vagyomból, hanem a "saját fedezeti tárgyukból" kapnak kielégítést. A lekötött vagyon tehát nem része a csódtömegnek, csak annak megmaradó értéke kerül a felszámolási vagyomba. A kielégítés általában nem is a felszámolás keretében, hanem egyedi végrehajtással történik. A másik megoldás szerint a biztosítékul szolgáló vagyontárgyak is a csódvagyon részét képezik, ezen osztozik valamennyi hitelező meghatározott sorrendben.”⁵⁷⁵ A magyar megoldás alapvetően a felszámolás keretei között, de egy nagyon erős pozícióban részesíti előnyben a zálogjogosultakat.⁵⁷⁶ A jelenlegi szabályozás egyes szerzők szerint annyira kedvező a hitelezőknek, hogy a csőd eljárásban történő egyezségben ellenérdekeltek lettek: felszámolás során jobb kielégülésben reménykedhetnek.⁵⁷⁷

Korábban vitás kérdésként merült fel, hogy beletartoznak-e a biztosított követelésbe a járulékok, továbbá, hogy a zálogtárgy megőrzésének, állagmegóvásának, értékesítésének költségei körébe tartozik, és így a zálogtárgy értékesítése során befolyt vételárból levonható, a zálogtárggyal kapcsolatban a felszámolás kezdő időpontját követően keletkezett adókötelezettség,⁵⁷⁸ illetve egyéb közteher.⁵⁷⁹ A Kúria 1/2015. számú Polgári Jogegységi Határozata ezt igenlően válaszolta meg. A napi gyakorlatban tipikusan építményadónál fordul elő, hogy a kapcsolódó adó jelentős részt képvisel az értékesítést követően befolyt vételárból. Saját praxisunkban is fordult elő olyan eset, hogy egy közel 100 millió Ft-os értékesítésből 90 millió Ft a kapcsolódó építményadó és pótlékai megfizetésére ment el, a hitelező végül csak 3 millió Ft-ot látott a befolyt vételárból (megállapodás alapján egy másik hitelezőt még illettek követelésrészek).

A 2017. július 1-jétől hatályos szabályok nem tesznek különbséget az egyes zálogfajták, illetve biztosítékok között. Mindegyiket ugyanolyan módon kell kezelni: egyforma szabályok szerint előlegezik (viselik) a törvényben meghatározott költségeket, s egyformán

⁵⁷⁵ ZÁMBÓ Tamás: A biztosított hitelezők pozíciójának erősödése a Csődtörvény módosításában. Cég hírnök, 2001/4. 6.

⁵⁷⁶ AUER Katalin: A hitelezők /hitelintézetek/ védelmét célzó módosítások az új zálogjogi szabályozásban. Gazdaság és Jog, 2001/6. 11-14.

⁵⁷⁷ JUHÁSZ László: Hitelbiztosítékok a felszámolási eljárásban I. Cég hírnök, 2017/6. 9-10.

⁵⁷⁸ BH1999.179. Az építmény- és telekadó az adós vagyonának megóvását szolgáló költségnek minősül, azt tehát a felszámoló ennek megfelelően köteles besorolni.

⁵⁷⁹ JUHÁSZ László: A zálogjogosult hitelező kielégítésének néhány kérdése a felszámolási eljárásban II. Gazdaság és Jog, 2010/6. 9-14., továbbá ZÁMBÓ Tamás: A Csődtörvény zálogjogra (és az azzal azonos jogkövetkezményekkel járó biztosítékokra vonatkozó módosítása által felvetett néhány kérdés. Cég hírnök, 2018/4. 3-7.

jogosultak a felszámolási költségek után kielégítést kapni, függetlenül attól, hogy jelzáloggal, kézizáloggal vagy valamilyen fiduciárius biztosítékkal, esetleg végrehajtási joggal biztosították a követelésüket.⁵⁸⁰

A biztosítékok terén tehát az egységesítés irányába indult el a jogalkotó.⁵⁸¹ A privilegizált státusz feltétele a biztosítékul szolgáló vagyontárgy megléte, mely két szempontból érvényesül: a vagyontárgy értékesítését követően a fennmaradó követelés már nem b) kategóriás követelés lesz, valamint, amennyiben nem lehet fel a vagyontárgy amely biztosítékul szolgál, úgy értelemszerűen nem kapcsolódhat hozzá semmilyen kielégítés: legfeljebb a vezető tisztségviselővel szembeni követelésként szerepelhet, hiszen nem adta át a vagyontárgyat a felszámolónak.⁵⁸² A fel nem lehetséges vagyontárgyak problémakörét már a felszámolás folyamán is kezelnie kell a felszámolónak, hogy a közbenső mérleg megbízható és valós képet nyújtson az adós vagyoni helyzetéről.⁵⁸³

c) osztály - járadékjogosultak

Ebbe a kategóriába tartoznak a gazdálkodó szervezetet terhelő tartásdíj, életjáradék, kártérítési járadék, bányászati keresetkiegészítés, továbbá a mezőgazdasági szövetkezet tagja részére a háztáji föld vagy termény helyett adott pénzbeli juttatás, amely a jogosultat élete végéig megilleti. Ezek a típusú követelések meglehetősen ritkán fordulnak elő. Különös rendelkezése a Csődtörvénynek, hogy az ilyen követelések jogosultjai a felszámolási egyezség megkötése során nem is rendelkeznek szavazati joggal – azonban követelésüknek kielégítésre kell kerülnie.⁵⁸⁴ A felszámoló megállapodhat a jogosultakkal a járadékjellegű követelések egy összegben való kielégítésében, ennek hiányában köteles a jogosultak javára egyszeri díjú járadékbiztosítási szerződést kötni.⁵⁸⁵

d) osztály – magánszemélyek és KKV-k követelései

⁵⁸⁰ CSÖKE Andrea: Biztosított hitelezők a csődökben és felszámolásokban 2017. július 1-je után. Céghírnök, 2017/9. 3-5.

⁵⁸¹ GÁSPÁR MÓNICA: Az új Ptk. zálogjogi szabályai a felszámolási eljárásban I. Céghírnök, 2017/9. 7., 10-11.

⁵⁸² GYÖNGYÖSINÉ ANTÓK ÉVA: Követeléskezelés, átadás kérdései a felszámolási eljárásban III. Céghírnök, 2017/1. 6-7.

⁵⁸³ REICH SÁNDOR: A közbenső felszámolási mérleg. Céghírnök, 2009/8. 10-12.

⁵⁸⁴ DARAI PÉTER: A felszámolási egyezség a hatályos csődtörvény alapján. Gazdaság és Jog, 2011/6. 13-18.

⁵⁸⁵ JUHÁSZ LÁSZLÓ: A csődbüntett magánjogi nézőpontból. Magyar Jog, 2000/12. 725-733.

Az egyik legérdekesebb kategória a d) osztály, ahol a jogalkotó elhelyezte a kis- és mikrovállalkozások követeléseit. Az érdekességet az adja, hogy a felszámolók alapvetően f) kategóriába sorolják be a beérkezett, nem biztosított igényeket, ha az igény bejelentői nem igazolják azt, hogy kis- vagy mikrovállalkozásnak minősülnek. Ez a kategória komoly választóvonalat jelent, mivel megelőzik a felszámolás költségei,⁵⁸⁶ továbbá az e) osztályba tartozó adók és adójellegű tartozások (jellemzően ennél az osztálynál fogy el az adós aktív vagyona), így egy helytelen besorolással a hitelező gyakorlatilag elveszti esélyét a megtérülésre. A tapasztalatok szerint ugyanis az f) kategóriás hitelezők minimális megtérüléssel számolhatnak.

A Csódtörvény 58. § (4) bek. szerint a felszámoló köteles a szakmában szokásos jövőbeni szavatossági jótállási és kártérítési kötelezettségek rendezésére – az 57. § (1) bekezdésének d) pontja szerint e célra elkülönített összeg egyidejű átadásával – más gazdálkodót megbízni és ezt nyilvánosságra hozni vagy a jogosultak számára egyszeri díjú visszatérítést adni.⁵⁸⁷ A felszámolónak mindkét kötelessége (jogi lehetősége) csak akkor áll fenn, ha a "d" kategóriás hitelezői igények kielégítésére megfelelő fedezet áll rendelkezésre, az adósnak pedig van vagyona. Ha nincsen, nem tud sem mást megbízni, sem pedig egyösszegű díjfizetésben megállapodni a jogosultakkal.⁵⁸⁸

e) osztály – adó tartozások

Ebbe a hitelezői osztályba tartoznak az adó tartozások. A tapasztalatok szerint főként általános forgalmi adó adónemben. Nem ebbe a kategóriába kell besorolni a felszámoló által értékesített vagyontárgyak után fizetendő ÁFA-t, mivel az értékesítés ÁFA-tartalma az értékesítési tevékenységhez kapcsolódik, így a) kategóriás igényként előzi a zálogjogosultakat is.⁵⁸⁹

⁵⁸⁶ SZEGEDI András: A kényszerhitelezők védelme vagy védtelensége a magyar társasági jogban. Jogtudományi Közlöny, 2006/11. 441.

⁵⁸⁷ SZALAY György – VULETA Csaba: A szavatossági és jótállási kötelezettségekből eredő „látens” hitelezői igények III. Céghírnök, 2001/4. 12-13.

⁵⁸⁸ SZALAY György – VULETA Csaba: A szavatossági és jótállási kötelezettségekből eredő „látens” hitelezői igények I. Céghírnök, 2001/2. 6-7.

⁵⁸⁹ BH 2016.10.285: Kúria Gfv. VII. 30.088/2016. A felszámoló által értékesített vagyontárgy után fizetendő áfa olyan költség, amely az értékesítési tevékenységhez kapcsolódik: A zálogtárgy értékesítéséből befolyt vételárat a felszámolási költségeket is megelőzően, a zálogjogosultak részére rendelte kifizetni azzal a korlátozással, hogy a felszámolás kezdő időpontját követően keletkezett azokat a költségeket, amelyek

f) osztály – egyéb követelések

Az f) osztályba tartoznak – számosságukat tekintve biztosan – az adóssal szemben bejelentett követelések legnagyobb része. Nem túlzás talán azt állítani, hogy az f) kategóriás igények jelentik a kiindulási alapot: hozzájuk képest állapítjuk meg, hogy egyes követeléseket előrébb sorolunk, más követeléseket pedig hátrébb. De ebbe a kategóriába tartoznak a korábbiakban tárgyalt nyilvántartásbavételi díjak is.

g) osztály – egyéb követelések

Ebbe az osztályba tartoznak a keletkezés idejétől és jogcímétől függetlenül a késedelmi kamat és késedelmi pótlék, továbbá a pótlék és bírság jellegű tartozások.

h) osztály – az adós vezetőinek követelései (alárendelt követelések)

A h) osztályba tartoznak az adós vezetőinek, tulajdonosainak követelései. A Csődtörvény 57. § h) pontja ugyanis az utolsó helyre sorolta a gazdálkodó szervezet legalább többségi befolyással rendelkező tagját (részvényesét), valamint vezető tisztségviselőjét.⁵⁹⁰ Ide tartoznak még tipikusan a tagi kölcsönből eredő követelések is.

Nem áll talán távol a valóságtól azt állítani, hogy amennyiben reális lehetőség lenne a felszámolás kezdetén ezen igények megtérülése, úgy nem lenne értelme lefolytatni a felszámolási eljárást sem. Megfontolandó lehet ugyanakkor Fónagy Sándor azon javaslata, hogy a felszámoló által megnyert Csődtörvény 40. § szerinti érvénytelenségi pert követően

kifejezetten a zálogtárgy megőrzéséhez, megóvásához, értékesítéséhez kapcsolódnak, a zálogtárgy értékesítése során befolyt vételárból tette levonhatóvá. A zálogtárgynak – az értékesítésből befolyó vételárnak – kell „viselnie” a zálogtárgy tulajdonához kapcsolódó és a felszámolás tartama alatt keletkezett valamennyi kötelezettséget. A szabályozás logikája alapján ugyanis a felszámolás kezdő időpontjában kettéválasztott vagyontömeghez szorosan – a régi Ptk. 99.§-a, illetve az új Ptk. 5:22.§-a által meghatározottan a tulajdonjoghoz – kapcsolódó terhek az elválasztott, privilegizált kielégítést lehetővé tevő vagyontömegeből fizetendők ki.

Amennyiben tehát a vevők nem voltak ÁFA-alanyok, és így a befolyt vételárat bruttó értéknek kellett tekinteni, az ÁFA összege akkor sem illette meg a zálogjogosultat.

⁵⁹⁰ GADÓ Gábor: Nehézségek a befektetési vállalkozás felszámolási vagyonának meghatározása során. Gazdaság és Jog, 2020/1. 16-17.

a család jogszerző követelését automatikusan alárendelt követelésként vegyék nyilvántartásba, ne pedig a saját hitelezői osztályában.⁵⁹¹

V.3.3. Hitelezők a vagyonfelosztást követően

A C-529/09 számon zajló előzetes döntéshozatali eljárásban az Európai Bíróság arra a megállapításra jutott, hogy az állami visszakövetelési igény nem szűnik meg a felszámolással, ha igazolható, hogy az érintett tevékenységet más vállalkozás tovább folytatja a megszűnt adós tevékenységét. Ez megvalósulhat jogutódlással, a gépek bérlésével vagy más módon is. Idézve a döntésből (megjegyezzük, a fordítás nem maradéktalanul helyes, az angol változat az „insolvent” kifejezést használja, ami helyesen „fizetésképtelen”-nek minősül a kontextusban):

„amikor a jogellenes támogatásban részesülő vállalkozás csődbe kerül, és e csődben lévő vállalkozás tevékenységeinek folytatására új társaságot alapítanak, e tevékenység folytatása, mindaddig, amíg az érintett támogatásokat teljes egészében vissza nem térítik, továbbra is fenntartja az azon versenyelőny által okozott versenytorzulást, amelyet e vállalkozás a piacon a versenytársaival szemben élvezett. Így az ilyen, újonnan alapított társaság, amennyiben ezen előny az ő javára továbbra is fennáll, a szóban forgó támogatások visszatérítésére kötelezhető. Többek között ez az eset áll fenn akkor, ha megállapításra kerül, hogy e társaság továbbra is ténylegesen élvezzi az említett támogatások kedvezményéhez kötődő versenyelőnyt, különösen amikor az a felszámolás alatt álló társaság eszközeit anélkül szerzi meg, hogy ennek ellenértékeként a piaci feltételeknek megfelelő árat fizetne, vagy ha e társaság alapításának az volt a célja, hogy megkerülje az említett támogatások visszatérítésére vonatkozó kötelezettséget. Ez különösen érvényes akkor, ha a piaci feltételeknek megfelelő ár megfizetése nem lenne elegendő a jogellenes támogatások révén szerzett versenyelőny semlegesítéséhez. Az előbbi megállapítások értékéből egyébként semmit sem von le a Spanyol Királyság által fent hivatkozott Bizottság kontra Olaszország ügyben 2011. november 17-én hozott ítélet (a fent hivatkozott Bizottság kontra Spanyolország ügyben 2012. december 11-én hozott ítélet 106. és 108. pontja).”

⁵⁹¹ FÓNAGY Sándor: Gondolatok az új Csődtörvény megalkotásához – A csődmegtámadási perek. Magyar jog, 2008/7. 477-488.

A jogellenes támogatások visszatérítésénél tehát a felszámolás lezárultával nem automatikusan enyésznek el a támogatás visszakövetelésére vonatkozó jogosultságok. Olyan megoldása ez az Európai Uniósnak, ami a magyar fizetésképtelenségi jog hagyományos gondolkodását és dogmatikáját áttöri. A gondolatmenet érthető: abban az esetben, ha egy vagyontárgyat legalább részben vissza nem térítendő támogatásból vásárolnak meg, úgy még abban az esetben is, ha a vállalkozás fizetésképtelenné válik és emiatt a vagyontárgyat más – akár új – vállalkozásnál hasznosítják, úgy a bekerülési költségnek csak egy része terhelt az adott ország gazdaságát. Így bármennyire is furcsának tűnhet ez a logika: a belső piac működési sajátosságaival magyarázható.

V.4. Összefoglaló gondolatok a fejezetről

A jelen fejezetben bemutattuk azt, hogy van mód a felszámolási vagyon felosztására, amennyiben a hitelezők ebben konszenzusra tudnak jutni, ennek hiányában a törvény szerinti módszertant kell követni. A törvény vonatkozó szabályainak bemutatását megelőzően hoztunk egy külföldi példát arra vonatkozóan, hogy milyen lehetőségek vannak abban az esetben, amennyiben a hitelezők egy csoportja indokoltan el kíván térni a törvény által felkínált kielégítési módszertantól.

Az egyszerűsített felszámolás leírását követően a vagyonfelosztás érdemi szabályait vettük sorra vázlatos formában. Nem tértünk ki részletesen arra a problémakörre, ami évtizedek óta problémákat okoz a gyakorlatban: hogy mi minősül felszámolási költségnek. Mert bár ez valóban kihat a hitelezők helyzetére, mivel a kielégítési sorban - a biztosított hitelezőket nem számítva – az első helyen áll a felszámolási költség, azonban a felszámolási költségek tárgyalása vélhetően egy önálló PhD dolgozatot is megtöltene.

A vagyon felosztásáról így elsősorban egy rövid, vázlatos áttekintést nyújtottunk; a hitelezőként történő bejelentkezés és a hitelezői igény visszaigazolás problémát a dolgozat korábbi fejezeteiben is elemeztük.

Végül, érdekességként megemlítettünk egy Európai Bírósági döntést, ami az állami támogatás visszakövetelésének jogával foglalkozott arra az esetre, ha az állami támogatás továbbél egy másik gazdasági egységnél: bemutatva azt, hogy egészen kivételes esetben még az adós felszámolásával, és így jogutód nélküli megszűnésével sem enyészik el minden esetben az összes korábban meglévő hitelezői jogosultság, illetve követelés.

A dolgozat következő fejezetében a dolgozatban írtak vázlatos áttekintését adjuk, a főbb gondolatok kiemelésével.

VI. ZÁRÓ GONDOLATOK

A dolgozatban megkíséreltük bemutatni a felszámolási eljárás folyamatát a hitelezők szemüvegén keresztül. Az átlagos hitelező vélhetően a leginkább vétlen szereplője az eljárásnak, mégis ő fogja viselni a felszámolási eljárás legtöbb következményét.

A hazai jogirodalomban már évtizedek óta terítéken van egy új csődtörvény megalkotása, azonban az időről-időre felbukkanó bejelentésekből még nem lett új törvény. Álláspontunk szerint az új törvény megalkotása már nem várhat sokáig magára, így a dolgozat elsősorban olyan problémákat kívánt megvilágítani, amit a későbbiekben az új jogszabálynak és az általa kialakult formálódó gyakorlatnak is kezelnie kell. Álláspontunk szerint a felszámolási eljárás alaptéziseinél, úgy mint ki minősül hitelezőnek, mi az hogy követelés, érdemi módosítás nem szükséges.

Kívánatos lenne azonban a változás dogmatikai tisztaság kapcsán legalább a tekintetben, hogy egységes terminológia álljon rendelkezésünkre, hogy biztosak lehessünk abban, hogy amikor felszámolási eljárás megindulásáról beszél, úgy a cégközlönyben történő közzétételt érti ez alatt vagy azt, hogy egy hitelező felszámolási eljárást kezdeményezett egy adóssal szemben.

Az elektronikus eljárások megjelenése, a kapcsolódó jogszabályok miatti kötelező cégkapu használat mind olyan lehetőségek, amelyek a felszámolási eljárások érdemi felgyorsulásának lehetőségét adják. Az elektronikus eljárásokkal egy komoly bizonytalansági faktor, a kézbesítés kiesett a hátráltató tényezők közül, azonban érdemi gyorsulásról nem lehet beszámolni. Idejétmúlt a bíróságok rendelkezésére álló 60 napos határidőt úgynevezett ösztönző határidőnek tartani, hiszen a jogalkotónak célja van azzal, hogy valamilyen határidőt határozzon meg egy-egy jogszabályban. Mind a hitelezők, mind az adósok érdeke az, hogy akár a fizetésektelenség megállapítása, akár a kérelem elutasítása a lehetőségekhez képest gyorsan szülessen meg.

Gyakori kritika – talán nem alap nélkül – a gyakorlat adóspártisága a felszámolás elrendelése kapcsán, e körben kérdéses, hogy valóban szükséges-e széles körben nyilatkozattételi lehetőséget adni, akár több alkalommal a felek számára, vagy a kérelemmel

és az arra adott válasszal már elegendő információval kell-e rendelkeznie a bíróságoknak a fizetési képtelenség megítélése kapcsán.

A felszámolási eljárás szabályai nem kezelhetők önmagukban, hiszen mind a kötetmi, mind a dologi jogi szabályanyagot számos ponton keresztezik, elég csak a biztosítékokra, a szerződések érvénytelenségére és megannyi más okra gondolni.

Bár látszólag sok lehetősége van a hitelezőknek arra, hogy hitelezői pozíciójukat akár a felszámolást megelőzően, akár a felszámolás alatt, s helyenként még azt követően is erősítsék, a biztosabb megtérülés lehetőségében, azért azt látni kell, hogy a hitelezői lét elsősorban bizonytalanságokkal terhelt. Bizonytalan megtérülés, bizonytalan időbeli lefutás.

A dolgozat II. fejezetében rámutattunk a dogmatikai alapvetésekre, amelyek a felszámolási eljárás és az általános polgári jog közötti különbségeket adják. Úgy mint: nem minősül hitelezőnek – az esetek legnagyobb részében -, aki az eljárásba nem jelentkezett be, s a hitelezői jogosultságok sem illetik meg.

A dolgozat III. fejezetében részletesen foglalkoztunk a fizetési képtelenségi okok rendszerével, melyeket alapvetően megfelelőnek találtunk kisebb módosításokkal, amelyek elsősorban az eljárások gyorsítását kell hogy szolgálják, annak a koncepciónak az elvetésével, hogy a felszámolás elrendelésére szolgáló 60 napos határidő mindössze egy úgynevezett „ösztönző jellegű” határidő lenne.

A szükséges mértékben kitértünk a történeti előzményekre, hiszen ez a szabály változott a legtöbbet a gyakorlatban felmerülő igények nyomán. Így például kitértünk a hitelezői fizetési felszólítás körül kialakult problémákra: a fizetési felszólítás kézbesítésének elmaradására, az ehhez kapcsolódó kézbesítési fikcióra. Igyekeztünk bemutatni azt a szigorú rendszert, ami csak minden körülmény maradéktalan fennállása esetén rendeli el az adós felszámolását.

Kétségtelen beavatkozási pont lehet az „elismert” tartozás fogalmának kivezetése a szerződésen alapuló tartozással összefüggő felszámolási okból, lévén hogy nincs tartalma,

mivel bármikor vitathatja a tartozását az adós. Egy másik vonalon elindulva adható tartalom az elismerésnek: a gazdasági életben lenne arra igény, hogy az adós részletfizetést vagy fizetési halasztást kapjon, feltéve hogy aláír egy olyan dokumentumot, melynek hatására később sem vitathatja a tartozását. Ennek szellemében születnek a gyakorlatban tömegével egyes közjegyzői okiratok.

A IV. fejezetben részletesen foglalkoztunk a biztosítékokkal, kimutatva, hogy gyakran érdemes (lenne) a hitelezőknek a felszámolási eljárás mellett peres eljárást vagy végrehajtást kezdeményeznie, mert ezáltal egy f) kategóriás hitelezőből biztosított hitelezővé válhatnának, jóval kedvezőbb megtérülési esélyekkel. Ugyanitt foglalkoztunk a felszámolási vagyon biztosításával, továbbá megnövelésével az adós vezető tisztségviselőjével és tulajdonosával szembeni eljárásokkal, továbbá az adós által kötött szerződések megtámadásával.

A dologi biztosítékokat követően foglalkoztunk a személyes biztosítékokkal, úgy, mint a kezesség és a garancia. Itt elemeztük a különböző helyzeteket, melyek attól függően alakulnak ki, hogy a hitelező, az adós vagy a kezes kerül felszámolási eljárás alá.

foglalkoztunk még az ideiglenes vagyonfelügyelő kirendelésével, mely elsősorban magas összegű hitelezői követelések és valódi vagyonnal rendelkező adósok esetén lehet reális forgatókönyv

Az V. fejezetben tértünk ki a felszámolási vagyon felosztásával kapcsolatos rendelkezésekre. Bemutattuk a konszenzuális és a konszenzus nélküli vagyonfelosztási lehetőségeket, kitérve egy érdekes kényszeregyezségi eljárásra az Amerikai Egyesült Államokból. Végül – igen röviden – ismertettük a vagyonfelosztás néhány jelenlévő problémáját és azok lehetséges megoldását.

Remélhetőleg egyes gondolatok, következtetések valamilyen formában meg tudnak majd jelenni egy újonnan megalkotandó jogszabályban vagy a meglévő Csódtörvény módosításában.

FORRÁSOK

Irodalomjegyzék

1. ADLER & BAIRD & JACKSON, *Bankruptcy*, Foundation Press, 2007
2. AFRICK, ANDREW, *Trading claims in Chapter 11: How much influence can be purchased in good faith under Section 1126?*, 139 *University of Pennsylvania Law Review* 1393-1394 (1991)
3. APÁTHY István: A magyar csődjog rendszere – Második Rész, Alaki csődjog. Eggenberger féle Akadémiai Könyvkereskedés, Budapest, 1888.
4. AUER Katalin: A hitelezők /hitelintézetek/ védelmét célzó módosítások az új zálogjogi szabályozásban. *Gazdaság és Jog*, 2001/6.
5. Hal R. ARKES – Catherine BLUMER: The psychology of sunk cost. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*. Volume 35, Issue 1, February 1985
6. Patrick Selim ATIYAH: *An Introduction to the Law of Contract*. Fifth Edition, Clarendon Law Series, Oxford, 2002.
7. BAIRD, DOUGLAS G., *The rights of secured creditors after rescap*, *University of Illinois Law Review*, 849 (2015)
8. BÁNKÚTI Ágnes: A fiduciárius biztosítékok tilalma alóli kivételek az új Ptk.-ban, különös tekintettel a Pénzügyi Biztosítéki Irányelv esetköreire. *Gazdaság és Jog*, 2014/10.
9. BARNES, A. JAMES & DWORKIN, TERRY MOREHEAD & RICHARDS, ERIC L., *Law for Business*. 5th ed., Irwin, Boston, 1994.
10. BARS József: „The Shadow Director” – az árnyékvezető a magyar joggyakorlatban. *Iustum, Aequum, Salutare*, 2021/1
11. BARTA Judit – UJVÁRINÉ Antal Edit: A „Janus-arcú” gazdasági társasági vezető tisztségviselői jogviszony (egyes jogkérdések). *Gazdaság és Jog*, 2016/4
12. BARTL Bálint: Fizetéseképtelenségi és teremtésvédelmi gondolatok a szennyező fizet elvének tükrében. *Iustum, Aequum, Salutare*, 2024/1.
13. BENCZE Bálint: A hitelezői érdeksérelem megállapíthatósága az ügyvezetői tevékenység kapcsán. *Gazdaság és Jog*, 2012/6
14. BESKOROVAYNYI Luka – TŐKE Péter: Céghálózatok fizetéseképtelensége. *Gazdaság és Jog*, 2018/10.

15. BODOR Mária: A gazdasági társaság tagjainak és vezető tisztségviselőinek eltiltása. *Céghírnök*, 2019/5.
16. BODZÁSI Balázs: A fizetésképtelenségi jog újraszabályozása során felmerülő főbb kérdések, különös tekintettel a polgári jogi felelősségre. *Gazdaság és Jog*, 2020/11-12.
17. BODZÁSI Balázs: Az új Ptk. esetleges módosításáról. *Magyar Jog*, 2016/2.
18. BODZÁSI Balázs: A jogi személyek körében felmerülő felelősségi kérdésekről, különös tekintettel a vezető tisztségviselőkre. *Gazdaság és Jog*, 2013/6
19. BODZÁSI Balázs: A zálogjogi szabályozás gazdasági és jogpolitikai háttere. *Jog - Állam - Politika*, 2012/3.
20. BODZÁSI Balázs: A zálogjog néhány alapkérdéséről. *Themis*, 2011. július.
21. BODZÁSI Balázs: Új reorganizációs típusú eljárás a magyar jogban: a szerkezetátalakítási eljárás. *Corvinus Law Papers*, 2022/1
22. BODZÁSI Balázs: A követelésvásárlás egyes jogi problémái. *Hitelintézeti Szemle*, 2012/2.
23. BODZÁSI Balázs: Az absztrakt zálogjog előzményei - A telekadósság és a telekadóslevél. *Themis*, 2006. december
24. BODZÁSI Balázs: Javaslat az önálló zálogjog újraszabályozására. In: Gárdos Péter (Szerk.): *Tanulmányok a fiduciárius biztosítékok köréből*. Budapest, 2010
25. BODZÁSI Balázs: A kezesség szabályozása a polgári jogi kodifikáció tükrében. *Jogtudományi Közlöny*, 2010/10
26. BODZÁSI Balázs: Az önálló zálogjog hatályos és jövőbeli szabályozásának összehasonlítása. *Themis*, 2007. december.
27. BODZÁSI Balázs: A német zálogjogi szabályozás fejlődése a középkortól a BGB megalkotásáig. *Themis*, 2013. június
28. BODZÁSI Balázs: Főbb csomópontok az önálló zálogjog újraszabályozásában. *Themis*, 2007. június
29. BODZÁSI Balázs: Elképzelések az egységes európai jelzálogjogról – az ún. Eurohypothek koncepció. *Polgári Jogi Kodifikáció*, 2008/3
30. BODZÁSI Balázs: A német zálogjogi szabályozás fejlődése a középkortól a BGB megalkotásáig. *Themis*, 2013. június
31. BODZÁSI Balázs (Szerk.): *Hitelbiztosítékok. Új magánjog sorozat*. HVG-ORAC, Budapest, 2016

32. BODZÁSI Balázs: A kezességi jog néhány aktuális kérdése. Magyar Jog, 2012/3
33. BODOR Mária Zsuzsanna: Vagyonrendezés. Céghírnök, 2019/9
34. BODOR Mária: A gazdasági társaság tagjainak és vezető tisztségviselőinek eltiltása. Céghírnök, 2019/5
35. BÓKAI Judit - TÓTH Ádám: A zálogjog új szabályai. Püspökladány, 1996
36. BORDÁS Péter: A közigazgatási és polgári jogviszony határa egyes mezőgazdasági támogatási ügyekben a Kúria joggyakorlata alapján. Kúriai Döntések, 2021/9
37. BORONKAY Miklós: Kártérítés fedezeti szerződés alapján. Magyar Jog, 2015/5.
38. BOROS György: Az ügyvédi kártérítési felelősség és korlátozása az Üttv. hatálya alatt. Magyar Jog, 2019/1.
39. BREHM, Wolfgang - BERGER, Christian: Sachenrecht. Tübingen, 2000
40. BREHÓSZKI Márta: A társaság „leplének lerántása” felszámolási eljárásban, megállapítási per v. csődbűncselekmény. Magyar Jog, 2008/4.
41. BREHÓSZKI Márta: A lepelátszúrás („veil piercing”) doktrínája. In: Csehi Zoltán – Gyulai-Schmidt Andrea (Szerk.): Magyar kereskedelmi jogi évkönyv. Gondolat, Budapest, 2015
42. BREHÓSZKI Márta: A felszámolási eljárást érintő legfontosabb változások. Közjegyzők Közlönye, 2006/10
43. BREHÓSZKI Márta: Az osztalék néhány gyakorlati problémája. Gazdaság és Jog, 2020/1
44. BRÓSZ Róbert - PÓLAY Elemér: Római jog. Szeged, 1974.
45. BROUDE, RICHARD F., *Cramdown and Chapter 11 of the Bankruptcy Code: The settlement imperative*, 39 The Business Lawyer 441-442 (1984)
46. CSEHI Zoltán: A magyar magánjog általános részéről - elméleti és dogmatikai fejtegetések. Jogelméleti Szemle, 2004/1.
47. CSEHI Zoltán: A kezesség fogalmához. In: Harmathy Attila (Szerk.): Jogi Tanulmányok 1997. Budapest, ELTE Állam- és Jogtudományi Kar, 1997
48. CSEHI Zoltán: Az érvénytelenség. In: Csehi Zoltán (szerk.): Kötelmi Jog I. – A 2013. évi V. törvény alapján. Menedzser Praxis, Budapest, 2014.
49. CSEHI Zoltán: A Polgári Törvénykönyv időfogalma és magánjogunk időfelfogása. Budapest, 2013.

50. CSEHI Zoltán: A vezető tisztségviselő polgári jogi felelősségének alapjai és irányai az új Polgári Törvénykönyv alapján. In: Csehi, Zoltán; Szabó, Marianna (Szerk.) A vezető tisztségviselő felelőssége. Budapest, Complex, 2015
51. CSEHI Zoltán: Méltányosság és az új Polgári Törvénykönyv. In: KÖHÍDI Ákos – KESERŰ Barna Arnold (Szerk.): Tanulmányok a 65 éves Lenkovich Barnabás tiszteletére. Győr, Eötvös József Könyv- és Lapkiadó Bt., 2015.
52. Charles Jordan TABB - Ralph BRUBAKER: Bankruptcy Law: Principles, Policies, and Practice. Cincinnati, Anderson Publishing Company, 2003.
53. CRANSTON, Ross: Making Commercial Law. Through Practice 1830-1970. Cambridge, Cambridge University Press, 2021.
54. CHUNLIN Leonhard: Beyond th Four Corners of a Written Contract: a Global Challenge to U. S. Contract Law. Pace International Law Review, 2009/1
55. CSÉFFAI Attila Csaba: Alkotmányos igazságügyi szakértés. Közjogi Szemle, 2019/1
56. CSEH Tamás: Új hitelezővédelmi jogintézmény a magyar társasági törvényben /wrongful trading/. Gazdaság és Jog, 2006/11.
57. CSIZMAZIA Norbert: Tulajdon mint biztosíték? In: Gárdos Péter (Szerk.): Tanulmányok a fiduciárius biztosítékok köréből. Budapest, 2010
58. CSIZMAZIA Norbert - GÁRDOS István: A zálogjog alapítása a dologi jogok szerzésének rendszerében. Polgári Jogi Kodifikáció, 2007/1.
59. CSŐKE Andrea: A vezető tisztségviselő felelőssége „más okból”. Gazdaság és Jog, 2022/3-4
60. CSŐKE Andrea: Ami a 4/2013. számú polgári jogegységi határozatból következik... Céghírnök, 2013/12
61. CSŐKE Andrea (Szerk.): A határokon átnyúló fizetéseképtelenségi eljárások. HVG-ORAC, Budapest, 2016.
62. CSŐKE Andrea: Fizetéseképtelenségi forgácsok. Gazdaság és Jog, 2021/6.
63. CSŐKE Andrea: Biztosított hitelezők a csődökben és felszámolásokban 2017. július 1-je után. Céghírnök, 2017/9.
64. CSŐKE Andrea: Nagykommentár a csődtörvényhez. Complex, Budapest, 2012
65. CSŐKE Andrea: Gondolatok az új fizetéseképtelenségi törvény szükségességéről a Csődtörvény statisztikája tükrében. Magyar Jog, 2002/2
66. CSŐKE Andrea: Mi a teendő? Céghírnök, 2018/8.
67. CSŐKE Andrea: Követelés átadása a felszámolás végén. Céghírnök, 2016/10.

68. CSŐKE Andrea: Kérdések és válaszok a csőd- és felszámolási eljárások területén. Céghírnök, 2013/6.
69. CSŐKE Andrea: Felszámolás és kezesség. Céghírnök, 2010/8
70. CSŐKE Andrea: Az új Ptk. szerinti kezesség a csőd- és a felszámolási eljárásokban. Gazdaság és Jog, 2014/5.
71. CSŐKE Andrea - JUHÁSZ László: A pénzügyi lízingszerződésből eredő követelések érvényesítése a csőd- és felszámolási eljárásokban. Gazdaság és Jog, 2014/3.
72. CSŐKE Andrea - JUHÁSZ László: Reflexiók Gárdos István-Gárdos Péter: A lízingbeadó és a faktor mint hitelező a felszámolási eljárásban című cikkére. Gazdaság és Jog, 2014/11.
73. CSŐKE Andrea: Ugrás a sötétbe - avagy a Cstv. határokön átnyúló eljárásokkal kapcsolatos új rendelkezései. Céghírnök, 2018/3
74. CSŐKE Andrea: A csődtörvény magyarázata. Complex, Budapest, 2009
75. CSŐKE Andrea – TÖRÖK Judit: Kérdések és válaszok a csőd- és felszámolási eljárások területén II. Céghírnök, 2013/7
76. DÁNIELNÉ KISS Ildikó: A bírósági végrehajtás és a felszámolás kapcsolata. JURA, 2022/1
77. DÁNIELNÉ KISS Ildikó: A fizetésektelen gazdálkodó szervezetekkel szembeni munkajogi igényérvényesítés szabályainak változása az új Pp. hatálybalépésével. In: HIDEG Milán István – SIMON Károly László (Szerk.): Emlékkötet Kengyel Miklós tiszteletére. Ludovika Egyetemi Kiadó, Budapest, 2022.
78. DARAI Péter: A felszámolási egyezség a hatályos csődtörvény alapján. Gazdaság és Jog, 2011/6.
79. DARAI Péter: Néhány gondolat a mögöttes felelősség elévüléséről. Gazdaság és Jog, 2012/1
80. DARAI Péter: Vagyonátadás a felszámolási eljárásban. Gazdaság és Jog, 2013/4
81. DARAI Péter: Elismert és vitatott követelés a felszámolási eljárásban I. Céghírnök, 2011/10
82. DUBOVEC, Marek: UCC Article 9 Registration System for Latin America. Arizona Journal of International & Comparative Law, 2011, Vol. 28, No. 1.
83. DOLAN, JOHN F., *Fundamentals of Commercial Activity – A Lawyer's Guide*, Little, Brown and Company, Boston, 1991
84. ERDŐS Károly: A hazai csődjog átfogó reformjának kérdései III. Céghírnök, 2006/1

85. EÖRSI Gyula: Összehasonlító polgári jog. Budapest, Akadémia Kiadó, 1975.
86. EÖRSI Gyula: Pénzszolgáltatásra irányuló szerződések. In: Eörsi Gyula - Kemenes Béla - Sárándi Imre - Világhy Miklós: Kötelmi jog - Különös Rész. Budapest, 1998.
87. FÁBIÁN Ferenc: A mögöttes felelősség egyes kérdéseiről. In: Miskolczi Bodnár Péter – Grad-Gyenge Anikó (Szerk.): Megújulás a jogi személyek szabályozásában: tanulmányok az új Ptk. köréből. Károli Gáspár Református Egyetem, Budapest, 2014
88. FAZAKAS Zoltán: A fizetéképtelenséggel fenyegető helyzet fogalmi bizonytalanságából fakadó egyes kérdések és alkotmányos aggályok. In. Certicky Márió (szerk.): Innovatív magánjogi megoldások a társadalmi-gazdasági haladás szolgálatában. Szeged, Magánjogot Oktatók Egyesülete, 2020.
89. FEHÉRVÁRY Jenő: Magánjog kistükre. Budapest, 1936
90. FELKER László: A felszámolás elrendelésének hatása a gazdasági társaság működésére II. Céghírnök, 2000/9
91. F. KISS Gabriella: A magyar csődbüncselekményekre vonatkozó hatályos jogi szabályozás. Jogi Tanulmányok, 2014/1
92. FERENCZY Tamás: A kógencia és a diszpozitivitás a Ptk. társasági jogi szabályaiban III. Céghírnök, 2015/6.
93. FIGULA Ildikó: A volt tag adótartozásáért fennálló kötelezettsége a bt., illetve kft. esetén. Gazdaság és Jog, 2014/11.
94. FINCH, VANESSA, *Corporate Insolvency Law – Perspectives and Principles*, Cambridge, 2009.
95. FODOR Klaudia Franciska: Növekszik a rés a pajzson – I. rész. Céghírnök, 2019/10
96. FODOR Klaudia Franciska: Növekszik a rés a pajzson – II. rész. Céghírnök, 2019/11
97. FODOR Klaudia Franciska: Növekszik a rés a pajzson – III. rész. Céghírnök, 2019/12
98. FODOR Klaudia Franciska: Növekszik a rés a pajzson – IV. rész. Céghírnök 2020/1
99. FODOR Klaudia Franciska: Növekszik a rés a pajzson – V. rész. Céghírnök, 2020/2
100. FODOR Klaudia Franciska: Növekszik a rés a pajzson – VI. rész. Céghírnök, 2020/3
101. FOGEL, ETHAN D., *Confirmation and the Unimpaired Class of Creditors. Is a "Deemed Acceptance" Deemed an Acceptance?* 58 American Bankruptcy Law Journal 151 (1984)

102. FÓNAGY Sándor: A fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet megítélése. *Gazdaság és Jog*, 2015/11.
103. FÓNAGY Sándor: A hitelezőt előnyben részesítő ügyletek. *Gazdaság és Jog*, 2009/12
104. FÓNAGY Sándor: A gazdasági társaságok tulajdonosainak felelőssége a fizetéseképtelenségért. *Magyar Jog*, 2010/5
105. FÓNAGY Sándor: Gondolatok az új Csődtörvény megalkotásához - A vezető tisztségviselők és az árnyékvezetők felelőssége a fizetéseképtelenségért. *Magyar Jog*, 2009/6.
106. FÓNAGY Sándor: Tagi kölesön a felszámolási eljárásban. *Gazdaság és Jog*, 2008/9.
107. FÓNAGY Sándor: Gondolatok az új Csődtörvény megalkotásához – A csődmegtámadási perek. *Magyar jog*, 2008/7.
108. FÖLDI András - HAMZA Gábor: *A Római Jog Története és Intitúciói*. Budapest, 2008.
109. FRIEDMAN, SCOTT J. & DOUGLAS, MARK G., *You just can't give it away: Senior Class give-up to equity violates absolute priority rule*, 1 *Pratt's Journal of Bankruptcy Law* 436 (2005-2006)
110. GADÓ Gábor: Nehézségek a befektetési vállalkozás felszámolási vagyonának meghatározása során. *Gazdaság és Jog*, 2020/1.
111. GÁL Judit: A közkereseti társaság és a betéti társaság szabályai az új Ptk.-ban I. *Céghírnök*, 2013/12.
112. GÁL Judit (Szerk.): *Társasági jogi perek*. HVG-Orac, Budapest, 2018
113. GÁL Judit: Változások a fizetéseképtelenségi és a kényszertörlési eljárás szabályaiban. *Céghírnök*, 2020/6.
114. GÁL Judit: Cégtörvény változások III. *Céghírnök*, 2018/5
115. GÁL Judit: Fizetéseképtelenségi, cégjogi és a jogi személyek működését érintő szabályok a veszélyhelyzet megszűnése után I. rész. *Céghírnök*, 2020/7
116. GÁL Judit: A megszűnt jogi személy vagyontárgyának sorsa. *Gazdaság és Jog*, 2021/7-8
117. GÁRDOS István: Téves fizetés sorsa a felszámolási eljárásban *Gazdaság és Jog*, 2015/9

118. GÁRDOS István: A vételi jog és a feltűnő értékaránytalanság. *Gazdaság és Jog*, 2009/2.
119. GÁRDOS István: A zálogjog mint dologi biztosíték az új Ptk.-ban. *Jogtudományi Közlöny*, 2014/1.
120. GÁRDOS István: Kié a pénzem? A pénz dologi jogi vizsgálata. Budapest, Wolters Kluwer, 2016.
121. GÁRDOS István: A pénz fogalma. *Polgári Jog*, 2016/1.
122. GÁRDOS István - CSIZMAZIA Norbert: Az önálló zálogjogról kodifikációs szempontból. *Polgári Jogi Kodifikáció*, 2007/3
123. GÁRDOS István - GÁRDOS Péter: Van-e a fiduciárius biztosítékoknak helyük a magyar jogban? *Polgári Jogi Kodifikáció*, 2004/1-2
124. GÁRDOS István: A kezesség esedékesség és elévülése. *Gazdaság és Jog*, 2012/7-8
125. GÁRDOS István: A biztosítéki célú tulajdonátruházásról. In: Gárdos Péter (Szerk.): *Tanulmányok a fiduciárius biztosítékok köréből*. Budapest, 2010
126. GÁRDOS István – GÁRDOS Péter: A lízingbeadó és a faktor mint hitelező a felszámolási eljárásban. *Gazdaság és Jog*, 2014/5.
127. GÁSPÁR Mónika: Az új Ptk. zálogjogi szabályai a felszámolási eljárásban I. *Céghírnök*, 2017/9.
128. GÁSPÁR Mónika: Az új Ptk. zálogjogi szabályai a felszámolási eljárásban II. *Céghírnök*, 2017/10.
129. GELLÉN Klára: *A színlelt szerződés*. Szeged, 2008.
130. GELLÉN Zsuzsa: Az önálló zálogjog alkalmazása a jelzálog-hitelezés gyakorlatában. *Jogelméleti Szemle*, 2002/4
131. GENDLER, RICHARD S., *Home Mortgage Cramdown Bankruptcy*, 22 *American Bankruptcy Institute Law Review* 329, 335 (2014)
132. GYÖNGYÖSINÉ Antók Éva: Felszámolási egyezség a gyakorlatban. *Gazdaság és Jog*, 2017/12.
133. GYÖNGYÖSINÉ Antók Éva: Követeléskezelés, átadás kérdései a felszámolási eljárásban III. *Céghírnök*, 2017/1.
134. GYÖNGYÖSINÉ Antók Éva: Határidők a csődeljárásban és a felszámolási eljárásban IV. *Céghírnök*, 2016/2.

135. GYÖNGYÖSINÉ Antók Éva: Határidők a csődeljárásban és a felszámolási eljárásban III. Céghírnök, 2016/1.
136. GYÖNGYÖSINÉ Antók Éva: Felszámolási egyezség a gyakorlatban. Gazdaság és Jog, 2017/12.
137. GYOVAI Márk: A végrehajtási lap visszavonásának gyakorlata – különös tekintettel a végrehajtó jelentésére. Közjegyzők Közlönye, 2015/2.
138. GROSSCHMID Béni: Fejezetek kötelmi jogunk köréből. Budapest, 1932
139. HALL, David Locke - RAYMOND, F. Douglas: Economic Analysis of Legal Institutions: Explaining an Inexplicable Rule of Roman Law. Indiana Law Journal, 1985/3
140. HALMÁGYI Csaba: Féljünk-e, ha gépjárművünkre nem tipikus biztosítéki jogot engedünk a banknak, avagy a vételi jog a banki gyakorlatban. Hitelintézeti Szemle, 2008/3
141. HÁMORI Antal: A fogyasztók védelme és az új Ptk. Magyar Jog, 2015/5
142. HÁMORI Attila: A felszámolási eljárás során kötött egyezség és jogalkalmazási problémái. Céghírnök, 2011/10.
143. HARMATHY Attila: A szerződést biztosító mellékkötelezettségek. In: Petrik Ferenc (Szerk.): Polgári jog. Kommentár a gyakorlat számára. Budapest, 2009
144. HANÁK András: Magyar zálogjog nemzetközi kitekintéssel. Gazdaság és Jog, 1999/9
145. HERÉDI Erika: Biztosítási intézkedések az európai fizetéseképtelenségi jogforrásban és a nemzeti szabályozás. Magyar Jog, 2007/2.
146. HERÉDI Erika: Gyorsít vagy lassít az elektronikus ügyintézés a peren kívüli eljárásban? Jog, Állam, Politika, 2011/4.
147. HILL, PATRICK H., "*The Twain Shall Meet*": A Real Property Approach To Article 9 Perfection , 64 Emory Law Journal 1103, 1110 (2015)
148. John O. HONNOLD: Uniform Law for International Sales under the 1980 United Nations Convention. Kluwer Law International, Hága, 1999
149. HUNYADY Mariann: Csődbe ment csődeljárások /lehetséges jogorvoslatok/ (Tanulmányok a bírói joggyakorlatból, 2013
150. JOBBÁGYI Gábor - FAZEKAS Judit: Kötelmi jog. Budapest, 2005.
151. JUHÁSZ László: Két jogterület találkozása (A vezetői felelősség egyes kérdései a Ptk. és a Cstv. szabályai alapján). Gazdaság és Jog, 2015/2

152. JUHÁSZ László: A vezetői felelősség megállapítása iránt indított perek kérdései és a bizonyítási teher, mentesülés a Cstv. 2017. évi módosítását követően - I. rész. Céghírnök, 2019/4.
153. JUHÁSZ László: A fizetésképtelenség megállapításának egyes kérdései a Kúria BH2023. 12. szám alatt közzétett Gfv.VI.30.158/2022/2. számú határozata kapcsán. Fizetésképtelenségi Jog, 2023/1.
154. JUHÁSZ László: A Csődtörvény 2020. évi módosításairól – A felszámolási eljárást érintő változásokról. Gazdaság és Jog, 2021/3.
155. JUHÁSZ László: Az egyszerűsített felszámolás néhány kérdése I. Céghírnök, 2006/4.
156. JUHÁSZ László: A Csődtörvény 2007. évi módosításának néhány kérdése. II. Céghírnök, 2008/5.
157. JUHÁSZ László: A Csődtörvény 2007. évi módosításának néhány kérdései. Céghírnök, 2008/4.
158. JUHÁSZ László: A csőddel és felszámolással kapcsolatos perek gyakorlati problémái II. Céghírnök, 2011/3
159. JUHÁSZ László: A csődegyezség néhány vitás kérdése II. Céghírnök, 2018/8
160. JUHÁSZ László: A Cstv. módosítása az új Pp. szabályaira tekintette. Céghírnök, 2017/12.
161. JUHÁSZ László: Egy új csődtörvény megalkotásának egyes aktuális kérdései. IV. rész. Céghírnök, 2020/8.
162. JUHÁSZ László: A szerkezetátalakítási eljárás helye a magyar csődjog rendszerében. Fizetésképtelenségi jog, 2021/2-3.
163. JUHÁSZ László: A Csődtörvény 2020. évi módosításairól - veszélyhelyzeti szabályozás és aktuális változások a fizetésképtelenségi jogban. Gazdaság és Jog, 2021/2
164. JUHÁSZ László: A magyar fizetésképtelenségi jog kézikönyve. I-II. HVG-ORAC, Budapest, 2017.
165. JUHÁSZ László: A magyar fizetésképtelenségi jog kézikönyve I-II. HVG-ORAC, Budapest, 2019.
166. JUHÁSZ László: A vezetői felelősséggel kapcsolatos perek néhány kérdése Gazdaság és Jog, 2011/5.

167. JUHÁSZ László: Az igazságügyi reform folytatásának lehetősége és indokoltsága. Magyar Jog, 2007/2
168. JUHÁSZ László: A vezetői felelősség megállapítása iránt indított perek kérdései és a bizonyítási teher, mentesülés a Cstv. 2017. évi módosítását követően – III. rész. Céghírnök, 2019/6
169. JUHÁSZ László: A Cstv. 2017. évi módosítása II. Gazdaság és Jog, 2017/12.
170. JUHÁSZ László: A Cstv. 2017. évi módosítása. Gazdaság és Jog, 2017/11.
171. JUHÁSZ László: Hitelbiztosítékok a felszámolási eljárásban I. Céghírnök, 2017/6.
172. JUHÁSZ László: A zálogjogosult hitelező kielégítésének néhány kérdése a felszámolási eljárásban II. Gazdaság és Jog, 2010/6.
173. JUHÁSZ László: A vezető tisztségviselők helytállási kötelezettsége a fizetéseképtelenségi helyzet bekövetkeztét követően. Céghírnök, 2006/11.
174. JUHÁSZ László: A csődbüntett magánjogi nézőpontból. Magyar Jog, 2000/12.
175. KAISER Kristóf: A hagyományos hitelezővédelmi eszközök kudarca a csődbűncselekménnyel összefüggésben. Magyar Jog, 2015/12
176. KALAS Tibor: Az állami támogatásokkal összefüggő igények bírósági érvényesítésének egyes kérdései II. Céghírnök, 2011/4
177. KÁROLYI Géza - PRUBEGBERGER Tamás - TÖRŐ Emese: Gazdasági Magánjog. Debrecen, 2007.
178. KECSKÉS András: A betéti társaságról. JURA, 2007/1.
179. KEMENES István: A jelzálogjog és a vételi jog érvényességéről. Céghírnök, 1997/11
180. KEMENES István: A szerződés érvénytelenségének egyes kérdései a gazdasági szerződéses gyakorlatban. Polgári Jogi Kodifikáció, 2002/2
181. CLARKSON, KENNETH W. & MILLER, ROGER LEROY & CROSS, FRANK B. & JENTZ, GAYLORD A., *West's Business Law: Text, Cases*, 9th ed., 2003
182. KLEEE, KENNETH N., *All you ever wanted to know about cram down under the new Bankruptcy Code*, 53 American Bankruptcy Law Journal 137-138 (1979)
183. KISS Tibor: Az infláció hatása a magánjogi jogviszonyokra. Debreceni Jogi Műhely, 2022/3-4.

184. KOLOSVÁRY Bálint: A magyar magánjog tankönyve. Grill Károly Könyvkiadóvállalata, 1911, Budapest.
185. KOMÁROMI László: A külföldi hatás kérdése a közhitelű magán-írásbeliség középkori magyar intézményei tekintetében. In: Horváth Pál (Szerk.): Adalékok a magyar jogi kultúra fejlődéstörténetéhez. nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2008
186. KOROSZCZYNÉ Pavlin Rita - PARÁDI-DOLGOS Anett: A hitelezői érdekek érvényesülésének vizsgálata gazdasági társaságok felszámolási eljárása során. JURA, 2016/2.
187. KOVÁCS Krisztián: A valorizáció kérdésköre. Jogforum.hu publikáció
188. KOVÁCS Krisztián: Fennmaradó követelések a felszámolási eljárás után. In: Koltay András – Darák Péter (Szerk.): Ad Astra Per Aspera: Ünnepi kötet Solt Pál 80. születésnapja alkalmából. Budapest, Pázmány Press, 2017.
189. KOVÁCS Krisztián: Felszámolás vagy végrehajtás pénzkövetelés érvényesítése érdekében. Executio, 2019/1.
190. KOVÁCS László: Az új Ptk.-nak a szerződés megerősítését és teljesítésének biztosítását célzó szabályai. Céghírnök, 2018/4
191. KOVÁCS László: Változások a kártérítés szabályaiban IV. Céghírnök, 2016/9
192. KOVÁCS László: Néhány gondolat a vagyonrendezési eljárás új szabályozásáról. Céghírnök, 2007/3
193. LÁBADY Tamás: A magyar magánjog (polgári jog) általános része. Budapest-Pécs, 1998.
194. LAJER Zsolt: Az új Ptk. finanszírozói szempontból. Közjegyzők Közlönye, 2014/1.
195. LANTOS Edit: Igényérvényesítés a gazdasági társaság mögöttesen felelős tagjával szemben I. Céghírnök, 2008/11.
196. LANTOS Edit: Igényérvényesítés a gazdasági társaság mögöttesen felelős tagjával szemben II. Céghírnök, 2008/12.
197. Stephen Martin LEAKE: A Digest of Principles of the Law of Contracts. Third Edition, Stevens and Sons, London, 1892
198. LEHOCZKI Zóra Zsófia: Oázis vagy délibáb? – Gondolatok a törzstőke-minimum hitelezővédelmi szerepéről II. Gazdaság és Jog, 2017/11
199. LÉNÁRDNÉ MALETICS Borbála: A vezető tisztségviselői és a tagi státusz összefüggései a gazdasági társaságokban. Gazdaság és Jog, 2022/3-4.

200. LENKOVICS Barnabás: *Dologi jog*. Budapest, 2014.
201. LENKOVICS Barnabás: *Dologi jog*. Budapest, 2008.
202. LENNOX, HEATHER & HARNER, MICHELLE M. & GOODMAN, ERIC R., *Reinstatement v. Cramdown: Do secured creditors win or lose?*, 16 Norton Journal of Bankruptcy Law and Practice 463 (2007)
203. LESZKOVEN László: Szerződéses biztosítékok változása az új Ptk.-ban. *Gazdaság és Jog*, 2014/2.
204. LESZKOVEN László: A zálogjog új szabályai. Miskolc, 2001
205. LESZKOVEN László: A jóhiszeműség és tisztesség elvével össze nem egyeztethető – „méltánytalan” – késlekedés egyes kérdéseiről. *Erdélyi Jogélet*, 2022/3.
206. LESZKOVEN László: Az önálló zálogjog. *Magyar Jog*, 1998/9.
207. LESZKOVEN László: A fiduciárius (biztosítéki) engedményezés jogi természetéről. In: Gárdos Péter (Szerk.): *Tanulmányok a fiduciárius biztosítékok köréből*. Budapest, 2010.
208. LESZKOVEN László: Becsülettel, emberséggel... A jóhiszeműség és tisztesség elve és annak „elágazásai” a kötelemszerű magatartás körében. *Gazdaság és Jog*, 2022/9-10.
209. LESZKOVEN László: A másik fél érdekére való „hívleges tekintet” – egy többszemélyes magánjogi helyzet kapcsán. *Gazdaság és Jog*, 2022/5-6.
210. LŐRINCZ György: A felszámolás alatt álló cég munkaviszony létesítésére irányuló jogának kizárása. *Munkajog*, 2017/1.
211. LUGOSI József: A konfliktushelyzet kialakulásától a magánjogi jogvitáig. *Jog-Állam-Politika*, 2021/3
212. MALLON & WAISMAN, *The law and practice of restructuring in the UK and US*, Oxford, 2011
213. MALLORY, KATHRYN C. & PHELAN, ROBIN E., *To impair or not to impair – that is the question in Chapter 11 reorganization*, 17 St. Mary's Law Journal 869 (1985-1986)
214. MCDIVITT, LAUREN E., *What do you mean there won't be gifts this year?: Why practitioners cannot rely upon gifting provisions in Chapter 11 reorganization plans in the Fifth Circuit*, 44 Texas Tech Law Review 1029 (2012)

215. MENYHÁRD Attila: A dologi jog szabályozásának sarokpontjai a Polgári Törvénykönyvben. Jogtudományi Közlöny, 2013/11.
216. MENYHÁRD Attila: Dologi jog. Budapest, 2010.
217. MENYHÁRD Attila: A jóerkölcsbe ütköző szerződések. Budapest, 2004
218. MICHEL, ALLEN & SHAKED, ISRAEL & MCHUGH, CHRISTOPHER, *After Bankruptcy: Can ugly ducklings turn into swans?*, 54 Financial Analysts Journal 31 (1998)
219. METZINGER Péter: Még egyszer a vagyoni hányad rosszhiszemű átruházásáról. Gazdaság és Jog, 2006/1.
220. METZINGER Péter: Per helyett pénzfeldobás. Jogtudományi Közlöny, 2021/1.
221. MICZÁN Péter: A nemleges (negatív) tény bizonyításáról I. Közjegyzők Közlönye, 2021/1.
222. MICZÁN Péter: a Cstv. 33/A. §-a szerinti megállapítási perbeli alanyváltozásokról – I. rész. Céghírnök, 2020/2.
223. MICZÁN Péter: A fedezetelvonó munkaszerződés. Munkajog, 2019/3.
224. MISKOLCZI Bodnár Péter: Felelősség és helytállás. Gazdaság és Jog, 2017/1-2.
225. MISKOLCZI Bodnár Péter: A zálogjog és az óvadék szabályozása a Polgári Törvénykönyvben és a csődjogban. In: Dr. Bíró György - Dr. Szalma József (Szerk.): Kötelmi Jogi Kodifikációs Tanulmányok. Miskolc, 2005
226. MOHAI Máté: A csődjogi és cégjogi változások hatásai a wrongful trading intézményére. Gazdaság és Jog, 2018/1-2
227. MOHAI Máté: A tőkevédelem elvének megnyilvánulásai a társaságok jogában (I. rész). Gazdaság és Jog, 2016/5
228. MOHAI Máté: Tagi felelősségátvitel a társaságok jogában. Gazdaság és Jog, 2022/5-6
229. MOHAI Máté: A vezető tisztségviselők felelősségének hitelezővédelmi aspektusairól. Gazdaság és Jog, 2016/1
230. MOHAI Máté: A hátrányos üzletpolitika folytatása miatti helytállási kötelezettségről. JURA, 2018/1
231. MOHAI Máté: A társasági szerződésről a Ptk. további szerződési szabályainak tükrében. Gazdaság és Jog, 2020/2.

232. MOHAI Máté: A formai, alaki hibák megítélése a csődegyezség jogszabályokban foglaltaknak való megfelelése vizsgálatokor – egy ítéletáblai döntés margójára I. Céghírnök, 2018/9.
233. MOHAI Máté: A vagyonrendezési eljárásról. Gazdaság és Jog, 2018/11
234. MOHAI Máté: A gazdasági társaságok tagjainak helytállási kötelezettségéről. Magyar Jog, 2016/7-8
235. MOHAI Máté: A csődbűncselekmény egyes kérdései a fizetéseképtelenségi jog szemszögéből, különös tekintettel a felszámolás elrendelését követő elkövetésre. Jura, 2014/1
236. MOLNÁR József: Aktuális felszámolási problémák. Céghírnök, 2000/1.
237. MORGAN, Jonathan: Contract remedies as default rules. In: HALSON, Roger – CAMPBELL, David (Szerk.): Research Handbook on Remedies in Private Law. Cheltenham, Edward Elgar, 2019.
238. MÖSER, Katharina: Restrictions after personal insolvency. Journal of Business Law, 2013/7.
239. MUZSALYI Róbert: A hitelezői igénybejelentés határideje a felszámolási eljárásban – szemelvények a Kúria legutóbbi döntéséből. Céghírnök, 2019/7.
240. MUZSALYI Róbert: A felülvizsgálati eljárás korlátai a csőd- és felszámolási ügyekben. Magyar Jog, 2015/3.
241. MUZSALYI Róbert: Joghatóság a felszámolási eljáráshoz kapcsolódó perekben. Magyar Jog, 2016/3.
242. NAGY Adrienn: Az Európai Unió kezdeményezése a tagállami fizetéseképtelenségi jog harmonizálására. In: Barta, Judit (szerk.) A fizetéseképtelenség aktuális jogi problémái nemzetközi kitekintéssel, Patrocinium Kiadó, Budapest, Miskolc, 2018
243. NAGY Marianna: Szerződés a közigazgatási jogban. Jogtudományi Közlöny, 2022/4
244. NAGY Zoltán: A kriptopénzek helye és szerepe a pénzügyi rendszerben. Miskolci Jogi Szemle, 2019/2
245. NASARRE-AZNAR, Sergio: Eurohypothec: Drafting a Common Mortgage for Europe. Journal of Legal Affairs and Dispute Resolution in Engineering and Construction, Tarragona, 2010

246. NÉMETH Csaba: A pénzügyi fogyasztóvédelmi jog fejlődése Magyarországon 2008-2014 között. I. rész. *Gazdaság és Jog*, 2015/1
247. NÉMETH Erika: A vezető tisztségviselő jogállása és felelőssége a társasági modellek és a hatályos jogi szabályozás tükrében. *Jogelméleti Szemle*, 2023/2
248. NIZSALOVSKY Endre: Értékjog és zálogjog. *Magyar Jogi Szemle*, 1928/5
249. NIZSALOVSKY Endre: Korlátolt dologi jogok. In: Szladits Károly (Szerk.): *Magyar Magánjog. Ötödik kötet, Dologi Jog*. Budapest, 1942.
250. NIZSALOVSKY Endre: A zálogjogok és a telki teher néhány főkérdése Magyarország magánjogi törvénykönyvének javaslatában és a közép európai magánjogi törvénykönyvekben Budapest, 1928.
251. NIZSALOVSKY Endre: A jelzálogjog jogszabályainak magyarázata. Budapest, 1929
252. NOCHTA Tibor: A polgári jogi felelősség változásairól a társasági jogban. *Gazdaság és Jog*, 2019/7-8
253. NOCHTA Tibor: A jóhiszeműség és tisztesség elvének érvényesüléséről a társasági jogviszonyokban. *Gazdaság és Jog*, 2017/2
254. NOVÁK Zoltán Sebestyén: A komfortlevél megítélése nálunk és más nemzeteknél. *Gazdaság és Jog*, 2015/1.
255. NYERGES József: Szerződést biztosító mellékkötelezettségek az új Polgári Törvénykönyvben. *Közjegyzők Közlönye*, 2014/5
256. PÁKOZDI Zita: A perindítás és a keresetlevél szabályai az új Pp.-ben. *Jogtudományi Közlöny*, 2017/7-8.
257. PÁLNÉ Mikola Júlia: A csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény 2017. évi XLIX. törvénnyel történő módosítása. *Céghírnök*, 2017/8
258. PÁLNÉ Mikola Júlia: A fizetéseképtelenség törvényi szabályozásának változása 2006. július 1. napjától *Céghírnök*, 2009/6
259. PARTI Tamás: Jog és komplexitás – egy komplex jogrendszermodell. *Magyar Jog*, 2021/10
260. PAPP Tekla: A támogatási szerződés I. *Céghírnök*, 2012/6
261. PAPP Tekla: A támogatási szerződés II. *Céghírnök*, 2012/7
262. Amelia RAWLS: Contract Formation in an Internet Age. *The Columbia Science and Technology Law Review*, Volume X., 2009

263. PÁZMÁNDI Kinga: A társasági és cégjogot érintő változások elméleti és gyakorlati értelmezése. *Gazdaság és Jog*, 2012/7-8
264. PEARSON, JOHN K. & JACKSON, DILLON & NOHR, TIM, *Ending the judicial snipe hunt: The search for the cramdown interest rate*, 4 *American Bankruptcy Institute Law Review* 35 (1996)
265. PESTI Zsuzsanna: A vagyonrendezési eljárás gyakorlati problémái bírói szemmel. *Gazdaság és Jog*, 2018/3-4
266. PETRIK Béla: A kezesség elévülése. *Gazdaság és Jog*, 2004/6
267. POGÁCSÁS Anett: Tartalomáramlás és hozzáférés a szerzői jog „fogyasztói korszakában”. In *Medias Res*, 2017/1
268. POMEISL András József: A kezes és a gazdasági társaság tagja felelősségének (mögöttes felelősség) elévülése. *Iustum, Aequum, Salutare*. 2007/3.
269. POMEISL András József – TANCSIK Annamária: Emlékeztető az új Ptk. jogegységi csoportok 2019. október 11. napján tartott szakmai konzultációjáról. *Kúriai Döntések*, 2019/12
270. PREKÁCZKA Judit: A fizetéképtelenné váláshoz vezető út II. *Céghírnök*, 2015/9.
271. RAINER Lilla: A bírósági eljárások elhúzódása miatti hatékony kártérítési jogorvoslat. *Magyar Jog*, 2016/7-8.
272. RAY, HUGH M. & DALY, JON, *Reverse cramdown: The senior creditor’s “tip” to the lower classes*, 79th Annual Meeting of the National Conference of Bankruptcy Judges, 2 November 2005, https://www.andrewskurth.com/media/pressroom/806_Doc_ID_3228_4212006152_4909.pdf
273. REICH Sándor: A közbenső felszámolási mérleg. *Céghírnök*, 2009/8.
274. REICH Sándor: A hitelezői érdekvényesítés lehetőségei a felszámolásban I. *Céghírnök*, 2009/5.
275. REICH Sándor: A hitelezői érdekek védelmének lehetőségei. *Céghírnök*, 2002/8.
276. REICH Sándor: A felszámolási kiadások tervezése. *Céghírnök*, 2002/2.
277. SÁGI Judit: *Hitelgaranciák*. JURA, 2018/1
278. SALAMONNÉ dr. Solymosi Ibolya: *A szerződések biztosítékai*. Budapest, 1999

279. SALAMONNÉ dr. Solymosi Ibolya: Vételi jog engedélyezése hitelbiztosítéki céllal. *Gazdaság és Jog*, 2007/1
280. SÁRKÖZY Szaboles: A jogi személy megszűnéséről. *Gazdaság és Jog*, 2017/7-8.
281. SÁRKÖZY Tamás: A Ptk. jogi személy könyve esetleges felülvizsgálatáról. *Gazdaság és Jog*, 2016/7-8.
282. SÁRKÖZY Tamás: Még egyszer a vezető tisztségviselők kártérítési felelősségéről. *Gazdaság és Jog*, 2015/2
283. SÁRKÖZY Tamás: A gazdasági társaságok vezetési rendszeréről. *Gazdaság és Jog*, 2010/7-8.
284. SCHANDA Balázs: Az alkotmánybíráskodás új szerepe az Alaptörvény első évtizedében: Kompromisszumok, identitás és jogfejlesztés. *Acta Humana*, 2021/2.
285. SÓLYOM Borbála: A joggal való visszaélés doktrínája és az adóvisszaélés elleni küzdelem eszközei az általános forgalmi adóról szóló irányelvben és az egyes uniós tagállamok jogszabályaiban. *Iustum, Aequum, Salutare*, 2014/1
286. STÖCKER, Otmar: A határokon átívelő ingatlanfinanszírozás jelzálogjogi biztosítéka. *Európai jog*, 2007/2.
287. STÖCKER, Otmar: *Die "Eurohypothek"*. Berlin, 1992.
288. SURI Noémi: A fizetésektelen cégcsoportok helyzete az Európai Unióban. A csoportos koordinációs eljárás létrehozásának célkitűzései. *Gazdaság és Jog*, 2020/3.
289. SZABÓ Gábor Zoltán: A csődeljárás alapvető kérdései. *Gazdaság és Jog*, 2012/11.
290. SZABÓ Gábor Zoltán: A visszavásárlási joggal kombinált adásvételi szerződésről. *Gazdaság és Jog*, 1998/3
291. SZABÓ Gábor Zoltán: A visszavásárlási joggal kombinált adásvételi szerződésről. In: Gárdos Péter: *Tanulmányok a fiduciárius biztosítékok köréből*. Budapest, 2010
292. SZABÓ Gábor Zoltán: A gazdasági társaságok reorganizációjáról. *Gazdaság és Jog*, 2013/1.
293. SZABÓ Gergely: A csalárd csőd esetköre. Élni, vagy visszaélni a joggal? *Magyar Jog*, 2016/4.

294. SZAKÁL Róbert: Döntések a kereskedelmi választottbíráskodás gyakorlatából. *Gazdaság és Jog*, 2014/2.
295. SZALAY György – VULETA Csaba: A szavatossági és jótállási kötelezettségekből eredő „látens” hitelezői igények III. *Céghírnök*, 2001/4.
296. SZALAY György – VULETA Csaba: A szavatossági és jótállási kötelezettségekből eredő „látens” hitelezői igények I. *Céghírnök*, 2001/2.
297. SZALMA József: Tilos-e a fiduciárius szerződés? Észrevételek az új Polgári Törvénykönyv vonatkozó rendelkezése kapcsán. *Acta Facultatis Politico-iuridicae Universitatis Scientiarum Budapestinensis de Rolando Eötvös Nominatae*, 2013.
298. SZALÓKI Gergely: Szükséges-e módosítani a Ptk. zálogjogi szabályozását? *Magyar Jog*, 2016/4.
299. SZALÓKI Gergely: A biztosítéki jog fejlődésének lehetséges irányai. *Jogelméleti Szemle*, 2011/1.
300. SZALÓKI Gergely: Adalékok a római zálogjog továbbéléséhez a középkori germán jogokban. *Debreceni Jogi Műhely*, 2010/3
301. SZALÓKI Gergely: A biztosítéki vételi jog ingatlan-nyilvántartásba történő bejegyzése során felmerülő hitelezői kockázatok. *Jogelméleti Szemle*, 2010/4
302. SZALÓKI Gergely: A biztosítéki vételi jog és a zálogjog szabályozásának kapcsolata a bírói gyakorlatban. *De iurisprudentia et iure publico*, 2011/1
303. SZALÓKI, GERGELY, *Legal Aspects of Capital Structure in Project Finance*. *Jogelméleti Szemle*. 2010/3.
304. SZEGEDI András: A kényszerhitelezők védelme vagy védtelensége a magyar társasági jogban. *Jogtudományi Közlöny*, 2006/11.
305. SZEIBERT Orsolya: A tulajdonjog-fenntartás mint hitelbiztosíték. *Polgári Jogi Kodifikáció*, 2000/4
306. SZIKORA Veronika: Nemzeti keretrendszerek, eltérő joggyakorlatok adalékok a magyar fizetéseképtelenségi jog újragondolásához. *Gazdaság és Jog*, 2019/7-8.
307. SZIKORA Veronika: A fizetéseképtelenség témájának időszerűsége: magyar tények, német és osztrák minták. In: Szikora Veronika – Fézer Tamás (Szerk.): *Fizetéseképtelenség és jogutód nélküli megszűnés. Tapasztalatok és reformjavaslatok*. Debrecen, 2018.

308. SZILÁGYI Ferenc: A fogyasztói személyes adatok hitelbiztosítékként való bevonása. Jogtudományi Közlöny, 2024/4.
309. SZILÁGYI Ferenc: Nem személyes (digitális) adatok, mint hitelbiztosíték: mi képez(het)i a biztosíték tárgyát? Magyar Jog, 2023/12.
310. SZLADITS Károly (Szerk.): Magyar magánjog. Grill Károly Könyvkiadóvállalata, 1941, Budapest.
311. SZLADITS Károly: A magyar magánjog vázlat. 4. átdolgozott kiadás. Budapest, Grill, 1933.
312. SZŐRÖS Anikó: Fordulatok a gazdasági társaságokra irányadó felelősségátviteli szabályokban III. Céghírnök, 2014/10.
313. SZTEHLO Zoltán: Az egyiptomi papirusok és a római jog. Miskolc, 1938
314. TABB & BRUBAKER, *Bankruptcy Law*, Anderson Publishing, Cincinnati, 2003
315. TAJTI Tibor: Beszélhetünk-e zálogjogi rendszerek versenyéről? Iustum, Aequum, Salutare, 2016/2
316. TAJTI Tibor: Comparative Secured Transactions Law. Budapest, 2002.
317. TARKÓ Izabel Ágnes: Helytállás és felelősség a fizetéképtelen gazdasági társaságok tartozásaiért a magyar társasági jogban. Debreceni Jogi Műhely, 2013/2.
318. TOLMIE, FIONA, *Corporate & personal insolvency law*, Cavendish, London, 2003
319. TÖRÖK Gábor: Csődtörvényről a tulajdonjog szempontjából. Polgári Jogi Kodifikáció, 2002/4.
320. TÖRÖK Gábor: Legújabb csődjogi jogalkotásunkról Gazdaság és Jog, 2006/6-7.
321. TÖRÖK Gábor: Az új Ptk. tervezetének értékelése a csődjog szempontjából. Gazdaság és Jog, 2007/8.
322. TÖRÖK Gábor: A gazdasági társaságok közös szabályai. Gazdaság és Jog, 2013/7-8
323. TÖRÖK Judit: Emlékeztető a Kúria Polgári Kollégiumának Gazdasági Szakága által 2012. február 29-én megrendezett konferenciáról. Bírósági Határozatok, 2012/6.
324. TÖRÖK Tamás: A vezető tisztségviselőre vonatkozó új és módosított felelősségátviteli szabályok. Gazdaság és Jog, 2017/9

325. TÖRÖK Tamás: A vezető tisztségviselők hitelezőkkel szembeni felelőssége. *Gazdaság és Jog*, 2017/6
326. TÖRÖK Tamás: A 2006-os Gt., a Ptk., valamint a Cstv., a Ctv. vezető tisztségviselő hitelezőkkel szembeni felelősségére vonatkozó szabályainak kapcsolata. *Gazdaság és Jog*, 2016/11
327. TÖRÖK Tamás: A módosult felelősségátviteli szabályok társasági jogunkban. *Gazdaság és Jog*, 2012/6.
328. TÓTH Tímea: A határokon átnyúló fizetéseképtelenségi eljárások COMI-val kapcsolatos problematikája. *Gazdaság és Jog*, 2009/6.
329. TURCSÁN Tamara: A vezető tisztségviselők felelőssége a Csódtörvény alapján – felelősség: a felszámoló szemével. https://szekesfehervaritorvenyszek.birosag.hu/sites/default/files/news/a_vezeto_tisztegisvelok_felelossege_a_csodtorveny_alapjan.pdf
330. VARGA Zs. András: Tíz gondolat a jogegységről és a precedenshatásról. *Magyar Jog*, 2020/2
331. VÁRHOMOKI-MOLNÁR Márta: A közigazgatás szerződésai és a koncessziók Európában. Budapest, Wolters Kluwer, 2021.
332. VAVROH Géza Alajos: A „fantomcégek” megszüntetése és a felszámolás. *Gazdaság és Jog*, 2012/6.
333. VÉKÁS Lajos: A Polgári Törvénykönyv első hét évéről. *Jogtudományi Közlöny*, 2021/3.
334. VERESS Emőd: A fiduciárius hitelbiztosítékok érvényessége és a magyar magánjog rendszertani dilemmái. *Gazdaság és Jog*, 2018/3.
335. VÉRTESY László: A hitel-kölcsönszerződés terheinek rendszere. *Jogelméleti Szemle*, 2008/2
336. VEZEKÉNYI Ursula: A felelősség áttörés jogintézményével kapcsolatos kérdőjelek. *Kúriai Döntések*, 2013/8
337. VIRÁG Edit: Az adóhatóság szankciós jellegű eljárásai fizetéseképtelenség esetén. *PRO PUBLICO BONO – Magyar Közigazgatás*, 2017/4
338. van VLIET, Lars: The German Grundschuld. *The Edinburgh Law Review*, 2012/2
339. VOLEIN Anna: A csódtörvény 2014-ben hatályba lépő változásai III. *Céghírnök*, 2014/4.

340. VOLEIN Anna: A csődtörvény 2014-ben hatályba lépő változásai II. Céghírnök, 2014/3
341. WALLACH, GEORGE, Perfecting and Reperfecting Security Interests Under the Uniform Commercial Code, 30 The Business Lawyer 447, 448 (1975)
342. WELLMANN György: A szerződés érvénytelenségének szabályozása az új Polgári Törvénykönyvben. Jogtudományi Közlöny, 2014/2.
343. WELLMANN György (Szerk): Polgári Jog I-IV. – új Ptk. – Kommentár a gyakorlat számára
344. WELLMANN György: A közkereseti és a betéti társaság szabályozása az új Polgári Törvénykönyvben. Gazdaság és Jog, 2011/7-8.
345. WELLMANN György: A mögöttes felelősségről, különös tekintettel annak elévülésére, Magyar Jog 2006/9. 535-541.
346. WELLMANN György: Tagi felelősségátvitel társasági jogunkban. Gazdaság és Jog, 2008/11.
347. ZALÁN Kornél: A régi magyar zálogbirtok és mai jogunk. Pécs, 1931.
348. ZÁMBÓ Tamás: A Csődtörvény zálogjogra (és az azzal azonos jogkövetkezményekkel járó biztosítékokra vonatkozó módosítása által felvetett néhány kérdés. Céghírnök, 2018/4.
349. ZÁMBÓ Tamás: Az óvadék a felszámolási eljárásban. Céghírnök, 2014/12.
350. ZÁMBÓ Tamás: A biztosított hitelezők pozíciójának erősödése a Csődtörvény módosításában. Céghírnök, 2001/4.
351. ZÁMBÓ Tamás: A zálogszerződés. Budapest, 2001.

Jogforrások

1959. évi IV. törvény a Polgári Törvénykönyvről

2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről

A csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény
az adózás rendjéről szóló 2017. évi CL. törvény

A csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény
a gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvény

a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V.
törvény

A csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény, a gazdasági
társaságokról szóló 2006. évi IV. törvény, a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és
a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény, továbbá az ezekkel összefüggő egyes
törvények módosításáról szóló 2011. évi CXCVII. törvény

2006. évi VI. törvény

2004. évi XXVII. törvény

1993. évi LXXXI. törvény

2009. évi II. törvény

1993. évi LXXXI. törvény

2007. évi LXXVIII. törvény

az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény

Az elektronikus aláírásról szóló 2001. évi XXXV. törvény

1997. évi XXX. törvény a jelzálog-hitelintézetéről és a jelzáloglevélről

15/2006. (IV. 7.) IM rendelet a felszámolási eljárás iránti kérelem benyújtását megelőző
fizetési felszólítás formai és tartalmi kellékeiről

3/1968. (I. 20.) PM rendelet

1/1965. (I. 24.) IM rendelet a váltójogi szabályok szövegének közzétételéről

Az ügyvédekről szóló 1998. évi XI. törvény

Az ügyvédi tevékenységről szóló 2017. évi LXXVIII. törvény

Bírósági anyagok

1. Epstein v. Official Committee of Unsecured Creditors (In Re Piper Aircraft Corp.)
– 58 F.3d 1573 (11th Cir. 1995).

BH-k és EBH-k

2. EBH 2007.1602
3. EBH 2005.1234
4. EBH 2003.956
5. EBH 2003.857
6. EBH2000.338.
7. BH2024.87.
8. BH2023.44
9. BH2023. 12.
10. BH 2022.183.
11. BH2022.77.
12. BH2022.13.
13. BH2021.313
14. BH2020.115.
15. BH2019.202.
16. BH2016.312.
17. BH2016.285.
18. BH2016.211.
19. BH2016.210.
20. BH2015. 310.
21. BH2015. 169.
22. BH2015.168.
23. BH 2013.216
24. BH2012. 192.
25. BH.2010.300
26. BH 2008.213
27. BH 2008.20

28. BH 2007.293
29. BH 2007.182
30. BH 2006.170
31. BH 2006.118
32. BH 2005.68
33. BH 2003.857
34. BH2003. 502.
35. BH 2001.584
36. BH 2001. 489
37. BH 1999.452
38. BH1999.179.
39. BH 1998.350
40. BH1995.240

BDT-k

41. BDT2024.4773.
42. BDT2024.4772.
43. BDT2024.4749.
44. BDT2023.4698.
45. BDT2022.4501.
46. BDT2017.3656.
47. BDT2014. 3143.
48. BDT2014.3135.
49. BDT2013.2848.
50. BDT 2012.2670
51. BDT 2011.2555
52. BDT2011.2496
53. BDT 2011.2573
54. BDT2009.2030.
55. BDT2007. 1512
56. BDT 2006.1432

- 57. BDT 2006.107
- 58. BDT2001. 496.
- 59. BDT 2001.492

Kúria

- 60. KK-PKv 2022.1 A Kúria Közigazgatási és Polgári Kollégiumának 1/2022. (IX. 20.)
KK-PK kollégiumi véleménye
- 61. 4/2013. Polgári jogegységi határozat
- 62. 2/2010. (VI.28.) PK vélemény az érvénytelenségi perekben felmerülő egyes
eljárásjogi kérdésekről
- 63. 1/2010. (VI. 28.) PK vélemény az érvénytelenség jogkövetkezményeiről
- 64. 2/2008. Polgári jogegységi határozat
- 65. PK 267. számú állásfoglalás
- 66. Kúria Fpkf.30.479/2023/2.
- 67. Kúria Pfv.20564/2023/5.
- 68. Kúria Fpkf.30348/2022/2.
- 69. Kúria Gfv.V.30.091/2022.
- 70. Kúria Pfv.20421/2021/7.
- 71. Kúria Gfv.30.165/2021/5.
- 72. Kúria Pfv.21117/2020/6.
- 73. Kúria Pfv.V.20.486/2020/5.
- 74. Kúria Gfv.30105/2019/5.
- 75. Kúria Gfv.VII.30.114/2019/7.
- 76. Kúria Gfv. VII. 30.468/2018/5.
- 77. Kúria Pfv.V.22.018/2018/5.
- 78. Kúria Pfv.VI.22.269/2017/15.
- 79. Kúria Gfv.VII.30.043/2016/14.
- 80. Kúria Pfv.21768/2016/9.
- 81. Kúria Pfv.20.747/2016/7.
- 82. Kúria Gfv.VII.30.217/2015/6.
- 83. Kúria Gfv. VII. 30.373/2015.
- 84. Kúria Pfv.V.20.396/2015/10.

85. Kúria Gfv.VII.30.399/2014.
86. Kúria Gfv. VII. 30.081/2013.
87. Kúria Gfv. VII. 30.368/2012.
88. Kúria Gfv.X.30.236/2011/5.
89. Kúria Pfv.VII.22.271/2011/6.
90. Kúria Gfv.X.30.056/2011/3.
91. Kúria Gfv.X.30.346/2011/4.
92. Kúria Gfv.X.30.236/2011/5.
93. Kúria Pfv.IX.21.323/2010/6.
94. Kúria Pfv.VI.21 680/2009/8.
95. Kúria Gfv.XI. 30.180/2008/6.
96. Kúria Pfv.VI.22.003/2006/7.
97. Legfelsőbb Bíróság Pfv.VI.24.855/2002/4.
98. Legfelsőbb Bíróság Gf.I.30.105/2003

Ítéletáblák

99. Debreceni Ítéletábla Gpkf.IV.30.031/2021/2.
100. Debreceni Ítéletábla Pkf.IV.20.033/2021/2.
101. Debreceni Ítéletábla Gpkf.III.30.678/2014/4.
102. Debreceni Ítéletábla Pf.II.20.267/2011/3.
103. Debreceni Ítéletábla Fpkf. IV. 30.367/2008/2.
104. Debreceni Ítéletábla Fpkf. IV. 30.367/2008/2.
105. Fővárosi Ítéletábla Gf.40.284/2023/9.
106. Fővárosi Ítéletábla Gf.40016/2023/7.
107. Fővárosi Ítéletábla Gf.40171/2022/7.
108. Fővárosi Ítéletábla Gf.40014/2022/6.
109. Fővárosi Ítéletábla 3.Pkf.25.996/2022/3.
110. Fővárosi Ítéletábla 12.Gf.40.178/2021/6
111. Fővárosi Ítéletábla 11.Fpkf.43.170/2020/2.
112. Fővárosi Ítéletábla Gf.40319/2019/4.
113. Fővárosi Ítéletábla 11.Gpkf.43.153/2019/3.
114. Fővárosi Ítéletábla 3.Pkf.25.555/2018/2.

115. Fővárosi Ítéltábla 31. Fpkhf. 44.457/2015/3.
116. Fővárosi Ítéltábla 12.Fpkf.45.099/2014/2.
117. Fővárosi Ítéltábla 29. Fpkf. 45.098/2014/4.
118. Fővárosi Ítéltábla 12. Gf. 40.162/2012/6.
119. Fővárosi Ítéltábla 15.Fpkf.43.512/2010/3.
120. Fővárosi Ítéltábla 15. Gkif. 44.116/2010/3.
121. Győri Ítéltábla Gf.20.007/2023/6.
122. Győri Ítéltábla Gf.20062/2022/5.
123. Győri Ítéltábla Fpkhf.II.25.520/2017/2.
124. Győri Ítéltábla Pf.IV.20.334/2011/6.
125. Győri Ítéltábla Cspkf. II. 25.889/2010/4.
126. Győri Ítéltábla Gf.II.20.039/2007/4.
127. Pécsi Ítéltábla Fpkf.IV.40.070/2015/2.
128. Pécsi Ítéltábla Fpkf. IV. 40.132/2015/2.
129. Pécsi Ítéltábla Fpkf.II.30.111/2006/2.
130. Szegedi Ítéltábla Gf.30071/2022/4.
131. Szegedi Ítéltábla Pf.III.20.661/2018/5.
132. Szegedi Ítéltábla Pf.I.20.130/2003.

Törvényszékek és alsóbb bíróságok

133. Budapest Környéki Törvényszék 7.Fpk.254/2022.
134. Fővárosi Törvényszék 51.Fpk.4914/2023.
135. Fővárosi Törvényszék 36.Fpkh.131/2022/18.
136. Fővárosi Törvényszék 4.Gf.75.614/2021/14.
137. Fővárosi Törvényszék 66.P.20.903/2020/12.
138. Fővárosi Törvényszék Gf.75.186/2005.
139. Győri Törvényszék P.20.940/2009/26.
140. Miskolci Törvényszék 13.P.23.245/2010/5.
141. Székesfehérvári Járásbíróság 5.P.21.740/2017/21.

A SZERZŐ KORÁBBI PUBLIKÁCIÓI

1.

Kovács, Krisztián ; Ujhelyi, Dávid

Az EU designreform-javaslat (2023)

2.

Kovács, Krisztián

A közszereplők bírálhatóságának legújabb gyakorlata a közösségi médiához kapcsolódó újabb felsőbb bírósági gyakorlat tükrében

IN MEDIAS RES: FOLYÓIRAT A SAJTÓSZABADSÁGRÓL ÉS A MÉDIASZABÁLYOZÁSRÓL 11 : 2 pp. 153-164. , 12 p. (2022)

3.

Kovács, Krisztián

Szellemi alkotások kényszerértékesíthetősége

In: Pogácsás, Anett (szerk.) „Szellemi alkotások az ember szolgálatában” : Professzor Dr.

Tattay Levente tiszteletére szervezett emlékkonferencia tanulmánykötete

Budapest, Magyarország : Pázmány Press (2022) 289 p. pp. 89-97. , 9 p.

4.

Csehi, Zoltán ; Kovács, Krisztián ; Roden, Gábor

Az európai magánjog forrásai

Budapest, Magyarország : Pázmány Press (2021)

5.

Pogácsás, Anett (szerk.) ; Csapó, Orsolya ; Gubicz, Flóra Anna ; Kovács, Krisztián ; Navratyil, Zoltán ; Papp, János Tamás ; Pogácsás, Anett ; Pomeisl, András ; Szilágyi, Ferenc ; Ujhelyi, Dávid

Polgári jogi példatár V.: Öröklési jog és szellemi alkotások joga

Budapest, Magyarország : Szent István Társulat (2021) , 83 p.

6.

Kovács, Krisztián

A magyar fizetésképtelenségi jog története a rendszerváltástól napjainkig

In: Bándi, Gyula (szerk.) A sokoldalúság okán : Doktorandusz tanulmányok a Pázmány jogászképzésének 25. tanévében

Budapest, Magyarország : Pázmány Press (2020) 177 p. pp. 69-82. , 14 p.

7.

Kovács, Krisztián

Felszámolás vagy végrehajtás pénzkövetelés érvényesítése érdekében

EXECUTIO 3 p. 32 (2019)

8.

Pogácsás, Anett (szerk.) ; Ádány, Tamás (szerk.) ; Kovács, Krisztián (szerk.) ; Ujhelyi, Dávid (szerk.)

‘Dies diem docet’: Válogatott tanulmányok joghallgatók tollából

Budapest, Magyarország : Pázmány Press (2019) , 226 p.

9.

Kovács, Krisztián

IV. Wolters Kluwer Polgári Jogi és Eljárásjogi Konferencia (beszámoló az első napról)

POLGÁRI JOG 3 : 7-8 Paper: 1 (2018)

10.

Kovács, Krisztián

Az MTA ÁJB Civilisztikai Albizottságának ülése (beszámoló)

POLGÁRI JOG 3 : 2 pp. 1-3. , 3 p. (2018)

11.

Pogácsás, Anett (szerk.) ; Szilágyi, Pál (szerk.) ; Kovács, Krisztián (szerk.) ; Ujhelyi, Dávid (szerk.)

Válaszok és kérdések: Válogatott tanulmányok joghallgatók tollából

Budapest, Magyarország : Pázmány Press (2018) , 251 p.

12.

Kovács, Krisztián

Fennmaradó követelések a felszámolási eljárás után

In: Koltay, András; Darák, Péter (szerk.) Ad Astra Per Aspera : Ünnepi kötet Solt Pál 80. születésnapja alkalmából

Budapest, Magyarország : Pázmány Press, Kúria (2017) 703 p. pp. 489-504. , 16 p.

13.

Kovács, Krisztián

Cramdown in U.S. Bankruptcy Law: Lessons for Hungary

In: Csehi, Zoltán (szerk.) Magyar kereskedelmi jogi évkönyv [Ungarisches Jahrbuch für Handelsrecht] [Annales hongroises du droit commercial]

Budapest, Magyarország : Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó (2017) 184 p. pp. 59-82. ,
24 p.

14.

Kovács, Krisztián

Modellszabályok a bizalmi vagyonkezelés területén

In: Bodó, László (szerk.) Jogalkotás és jogalkalmazás a XXI. század Európájában II

Budapest, Magyarország, Debrecen, Magyarország : Doktoranduszok Országos Szövetsége
(DOSZ) (2016) 118 p. pp. 42-50. , 8 p.

15.

Kovács, Krisztián

Az ügyvédi reklám mint speciális vélemény

IN MEDIAS RES: FOLYÓIRAT A SAJTÓSZABADSÁGRÓL ÉS A
MÉDIASZABÁLYOZÁSRÓL 5 : 2 pp. 211-223. , 13 p. (2016)

16.

Kovács, Krisztián

A tiltott piacbefolyásolás és a véleménynyilvánítás kapcsolata

In: Koltay, András; Török, Bernát (szerk.) Sajtószabadság és médiajog a 21. század elején.

3. kötet

Budapest, Magyarország : CompLex Wolters Kluwer (2016) 582 p. pp. 447-462. , 16 p.

17.

Kovács, Krisztián ; Szalóki, Gergely

Hungary: Towards strengthened investor protection (2016)

Megjelenés: Magyarország,

18.

Kovács, Krisztián

CRAMDOWN IN U.S. BANKRUPTCY LAW: LESSONS FOR HUNGARY (2016)

International Business Law LLM (CEU) diplomamunka, Central European University,

Megjelenés: Magyarország,

19.

Kovács, Krisztián

Írásbeli forma az új Ptk.-ban

POLGÁRI JOG 2 pp. 1-8. , 8 p. (2016)

20.

Kovács, Krisztián ; Csehi, Zoltán

Az új Polgári Törvénykönyv eddigi jogirodalma

POLGÁRI JOG 1 p. 1 (2016)